CONSUETUDINES
ORDINIS
CARTUSIE

Manoscritti
Conventi
C
II
381

quasi tristis. circu(m)q(ue)
[illegible] lapsus ut sco corp(ori)
[illegible]lerectur. uelut lacrim(a)
[illegible]ere lugentis. Reliq(ue)
improbas aues. siqu(a)e
[illegible]uolarent. quasi si
[illegible]sim(u)l custos alis et ro
[illegible]p(ro)pellere nitebatur.
quoq(ue) ad corp(us) s(an)c(t)i mar
[illegible]uenientes. ita incursi
[illegible]s terruit. ut retro fle
[illegible]uice uerteretur insu
[illegible] Et de longe fixis o(culis)
[illegible] s(an)c(tu)m corpus inspiciens.

norum obsequiis uel sepul(turae)
[illegible]
[illegible] celebrabant. quae
[illegible] nulla corruptioni ge
nera superarunt. Tunc precepit
fieri quasi saccu(m) de conio. et
ibidem cu(m) magno pondere
plumbi et lapidum mitti corp(us)
beati uincentii. et sic in ma
ri precipitari. Et pertinaciter
insistens dixit ministris. Op(or)t(et)
[illegible] spaciu(m) [illegible]
corpus in profundo demergite.
ut in p(er)petuu(m) p(er)ditu(m) consumat(ur).

. . . marturis . . .
gto loco poſitū fuiſſet.
uſ ab eo hominū rece
uſtodia. nullaq; hu
a obſeruantia illic ē
conſiſtere. Angelica
et diuina uiſitatio.
rpus ſci martinis uigi
. et nullo humano
at obſequio. qui ho
frequentabatur angli
unc coruus iuxta marti
ſidens corpus. ſic len
quaſi triſtis. circuq;

quod autem poſitū marti
ris eet effectu. renunciatū
ei quod ad huc intactū mane
ret. eo quod nulla fera uel
auis. illuc auſa eet accedere.
hoc audiens dacianus nimi
um territus dixit. Que
maleficia ſunt hominis iſtius.
qui nec uiuus potuit ſuperari.
nec nunc in mortē potuit
conſumari. Sz quia nō ualu
it terra nocere. in pellagi
pfundū mergatur. ne xpia
norum obſequiis uel ſepul

ergo aliquamdiu preſidis. cor
puſ ſcm̄ inſuitur sacco. et tā
quā timor eēt ne fugeret. ligatū
~~atq;~~ undiq; atq; conſtrictū
portatur inpelagus. Inter
nautas uero qui corpuſ mar
tiriſ portabant. erat quidā
homo nomine eumorfius.
qui pfana mente et sacrile
go ſpū. ceteroſ daciani ante
ibat miniſtros. Qui nautis
incitatis tanta mariſ ſpacia
coſ ſuaſit tranſcurrere. ut
monteſ abſconderent a locu

quam renunciaret
no. inpelaguſ fuiſſe
merſum. Ipſe aūt ſcs
centius in uiſione ap
cuidā uiro. fide et ui
dabili. et indicanſ lo
in quo corpus eiꝰ iaceb
narrauit qualit̄ a olt
tanta mariſ ſpacia fu
deductū. Similiter c
dam uidua ſcitate p
uite laudabilis. com
ta eſt in ſomnis de
tiriſ corpore. et uer

Manoscritti
Conventi.
C
2
381

C. 2. 381

Sacri Eremi Camalduli 691. S. I. C.

Incipiunt capl'a prime ptis cõsuetudinũ ordĩs cartusie.

De diuino officio uno eodẽqꝫ mõ ab oĩbus celebrãdo et libris corrigẽdis et cõsuetudinibꝫ nõ mutandis Cap. I.
De aduentu dñi et de offĩo festiuitatũ trãsmutãdo in aduentu: et a septuagesima usqꝫ ad pasca. Cap. IJ
De ieiunijs temporalibus Cap. IIJ
De uigilia natiuitatis domini Cap. IIIJ
De natali dñi: et exinde usqꝫ ad apparitoẽ. Cap. V.
De apparitiõe et octaua eius et festis occurẽtibus infra octauas. Cap. VJ
De prima die pꝰ octauam apparitiõis: et de dñicis exĩn usqꝫ ad septuagesimã: et de festis occurrentibꝫ et specialit' de conuersione sancti pauli. Cap. VIJ
De purificatiõe btẽ marie: et de mõ pronũtiandi bñdictiones exorcismum et orõnes. Cap. VIIJ
De septuagesima: et festis occurẽtibꝫ ĩ eadẽ. Cap. IX
De capite ieiunij Cap. X.
De quadragesima et dñica de passiõe et dñi. i. dñica de palmis. XI.
De festo bti benedicti: et annuntiatõe dñica et festis scõr hugonis. Ambrosij. et marci euãgeliste. Cap. XIJ
De cena dñi et duobus diebꝫ sequẽtibus: et festis occurrẽtibus in eisdem. Cap. XIIJ
De die pasce et tota ebdomada: et festis occurẽtibꝫ ĩ eadẽ. XIIIJ.
De dñica ĩ octaua pasce et ceteris usqꝫ ad ascensionem et festis occurrentibus. Cap. XV.
De missis triũ dierũ capituli: et de officio ĩ electiõe pors. XVI.
De rogatiõibꝫ et ascensione: et toto tpẽ usqꝫ ad pentecostẽ XVIJ
De uigilia penthecostes. Cap. XVIIJ
De die penthecostes: et tota ebdomada et festis occurrẽtibus in eadem. Et ~~vigilia petecosti~~ Cap. XVIIIJ

Cartusie Ferrarie

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE MSS

O
I—3

De usu feriali et dnicis ab octaua penthecostes usque ad aduentum et festis occurrentibus et responsorijs dominicalibus. Cap. xviiij

De libris legendis tam in ecclia quam in refectorio. Cap. xxj.

De festo sci iohannis baptiste: et octaua eiusdem cap. xxij

De festo aplorum petri et pauli et octaua eorumdem cap. xxiij

De festo bte marie magdalene: et de uinculis sancti petri et de inuentione sci Stephani prothomartiris. xxiiij.

De assumptione bte marie et de decollatione sancti iohannis baptiste. Cap. xxv.

De natiuitate bte marie: et octaua eius: et de exaltatione sce crucis. Cap. xxvj.

De festis scorum. mathei et mauritij et de ieiunijs temporalibus in septembri: et de festo sci michaelis. Cap. xxvij

De festis sci luce: et omnium scorum et reliquiarum et dedicatione ecclie superioris. Cap. xxviij

De festis duodecim lectionum. Cap. xxviiij.

De festis trium lec. per totum annum. Cap. xxx.

De commemorationibus faciendis. Cap. xxxj.

De sollempnitatibus cancellarum: et quando sermonem habemus. xxxij

Quando thus adoletur et de modo thurificandi. Cap. xxxiij.

Quid agendum sit diebus dnicis et alijs festis capituli: et alijs .xij. le. et de gloria in excelsis et credo et pace sumenda. xxxiiij

De recordatione et de ordine legendi et cantandi in officio .xij. uel trium lectionum. Cap. xxxv.

De missis et horis bte marie super annum et quando uenias accipere uel supplicare debeamus. Cap. xxxvj

De consuetudinibus in ecclia. Cap. xxxvij.

De cantore ebdomadario et de inuitatorijs dnicalibus et de cantoribus chori. Cap. xxxviij.

De modo cantandi et psallendi. Cap. xxxviiij.

De emendatore. Cap. xl.

De offitio sacriste. et de uigilijs: et de distinctione horarum et quando ad ecclesiam conuenimus. Cap. xli.

De offitio sacerdotis ebdomadarij in matutinis et alijs horis. et de benedictionibus largiendis. Cap. xlij.

De offitio sacerdotis. diaconi. et subdiaconi et de suffragijs et de missis ebdomadarij Cap. xliij

De cura prioris erga infirmos Cap. xliiij

De infirmario et de his que requiruntur ab eo. Et de infirmis et de his qui cum in refectorio comederunt tarde ueniunt ad nonam: uel qui prandium in cella fecerunt. Cap. xlv.

De uisitatione egroti Cap. xlvj

Quomodo tractandus sit qui moritur: et de missis que occurrunt pro fratre defuncto et de sepultura defuncti. Cap. xlvij

De missis tricenarij et anniuersarij conuentualis et priuati benefactorum. breuium. et de fratribus in capitulo de offitio cluniacensi et capituli generalis et de marciant et de chalcis. xlviij

De offitio defunctorum generaliter. Cap. xlviiij

De diuersis institutis in diuino offitio. Cap. L.

Antiquarum

Incipit prima pars consuetudinum ordinis cartusiensis de diuino offitio uno eodemque modo ab omnibus celebrando et de libris corrigendis consuetudinibus non inmutandis. Capitulum primum.

Primũ capl'm hanc h't continẽtiam. ut diuinũ
offiũ ꝑ oĩs domos ordinis uno ritu celebret'. Neq₃
priori cartusie: neq₃ ceteris quibuslibet. De his
oĩbus que ad diuinũ offiũ: ul' ad ceteras quas
libet hui' ordinis gñales cõsuetudĩes ꝑtinet.
sine cõi gñalis capli cõsilio demere aliqd: ul' aditione: ul' al
teratiõe aliqua occasione qualibet liceat imutare. Ea uõ q̃
nõ sũt exp̃ssa in aliq̃ tuui ꝑtiũ cõsuetudinũ relinquũt' ordinã
da priorũ arbitrio: ita tñ q' ea que ordinauerint nõ dissonẽt
a statutis ul' cõsuetudinibus ordinis gñalib'. Hac tñ occasiõe
ul' alia nolum' domorũ cõsuetudĩes que cõtra statuta ul' scrip
ta capli nõ sũt: leuiter a prioribus imutari. Libros quoq₃
ueteris ac noui testamẽti. eos uc cũ quib' diuina celebrant' offia
sine eiusdem capli cõsilio nll's emendare p̃sumat. nisi cũ exẽ
plaribus i ordine nr̃o emendatis. et nisi iudicio prioris et
monachorũ discretorũ. error aliqs manifestus appareret. hoc ip̃z
ꝑ oĩa dicim' de libris ecclasticorũ doctorũ. Porro siqua i p̃dictis
libris mendosa ul' emendatiõe digna uideant': priores pro
uideant quãtũ potuerint. ut ad libros qui correcti sũt in
ordine corrigantur.

De aduẽtu dñi. et de offiõ festiuitatũ trãsmutãdo i aduẽtu: et
a septuagesima usq₃ ad pasca. Capitulũ secundũ.

Dominica que festo sci Andree magis propinqua ẽ.
aduẽtus dñi celebrat'. Cũ uõ idem festum acciderit i
dñica. ibidẽ celebrat' aduẽtus: ꝑ totũ aduẽtũ. Ad uespas. hym'
Conditor dr' exceptis festis duodecim lectionũ. Sabbato pri
me aduentus dñice coherẽti: cõmemoratiõẽm de cruce usq₃
ad sctam p' octauã pasce feriam. De scã uõ maria usq₃ ad
primã post octauã epiphie diẽ intermittim'. Cõmemoratiõẽ
uõ de scõ iohãne: et de oĩb' scis usq₃ ad uigiliam natalis do
mini more solito facim': excepto q' de oĩb' scis dr' oratio. Cõ

ſcietias nr̃as. ¶ In p̄dicta dñica yſaiam incipim᷑: uſqꝫ ad
uigiliā natiuitatis eo contēti. In quo toto ſpatio. Capitulis
uerſib;: et oꝛōnib;: et aduētui ꝑtinētib; utim̄. Glia i ex
celſis. et ite miſſa ē uſqꝫ ad primā in natiuitate miſſā tacētes
In aduētu et quadrageſima tā dieb; dñicis qꝫ alijs. xij. lcc.
feſtis. Caplm ad primā. Dñe miſere nr̄i dr̄. ¶ Sextodecimo
kl̄ ianuarij. Añt. O ſapiētia cū ſex alijs. ad. Mag. et antiphōas
proprias ad matutinas laud̄ icipimus. ¶ Singule aduētus
dñice proprijs reſponſorijs et antiphōis ad matutinas laudꝭ
decorantur. Sꝫ et ceteris dieb; ſemꝑ ad Magnificat. et
Bñdictus. antiphonas de aduētu dicim᷑. ¶ De trib; oro
nibus que i aduētu ad laudes et horas dr̄r hoc obſua
mus. ut excita dñe potētiā tuā. dieb; dñicis ad ſextā
feria ſa et quinta ad laudes. Dieb; qꝫ ſinglis ſup ebdoma
dam niſi feſtū occurrerit dicit᷑ ad tciaꝫ. Prope eſto. Dñicis
diebus ad nonā. feria tertia i ſextā ad laudes et quotidie ad
ſextam. Preces ꝑpli. feria quarta et ſabbato ad laudes: et quoti
die ad nonā. hec eadē dr̄ ad laudes. feria quinta que occurrit
int̄ ieiunia tēporalia. Orōnes ieiunioꝝ temporaliū ad ſolas
laudes et miſſam dr̄r. Itē oī ſexta feria aduētus et ab eo uſque
ad quinquageſimā niſi feſtū tp̄alis ieiunij tricēnarij ob pñteꝫ
mortuū i deuanci: uł anniuerſarij miſſa occurrat. De pcedēti
dñica miſſā ſine tractu cantam᷑: uł pro diſpōne prioris.
¶ De miſſa btē marie uirgis in aduentu dicenda: quere ifra
triceſimo ſexto caplō. ¶ In feſto bti andree cū infra aduē
tum ſup ebdomadaꝫ euenerit: tertiā miſſaꝫ et ſextā i ecclīa
continuam᷑. Ad nonā et ad primū ſignū i ecclīa cōuenim᷑
Qua dicta ſemel i refectorio comedim᷑ et poſt prandiuꝫ
colloquiū de bonis hēm᷑. ¶ Et hoc ſciēdū qꝛ i nulla ſollēp
nitate proceſſionem facimus. nec ullum feſtū pt̄ annū
tiationem transmutam᷑: Officiū tn̄ feſti ad diem ſeqnteꝫ

3

ſine caplo trāſferimus. ¶ Qn̄ in aduētu et ſeptuageſima
uſqȝ ad paſca feſtū .xij. lc̄. hn̄s ul' nō hn̄s capitulū occurrit
die dn̄ico: nec fit cōmemoratio de feſto. Uita tn̄ ul' paſſio ſā
cti' ē feſtū: i eadē dn̄ica legi poterit i refectorio. ¶ Excipit'
aūt feſtū purificatōis: quod ſemꝑ agit' die ſuo. et annun
ciationis q̄ transfertur cū caplo. cum tēl': et refectorio
Similiter facim' i dn̄icis ab octaua penthecoſtes uſque
ad kl'as nouēbris: qn̄ hr̄a ichoanda eſt: que i alia ichoa
ri nō pōt ꝙ dominica: ſi feſtū .xij. lectionū i eis occurre
rat. ¶ Quod ſi feſtū exaltatiōis ſancte crucis ul' octaue
natiuitatis bt̄e marie uenerint i dn̄ica fiet ſic̄ i fra caplo
xxvi. continet'. ¶ Si uō feſtū cuius offm̄ trāſfertur
ieiuniū hēat ipm̄: et cōmemoratio de uigilia: nihilomin'
i ſabbato fiet ad miſſā tm̄: ul' miſſa propria ſi uigilia ha
beat dicetur: excepta uigilia natalis domini

¶ De ieiuniis temporalibus capitulū tercium.

IEiunia temporalia de aduētu ſemꝑ fiunt in tercia
ebdomada aduentus. Alia uō i prima quadrageſime
Itē alia i ebdomada penthecoſtes. ¶ Quādo aūt feſtuȝ
bti mathei i dn̄ica acciderit i ebdomada ꝑcedenti fiunt
ieiunia tēporalia: qn̄ ſuꝑ ebdomadā i ipa fiūt. ¶ In q̄rū
oīuȝ quarta feria ad lectiōis orōnez quā legit ultimus
dicamus. Dn̄s uobiſcū. Oratio ſcd̄a ſuā hēt concluſionem
nec dr̄ ad eā dn̄s uobiſcū: ſȝ oremus tantū. ¶ Porro i aduē
tu quarta et ſexta feria. miſſa de ieiunio dr̄ i mane: niſi
feſtuȝ bti thome ul' preſens mortuus obſtet. De quibȝ miſſa
mane celebrāda ē: et poſt mēȝ offitiū de ieiunio dicēdū ē
fit aūt cōmemoratio de ieiunio dicendū eſt. fit aūt cōme
moratio de ieiunio i miſſa bti thome. et i oīm miſſa de uniꝰ
et dr̄ i cōmemoratīe prima. Orō. Si uō i ſpdictis diebus
nō feſtū: ſȝ anniuſariū occurrit eiꝰ miſſa primatiȝ dicetur

et de ieiunio in conuentu. ¶ Feria quinta que occurrerit inter
ieiunia temporalia. Dicitur ad laudes. Oratio. Preces po
puli. Orationes ieiuniorum temporalium ad ſolas laudes et miſſam di
cuntur. ¶ Sabbato ieiuniorum temporalium de aduentu ante ſextam
fit parua pulſatio: deinde ſextam et miſſam et nonam conti
nuamus. Item in omni ſabbato ieiuniorum temporalium miſſam cum quinque
excepta epistola lectionibus cantamus. et ſtatim poſt quintam
lectionem quam legit prior uel uicarius. unam ſolam ad quam tantum modo
Dominus uobiscum dicitur ante epistolam dicimus orationem niſi feſtum occurrerat de
quo fit commemoratio uel prior ex aliqua ex causa iuſſerit. Quod
ſi feſtum beati thome uel preſens mortuus in ſabbato ieiuniorum
aduentus occurrat. de feſto miſſa mane cantatur uel de preſente
defuncto ſi feſtum non erit. et poſt tempore congruo ante ſextam
fit parua pulſatio: deinde dicimus ſextam et miſſam cum ferialibus
kyrieleyson. et nonam continue. Fitque in miſſa feſti et in omni miſſa de
uiuis commemoratio de ieiunio: ſicut in miſſa de ieiunio. et
in omni miſſa de uiuis commememoratio fit de feſto. Diciturque
in commemoratione ieiunij prima oratio. Si uero in predicto ſabbato
nec feſtum .xij. lectionum. nec preſens defunctus. ſed anniuerſarium fuerit
eius miſſa priuatim dicetur. poſt miſſam beate marie que celebra
bitur in conuentu. et in ea ut dictum est de ieiunio commemoratio fi
et. De ieiunijs alijs in ſuis plenius continetur locis.

¶ De vigilia natalis domini. Capitulum quartum.

In vigilia natalis domini qui ſeruiturus est ad miſſam
legit omeliam in matutinis. etiam ſi ſecundam lectionem
lecturus erat. et qui primam lecturus erat leget ſecundam. ter
tiam leget prior: niſi ſit dominica: tunc enim dicat omeliam contin
git ex ordine. In hac uigilia finitis nocturnis. more ſolito di
offitium defunctorum. et ſi fuerit anniuerſarium poſt primam de ipſa miſ
ſa cantabitur in conuentu niſi fuerit ſabbatum. tunc enim miſſa an
niuerſarij priuatim dicetur poſt miſſam beate marie que cantabitur

in conuentu. Miſſa quoq; bñfactor' ſi ante hanc uigiliā
dici nō potuerit ī eadem ebdomada: in ipā uigilia ſi como
de fieri poterit priuatī redd̄etur. Itē ī hac uigilia finitiſ
nocturniſ et interuallo pulſato. ſ. in matutiniſ laudibus
et exinde uſq; poſt octauā apparitiōis genua nō flectimus
Nō ſedem' ad pſalmos. Dn̄s regnauit dicim'. Miſerere mei d̄s
tacem'. In hac uigilia ad laudes nō ſedem' ad pſalmos. Cō
memorationem de ſcō ioh̄e ⁊ oībus ſcīs ī matutinis laudi
buſ: et cōſuetā ad miſſā ſuffragia uſq; ad ſeq̄ntem poſt
circūciſionis diem intermittimus. Itē in uigilia natalis
dn̄i ad primā caplm̄. Dn̄e miſerere n̄ri. Orō ī hac hora niſi
ſit dn̄ica: tūc eīꝫ dicit'. Omnipotens. In hac uigilia ad tertiā
antiphona. Hodie ſcietis. Verſus. Cōſtituētes. Ad ſextam
antiphōa. Craſtina. Verſus. Hodie ſcietis. Ad nonā. an̄t.
Vocabit'. Verſus. Craſtina. Item in uigilia nāl̄is dn̄i ante
ſextam fit parua pulſatio. Ad ſextā in eccl̄ia cōuenimus
et cantatur hymnus ſollēpnit'. Dn̄icale. Kyriel'. dr̄. Lectio
et ep̄la ſimul ab uno dicunt'. thus nō adoletur: pacē ſumi
mus. Oratio ad ſextā. Quacūq; die occurrat. Excita dn̄e
potētiam. Ad nonā prope eſto. In hac uigilia poſt recorda
tionem ſemꝑ facimus confeſſiones communes niſi ſit dn̄ica
Tūc eīꝫ eaſ facim' ī ſabb̄o ſubſequētī. ul' feria ſc̄d̄a. Cū autē
uigilia hec die dn̄ico occurrit totū offm̄ eſt de dn̄ica uſq;
ad ū̄ſiculū qui dr̄ añ lectōēꝫ euāgelicā. ſ. Hodie ſcietis.
Et tūc ad matutinas: primo legit' octo lectōēs de yſaia
et cantant' octo prima reſponſoria. De reſponſoria. Nō au
feretur. Deinde pn̄uūtiato ū̄ſiculo. Hodie ſcietis. Legitur ome
lia uigilie de quā tē fuit quatuor lectiōēs. et cantant' tria
reſponſa uigilie: quibꝫ addit' reſponſū. Saluatorē. ¶ Ad
tūncq; deinceps offm̄ cū miſſa de uigilia facim'. ¶ Cōme
morationem de dn̄ica ad matutinas et miſſam tantū facientes

et cõsueta suffragia dimittentes ad matutinas et ad missaz
¶ Ad hanc missaz Alleluia. Excita cantam⁹. Post missã uõ
dr offin de dnica. ¶ Hac et die cũ post primã autõni
mus i caplo pronunciari iesus xp̃s fili⁹ dei i bethleem iude
nascit': in nostras statim ruẽtes facies terrã osculamur
¶ Item qñ hec uigilia die dnico occurrit post nonã fr̃ibus
laycis caplm tenet': alias tenet' post uespas: nec discipli
nantur hac die pro culpa silencij. Sz arbitrio prioris eis
iniungit' aliquid pro disciplinis. ¶ Itẽ i uigilia natalis
domini: et ab ea usqz ad octauã epiphie. Exceptis. xij. lec.
festis: hymnus ad uespas. Veni redemptor gentiuz: et fit
diui⁹ ad matutinas in hoc usu. Egressus eius. Ad uespas
uigilie natalis dni porte chori p̃sente cõuentu apte sunt
usqz post uespas diei sequentis. Altare quoqz paratũ est per
totas octauas.

¶ De natali dni ex inde usqz ad apparitionem. Caplm v.m

In natali dni toti diei offin prioris ẽ. In matutinis
euangelice bñdictões sũt. Diuini ubi. Euãgelica doc
trina. Euãgelica lectio. Dictatores sci euangelij ¶ Pri
maz missam int' nocturnũ et laudes celeberimã facim⁹
et dr p̃fatio diei: cantatqz eaz prim⁹ i ordie: nisi sit ebdo
madari⁹. Tũc eiz cãtat secũdã: in qua cõicant fr̃es: et
cantat primã sacerdos i ordie: ¶ Dũ autẽ omelie legunt'
debet sacerdos egredi ad p̃parandũ se. et dyacon⁹ sibi ¶ Te
deũ laudam⁹ i choro: dyacono p̃cedente et lumen ferẽte
sacerdos orone fcã uestiarũ igredit' et anq̃ finiat' egditur
casula indutus procedẽs et anq̃ euãgeliuz i choro legatur altari
p̃parato ad sedes ipse et dyaconus reuertant'. Statim aut sac
dos ad cathedram: euangeliũ audit: quo lecto nõ dat' ei
liber ad osculandũ. Orone aut dicta: ad cõfessiois redit
locum: et altaris gradu humiliato ad cõfessiõez p̃pare: stati

ſacerdos incipit. Pone dñe custodiã ori meo. ¶ Ad hanc miſ
ſam cõicat dyaconus. ¶ Post miſſaz primã prior ſtatz
laudes icipit: quibus finitis: mox ſeqt̃ miſſa de luce: ſi ſa
criſta tñ ita poterit ordinare. ¶ Hec miſſa fit dñicalis
et fit cõmemoratio de ſcã anaſtaſia. Prefatio diei dr̃. In
cenſu ponitur. ¶ Ad hanc miſſã cõicato diacono cõicant
layci frẽs et rediti: flexis pri ad gradum altaris genib;
ubi et onis genua flectunt: qñ ul' onis ul' aliq cõicant.
¶ Hec miſſa ẽ ebdomadarij: uniusqz miſtrat ꝑcurator cõica
tis. Expedit qz ſacerdotem ipm egredi ad ꝑparandũ ſe. Lauda
te dñm de celis iciꝑato: ul' ante et dyacon' ſimilit̃. Incep
to qz laudate dñz i ſcis eius. dyacono ꝑcedẽte et lumen ferẽ
te: facta ſolita orone ueſtiariũ igredi debet: ut inde etiaz
caſula idutus egrediens anqz hyn' finiat̃ ꝑparet altare
ſi põt: et ipẽ et dyacon' ad ſedes ſuas reuertant̃. ¶ Turi
ficato altari: turificatur et ſacerdos: deinde qz dũ ſcẽs dñi
et anqñ incipietur oro. ad locũ cõfeſſionis uadit. ſ. cũ dr̃ pro
fr̃ibus nr̃is abũtib;. ¶ Miſſa finita fit interuallũ ad can
tandũ primã bt̃e marie. ¶ Post primã legitur i caplo loco
lectionis pauli. Populus qui ambulabat in tenebris. ¶ Cũ
aũt natiuitatis ebdomada priori acciderit miſſã de nocte diẽ
primi' i ordine de luce ſecundus. ¶ Itẽ ſi i ebdomada natiuitatis
prior ebdomadarius fuũt. et preſens epẽ ul' abbas celebrare
uoluerit miſſa i qua cõicant layci frẽs: prioris ẽ: et fit
ſpaciũ inter laudes et miſſã: ut prior cantatis matutinis
poſſit ydonee ꝑparari: et tũc ad miſſam pulſat̃ ſignũ.
¶ Quando aũt inter laudes et miſſam fit ſpatiũ: ea cãtata
ſtatiz pulſat̃ ad ꝑmã: ¶ Si aũt pñs epẽ ul' abbas celebret
et prior ebdomadari' nõ ſit prior miſſa caret. In maiori miſ
ſa caret. In maiori miſſa cõicat conuentus: et qui de laycis
cõicaturi ſunt: unũ qz miſtrat antiquior ex his qui ante

co̅icaueꝛit: ad dextrū cornu altaris tā̄ clerici q̄ʒ layci commu
nicant et uinū recipiant cū aliquo calice post co̅ionem. ·
¶ Clericos honestos et ēt laycoꝝ de familia nr̄a. Si de peccatis
recte co̅fessi fuīnt co̅icare possim⁹ post co̅uentū. ¶ Et scie̅
dum q̄ hostijs integris ad dextrū cornu altaris: tā̄ clerici q̄ʒ
layci co̅icamus. Sʒ et hostiaʒ que usq̄ʒ ad sequētē dn̄icam
reponēda est. nō frangim⁹ nec sedemus dū fr̄es co̅icant ob
reuerentiaʒ dn̄ici corpis ¶ Tota ebdomada natali domini
ēt i festis occurrentibus hy̅nos sollēpniter decātam⁹. ¶ Ad
primā dicim⁹ caplm̄. Reg̃ aūt ꝛ orōnes. In hac hora excepta
dn̄ica que orōnem suā nūq̄ uariat. ¶ Prima die natalis dn̄i
pasce et penthecostes. et quandocūq̄ʒ aliq̄s co̅icaturus ē nō
debet noīatim aliq̄ responsioē inquietari: nisi pro graui ꝛ in
tollorabili offensa: prostrat⁹ tā̄ sponte ueniā petere pōt. ¶ Pma
die et scd̄a et tertia natalis dn̄i: co̅usos ꝑdicare debēt post no
nam his quibꝫ i iungit̄ a priore. ¶ Itē sc̄a et tertia die legit̄
eis co̅suetudines post caplm̄ monachoꝝ: et post nonā rece
dunt. ¶ Prefatio de natiuitate et co̅icantes dicunt̄ infra oc
tauas qn̄ celebrat̄ de natiuitate. ¶ Seq̄ntes tres dies post
natalē dn̄i cū candelis celebram⁹: tā̄ nisi dn̄ica fuīt nō co̅icat
dyaconus. ¶ Ad uespas die natalis fit co̅memoratio de sc̄o
stephano. In festo aūt sc̄i stephani. et tribus diebus seq̄ntibꝫ
fit ad laudes: ad missā et uespas co̅memoratio de natiuitate.
¶ Liceat aūt monachis tribus diebꝫ post natale sedere ad noc
turnos. ¶ Qn̄ uō dn̄ica i festo sc̄i stephani. sc̄i io h̄is. innoce̅
tum: thome martiris occurrit nulla fit co̅memoratio de dn̄ica
¶ In festo sc̄i stephani dr̄ bn̄dictio diuini ubi et i caplo lecto: sic
pronūtiet. co̅memoratio bn̄factoꝝ nr̄oꝝ pro q̄bus dr̄ statim
De profūdis. Requiē etnā. Pater nr̄. Et ne nos iducas. A porta
iferi. Dn̄s uobcū. Orem⁹. Oratio. Incl'a. famuloꝝ et famularū
tuoꝝ tuarū. Orō. Omīpotēs qui uiuoꝝ. Requiescat in pace.

¶ Post circumcisionẽ aũt q̃ citius dies uacans occurrit. pro eis
agenda dicit͂ i conuẽtu: et singuli sacerdotes singulas reddunt
missas: quarũ prima redit͂ i conuẽtu a priore ul' antiquiore; i qua
dicitur tractus. De profundis. Cetere aũt misse priuatim a sa
cerdotibus ceteris psoluũt͂. ¶ Orones aũt hec sunt. Inclina
famulorum et famularum: deinde usitate: et oĩpotens qui uiuorum
¶ In agenda filii ultima excepta. ¶ Monachi uõ qui nõ can
tant pro eis dicant psalteriũ unũ. ¶ Layci singuli trecentis vi
cibus pr̃ nr̃. ¶ In festo sc̃i Johis et sa feria pasce i capl'o legit͂
monachis ea q̃ pertinet ad eos de carta uisitatorii et filii con
uersis i capl'o ipsorum. ¶ Tribus diebus post festũ innocẽtiũ dr̃ missa
mane. Sexta uõ in ecclia dicant͂: et post prandiũ nonã qua dic
ta celas repetunt͂. nisi sit festũ capituli et tũ differt͂ nona: donec
a lectore pulset͂. sicut dictum infra. xxxiiij͂. capl'o. ¶ His tribus
diebus i refectorio detur pitantia monachis ¶ Duobus
diebus post festũ bti thome martiris cantat͂ missa de natiui
tate. Introitus. Puer natus ẽ et c̃. Kyriel' dñicale dr̃ et Gl'ia
in excelsis. ¶ Prefatio et cõicantes de natiuitate: suffragia
nõ dicunt͂. ¶ Epistola. Apparuit benignitas. et Euãgliũ
Pastores et incensũ nõ adoletur: et stantes orant͂. Pacẽ sum
mus. Lectiones uõ legũt in ecclia hi qbus hec ex sua cõtin
git ebdomada. ¶ Quotiẽs responsoria natalis domini
dicitur i offitio. xij. lectionũ totiens cũ pri' postea dici
debet in offitio triũ lectionum a capite reincipit͂. Dñs
regnauit a natiuitate usq3 ad octauas epiphĩe ad matu
tinas laudes quotidie dicunt͂. ¶ De sc̃o siluestro fit tantũ
cõmemoratio ad uespas et laudes et missam: s3 uita illius
legitur i refectorio. Si locũ duorum dierũ unus dñicus fuit͂
s'mo eius fc̃e diei i ecclia deputatus. In refectorio legit͂. Sicut
etiam i. omĩ. xij. lectionũ festo ita et i fra natiuitatis oc
tauas nec l'a. psalmorum uigilias: nec vij. faciunt interuallum

¶ Dominica que est infra octauas natiuitatis: et tn̄ post festū
bti thome eiusdem q̄ post hymnū dicim' i cōmemoratiōe uersi
culum. Legim' aūt in ecclia. lc̄. viij. de sermone bti leonis.
qui sic i capit. Sepe et nostis. i c̄. ¶ In sabbō tn̄ hanc dn̄icam
precedente ad uespas totū offm̄ est de natiuitate et fit cōme
moratio de dn̄ica. In cuiꝰ cōmemoratiōe dr̄ antiphona. Erat
ioseph. Qđ si i eodē sabbō sit festū bti thome martiris: tūc
uespere usqz ad caplm̄ sunt de btō thoma: fitqz primo cō
memoratio de btō thoma et postea de dn̄ica. In ipā uero
dn̄ica dr̄ responsoriū de natiuitate. et Euāgeliū. Erat ioseph
et fit cōmemoratio ad laudes et missam et uespas de natiui
tate. ¶ Ad missam introitus. Dū mediū silētiū. Orō. Omnips
sempiterne dš dirige. Eplā. Quāto tp̄e. Dominicale. kyriel
dicit'. ¶ Ad sextaz et nonā sic i die natalis dn̄i. ¶ Si circū
cisio i dn̄ica fuit totū offitiū ē de circūcisiōe: et fit cōmemo
ratio ad uespas et laudes et missaz et uespas de dn̄ica. legit'
qz i refectorio q' i ecclia erat legendum: et primo die uaca
te post circūcisiōez cantat' offitiū. Dum mediū silentiū
Qua nō uacante: in die circūcisiōis post missā audiū illius
misse offitiū audiet'. ¶ Quādo autē int' circūcisionez
et apparitiōez est dn̄ica: totū offm̄ de dn̄ica fit. nulla de na
tiuitate fcā cōmemoratiōe: et cantatur hymnus sollēpnit'
¶ Sabbato hanc dn̄icaz precedente. Ad magnificat antiphoā
Erat ioseph. In ipā uō dn̄ica leguntur octo lectiones de
eplis pauli et dr̄ ad laudes antiphona sup psalmos. Dū me
diū silentiū. Ad bn̄dictus antiphona. Erat ioseph. Ad sex
tam dr̄. Orō. Largire. Ad nonā. Deus qui p btē marie.
Cetera oīa dr̄r sicut i dn̄ica q̄ post festū bti thome marti
ris infra octauas natalis occurrit. ¶ Si tn̄ eandem dn̄icā
i uigilia apparitiōis esse contingat: tūc uespe sūt de appari
tione esse contingat et de dn̄ica fit tātū cōmemoratio

i eis: et dr̃ uersiculus post antiphonã. Omnis de sabba ueni
ent. ¶ In uespis circumcisionis fit cõmemoratio de sc̃o
stephano. Antiphona. Stephanus aut. ¶ Ab octaua sci
stephani usq; ad septuagesimã bti pauli eplas i ecclia legi
mus. Ipo die uigilias et iteruallũ ad matutinas recipam
et cõmemorationẽ de sc̃o Joh: et de oibꝫ scis et suffragia
admissã. ¶ In octũ sci stephani dr̃ ad nocturnũ et sextum
sm̃ caplin: Ad laudes tertiũ. Ad tertiã primũ. Orõ secda
dicat̃ ad nocturnũ ⁊ sextã. Prima ad laudes ⁊ tertiam.
¶ In octaua sci iohis et innocentij: primũ caplin ad uespas
et tertiã. Secūdũ ad nocturnũ et sextã: tertiũ ad laudes
Prima orõ ad uespas. et laudes et tertiã. secūda ad noctũnũ
et sextã. ¶ De his et octauis missa cantat̃ et dr̃ offitiũ sicut
i natalitijs eorūdẽ: nisi sabbatũ ul' dñica ul' pñs mortuus
ul' dñicalis missa q̃ dicta nõ ẽ ipediat: nõ tñ dr̃. Gloria i excel
sis: nec pfatio aplor. ¶ Siue aut bis siue semel his tribus
diebus comedendũ sit: sexta cantat̃ de octauis.

¶ De apparitione et octaua eius et festis occurẽtibꝫ. Capm̃. VI.

Quando apparitio in dñica occurrit. ad uesperas ⁊ laudes
et missam et uespas cõmemoratio fit de dñica. Et dicat̃
ad primas uespas i cõmemoratõe antiphona: Cũ fctis eet. Ad
laudes, factũ est post triduũ. Ad ultimas uespas. Fili qd fecisti
et infra ebdõm primo die uacante cantatur missa dñicalis
In octauis totũ offitiũ ẽ de appitõe et fit cõmemoratio de dñica
et missa dñicalis i fra ebdõmadã cantat̃ ut sup. ¶ Infra octa
uam appitõis ad nocturnũ quotidie. orõ. Presta quesum̃. Ad lau
des. Deus illuminator. Ad tertiã. Deus cui unigenitus. Ad sex
tam. Omps. Ad nonã. Illumina. Ad uespas. Deus qui hodierna
die. Secundũ caplin ad nocturnũ. tertiũ ad laudes: primũ ad
uespas. ¶ Quotiens responsoria appitõis dr̃ i offitio. xij. lec.
totiens cũ pri⁹ postea dici debet i offitio triũ lectionũ a capite re-

incipitur: nec dimittit͠. benedictus qui uenit. licet mutiet͠
¶ In octaua apparitōis et infra dicetur pfatio apparitionis
qn̄ cantabitur de sollēnitate et diebus uacātibꝫ poterit missa
dici de ipā sollēpnitate: q̄ tūc nō erit ebdomadarij: ſꝫ eī cui con
tingit ex ordīe et dicetur. Omnip̄s qui uiuorū. ¶ Dnica īfra
octauas apparitōis: eūdem quē post hymnū dicimus ī cōmemo
ratōe ūsiculū. ¶ Sabbato hāc dnicā pcedēte: uespe de appa
ritōe sunt. et fit ī eis cōmemoratio de dnica. In ipā uō dnica
antiphonas. responsoria: capl̄a: uersus: et octo priores lectiones
de ipā sollēpnitate dicim̄: Quatuor posteriores de omelia. Et
Euangeliū quoqꝫ ipm̄ ad matutinas post te deū laudamus
et antiphone ad bn̄dictus: et Magnificat et orō: et missa
dnicalia sūt. Sꝫ postea fit cōmemoratio de sollēpnitate. Ad
laudes ī cōmemoratōe appitōis. Orō. Deus illuminator. Ad
tertiā dr̄ orō dnicalis. Ad sextā et nonā sīc ī appitiōe. Ad uespe
ras ī cōmemoratiōe apparitiōis. Orō. Deus qui hodierna die.
¶ Dominica infra octauā et ī ipis octauis cantat͠ hymnus sol
lempniter. ¶ In uigilia octaue apparitionis. Ad uesperas
antiphona. Ad Magnificat eadem que ī uigilia festi. Cetera
quātū ad responsoria et antiphonas sīc ī die excepto q̄ ī ue
spis nō dicat͠ magnū responsoriū. ¶ Ad missaꝫ et nō dicat͠
Credo. Cū aūt octaue iste sabbato occurrit ī sabbati uespis
a capl̄o et deinceps totū cantat͠ de dnica ⁊ dr̄ hym̄. Deus crea
tor. Vsus eleuatio: et fit cōmemoratio de octauis. Versus
Omis de sabba. ¶ Cū uō pfecte octaue uenerīt ī dnica et
nō restat alia ī qua possit īcipi responsoria. Dnē ne ī ira. totū
offitiū de octauis fiet ī sabbō pcedenti pōīa sīc fieri solet qn̄ ipē
octaue occurrit ī sabbato. In ipā uō dnica nlla fiet cōmemo
ratio de octauis. ¶ Infra octauas apparitionis. De festo triū
lectionū tantū cōmemoratio fiet. ¶ Quādocūqꝫ aūt de
his octauis et de festo triū lectionū cōmemoratio simul

faciēda occurrit: de octauis primū: et postea de festo fiet cōmem.

¶ De prima die post octauas apparitionis et dominicis ex inde usqz ad septuagesimā: et de festis occurrentibus: et specialiter de conuersione sancti pauli. Capitulum vij.

Prima die post octauas epiphie: usum ferialez repetimus et cōmemorationez bte marie. Et ex inde usqz ad septuagesimā ferialia dicim responsa. ¶ Prima post ipās octauas dñica. Dñe ne i ira tua icipiētes: et quottidie ad laudes et uesperas usqz ad caput ieiunij: nisi festum occurrat orōnem dñicalem dicentes. ¶ In oī sabbō dr ad uesperas orō dñice subsequētis. ¶ De dñicalibus inuitatorijs que in offitio cantoris ebdomadarij caplo. xxxviij. ¶ Dominica post octauas apparitionis usqz ad quadragesimā diebus dñicis: ad sextam dr orō. Deus qui cōspicis. Ad nonā. Gre tue. ¶ In ebdomadibus ab apparitiōe usqz ad septuagesimā sunt tres antiphone: quarum due i dñica: tertia in sabbō sequēti dr. ¶ Si dñicalia offitia ante lxx. nō sufficiunt: totiēs iteratur Adorate: quousqz ad ipām lxx. ueniatur. Si nō superfluunt: illud offm quod superest infra ebdām dicetur: si uacauerint dies. Orationes autem dñicales: et euāgelia eorumqz omelie in nris libris sufficiētes habentur nisi quinariū nūz dñici dies excedant. Tunc in sexta dñica et i septima si forte contingeret euāgeliū quinte cum sua omelia repetitur et dr orō. Conserua populum: in septima dñica. ¶ Quando autem euangeliorum omelie superfluunt. dñica ante lxx. legitur in refectorio. Et hoc idē uidetur fieri debere i dñica ante aduētum de omelijs que ante aduētum superfluunt. ¶ Si post octauas apparitiōis usqz ad lxx. die dñice festum xij. lec. occurrat totum offm est de festo: et fit cōmemoratio de dñica: cuius missa cantatur prima die postea uacante. Qua nō uacāte: post missam festi dr offm misse dñicalis. legiturqz in refectorio primum omelia dñicalis: deinde quod remanet de omelia festi: nisi dictum sit

vl' dici debeat i alio festo: et postea legi poterit uita vl' passio
sancti de quo celebratur.

¶ De conuersione sancti pauli.

IN conuersione sancti pauli legitur octo lectiões de acti
bus aplo⁊: quarum prima icipit. Saulus adhuc spirãs
Omelia et responsoria et capla et offitium misse sicut i festo
cõmemorationis eiusdẽ: pter eplaz que ẽ ad galathas. Fratres
notum uobis fatio euangelium et finit: Et in me clarificabãt
deum. ¶ In primis uespis ad magnificat antiphona. Damasci
In secundis uespis antiphona. Reposita est.

¶ De purificatione beate marie: et de mõ pronuntiandi benedictio
nes exorcismi et oriones. Cap. viii.

QVando festum purificationis occurrit i septuagesima
totum offim fit de festo. ¶ De septuagesima uõ fit tñ
cõmemoratio. ¶ Omelia autẽ de septuagesima. legit' i refec
torio. Deinde historia. Eodẽ mõ fit cu i dnica i sexagesiã
vl' quinquagesima occurrit. Dũ autẽ casulaz sacerdos indu
it: portas chori apit procurator: et usq3 ad finẽ misse sint
apte. ¶ Fcã cõfessiõe añ bñdictõz candelarum: sacerdos solutã
fiat añ altare orõnez. ¶ Cu candelis bñdicẽdis candella
accẽsa mittit' i lanterna et ponitur sup altare. ¶ Benedi
ctionem cereorum pcedit. Dñs uobiscũ. ¶ Quãdo autẽ bñdicit
tenet eos dyaconus ad dextrũ cornu altaris: ceteriq3 sup mias
inclinantur: et interim procurator portat aquã bñdictã in
aspsorio sacerdoti. ¶ Bñdictis autẽ candelis et aq̃ scã aspsis
cantore icipiẽte cantum antiphonã. Lumen ad reuelationez
et euãgelium. Nũc dimittis et Glia pri p̃ uersus singulos antipho
nam repetentes. Primoq3 eps vl' abbas si fuit. Deinde prior
ad gradũ altaris genua flectẽs de sacerdotis manu candellã
accipit: et osculatur manum sacerdotis: et postea religiosi hospi
tes si adsint: post moz pum' i ordie et sic p ordinem: postea

layci frēs et rediti. Dyaconus ultim⁹ duas ſimul candelas porrigit
ſacerdoti. Quaꝝ unā de ipſis manu accipit: alteram retinet ſa
cerdos ſibi quā tenet an̄ altare: et cū ſe uertit ad ppl̄m: et dū
dr̄ euāgeliū: et donec abluat̄ man⁹ uolens ſumere corporalia
Diacon⁹ tū candellā nō tenet: et cū euāgeliū legit: bn̄dictis
candellis: cerei altaris et lampades de igne benedicto accen
duntur. Poſt receptiōem candellaꝝ ſequitur. Dominus uobiſcū
et Orō. Exaudi qs̄ dn̄e. Deinde miſſa. Dū aūt introit⁹ dicitur
ſacerdos digitos abluit. Candellas aūt offerim⁹: an̄ thuris ob
latoēz. Dyaconus ſuaz et ſacerdotis candellā prius offert. Deinde
epūs uł abbas ſi adſit. Deinde prior ſuā et poſtea ceteri eo or
dine quo acceperunt. Accipiendo et offerendo candelas: ge
nua flectim⁹ et manū ſacerdotis oſculam̄. ¶ A purificati
tione uſqꝫ ad paſca uigilie paulatiz decreſcit. ¶ Et ſciēdū
q̄ bn̄dictio cereorū cineris et ramoꝝ: atqꝫ orōnes que iſtis
benedictiōes ſequuntur. Lectio mēſe: Euāgeliū mādati. Lectio
poſt nonā in clauſtro. Orō ſup nouitiū. Orōnes exorciſmi ſalis
et aque: et orō poſt eī aſpſionez: et capl'a illa atqꝫ orōnes
quas ad horas exſoluim⁹: ſicut lectiones ad matutinas uł ad
miſſā pronūtiant̄. Exorciſmus aūt ſalis et aque nō h̄t i fine
uerſū: ſꝫ circūflexum.

De Lxxª et feſtis occurrentibus i eadem. capitulū. ix.

IN ſabbato qđ primā ſeptuageſime dn̄icaz an̄cedit: ad
uespas tantū: ſꝫ nō ad cōpletoriū dicim⁹ alleluia. ¶ Ad
miſſā ſilr̄ ſancti ſabbati recepturi. ¶ Ab ipā aūt dn̄ica uſꝫ
ad dn̄icā de paſſiōe dn̄i eptaticū tā i eccl'ia qꝫ in refectorio le
gimus. ¶ Prima et ſcd'a dn̄ica reſponſoria: In pn̄cipio. ceteris
uō dn̄icis uſitata i eis reſponſoria decantantes. ¶ Cū autez
a ſeptuageſima uſqꝫ ad paſca feſtū .xij. lcē. occurrit die dn̄ico
fit de eo ſic' continet̄ ſup ſcd'o caplō. Porro i Lxxª Gloria i ex
celſis dimittit̄: et ite miſſa ē: uſqꝫ ad ſabbatū ſanctū. ¶ In ipā

uo septuagesima: primu legitur i refectorio qd remanet de omelia septuagesime: et postea historia. Alr fit p totu annu qn legitur in refectorio hystoria. ¶ Ab hac die usq ad xl^a dicitur agenda post uespas: in ecclia qde si anniuersariu fuit ul' tricenariu incloandu: alias dicit in cellis. ¶ De antiphonis aut. euentie. Ite et uos et huiusmoi que sup ebdomadaz a septuagesima usq ad caput ieiunij: in euangelio dicuntur. hec obseruam. ut antiphona que ppt occurrens festi omittitur: die crastina ul' alia que prima sine festo occurrerit: repetitur. Tamen ois plebs feria tertia ante cineres ad uespas debet dici. ¶ A septuagesima usq ad pascha quando cantabatur de spiritu sancto: dicetur offitiu Dum sanctificatus fuero in uobis. Oro. Deus qui corda fidelium. Epla: Cu audissent. Responsoriu. Beati gens. Communio. Factus est. Introitu et responsoriu: quere feria qrta post dnicaz quartaz quadragesime. Offertoriu i uigilia penthecostes ¶ De capite ieiunij. Cap. x.

In capite ieiunij capla nocturna et diurna mutam' sz no uersiculos. Ad sextaz et nonaz. no mutantur infra ebdomadam orones consuete sup annu usq ad cenaz dni. ¶ Hac die an sexta cruce coopim in parasceue detegendai. ¶ Hac et die et duobs sequentibus an sextaz fit parua pulsatio: deinde secudo signo pulsato: sextaz 7 missa et nonaz i ecclia cantam'. ¶ Dux sacerdos induit casulaz porte chori aperiut: et usq post pceptioez cineru sunt apte. Ani misse initiu anis post cofessioez et orones an altare: sacerdoti benedicendis: offertur: cu bndictionem pcedit dns uobis: tenete ipm diacono ad dextru cornu altaris. Quo bndicto et aqua scta respso: incipit diaconus antiphonam. Exaudi: et flectens genua ad gradu altaris. prim' aspgitur cinere a sacerdote dicente ipo p singulos. Recognosce

homo qz puluis es: et ipuluerem reuerteris. Deinde epꝯ uł ab
bas ſi affuerint. Deinde prior aſpergit̃ cinere. Deinde ſacerdos
a priore: et ab ipo ſacerdote hoſpites religioſi ſi adſint: et po
ſtea layci hoſpites ſi adſint. Ceteris uõ antiphõis ꝑdictum
canẽtibus: et iſtã infra ueſtibulũ. Quibus finitis. Subdet ſa
cerdos. Dñs uobiscũ: et iſtã orõnez: Concede nob' dñe. deiñ ſeqt̃
miſſa. ¶ Qui aũt introitus dicitur ſacerdos digitos abluit.
Ab hac die ſiue ad lectionis orõnem: ſiue eplẽ i miſſa uſqz
ad cenã ferialibus diebꝫ dr̃: flectamꝰ genua: et hũilitate: excep
ta tñ orõne eplẽ i ſabbõ ieiuniorũ: quatuor tempõrũ: in quo
et nec hũilitate dr̃. ¶ Suffragia ad miſſaz hac die: et ſeq̃nti
feria ſexta: Concede: omps deus. Deus largitor. ¶ Feria qn
ta. Concede ops deus. Omnipotens ſempiterne deus edifi.
Prefatio xlͤ. nõ dr̃ i hac ebdomada ¶ In his tribus ſi feſtuz
xij. lectionũ nõ hñs capitulũ occurrat: dicit̃ de eo miſſa ma
ne añ tertiã. Ad quã citius cõſueto pulſandũ ẽ: et fiat inter
uallũ inter miſſam et vjᵃᵐ. Deiñ fit parua pulſatio: et cum
pulſatur ad ſextam: iterũz ad terciaz redeuntes. ſextaz ⁊ miſ
ſam de ieiunio et nona continue audiemꝰ. ¶ Siue feſtuz
aũt habeat ſiue nõ: ad miſſam ieiunij dicit̃ feriale kyriel': ſz
ſtantes oramꝰ. et fit cõmemoratio de feſto: et in oĩ miſſa
de ueteris cõmemoratio de ieiunio fit: et i miſſa de feſto dñr
ſuffragia conſueta i feſtis. ſ. Concede. Omps ds̃ x̃ãi. Ds̃ largitor.
¶ De. xlᵃ et dñica de paſſiõe ⁊ dñica i palmis. Capĺm. xj.
Sabbati. xlᵃᵉ ꝑcedens miſſa propria caret: et cantatur
miſſa bte marie in conuẽtu: niſi feſtũ occurrat. xij. lec
nec tñ fit ipo die cõmemoratio de ieiunio ad miſſã: et int̃
ſextam et nonaz: qñ niſi ſit feſtũ capli dicit̃ icellis: nullũz
pro miſſa facimꝰ interuallũ. ¶ In hoc ſabbõ dñicalia capitula
et uſiculos: mutamꝰ ad ueſpas: et uſqz ad dñicaz de paſſione
exceptis feſtis. xij. lectionũz dr̃ hymnus tñ ad ueſpas. Audi be

nigne: in quo dr̄. Noſtras p̄ces cū fletibus. Caplm̄. Dn̄e
miſere nr̄i. in. xlª. et ī adūētu dn̄icis dieb; et feſtiuis. ad
p̄mā dicimus. In. xlª. aūt dieb; dn̄icis ad. viᵃᵐ. et ad nonā;
ille dn̄r oōnes q̄ p̄cedētib; feria. vᵃ. et. vj. dicte fuerīt ad uēs
¶ A ſequēti ſ[c]a feria pō primā dn̄icā. xlᵉ. uſq; ad cenā dn̄icā
ſeptem pſalmos cū letania: pō primā ſine pō tertiā: ī cellis
quottidie: exceptis. xij. lectionū feſtis exſoluimus. ¶ In ebdo
mada prima. xlᵉ. fiunt ieiunia t[em]p[or]alia. in quorū quarta feria
ad lectōis oōnē quā legit ultim⁹ dr̄. Dn̄s uobiscū. ¶ Ad ſcdā
oōnē nō dr̄. Dn̄s uobiscū: ſ; oremꝰ tm̄: et hȝ ſuā cōcluſiōem. ¶ Ad
utraq; oōnē dr̄. flectam⁹ genua. ¶ Sabbato eadē hora qua ce
teris dieb;. xlᵉ. miſſā cantam⁹. Ad omēs oōnes que q[ua]ntā
lectiōem p̄cedūt dr̄ flectam⁹ genua: nō p̄miſſo. Dn̄s uobiscū: ſ;
oremus tm̄: et ſtatī pō quartā lectōē quā legit prior ul' vi
cari⁹ unā ſolā ad quā tm̄ ſūmo dictū dominꝰ uobiscū dr̄ ſine
flectam⁹ genua ante eplām dicimus oōnē; niſi feſtū occur
rat de quo fit cōmemoratio. ul' prior ex cā aliqua inſſerit
In fine et miſſe nō dr̄ oō ſup p[o]p[u]lm̄ nec humiliate. ¶ Item
feria quarta et ſabbato ieiuniorū ſi alia miſſa de ieiunio occur
rat ī cōmemoratōē de ieiunio dicat[ur] p̄ma oō. ¶ P[er] totā uō
xlᵃᵐ. cū pulſat[ur] ad ſextā ſup ebdām repꝫtit[ur] ſignū: excepto
ſabbato ramoꝝ p̄cedēti. ¶ In xlª. nonā et miſſā cū p̄fatōē
de. xlª. et ueſp[er]as oī die feriali continue ī ecclīa cantam⁹.
¶ In. xlª. pō refectōē a ſacriſta q[ui]ntē ī ecclīa: accētꝰ uō dē in
cellis agenda et anniuſarij ul' ī cōdvandi tricenarij pro nō
p[rese]nte defūcto niſi q[ui] placebo et exlatabit in ecclīa more ſolito p
ſoluitur. ¶ In miſſis uſq; ad cenā p[er] totā. xlᵃᵐ. ſolita ſuffragia
xlᵉ. dicim⁹. exceptis ſabb[at]is ieiuniorū t[em]p[or]aliū et dn̄ica ī ra
mis palmaꝝ: et feria tertia et quarta ſeq̄ntibus. ¶ Feria
ſ[ecund]a et quarta et ſexta dicim⁹. Concede. Deus largitor. Om̄i
potens qui niuoꝝ et his dieb; ī miſſa dicat[ur] tract⁹. Dn̄e nō

fm prā: nisi alī tractus dicat in missa. ¶ Feria sexta .iv. et sabbō. Concede. Omnips xpiani. Omnips sempitne deus edificator: fitq; inmissa ieiunij et in omni missa de ieiunio cō memoratio occurrentis festi. Silr fit cōmemoratio de ieiuni i missa de festo et ibi missa de ieiunio. et nihilō ad matutinas. et itē ad uespas de ieiunio fit comem. ¶ Ad missā nō de festo cōsueta in festis suffragia dnr. s. concede. Omnips dō xianj Deus largitor: cantat q3 ptotaz .xl^{a}. usq3 ad cenaz missa festi .xij. lectoīz nō hntis caplm an terciaz. Sz si caplm heāt ad tertiā pulsat^{r} sicut dieb; dnicis: et dr cōtinuatiz tertia missa et sexta. Qua dcā reūtunī ad cellas: nonam postea missā et uespas i ecclia cōtinuatiz audituri: sz an nonaz pcedit pua pulsatio. ¶ In utrisq3 misse canone stātes oramus. sz nc thus adolem^{9} nec pacē sumim^{9}: nisi in missa de festo. ¶ Sciendū aūt q quicuq3 p anni circulū due misse dnr in conuentu: una de festo: altera de ieiunio. missa festi erit ebdomedarij: et missa de ieiunio uicarij eius ¶ Qui horaz post dctez missaz de ieiunio et sbseqntez qui cōtinuatiz dicende st: semp inchoat. et i missa de ieiunio dr feriale kyriel. ebdomedarii tn̄ i refectorio bndicat: si ea die celebrauerit. Cū aūt nō festū sz anniūsariū i die ieiunij missam hntis occurrit: missā de ieiunio cantat ebdomedari^{9} et missā anniūsarij cātat uicarius ei^{9} i conuētu exceptis sabbatis. ¶ In quarta feria an dnicaz de passiōe ad lectiōis orōnez quā legit ultim^{9} dicim^{9}. Dns uobcū. Secūda orō sinā hīt cōclusiōez: nec dr ad eā. Dns uobcū: sz orem^{9} tm̄. Si alia missa de ieiunij occurrit i cōmemoratōe ieiunij dr orō pma

¶ De dominica de passione domini.

Sabbato dnicam de passiōe pcedente capla et v'sicul9 mutam^{9} ad uespas. hym. Vexilla regis prodeūt. Ad uespas et matutinas usq3 ad cenaz dicim^{9}. Et fit diuisio in

hec uſu. Arbor. Et dũ dr̃ uſus. O crux aue uenia ſumim⁹
Conſueta ſuffragia uſq3 ad ſcdaz poſt octauas paſce feriã
itermittim⁹: in ueſpis et matutinis. A quo die uſq3 ad
cenã ieremiã ptim i eccl'ia: ptim i refectorio ꝑꝑ noctium
breuitatē legim⁹. ¶ Itē ſabb'o dñicaz de paſſiõe pcedēte / et
uſq3 ad ſabbatū ſcm̃ ad quadrageſimalis offitij Reſpõſoria
ul' reſponcuicula in ueſpis. Aduenite. Reſponſoria ul' reſpõ
ſuncula. In matutinis. Ad introitus miſſaꝝ q̃dragesia
lui Glia pri nõ dicim⁹. Sz eoꝝ primaſia pro Glia patri
iterato cantam⁹. Si tñ .xij. lcõnuz feſtū occurrerit: iei
dem feſti offitio. Glia pri more ſolito dicim⁹. ¶ De feſto tri-
um lectionū uſq3 ad cenaz cõmemoratiõez tm̃ facientes
¶ Dominica de paſſiõe cū uenite dr̃ finito primo uſu nõ rein
cipitur inuitatoriū ſz dr̃. Et dixi ſemp. hec ipm̃ fit uſq3 ad
cenã: niſi feſtū .xij. lectõiz occurrerit ¶ Dñica i palmis.
Sabbato ꝙ dominice palmaꝝ uigil' de ieiunio miſſaz
nõ dicamuſ: tñ ad quālibet miſſaz de ieiuniõ. de ipõ cõme
moratiõez facimus. ¶ Sabbato añ dñicaz i palmis cãtat
miſſa btē marie i cõuētu / niſi feſtū .xij. lectõiz occurrat / et
miſſa bn̄factoꝝ ab ebdomedario priuatiz cãtat. Si uero
anniuſariū occurrat miſſã ãniuſarij cantat ipē priuatiz,
et iſta ebdomadaz a uicario ei⁹ miſſa bn̄factoꝝ cantat
Sabb'o añ tercias ſextã et nonã i cellis dicim⁹ niſi ſit feſtū
capl'i. Tūc eniz cantat' de feſto tertia miſſa et ſexta con
tinue. deinde dnr̃ i cellis ſexta et nona btē marie: poſtea
fctã pulſatiõe ſine repcuſſiõe ad eccliaz uenientes dicim⁹ no
nam: dehīc ad cellas reuſi dicim⁹ ueſpas btē marie: et iteꝝ
fctã pulſatiõe ſine repcuſſiõe. redeuntes ad eccliaz dicimuſ
ueſpas: poſtea intram⁹ refectoriū. Si uõ nõ ſit feſtū capl'i
pſolutis i cellis ſexta et nona ſic ſupi⁹ dictuz eſt. deinde
pulſata nona pro miſſa fit ſpatiū: poſtea nõ fit parua

pulſatio: ſꝫ in tertio ſigno pro cantādis ueſpis ad eccliaꝫ
cōuenim⁹. Gloſa cantatur primo ueſpis bte marie i ecclia
lxx ſablō ad ueſpas et in dnica ad laudes tertiā et ueſpas
caplm. lxx ſentite. Ad alias horas dicitur caplā ſic i dnica p
ceteri. Reſponſoriū. Fr̄es mei. dr ad ueſpas uſqꝫ ad cenam
Dn̄i aūt dr lxx reſponſoriū excepto ſablō ſtamus uſa facie
ad altare ſic ad cetera reſponſiūcula. ¶ Dnica i palmis
ꝑntibus clericis et laycis i caplō monachoꝝ ꝓprietarij
excōicantur. de hac pleni⁹ hētr i ſua pte caplo. xxij. ¶ Ipa dnica
cantata tertia porte chori aperiūtur: et uſꝫ ad finē miſſe ſunt
apte. Et induto caſula ſacerdote: poſt cōfeſſioēꝫ et orōneꝫ
ante altare ramij pcedēte. Dn̄s uobiscū bndicitur. tenēte eos
diacon⁹ ad dextrū cornu altaris ſuppoſita ſella gradi. Dū
aūt bndicitur: portatur aqua bndicta ſacerdoti: et iterū ceteri
ſup miſericordias iclinant. ¶ Bndicti uo ramis aſpſiſqꝫ aq̄
benedicta icipiente cantore antiphonā. Collegerunt. tra
duntur a ſacerdote eo ordine quo et candelle primo. ſ. epō ul'
abbati ſi adſint. Dein priori ad gradū altaris genua flec
tenti et i manū ſacerdotis oſculanti. Deinde religioſis hoſpi
tibus ſi adſint. dein pordinē ceteris oībus: et interiꝫ cātatur
antiphona ſupdicta. Et ſciēdū q accipiēdo ramos genua
flectimus omīs et manū ſacerdotis oſculamr: eoſqꝫ ꝑ totū
ſpatiū miſſe tenem⁹. Diacon⁹ ultim⁹ duos ſimul ramos
porrigit ſacerdoti quoꝝ unū de ipius manu accipit: altꝝ
retinet ſacerdos ſibi quē tenet añ altare. et cū ſe uertit ad
ꝑplm et dicitr euāgeliuꝫ. et donec abluit manus uolens ſu
mere corporalia. ¶ Diacon⁹ tñ dū legit paſſioēꝫ ramos nō
tenet. Poſt ramoꝝ pceptioēꝫ ſeqt̄r. Dn̄s uobiscū: et orō iſta
Omipſ ſempiterne deus: et poſt moꝫ miſſa ad quā nō dnr
ſuffragia: nec feria tertia nec quarta tñ feria ſa dicitur
Dū aūt introit dr ſacerdos digitos abluit. Paſſiones ſic

cetera euāgelia dicim᷒. ¶ Ad om̄s paſſioēs diacon᷒ bn̄dictio
nem petit a ſacerdote. ſic qn̄ alia euangelia eſt lecturus.
Quādo tres prime legūtur paſſioēs. Dn̄s uobiscū dr̄ ſine
Glīa tibi dn̄e. In quarta ī paraſceue: nec dn̄s uobiscū dr̄: nec
Glīa tibi dn̄e. ¶ Poſt palmarū dn̄icā dicūr ī ſtā ebdām
capl̄a et orōnes ſic ī ebd̄a pcedēti. ¶ Feria quarta poſt pal
marū dn̄icā: ultīe tres lectioēs de ieremia terminātur cū
ſua ant. et ſic tn̄ fiūt feſtū capli. legentur ī refectorio: Ipo
die ad lectoīs orōnez quā legit ultim᷒ Dn̄s uobiscū dicim᷒
Sed cū ſcā orō ſuā hēt cōcluſioēz. n̄ dr̄ ad eā dn̄s uobiscū ſz tm̄
oremus. Si alia miſſa de ieiunij occurrat ī cōmemoratōe ieiunij
dicat᷑ orō prima.

¶ De feſto ſancti benedicti et annuntiatione dominica et feſtis ſanctorū hugonis et Ambroſij: ⁊ Marci euāglīte. C. xy.

Quando feſtū ſcī benedicti occurrerit die dn̄ico: non
fit de ipo cōmemoratio: ſz eī offm̄ transferet᷑ ad ſeq̄nte
die ſine caplo. ¶ In refectorio aūt legim᷒ primū ſiqd rema
net de omelia dn̄icali et poſt qd̄ ſup eſt. De uita ipius: pre
termiſſis octo lectoībus que ī ſequēti legēde ſūt. Si tn̄ in
ramis palmarū ul' dn̄ica de paſſioē occurrerit: reſiduū
omelie dn̄icalis legit᷑ ī refectorio et ieremias. In uigi
lia ānūciationis an̄ nonā pparat᷑ altare: finita uō miſ
ſa ſi ea die poſt nonā dicēda eſt: ſacerdos depoſita ueſte
ſacerdotali: et retenta cuculla qua ad miſſā induit᷑ ul' alia
indutus: faciat orōnez ad gradū altaris: et poſt cū dicta cu
culla ſedē ingredit᷑ ſcrutorij. Prior tn̄ et tc̄ et ſemp poſt al
taris thurificatōez: niſi adſit eps̄ ul' abbas. ad ſedez ſuaz
reuertitur. Eis enī pn̄tibus ad ſedē reuertit᷑ ſcrutorij. Quacū
qz die ī caplō pronūtiari audiuim᷒ annūtiatio dn̄ica. ī no
ſtras ruimus facies. et terram oſculam᷒. Cū aūt annūtiatio
ī dn̄ica occurrit nō fit de ipā cōmemoratio. ſz transfertur

ad diez seqnētez cū caplō: candelis et refectorio. In omni
festo habente caplm p totā xl^{a3} a post prandiū usq ad co
pletoriū: quāuis colloquiū i claustro nō hēam. pōt qui
uult egredi de cella. Sicut tpē recordatois. Si uō annun
ciatio a die cene usq ad quārtaz pasce feriaz occurerit
plenarie fiet feria quinta seqnti cū candellis et caplō in
refectorio. et tūc in uigilie uesperis q erūt de sollēnitate fiet
de pasca cōmemoratio: et in die ad laudes et missaz. 7 ad
uespas: et post missaz de resurrectōe dicet offm. In ipsa
aūt sollēnitate plenarie dicet annūtiationis offitiū. s. in
uitatoriū. antiphōe. uersiculi. et responsa: et cetera oīa: sed
alla. conuenienter apponent. excepto inuitatorio et offitio
misse. Quod si scōz. benedicti. hugonis. et ambrosij. 7
marci euāgeliste a dnica cena usq ad octauas pasce oc
currerit: et coz offitia sigillatim sine caplō transferent
ad dies primos uacantes post octauas. In offitio autez
sci bn̄dicti qd fiet post octauas pasce dicetur. responsoria sic
sci Ambrosij tpē pascali: nisi q loco responsoz que propria
sunt cōfessoris epi dicent responsa cōfessoris nō epi: i quib
alla cōuenienter inserentur. :~.

De cena domini et duobus diebus sequentibus et festis
occurentibus. Capitulum. xiij.

In uigilia dnice cene ad recordatoēz conuenimus in
cena festū faciam nouē sic cleria lectionibus contenti
Incatem uigilia nisi fuit tē festū annūtiationis ad uesperas
Caplm. Attende. Itē i ipā uigilia psoluto more solito cōple
torio: nec Deus i adiutoriū ad horā diei usq ad uespas sabbi
nec Glia pri: nec pro ea aliqd faciam. exceptis tertijs respon
sorijs que pro glia iterū decantam. Cene matutinas ab an
tiphona. Zelus domi tue i cipim. Hore hac die i ecclia decan
tande a priore: et a sinis psalmis i apiūt. Exceptis matutinis

et uesperis que hac die et duobus sequentibus in choro cantoris
ebdomedarij et a sine antiphonis incipiunt. pater noster quod lec
tiones precedit terminat prior. Et eo dicto assidet et nos si
militer. lectiones non finiuntur sicut in sicuti dierum istorum. In
his tribus diebus nec iube domne dicimus nec tu autem: nec se
demus ad psalmos. diaconus tamen benedictionem petit: cum
euangelium lecturus est uel passionem. Nonis responsoriis per
suos uersus iterum decantatis: laudes a sine antiphonis in
choamus. Laudate dominum in sanctis eius inchoato: sacrista lumen
abscondit. Et cum pronuntiatur antiphona ad benedictus. Lam
padem extinguitur moreque eadem tantilla excepta imitamur. kyriel.
pater noster: cum precibus et oratione sub silentio dictis non premisso.
Domine exaudi: nec domine deus uirtutum: nec dominus uobiscum. nec domine
exaudi: nec benedicamus. Et a priore dato signo sacrista lampadem
accendit. Totis his tribus diebus preces singuli quas in silen
tio dicimus in omnibus horis hac oratione contenti. Respice quesumus
Totumque officium nocturnum more clericorum exsequimur. Ad primam in ec
clesia conuenimus. Psalmi ad primam. Deus in nomine. Beati
inmaculati usque legem pone et Quicumque uult: et eo modo
cantantur quo quicumque uult. dominicis diebus. kyriel. pater noster
Credo cum precibus usque ad confessionem sub silentio dicimus. Con
fessionem a priore: eamque faciamus. Ceteris precibus cum oratione
sub silentio finiendis: sicut dictum est. Prima dicta ingredi
mur capitulum et dicitur more solito sine iube domne. Lectio mar
tilogij et post eam. Pretiosa. Sancta maria usque gloria patri. Quam
non dicimus: Cetera sequuntur. kyriel. pater noster. Respice. et orationem
Dirigere dignare. dicimus: Et sub silentio dicimus. Deinde sede
tes audiuimus lectionem apostoli: quam sine tu autem sicut ceteras ter
minamus. Post capitulum pulsatur ad terciam. Quam in choro dicimus: mun
ditias singuli facimus. Sextam quoque cum pulsatur ad eam ibidem
cantantes: Qua pulsata repercutitur signum. Deinde nonam

et miſſā et ueſpas in eccl'ia celebram'. Ad tertiā. pſalmi
Legē pone uſq;. Defecit. Ad ſextā. Pſalmi: uſq; admirabi
lia. Ad nonā. pſalmi. admirabilia uſq; ad dn̄z cū tribu.
Nona aūt īchoata ſacerdos ad gradū altaris accedit
et facta orōne ueſtiariū intrat. indeq; īduit ex toto: et
caſula egrediēs ſtatim cū diacono pparat altare: et
poſt mōz ſeſſū pgit. Anteq̄; pſalmodia finiat̄: diacon'
cancellas accēdit. Infine aūt pſalmodie: accedit ſac̄dos
ad locū ubi de more fiat cōfeſſionē: ibiq; p̄ces et orōnē
ſīc ceterū ſub ſilētio dicit: ſpatiūq; illud ſac̄dos terminat
incipiēdo cōfeſſiōē: quā cūctis audiētib; fiat. Ad miſſā
dn̄icalē. kyri'. dr̄. Flectim' genua tacet̄: ſuffragia nō dr̄
Credo cantat̄: tres hoſtie miſtrātur: īceſū adoletur: p̄fatio
dn̄icalis dr̄. Comunicantes. hāc igr̄. Qui pridie, ppria hī
bent̄. Agn' dei cātatur. Pax ſumit̄. Coīcat diaconus: et
hoſtia cuncti corpis i tergū paraſceue a ſacerdote ſumēda
ſuat̄. Finita miſſa ueſpas ab antiphoā caliē īchoam'
fratribus aūt congregatis ad prandiū nō dicat̄ bn̄dicite
ſz tm̄ edēt paupes incipiatur a priore: nec ſequit̄. Gl'ia pr̄i
dictoq; ſub ſilētio kyri'. Pr̄ nr̄. ſacerdos more ſolito dicat
Et ne nos īducas ī tēptatiōē. Et reſpondet̄. Sz libera nos
a malo. Dehinc nō pmittens. Orem'. Prandium bn̄dicat di
cens. Bn̄dic dn̄e. Et reſpondet̄. Amen. Lector aūt ſine
iube dōne. et titulo pmiſſo: īchoat lectiōē quā ēt ſigno
dato terminat ſine: tu aūt. Infine uō prandij finito uſu
ad memoriā fecit: ſine gloria pr̄i dicat ſacerdos. Agim' tibi
grās. Et rn̄det̄. Amē. Incipiētesq;. Miſe mei ds̄. ipm ſine
gloria pr̄i i eccl'ia finimus. kyri'. Pat nr̄: et cetera q̄ ſecūtur
inclinati ſup mēnas ſub ſilētio perſoluētes. Eodē mō prā
dū bn̄dictōē et grās agim' ī die ſeqnti: niſi q̄ ueniam
accipim'. Expletū aūt hac die grāꝝ actōē clauſtrū igr̄e

dimitt: dictoq; a priore bñdicite: duoꝝ ſeqntiũ dierũ lec
tiones reſpõſoria puraēt frēs: tlqz uſqz ad ſabbatũ poſt
refectioēz ad clauſtrũ nõ reuſuri. Facta aūt recordatione
de utilibus loq poſſum̄ uſqz ad mandatũ. Hac die et duob
ſeqntibus: ſi nũs monachoꝝ excedit nouenariũ; ſacerdos
ebdomedari niſi ſit prior lectioēz nõ legit ad matutinas
Si excedit denariũ: uacat diaconus: Si undenariũ lector
refectorij. Si duodecimũ qui lecturus eſt eplam. Si tertiũ
decimũ uacat cantor ebdomedari. ¶ Ad cõpletorium
hac die et ſeqnti pſalmũ. Cũ inuocarē. In te dñe ſpaui. Qui
habitat. Ecce nc. Nunc dimittis. Ad matutinas antiphōa
bte marie. Primā; ueſpas: Cõpletoriũ eodē mō cantamus
his tribus diebus quo in ceteris dieb; anni. ¶ Ad tertiã
dicam9 ps. Ad dñz cũ tribularer. Leuaui. Letatus. ¶ Ad
ſextã. Ad te leuaui. Niſi quia dñs. Qui cõ. ¶ Ad nonam
In conuert. Niſi dñs. Bti omis ¶ De mandato :-

In die cene facta recordatiōe oēs quãtũ poſſibile eſt mona
chi et laici ad mandatũ in capl'o cõgruo tpe conueim9
et calciamẽta deponim9. Prior uõ depoſita pelliccia et nuda
tis pedib; et cinctus linteo intrat poſt cõuentũ. Procurator
uõ et duo de laycis fratrib; antiquorib; depoſitis pellicijs et calcamẽ
tis intrãt poſt ipm: ibiqz pedes cũctis a priore: ipſiqz amictis ab
luũtur. terguntur et tñ deſup oſculãtur. ceteris congruas anti
phonas concanẽtibus: ipſas incipiẽte cantore ad introitũ priors
Et eſt parator a dexteris prioris tenēs peluē cũ aqua: quã infun
dit pedibus ſingulorũ: Poſtqũ loti ſunt a priore miniſtri uõ laici
ſunt a ſiniſtris ipſius: quoꝝ un9 tenet uas in quo lauãtur pedes,
alius pparat alterũ uas cũ aqua et ad ſingulos aqua mittat
Quotiens aūt prior ingreditur capl'm et egredit: omis aſſurgi
mus ei. Lotis igr pedib; p ordinē in utroqz choro miſtri lai
ci uadũt ad ſedes ſuas et lauent pedes eoꝝ. Et alij duo de

antigoribꝫ surgit pro eis. Lotis aut ministroꝝ pedibꝫ red
deunt ipi ad offitia sua. Et panitor ad sedē suaꝫ ut sibi la
uent pedes: cui offīm vicarius supplet. Dū sibi lavāt pedes
Loto uō procuratore egditur prior caplīz. et vicarius
post eū: et deponit prior linteū: et reddit ad sedē suā ⁊ segt
eū vicari⁹ portans linteo qui aquo lavātur ei pedes.
Lotis igr prioris pedibꝫ iterū prior egdit: et omnes
calciamenta resumim⁹: et prior calciatus et assūpto alio
linteo intrat ut aquā manibus ifundat. Deinde porro
aquā ifundēte manⁱ eo ordine quo ⁊ pedes lavāt: nisi
qꝛ manus stando lavam⁹. Et vas quo aq̄ recipit p sin
gulos nō mutat: et peurator ministrat aquā priori ifun
denti manibꝫ: uno de laycis fribꝫ ipāꝫ recipiēte in vase.
Lotis igr omīꝫ manibꝫ: diacon⁹ et sacrista egdiūt caplīz
et iuvante sacrista pparat se diacon⁹ ad legendū evā
geliuꝫ. Deīn pcedente sacrista cū accensa candella i lan
terna segt euꝫ diacon⁹ cū libro indutus cucullā ecclīasti
ca et stolla. Et cū intrat caplīz omīs ei assurgim⁹. Post moꝫ
ab eodeꝫ legit evāgeliū stantibꝫ cūctis nudatis capitibꝫ
et ūsa facie ad evāgeliū usqꝫ ad id. Et cū recubuisset ite
rū aquo loco eādem lectiōēꝫ sedētes audim⁹ usqꝫ dū dicat
Surgite eamus hinc. Tunc pcedēte sacrista cū lantēna
seqnte diacono cū libro: priore quoqꝫ subseqnte et cetīs p
ordinem i refectoriū pgim⁹: qd supē lectiōis audim⁹ sedēte
audituri: quā legit diacon⁹ stans iuxta mēsaꝫ prioris ⁊ clē
rici sedēt hinc inde iuxa priorē ad mēsaꝫ prioris: libro po
sito in lectorio sup mensa ex utraqꝫ pte ad mēsaꝫ sedēt
layci. Finita uō lectiōe: dyacon⁹ egditur pcedēte sacrista et
nos assurgim⁹ ei donec egdiatur hostiū refectorij. Depo
sito uō libro i ecclīa et cucullā et stolla: redeūt ad sedes
suas i refectorio: et interiꝫ vinū a ministris apponit sin

gulie: et ipis miſtris. Quo facto ſurgit ſacerdos ebdoma
darius: dataq; ab eo bñdictõe. ſ. potiuȝ fr̃uo⁊ ſuo⁊ filius
dei bñdicat: incipiẽte priore bibim⁹ et abimus. Poſtque
nudat̃ altare. licet cuiq; de cella egredi uſq; ad cõpletoriũ
ſicut tpr̃e recordationis. Cõpletoriũ uero poſtea ſonat.
Illa parasceue et die ſequẽti genua ¶ De paraſceue
flectim⁹. Miſerere mei dicimus. Ad matutinas quaȝ
pulſat̃ a ſacriſta p cellas ſingulas: et ſingulis diu euigi
lantiu ſignũ facientibus ut ſciat eos excitatos: et ſurgen
tes cantamus matutinas bt̃e marie. Quibus cãtatis
iterũ pulſat̃ a ſacriſta ut fit i ceteris horis: et tũc uenim⁹
ad eccliaȝ. ¶ In paraſceue pſalteriũ alijs omiſſis opib;
frequẽtam⁹: et a ſacriſta fr̃ib; laycis iuuãtib; mundatur
ecclia. ¶ Hac die i paraſceue. ſ. ad officiũ una tm̃ altare la
ta mapula et palla coopit̃ et ſuppoſitis duab; minorib;
mapulis i locis. ſ. ubi ponendũ eſt miſſale: mapulis alijs
et manutergijs i alijs locis neceſſarijs extenſis. ¶ Hac
die et ſequẽti pmonito a ſacriſta ebdomedario ſacerdote
ſexta et nona añ horã ab eodẽ ſacerdote et ſacriſta: uel
a diacono qñ ſacriſta paratus nõ eſt pſoluitur. ſignoq;
aliquãto tardius qȝ ſolet dato: ſexta et nona continua
tim i cellis dr̃. Dũ uero ipa⁊ hora⁊ pſolutio fit i cellis a
ceteris. ſacerdos induit̃ ſicut facto congruo ſpatio. Poſt eũ
dem indutũ ſtatim ſcdm ſignũ poſtea pulſet̃ p galeas. Indu
tusq; ſacerdos monachos ſedendo donec igredi icipiant ex
pectat. Quibus cõgregatis accẽſisq; candelis fiat con
feſſioẽ et orõnẽ añ altare: deinde ſeſſiũ uadit: poſtea ſequitur
lectio. In tribulatione: quã dicat ultim⁹ titulo pmiſſo: et ſine
hoc dicat dñs. Tractus. Dñe audiui. Finito tractu nõ dicit̃
Dñs uobiscũ. nec flectim⁹ genua: ſz orem⁹. Orõ. Deus a quo et
iudas. Poſt orõnẽ ſeqt̃ ſcd'a lectio in qua nõ dr̃ titulus. Sȝ

i diebus illis dix dn̄s ad moysez et dr a procuratore. Trac
tus: eripe me: Seqr passio: ad quā dyaconus petit bndic
tioēz: sz nō dr. Dn̄s vobiscū: nec glīa tibi dn̄e. Deinde oroēs
quarū dū prime dr̄r stam᷒ vsa facie ad altare. Ad sedās
vero sup misericordias iclinam᷒ ad quas .s. ad sedās dr flec
tam᷒ genua: ꝑt orōnez vi decīū. finitis orōnibꝫ calciam
ta deponim᷒: donec finite sint vespe nō resumpturi. Sac
dos uō exuta casula vestiariū cū i diacono igreditur
ibiqꝫ ambo calciamēta deponunt: et usqꝫ post vesp̄as
nō resumūt. Quibus depositis lotisqꝫ manibꝫ exeunt.
et sacdos iux cathedrā stat donec crux ingradibꝫ altaris
ubi adorāda est sup altarū et linthei que a sacrista 7 pcura
tore ꝑparantur a diacono collocet᷒. Diacon᷒ aūt genua flectēs
crucez discopit. qua discopta icipit ab eodez antiphona.
Nos aūt gloriari: et post ut dictū est ingradu altaris Quo i
cipiente veniaz accipim᷒. Lignū vero dn̄i a sacrista disco
perit. Deinde crucez venerabiliter adorantes osculamur
eandē dicētes intra se. Nos singuli adoram᷒ te xp̄e 7 bndi
cimus tibi qꝛ ꝑ crucez tuā redemisti mūdū. Adoratur aūt crux
ꝑmū a sacerdote. deinde adorat diacon᷒: postquē ep̄s vł ab
bas si adsint. deinde prior: et sic ꝑordinem: Diacon᷒ adora
ta cruce unū mīstrat et recepit. Interim uō dū adorat᷒ crux
cantat conuētus ꝑdictā antiphonā: deinde i cipiēte cantore,
responsoria. Popule mis. Expandi. Ecce uidim᷒. Tradidit i mor
tem. Ego qsi agn᷒. Dū aūt crux adoratur. nec nob nec sacdoti
sedere licet. Sacdos aūt stat i sede: et nos vsa facie ad altare
Adorata aūt cruce et i loco suo a diacono reposita. Lauat sac
dos man᷒: et casulā induit. qua iduta ponit missale ad sini
strū cornu altaris. et digitos abluit: et tūc effertur ei corpalia
Quibꝫ expāsis diacon᷒ oblatur᷒ calicē cū vino ponit eū sup
altare. Positaqꝫ a sacerdote sup patenā corpis dn̄i et digitis ex

cuſſus icalicē. accipit diacon' et offert ſacerdoti. Cui aūt offert
iſta diacon' icipit ſubmiſſa uoce cōionem. Hoc corp' i nos uei
ā ſumim' et deinde accipiēs urceū iſundit aquā icalicez
adoxiq; ſacdos oblatur' dicit. In ſpū humilitatis .ic. Hiis ita
q; more ſolito cōpoſitis patena pri' extuſſa cū digito ſup calicē
expandit ſacerdos manus et ꝑ orat iſilentio pro oī ſca eccīa
dicēs. Oremꝰ. i orōnē. Pietate tua. In hoc ſpatio nos ſtātes
oramꝰ uſa facie ad altare. Orōne aūt ſua cōclusiōe cōpleta in
cipit ſacdos uoce ſubmiſſa et manibꝫ expāsis. Oremus. Pre
ceptis salutaribꝫ: et nos ſup miſiccordias iclinātes. Finito pr̄ nr̄
respondent. Sꝫ libera nos amalo. ſeqt' Orō. Libera nos q̄s. Qua fi
nita ptitaq; hostia intres ptes: dicit ſil' uoce ſubmiſſa. P oīa
ſcla ſclo₄: et nos ſurgētes reſpondemꝰ. Amē. Et notandum
q' dicēde poīa ſclā ſclo₄ ſemel cū pticula hoſtie corpis xp̄i: ſignū
crucis facit iſra ambitū calicis. Exiq; nihil amplius dicēdo ul'
faciendo in unū depoſuit. Dictoq; Amen: nō dicat'. Pax dnj
nec agn' dei. ſꝫ confeſtiz iterrā proſternimur. Poſt ꝑceptiōez
aūt ſurgētes: nec pr̄ nr̄ ꝑmittimꝰ. nec ueniā ſumimus. ſꝫ ueſpas
ab antiphōa: Calicē icipiētes: eas alternatīz .i. bini ul' terni
tm̄ ſūmiſſa uoce dicimꝰ ſine cantu. Deiēdū uō q' ꝑor pꝰ. magiſ
cat. ꝑm' ſup formas icibit: dein ceti. Ibiq; ueſpis finitis priore
ſurgente oēs ſurgit. Sacerdos iueſtiario cū diacono ueſpas
dicit. hiis itaq; cōſumatis maior cux diſcopta aſacriſta .
veſte poſt pulſant' demū. nudat' altare. ma pule de ſuis lo
cis tollūt' uſq; iſabbatū: in cuꝰ offīo oīa plenarie ꝑparant'.

I ¶ De ſabbato ſancto.

In ſabbato ſcō cātatis icellis
ſexta et nona: et interīz ſacerdote induto nob' q; iecctīa
cōgregatis accenſisq; candellis duabꝫ ꝑcedit cōfeſſio. et
ſacerdos facta orōne ātī altare ſeſſū pgit. Seqt' ꝑma lectio
In principio. Deinde ſtatīz orō. Deus q mirabilit': nec dicat'
Dns uob'cū. ſꝫ tm̄. Oremꝰ uſq; ad orōnē quā epla ſeqt'. ¶ Hec

etiā die nō dr̄ flectam̄ genua. Lectōēs sine titulis dicim̄. Sed
hec dicat dō ul' ī dieb; illis dr̄ et īcipiūt legere antiqiores. Sc̄da
lectio. Factū est postq̄ prim̄ tractus dr̄. s. Cantem̄. Orō. Deus cui
antiqua. Tertiā lectōēz apphendēt. Tractus uinea. Orō. Deus q
nos ad celebrādū. Quarta lectio hec ē hereditas. Tractus. Sicut
ceruus. Orō. Deus qui ecclīa. Seqr̄ letania p̄ breuis que dr̄ ab eo
cui īiūctū est a priore: qui nō dicat ei: nō legit lectiōēz ul' eplaz
si assit copia monachoȝ. Et cū pronūciatur: sancta trinitas
sumim̄ ueniā sup formas: nec surgim̄ donec dictū sit. Scā
maria ora pro nobis. Sacerdos nō tm̄ osculat' altare. Dū āt
letania dr̄: stat sacerdos ad cornu altaris an̄ librū: stamus
et nos ūsa facie ad altare. Qua finita: missā a dñicali huīl
sollēnit' īchoam̄. Gliā ī excelsis et ite missa ē dicim̄ cū allā: suf
fragia nō dr̄ usq; post octauā. Credo tacet'. Hunc nō adolet'
usq; ad uesp̄as. Prefactiōēz paschalem dicim̄: et dr̄ ī ea: sȝ in
hac potissimū nocte et cōicantes et hāc igr̄. In eleuatiōē ho
stie campana pulsat'. Pax domini dr̄ et accipit': sȝ agnus
dei tacetur. Quib; expletis pulsato tintinabulo uesp̄as iuxa
morē monasticū sollēnissime cantam̄ eas īcipiēte sacerdote
statim post missā. Deinde sacerdos deposita ueste sacdotali et re
tenta cucula ecclīastica ul' īdutus alia. fratrq; orōne sedē iq̄re
dif̄ fructoris. Prior tn̄ ad sedē suā reuit': nisi p̄nte epō ul' abbate
In hoc sabbato ad uesp̄as et usq; ad ascēsiōēz exceptis festis due
cim lectionū dr̄ hymnus. Hic ē dies: et fit diuisio ad matu
tinas ī hoc usu. Misteriū mirabile. Post uesp̄as caplm tenetur
fr̄ibus. nec disciplinantur hac die pro culpa silētij: sȝ arbitrio
prioris aliqd eis īiungit' pro disciplinis. Ab huiusmōi diei uesp̄is po
re chori p̄nte conuentu apte sunt usq; post uesp̄as diei sequen
tis. Altare quaȝ patū ē p totas octās. Tribus dieb; an̄ pascā de
nullo festo faciem̄ mētionez. De die scō pasce et tota ebdā
et festis occurrentibus in eadem. Capitulum. xiiij.

Isti die sco pasce toti offitii ē prior. Inter matutinas et
pmā cuctio inquantū eorū fiunt obediētie laycis pntibus
et cōicantibus ea celebritate qua dnicis solet diebus: missa cātat
ab ebdomedario. duobus uel tribus monachorum sacerdotē uniāti
bus cū procuratore et sacrista. hec missa statim post laudes icipit
ut tā sacrysta sic poterit ordinare. Laudate dnm de celis i choa
to: uel anā sacerdos et dyaconus egredit ad pparandū se. Incepto qz lau
date dnm i sanctis eius: dyacono pcedēte et lumē ferēte: sacerdos fcā
solita orōne uestiariū ingreditur: ut inde et casula indutus egrediēs
anq hymnus finiat pparet altare si pōt: et ipse et dyaconus ad se
des reuertant. Thurificato altari thurificat et sacerdos. sedēs
qz dū preces dicunt anq icheatur. Oro: ad locum cōfessionis uadit. s. dū
dicit pro fratribus nris absentibus. Ad hanc missam dnicale. kyrie. et
et glia in excelsis. et ite missa ē. Incensū nō adolet. Credo dr: et
pfatio pascalis: et cōicantes. et hanc igr. pax dat. dyaconus cōi
cat: procurator ministrat uinū. Ultio cōicato: icipit Agnus dei.
Missa finita fit interuallū ad cantandū primā bte marie uir
ginis. ¶ Cū ebdomeda pasce priori contingerit: primā mis
sam cantat prior i ordie. Itē si ebda pasce prior ebdomedarius
fuerit: et pns epūs uel abbas celebrare uoluit missa in qua cō
uincunt fres layci prior ē: et fit spatiū inter laudes et
missā. ut prior cātatis matutinis possit ydonee pparari.
Quando aūt inter laudes et missam fit spatiū: pulsādū
est ad missam: et ea cātata statim pulsatur ad primam.
Si aūt epūs uel abbas celebret et prior ebdomadarius nō sit
prior missa caret. In maiori missa cōicat cōuētus: et fit sic
in natali dnī. Vinumqz ministrat antiquior: ex his qui ante
cōicauerit. Prefatio pascalis. Cōicantes: et hanc igr. dnis
usqz ad sabbatū qn cantatur de pasca. ¶ In sabbato uō
an octauas: et dnica i octauis. Communicantes et hanc
igr nō dicunt: sz sola pfatio in qua nō dr tunc i hac die. sz sic

Te qdem oī tp̄e sȝ i hac potissimū gloriosius p̄dicare ⁊c.
Totos hos quatuor dies celebrrimos ducim⁹. Prima dies
et scd'a: cū uersos p̄dicāt post nonā. hij qbꝫ uigit a pore. Itē
ea die i capl'o legit' monachis ea q̄ ptinēt ad eos de carta in
stitutorū et silr' cōusis i capl'o ipoꝝ. Itē ea die et tertia legūt
fribus cōsuetudines post caplm monachoꝝ. Et ipā die tertia
recedūt post prādiū: in silentiū die quarta uinū et pitantiā
hitui. Sufni ebdāȝ tertie lectores prioris sunt: scd'as pro
curatori qz diu adest recordat'. Eo aūt descendēte deueniūt
ad antiquiorē: Prime illi sūt: qui fuit admissaȝ. Feria
tertia: quinta: et sabbato: dr̄ bn̄dictus duuin ibi: sabbato
repetitur in inuitate scī sp̄s. Dn̄s regnauit a pasca usqȝ ad
octāȝ penthecostes. Ad matutinas laudes cottidie dicim⁹ Re
sponsoriū. Dignus ē agn' cū alijs sup ebdāȝ cātat'. Feria scd'a
incipit' Esdras i refectorio: et legit' ibi totus an' festū ascen
sionis. Feria scd'a: tertia: et quarta i matutinis laudibꝫ: i mis
sa et uespis duas candelas accēdim⁹. in censū qz offerim⁹: sȝ nō
dr̄. Credo: nec cōicat dyacon'. Feria qnta sexta: sabbato: mis
sa pascalis mane cātat' post p̄mā que dr̄ i cellis. ad quā dici
mus dn̄icale kyriel'. et glia i excelsis: suffragia nō dr̄r: n̄c
credo dr̄: i censū nō adolet': pax dat'. Et cū pulsat' ad tciā
dicim⁹ i cellis tertiā diei: et tertiā et sextā beate marie. Ad
scdm̄ dū signū ad ecclīaȝ conuenim⁹: sextā qz i ecclīa cātantes
simul refiam⁹. Nona uō i cellis dr̄. In hac ebdā. Orō que
ad laudes dr̄. dicit' ad tertiā et cōseqnt' ad uespas: excepto sab
bato in quo dr̄ ad uespas. orō dn̄icalis. ebde pasce p̄oribus
diebus quatuor nllm gio scoꝝ festū celebram⁹. siue lectionū
duodecim: siue triū fuit. De festo tn̄ triū lectionū admissaȝ
tn̄ cōmemoratōēȝ faciam⁹ q̄ in die pasce dicim⁹ ad p̄mā mis
sam. Tribus uō posterioribus si triuȝ lectionū festū occurrerit
solā de eo cōmemoratōēȝ faciam⁹. Dm̄ aūt duodecim lectio-

num: totum officium transferimus usque ad diem primo vacantem post octavam
sine capitulo. Tota ebdomada pasce consueta suffragia intermittimus
hymnos sollenniter cantamus. Ad primam dicimus capitulum. Regi
autem seculorum et orationem. In hac hora excepta dominica que orationem suam
numquam variat et septem psalmorum ante laudes non faciamus intervallum
Toto tempore pascali dicitur. Benedicamus cum alleluia. Et ite missa est.

Dominica in octava pasce et ceteris usque ad ascensionem et festis occurrentibus. Capitulum. XV.

Dominica in octava pasce sollennit(er) hymnos cantamus: ceteris
etiam dominicis usque ad ascensionem cantatur sollempniter hymnus
paschalis. Responsoria paschalia quatuordecim diebus cantamus.
Responsorium Dignus est agnus: cum aliis super ebdomadam cantatur. Item domini-
ca in octava pasce consueta suffragia non dicamus. De festo trium lec-
tionum si occurrit commemorationem faciamus: et duas candellas non
accendimus nisi tantum ad missam: ad quam dominicale kyrie dicimus.
Si in hac dominica festum duodecim lectionum occurrat: totum officium
transfertur usque ad diem post vacantem sine capitulo. In aliis vero dominicis
usque ad ascensionem. Si festum duodecim lectionum occurrat
totum officium est de festo et fit commemoratio de dominica ad vesperas
et laudes et missam: et item ad vesperas diei. et in refectorio legitur
quod in ecclesia erat legendum: et missa de dominica cantatur prima die
post vacante. Feria secunda post octavas pasce commemorationes ante
et suffragia ad missam repetimus. Actus apostolorum incipimus: eosque
tribus ebdomatibus. Canonicas vero epistolas exinde usque ad ascen-
sionem tantum in ecclesia legimus nisi quod terminatio que propter occurrens
festum legi non potuit die suo legitur in refectorio. De antiphona
Quia vidisti me thoma: et ceteris ad magnificat dicendis super
ebdomadam usque ad ascensionem hoc observamus ut antiphona que propter festum
occurrens omittitur: die crastina vel alia que prima sine festo occur-
rerit repetatur. Sex tamen antiphone que pro inde spatium desunt. ad benedictus. non
repetuntur. Post festum cum unusquisque dies antiphonam habeat sibi proprie depu-

tatam. De sex vero orationibus que ab octavis pasce usque ad ascensionem. Ad laudes et ad horas dicende inscribunt hec observancia. ut quisque dies quantum ad laudes suam orationem habeat. Si autem feria secunda festum occurrat. Oratio. feria secunda dicenda dimittitur propter festum: nec repetitur usque ad aliam ebdomadam. feria secunda sibi proprie deputata. si forte occurrerit sine festo et sic de ceteris. Harum orationum: prima diebus dominicis ad sextam dicitur secunda. Ad nonam harum et tres prime feria secunda quarta et sexta. Ad terciam sextam et nonam. dicuntur tres ultime dicuntur feria tertia quinta et sabbato. Ad terciam sextam et nonam. Ab octavis pasce usque ad penthecosten preter octavas ascensionis cottidie dicitur oratio dominicalis ad vesperas: nisi festum occurrat.

De missis trium dierum capituli: et de offitio in electione prioris c. xvi.

Prima die capituli. scilicet feria secunda in ebdomada tertia post octavas pasce: post primam constitutam post matutinas pulsatam tam in carthusia quam in ceteris domibus ordinis: missa de spiritu sancto presente conventu celebratur. Dominicale. kyrieleison dicitur. Gloria in excelsis deo cantatur. Oratio deus qui corda fidelium. Suffragia illa que in festis super ebdomadam dici solent: dicuntur: primum alleluia surrexit. secundum veni sancte spiritus. Credo non dicitur: pax sumitur. stantes oramus: incensum non adoletur. Cetera sicut in die penthecostes. Cum festum beatorum apostolorum philippi et iacobi accidit prima die capituli missa de spiritu sancto cantatur post capitulum: et induto sacerdote signum pulsatur ad eam Qua cantata fit spatium ante tertiam. Secunda die capituli post primam: nisi festum duodecim lectionum vel privatus defunctus fuerit: dicetur Salve sancte parens sine alleluia in fine: primum alleluia: post partum: secundum Nonne cor nostrum. Oratio. Concede nos famulos. cum suffragiis in festa ebdomadam consuetis: quibus subiungitur. Omnipotens qui vivorum. Epistola et evangelium sicut in vigilia assumptionis: Cetera sicut in sabbatis. Si anniversarium occurrerit missa eius primatum dicetur. Tertia die primam nisi missa festi duodecim lectionum vel inventionis sancte crucis vel privatus mortuus occurrat Salus populi sine alleluia. Querere feria quinta post dominicam

tertiā . xlᵉ . kyrẏ . feriale cantatur . Gl'ia in excelsis nō dr̄ . Orō . Deus
a quo sc̄a desideria cū aliis supradictis suffragiis : et Orō . Omnips
qui uiuorū . Ep'la libri esdre . Queso dn̄e . Querere feria quīta
post dn̄icā primā . xlᵉ . p'mū all'a : qui posuit . Requⁱre i dn̄ica ui
cesima tertia . s'm all'a . Angelus . Euāgeliū s'm lucā . Quis
uestrū h̄t amicū . Quere i rogatōibȝ . Offert . Si ambulauero
Comunio : tu mādasti . Quere cū itroitu : salus p'pli : prime
diei : missa est prioris carthusie : eā qȝ cū uult aliis celebrādi
In aliis cū domibȝ : est ebdomadarii : sic duobȝ diebus seq̄ntibȝ
In his tribus diebus capli admissas conuētuales promis
sunt pro defūctis fuerint ꝑ toto ordinē ubicūqȝ eā dici cōtin
gerit : statutū est ut prioribus ad capl'm profectis dicitur
orō : Deus qui corda fidelium . nl' ꝑtende : excepto q' i missa q̄
p'ma die cantat' pro capl'o nō dr̄ orō : pro prioribȝ nisi p'ma
Cū p'or eligit' . a pasca usqȝ ad octauas penthecostes misse
officium est de die penthecostes : excepto credo in unū deū . Ab
octauis penthecostes usqȝ ad septuagesimā pro primo all'a dr̄
Responsoriū . Btā gens . A septuagesima usqȝ ad pasca dr̄ in
troitus . Dū sc̄ificat' fuero i uob' . R̄ . Beata gens . Quere do
mīca quarta post dn̄icā quartā . xlᵉ . Offertoriū . Emitte
Quere i uigilia penth' . Comunio . factus ē . Orōnē aūt et ep'lā
et euāgeliū de penth' . dicim' . Gl'ia i excelsis semp dr̄ : nisi i
aduētu : et a septuagesima usqȝ ad pasca . In hac missa do
cale . kyrẏ . dr̄ . sacrificiū nō addetur : pax sumit' : stantes oram'
suffragia quacȝ illa admissā nisi dn̄ica fuit dicim' illa q̄
dn̄icis diebȝ dicere cōsueuim' : et Credo i unū deū : et can
tant' due misse . una de dn̄ica : altera de sp'ū sc̄o q̄ prima est
et cantat' post capl'z : et adeam induto sacerdote pulsat' sig'm
quia cantata sit spatiū an tertiā . hac die nisi aliq'd festū
occurrit : nihil p'ter missaz festiue celebram'

De rogationibus et ascensiōe et toto t'p'e usqȝ ad penth' . cap' . xvii .

Feria secūda et tertia rogationū: missa de rogationibus mane cantat̄: suffragia solitū dicūr: excepto. Omnipotens qui uiuorum. Si uō feria secūda festū duodecim lectionū uel inventio sancte crucis occurrerit. Ad missā festi fiet de rogationibus commemoratio: et missa rogationū cantabitur die subsequenti. porro in missa inuentionis prius de martiribus postea de rogationibus commemoratio fiet. Si autem feria secunda nō festū, sed pro defunctis occurrit: missa rogationū ad diē sequentē differt. Nō si feria secunda missa rogationū cantata fuit: et anniversariū occurrat feria tertia: uel alia missa conuentualis preter missā benefactorum que nō impediret officium rogationū ipsa die tacebitur: sed si missa de nouis occurrerit: ad ipsam de rogationibus commemoratio fiet: feria secunda et tertia rogationū semel reficimus. sed feria tertia ouis et caseo licet uti.

De uigilia ascensionis.

In uigilia ascensionis. hymnus ferialis cantatur et fit prima pulsatio ante sextā. In secundo signo conuenimus ad ecclesiam sextam et missā pariter audituri: Solita suffragia dicūr: excepto Omnipotens qui uiuorum. Si in uigilia ascensionis occurrit festū apostolorum philippi et iacobi: totū officium est de festo usque ad uesperas: quorum missa cantanda est post terciā: ad quā tercie prestinius solito pulsādū est facto. s. interuallo post missā: sexta cum ad eā pulsabitur missa de uigilia cum feriali kyrie. preter prosoluendis. Deinde fit spatiū usque ad nonā: quod dormitioni quantū licuerit deputatur. Post modū uero fit prima pulsatio ad euigilandū. et ad secūdū signum conuenimus ad nonā: qua cantata refectoriū intramus comedentes que nobis apponūtur. fietque commemoratio in missa festi de uigilia. sic et in missa de uigilia: et in uesperis de festo: dicitur quod ad uesperas psalmi feriales. Item in uigilia ascensionis ad uesperas hymnus. Optatus uotis omnium: et fit diuisio ad matutinas in hoc uersu. O grande cunctis gaudium. dicaturque usque ad penthecostē exceptis festis duodecim lectionum. De ascensione domini.

Ascensionez

Aſcenſioẽ dñi celeberrime colim᷑: cuiꝰ ꝑfectio ꝑtotas oc
tauas dr̃: q̃ cãtat̃ de ſollẽnitate: de qua et miſſa dici
pōt i ſtra octauas. diebꝫ uacantibꝫ: que tñ nō eſt ebdomadarij
ſꝫ eiꝰ cui contingerit ꝑ ordinē et dr̃ i ea oro. Omnip̃s qui unicū.
Si i die aſcẽſionis feſtū duodecim lectiõnū occurrerit: ad ultimas
ueſperas de ipo cõmemº fiet. et die ſequenti totū offiñ ſine capl'o
fiet. Jncraſtino aſcẽſiois cantat̃ hym̄. Sic ſplendor p̄r̃ ne glẽ
niſi feſtū duodecim lectoinū occurrerit. Et icipit apocalipſis
quã uſqꝫ ad pentecoſtẽ ꝑtim i eccl'ia: ꝑtim i refectorio legim᷑.
Tres antiphõe q̃ infra octauas aſcẽſionis i euãgelio alterna
tim dicũtur. Jncipiũt ꝑma die poſt aſcenſioẽ reicipiũt. feria
ſa ſequenti. et poſt octauas die primo q̃ ſine feſto occurrerit
Jnfra has octauas dr̃ ad tertiaꝫ. oro. Adeſto. Ad ſextã Do
cuiꝰ filiꝰ. Ad nonã. Tribue. Jn laudibꝫ aũt alternatī dr̃. Ad
ueſpas. Concede. Quotiẽs reſponſoria aſcẽſiois dr̃ i offĩo. xij
lectionũ a capite reicipit̃. Dñica infra octauas. hymꝰ aſcen
ſionis cantatur ſolẽpniter et eũdẽ quẽ poſt hymnũ dicimus
i cõmemõe ꝟſiculũ. Sabbato dñicaꝫ iſtã precedente ad ueſpas
ſup pš. all'a. Regnũ tuũ. Et ſunt ueſpe de aſcenſiõe. fitqꝫ i eis
cõmemº de dñica. Si tñ i eodẽ ſabbato ſit feſtũ duodecim lectoĩuꝫ
tũc ueſpe uſqꝫ ad capl'm ſunt de feſto. Deinde de aſcenſione
ſꝫ pⁱus fit cõmemº de feſto et poſtea de dñica. Jn ipã uº do
minica antiphõas: Ria. Capl'a ꝟſus et octo priores lectio
nes de ipã ſollẽnitate dicimus: quatuor poſteriores de omł
dñicali. Euãgeliũ quoqꝫ ipꝫ. poſt te deũ laudamꝰ et añt
ad b̄ndictꝰ. et Magnificat. et oro et miſſa dñicalia ſunt.
Sꝫ poſtea fit cõmemº de ſollẽnitate. ad laudes i cõmemõe
aſcenſiois. oro. Tribue. Ad tertiã dñicalis. ad ſextã et nonã
ſic i die aſcẽſiois ad ueſpas i cõmemoratõe aſcenſiois. Oratio
Concede. Cũ feſtũ duodecim lectoĩuꝫ occurrit i hac dñica: to
tũ offĩm eſt de feſto. et tñ ad ſabbati ueſpas fit ꝑmo cõmemº

de aſcenſioē: poſtea de dñica. In ipā uō dñica: poſtea de aſcē
ſiōe. Legitur eḡ i refectorio qđ erat i eccl'ia legendū. et miſſa
dñicalis cātat' prima die poſt uacātē. Si īfra octauas aſcē
ſionis feſtū triū lc̄tōnū occurrerit: de ipō tm̄ cōmemoratio fi
et. Quandocūq; aūt de his octauis et de feſto triū lectionū cōme
moratio ſimul facienda occurrerit: de octauis primū et po
ſtea de feſto faciam' cōmemorationē. Ab aſcēſiōe uſq; ad miſ
ſam uigilie pent̄h. pro all'a paſcali dr̄. Nō uos relinquam
In octauis aſcenſiōis ad p̄mas ueſpas: antiphonas ſuper
pſalmos. all'a. Inclinauit: et cātat' hym̄ ſolēnit'. Prefatio
dr̄: ſ; Credo tacet'. Si hac die feſtū duodecim lectionū oc
currat nō fiet de ipſo cōmemoratio: ſ; ad diē ſequentē q̄cū
q; ſit illō trāſfert' ſine caplō. Duobus diebus poſt octauas i
ſecūdo nocturno. Orō ſicut īfra octauas. Ad terciā. Adeſto
Ad ſextā et nonā. Deus cui' fili'. Feria ſexta ad ueſpas
Oratio dominicalis. De uigilia pent̄h. Caplm̄. xviij.

In uigilia pentecoſtes fit ante nonā parua pulſatio
ad euigilandū. Deinde nonā et miſſā i eccl'ia dicim'
Ad nonā cantatur hym̄ ferialis: et dū nonā dicim' ſac
dos īduit'. Qua dicta fiat cōfeſſiōē et orōnē an altā
re: poſt mēē ſeſſū uadit. Deinde ſequunt' lectiōēs quas ſine
titulis dicimus. ſi ī diebus illis dr̄: et īcipiunt legere antiquores
p ordinē nec dr̄. Dñs uobiſcū. ſ; tm̄ oremus: uſq; ad orōnē: quia
ep'la ſeq̄t': p̄ma lectio. In diebus illis. Temptauit de' habraam.
deīn ſtatim ſeqtur orō. Deus qui i habrae. Secūda lectio. In
diebus illis ſcripſit moyſes. Tractus. Attēde. orō. Deus qui nob'
p pphaz: Tertia lectio. Apphendēt. Tract'. Vinea mea. orō
Deus qui nos ad celebrandā. Quarta lectio. Audi iſrl.
Tractus. Sicut ceruus. orō. Deus icōmutabil'. Seq̄t' letania
p breuis: q̄ dr̄ ab eo cui īiūctū eſt a priore. Qui uō dicat eā
nō legit hac die lectiōē ul' ep'lā. ſi adſit copia monachoꝝ

Dū aūt pronūtiat^r scā trinitas: ueniam^s sinimin^s sup formas. nec surgim^s donec dictū sit. Scā maria ora p nob: sacerdos uō osculat^r altare: Dū aūt letania d^r stat sacerdos ad cornu altari an librū. Et tam^n nos usq facie ad altare. Finita letania cantor icipit dnicale kyri^e. Glīa in excelsis deo: et suffragia nō dicūr Si tū festū occurrat de ipo cōmemorationē tm̄ facim^s. Credo in unū deum tacet^r. Offertorium d^r. Incēsū nō adolet^r. Prefationem et cōmunicantes. et hāc igr̄ de pentecostes dicim^s. Agnus dei cū pacē sinimin^s: cōmunionē cātam^s. Si i hac uigilia occurrat .xij. lectionū totū offīm de ipo facim^s usq ad uesperas: et duas missas cantam^s. Fitq cōmemoratio de uigilia i missa de festo: et i omī missa de unius sic et i missa de uigilia et i oī missa de unius et i uesperis de festo. Et si festū illud est sine caplo. de ipo mane missa cantat^r. Si uō capitulū hēat tertia et missa de festo: et sexta cōtinuatim dicūr. Deīn fit spatiū usq ad nonā: qd dormitioni quātū licuerit deputat^r. Missa aūt de uigilia ut dictū est cantatur post nonā. Q^a finita post modicū spatiū i refectorium igredim^r: comedētes que nobis apponūt^r. Qd si festū aliud caplm nō hēret i cellis coquina nob donaret et uinū. In uigilia pentēc. p totas octauas adues. hymnus Veni creator sps. In die et p totas octauas ad matutinū hymnus. Iam xp̄s astra ascenderat. et fit diuisio i hoc usu. Impleta gaudent uiscera. Itē i uigilia pentēc. post uesperas tenet^r caplm fr̄ibus. n^c disciplināt^r hac die pro culpa solēti: s3 arbitrio prioris aliqd eis iniungit^r pro disciplinis. Ab huius diei uesperis porte claustri prīte conuētu aperte sunt usq post uesperas diei sequētis: altare quoq paratū tenetur per totas octauas. De die pentecostes et tota ebdā et festis occurrentibus. Capitulum. xviij.

In die pentecostes totū offīm prioris ē: totāq ebdām sic pascalē decurrim^s: nisi q^r i hac ebdā ieiunia quatuor tpm̄ facim^s. De respōsoria pentecostes. tria responsoria mu

tiatas. ſ. Virtute magna. Ego rogabo. Nō uos me elegiſtis.
Supra ebdomadam dimittimꝰ. Feria ſc̄dā paralipomenon in
cipit ī refectorio. Itē quarta feria tertia miſſa et ſexta cōtinua
tim dr̄. Ad lectoīs orōnez. Dn̄s uobiſcū dicimꝰ: quā lectionez
legit ultimꝰ: et finito v̄ſu. alla. Sp̄us dn̄i. ꝛp̄m. allā. repeti
mus ſic ī textus alleluiſ. hec aūt allā. poſt lectoēz dr̄. Ad faz
orōnez nō dr̄. Dominꝰ uobiſcū: ſꝫ tm̄ oremꝰ et h̄t ſuā cōcluſiōez
Feria qnta et ſexta et ſabbō ad miſſā dn̄icale. kyel. dr̄. Glia
in excelſis canitur: ſuffragia dr̄r: incēſū nō accolet. pax ſu
mitur. Itē feria qnta miſſa mane dr̄ poſt p̄mā: Ad miſſā offm̄
et orō ſic ī die penthecoſtes. ſ; ſā epla propria et euāgeliū. ꝓp̄us
dr̄r et ſtatim poſt miſſā pulſatꝰ ad tertā que dr̄ ī cellis. et ſexta
bte marie. Ad ſecūdū ſignū cōuenimꝰ: ſextāqꝫ ī eccl'ia cantā
tes ſimul reficimꝰ: et cū pulſatꝰ ad nonā dr̄ ī cellis. Feria
ſexta ſil' miſſa mane cātatꝰ de ieiunio. Sabbō an̄ tertiaz
fit p̄ua pulſatio: deīn tertia et miſſa et ſexta continua
tim dr̄r. Quinta lectoēz legit prior ul' Vicariꝰ: et ſtatim
poſt eam unā ſolā ad quā tm̄ mō. Dn̄s uobiſcū dr̄ an̄ eplāz
unā ſolā dicimꝰ orōnez: niſi feſtū triū lectonū occurrat: de
quo fiat cōmemoratio: ul' p̄or aliq̄ ex eis inſerit. De ieiunijſ
tēporalibꝫ quedā continētꝰ caplō tertio. Feria ſexta et
ſabbato an̄ nonā fit p̄ua pulſatio ad euigilādū. Deinde
nonā ī eccl'ia cantamus: ſimulqꝫ reficimꝰ. et feria qrtam ſex
ta poſt grāꝫ actōēs cellas repetimꝰ. Sabbō uō recordatiōēz
et cōfeſſiōēz facimꝰ. In hac ebdā orō que ad laudes dr̄. Di
citur ad tertiā et conſeqnt̄ ad ueſpās. Excepto ſabbō in
quo dr̄ ad ueſpaſ orō dn̄icalis. Dn̄ica ī octauiſ penthecoſte
feſtū ſollēne de trinitate facimꝰ. Sabbato p̄cedēte ad ueſpās
et dn̄ica ad matutinās et miſſā et ueſpās duas candellaſ
accendimꝰ: ī cenſū offerimꝰ: et dr̄ ad ueſpās et laudes et ter
tiam: ideoqꝫ ad ueſpās orō. Deus qui hodierna. Ad ſextā

et nonā sic ī die penth. missa de trinitate c̄ cū sua propria
prefatione et dr̄ ī cōmemoratione. Deus qui hodierna die. Suf
fragia nō dicūtur alia: nisi festū triū lectionū occurrat. de quo fi
at cōmemō. Ad missā dr̄ responsoriū. Benedictus es et subseqtur
Allā. Benedictus es. In octauis penthecostes oīa signa mutamus

De usu feriali et dn̄icis ab octauis penthecostes usqȝ ad
aduentum et festis occurrētibȝ ī festis dn̄icalibȝ. Capl̄m. xx

Feria scd̄a post penthecostes octauas: usū feriale repe
timus: et oīs cōmemoratiōes ad laudes et uesperas et suffra
gia ad missā et usqȝ ad nouēbris kl̄as. nisi festū iterum sit ps
almū. Venite cōmitte dicimus. et una lectiōe sicut ceteri mona
chi contēti sumus. Orō q̄ ītitulatur dn̄ica pma post octauas
penth. dr̄ ī sua ebd̄am post octauā ut et ī seqnti ebdomada
De inuitatorijs dn̄icalibȝ cōtinetur caplō. xxxviij. Sciēdū aūt
qȝ ab octauis penthecostes usqȝ ad aduētū ī sua ebd̄az ad laudes
et uesperas dn̄icalis orō dr̄: exceptis festis. In sabbato ad uesperas
semper dr̄ orō dn̄ice subseqntis. Sicut dn̄icis orō ad sextā. Deus
qui cōspicis. Ad nonā. Gratie tue. Cū aūt ab octauis penth
usqȝ ad aduētū festū. xij. lectionū erit ī dn̄ica: totū celebratur
offiū de festo. et cōmemoratio de dn̄ica fit ad uesperas et lau
des et missā. Itēqȝ ad uesperas: et ī refectorio legitur dn̄icalis omel
et die que prima ī eadē ebd̄a uacauerit cantatur missa de do
minica. Nulla uō uacāte post missā festi dr̄ dn̄icale offiū.
Nā si in tali dn̄ica hystoria īcipienda sit: cuius Responsoria ī alia
dn̄ica dici possit: nihilominus cantatur de festo. et ī refectorio: pri
mo legitur omelia dn̄icalis: deinde residuū omelie festiualis
sic dictū nō est: nec hēt dici ī alio festo. Postea īcipitur hystoria
et die pma uacante cantabitur missa de dn̄ica. Responsoria
uō eiusdē hystorie reseruatur ad seqntē dn̄icā: ī cuius sabbato dr̄ ma
gnū responsoriū. Si aūt ī tali dn̄ica historia īcipienda sit: cuius
responsoria ī alia dn̄ica dici nō possit. festo. xij. lectionū ī ea oc

occurrēte: cantat' totū de dñica: nec fit cōmem' de feſto: ſʒ ei' off'
trāſfert' ad diez ſeq̄ntē ſine caplō. Exceptis dñicas q̄ ueniūt
i exaltatōē ſcē crucis et i octauis natiuitatis btē marie
de q̄bꝫ i caplō. xxvj. plenꝰ cōtinet'. Cū nō offitia dñicalia
ab octauis penth. uſqꝫ ad aduētū nō ſufficiūt: ultīa orō et
ultimū euangeliū cū ſua omelia et offitiū ſi iniquitates
Quotiēs neceſſe ē iterant'. Reſponſorie dñicales q̄ ſup ebdo
madā dñr. Cū ꝓꝑ occurrēs feſti nō pnt ichoari i pma dñica
ſemꝑ pma die qua iſtā ebdā ſine feſto occurrit ichoatur.
et tūc i ſeq̄nti ſabbato nocꝫ. magnū reſponſoriū. Sed et cū ipe
reſponſorie dñr i dñica ſup ebdā a capite reincipiūtur. De
dñicalibꝫ aūt reſponſorijs que a klis nouēbris uſqꝫ ad penth.
cantant' illa q̄ reſponſoria mutāt' ſup ebdām tacent': excepta
reſponſoria paſchalia. ſ. Dignꝰ es dñe que qꝛ quatuor reſponſa
mutuata necño unū retinet. ſ. Dignꝰ eſt agnꝰ qđ cū alijs ſup ebdā
cantatur. Omī eciā tp̄e: qn̄ noua reſpōſoria i dñica incipiunt
i ueſpis ſabbati pcedētis magnū cantat' reſpōſoriū. ſ. ſalm. niſi
qꝛ ultimū cantatꝰ i ſabbato ramis palmarꝫ.

De libris legendis tam i eccl̃ia qꝫ i refectorio Capl'm. xxj.

Poſt octauas penthecoſtes die quacūqꝫ feſtū triū lectio
num occurrerit: regū libros icipim'. Qđ ſi feſtū nō occur
rerit. eoſdē libros et hiſtorie reſponſoria eadē ſeq̄nti dñica in
choamꝰ uſqꝫ ad klās auguſti uſqꝫ ad klās ſeptēbris pabolas
eccliaſten. Librū ſapiētie: et de eccliaſtico quantū tp̄s pmit
tit legimꝰ: illud obſuātes: ut ſi an̄ q̄ntā feriā pcedēti mēſis
klē contingerint: i pcedēti dñica libros eoſdē icipiam'. Sin
aūt q̄nta ul' poſt q̄ntā ſeq̄nti dñica ipos ichoamꝰ. Id ipm
de libris alijs uſqꝫ ad klās nouēbris obſuātes. A klis ſep
tēbris iob tribus ebdomatibꝫ qn̄ ipe klē feria tertia ul' quā
ta cōtingūt. Alias eciā duabꝫ legim' ſeptimanis. Duabꝫ ſeq̄n
tibus. thobiā: iudith: heſter. A klis octobris uſqꝫ ad nouēbrē

machabeoꝝ libros. Totoqȝ tp̄e hoc .i. ab octauis penth: usqȝ ad
nouēbris kl'as p̄dictos libros ptim ī ecclia: ptim ī refectorio
legim'. Ab octauis penth. usqȝ ad kl'as nouembris si historia
tp̄e suo cōsumari nō pōt cōsumata seq̄nti: quo ad refecto
riuz p̄cedēs repetit' ī refectorio. finita tn̄ illa ul' illis q̄ p' īcep
te sunt si fieri pōt anteq̄ historia q̄ sequit' incipiat'. Quocūqȝ au
tem ī toto anno festū duodecī lectionū ī dn̄ica ī qua historia
īcipiēda est occurrerit et cantat' de festo. ipā historia īcipit'
ī refectorio. A kl'is nouēbris usqȝ ad octauas penth. omni
die: exceptis duodecī lectiōnū solēnitatib;: tres lectōes cū
tribus responsorijs dicam': illo obs̄uātes: ut si an̄ qntā feriā
p̄dicti mēsis kalende contingerint: ī p̄cedēti dn̄ica respōsoria
et pphetas: et p'mo ezechielē īcipiamus. Seq̄nti et deinceps fe
ria tres lectōes cū responsorijs de libris eidē recitantes: ipsosqȝ
prophās cū suis responsorijs an̄ aduētū dn̄i finiētes. Si
aūt qnta feria ul' post qntā kl'e contingerint. sequēti dn̄i
ca eosdē prophās cū suis responsorijs ī choam': dies qui inter
kl'as et dn̄icā sunt. Alteruz cū tribus p martires. Alterum
cū una lectōe transigentes. Qd si kl'e ipē ī dn̄ica euenerint
tūc īcipiet' ezechiel ī refectorio: et respōsoria p'ma die que
sine festo occurrerit. Daniel totus legitur ī refectorio et īcipit'
ī kl'is p̄dicti mēsis. De libris alijs ī ppriis h'etur locis. In oīb;
lectiōib; q̄ de pphetis ad matutinas legūt' dr loco tu autē
[illegible] hec dicit dns. Cōuertimini ad me et salui eritis. Excepto q̄
tres lectiōes ultīe de ieremia finiunt' cū tu aūt. Nūq̄ autē
pro triū lectiōnū festo: lectōes hystorie dimittim' nisi ī uigi
lia natalis dn̄i et duob; post festū bti thome martiris die
bus et ebdomadibus pasce et penth. et ī fra octauas assūp
tiōis bte marie uirgis. Sciēdū aūt ē q̄ de libris oīb; qui a
kl'is nouēbris usqȝ ad penth. legēdi sunt illa terminatio q̄
p occurrēs festū legi nō potuerit ī ecclia die suo. legetur

in refectorio: exceptis ysaia et eplis sci pauli de qbz i
refectorio nihil leget

De festo sci Johannis baptiste et octaua eius. Caplz. xxv.

In uigilia sci iohis baptiste: fit pma pulsatio an
sextaz. In sa pulsatioe sextaz et missaz i ecclesiam
cantamus et dr oro. Concede qs intergo cum suffragi
is alijs assuetis: excepto. Omips qui uiuoz. Cu hec uigi
lia occurrit die dnico fit i sabbato pcedenti cu abstinetia
et officio. In hoc festo dicat hym. Ut queant laxis. Ad uesp
quatuor primi usus cu laudibz. Cunctos. Ite ad nocturnu
Antiphona desti cu tribus sequntibz usibz et laudibus cunctos.
Ite ad laudes. O nimis felix usqz in fine. In festo sci iohis
ad missam dr. Credo. Infra octauas eiusde quatuor oro
nes. s. Deus qui nos bti iohis. Omips. Deus qui cospicis
et bti iohis p ordinez ad laudes i comemoratioe dni. Ad
uespas dicitur: Concede. Item infra octauas istas i omi
missa de uiuis fit comemo de sco iohe: et dr. oro. Concede.
Qz pmus fit comemoratio de festo triu lectionu si occurrat
qz de sco iohe. In festo aploz: nec ad laudes nec ad uespas
comemoratioez faciam de sco iohe: sz tm ad missaz. In festo
et sci pauli de eo ad uespas et ad laudes: et et ad missam
comemoratio fit: et dicit ad laudes oro. Deus qui nos
bti. In octaue sci iohis dr scdz caplm. s. posuit os meu
ad nocturni et oro. Omips. Tertiu. s. reges uidebunt: ad
laudes oro. Deus qui cospicis: primu. s. Audite insule
Ad tertia. oro. Bti iohis. Ad sexti dicitur secudu caplm
et oro. Deus qui nos bti Johis. Cantatur etiaz missa de
octauis nisi sabbati ul dnica ul pro defunct impedit:
et dicit ad missa oro. Concede et cetera sicut i die. Qn
i die dnico octaue iste occurrit: in comemore ad i. lu
des dr oro. Omips sempiterne deus. Ad missa. Oro

Concede; De festo aploꝝ petri ⁊ pauli ⁊ octauis cap. xxiij.

In uigilia aploꝝ petri ⁊ pauli an̄ sextā fit ꝑ fit
ꝑua pulsatio. Ad scdm signū ad ecclīaz cōuenim̄
sextaz et missaz audituri pariter sim̄. Ad missā post oro
nez diei dr̄ orō sci Leonis: dein orō martirū. Deinde orō
sci Johis. s. Concede: post mōz cōsuete: excepto Omips qui m
norū. Si aūt hec uigilia die dnīco occurrit fiet sic̄ dictū est
de uigilia sci iohīs baptiste. In festo eorūdez dr̄. Ad sextā orō
Omips. Ad nonā. familiaz: Nec fit eo die cōmemoratio
de scō paulo: nec die crastina de scō petro. In festo sci pauli
dr̄ ad sextā. orō. Exaudi. Ad nonā protege. Due pcedētes
silicet Omips. et familiā: et iste due. s. exaudi et protege
alternatiz infra octauas ad laudes et ad uespas i cōmemo
ratē dnr̄. Infra octauas i omī missa de minis cōmem. fit
de octauis: et dr̄ orō. Deus cui dextera. Sz pri̇ fit cōmem
de festo triū lectionum si occurrerit q̄ de octauis in octauis re
sponsoria oīa et antiphē cōmunes ad laudes ad horas
dnr̄ capla oīa: et ad sextaz dr̄ orō. familiaz. Missa et
de hys octauis cantat: nisi sabbo ul' dnīca: ul' pño defūct
ipediat: cui offm̄ ē sicut sancti bartholamei.

De festo btē marie magdalene et de uīculis sci petri et inue
tione sci stephani. Capitulum. xxiiij.

In isto festo scē marie magdalene propria orō. Exaudi
Ad sextaz et nonaz dicim̄. Deus qui nos ānua.
Responsoria pascalia et antiphē pascales que i hoc festo
cantant' i fine hnt Alla sic̄ i pasca. In uīculis sci petri dnr̄
Capla Responsoria et offm̄ misse sic̄ in natali eīdē. Sz ad
uespas ultimas dr̄ ad Magnificat antiphōa. Btūs es symō
bariona. In inuētōe sci stephanj dnr̄ capla cōmunia.

De assumptione beate marie. Capitulum. xxv.

In uigilia assūptiois btē marie an sextaz fit parua

pulsatio. Ad secūdū signū conueniūt ad sextā et missam cō
tinuant. Ad missā post orōnē bti Eusebij dr orō suffragiorū
s. Concede ex integro cū suffragijs alijs. excepto Omips qui
uiuorū. Cū hec uigilia uenerit i dnīca: fit sic dictū ē de ui
gilia bti iohis bapte. Infra octauā ad laudes et tertiā et ue
speras dicim̄ orōnē. Famulorū. Ad nocturnū et sextā. Con
cede misericors deus. Ad nonā. Concede nos. Ad uespas dnr
psalmi feriales sic ad matutinas p totas octauas nō accipi
mus uenias. De responsorijs assūptionis tria respon soria in
fine ebdam dimittunt. s. Diffusa ē. Spē tua: et Dilexisti. In
octauis assūptionis et īfra dicat' pfatio q̄ cātabat de solle
nitate et diebus uacātibȝ poterit missa dica de ipā sollēni
tate: q̄ tūc nō est ebdomedarij: sȝ ei cui contingit ex ordine
Missa et btē marie i sabbato īfra octauas erit de sollēnitate
sȝ cū suffragijs alijs dicat'. Omips qui uiuorū. Infra has
octauas defecto triū lectionū fit cōmemoratio tm̄. Qn̄ at
de hīs octauis et de tali festo cōmemoratio fiaēda ē cōmemorā
de octauis pcedit. Dominica īfra octauas totū offiū est
de octaua: et fit cōmemo de dnīca et legitur i refectorio omelia
dnīcalis et die pma uacāte de dnīca missa cātat'. Ite dnī
ca infra octauas et i ipīs octauis hyn'. Aue maris stella. cā
tatur sollēniter et dnr capla et orōnes sic i die. Per totas
et octauas ad matutinas sollēniter hyni decantantur

In decollatiōe sci iohis dnr capla cōia uni martiris. et orōnes
comunes. Ad sextā et ad nonā dr in ipīs bti iohis baptiste
et martiris tui. Qn̄ decollatio sci iohis accidit ī dnīca cō
memoratio fit de dnīca: et i refectorio post omeliā dnīcalē
ī capit'. hystoria iob. et pma die uacāte cantat' missa de dnī
ca. Responsoria uō hystorie ad seqnte dnīcā reseruatur

De natiuitate btē Marie et octaua eius et de exaltatio
ne sancte crucis. Caplm. XXVJ.

Octave nativitatis bte marie recipiunt sic i assumptione eius dem. Exceptis his q aliter i hoc caplo disponunt
Infra ebdomadas. lectiones sunt de historia iob. Ad nocturnu
caplm. Tristitie. et oro. Concede nos. Ad laudes caplz. Cu
edivit me. et oro. Famulis tuis. Ad tertia q ad vesperas et ad ce
teras horas: capla et orones sic in die. Dnica infra octavas ca
pitula et orones sic in die. Octo prime lectiones sunt de historia iob
Cetera oia sunt de octavis et fit comemoratio de dnica. Si tn exal
tatio sancte crucis venerit i hac dnica fit sic ifra continet
In octavis octo prime lectiones sunt de residuo cantica canticorum
Cetera sicut i die excepto q ad primas vesperas fit comemoratio
de octavis et dr antiphona. Quasi palma. Cu octave iste ve
niunt i dnica ad primas vesperas fit comemoratio de octavis
postea de dnica. In die vero ad laudes et missam et vesperas comemoratio
fit de dnica: et i refectorio primo legitur omelia dnicalis. deinde
incipitur historia: et die prima vacante cantatur missa de dnica
Responsoria historie differtur ad sequentem dnicam: et offim bti
mauritij transfertur ad diem sequentem. In exaltatione sce cru
cis festum sollene facimus: et fit totu offim de cruce. Capla et
orones de cruce dicimus et antiphonas et responsoria. Ha
bemus autem lectiones et omelia de dictis bti Augustini. Cum hoc fe
stum occurrit i dnica. primo fit comemoratio de dnica postea
de octavis: deinde de martiribus. Ab ipsa exaltatione crucis usque
ad pascha cum comeditur i refectorio post gratias redimus ad cellas
et lector refectorij supra refectione pulsat ad nonam.

De festis beatorum mathei et mauritij et de ieiunijs tempo
ralibus i septembri et de festo sci Michaelis. Cap. XXVII.

Quando festum bti mathei i dnica accidit i ebdomada pre
cedenti sunt ieiunia tpralia. Cum sup ebdam i ipsa sunt
In quorum quarta feria ad lectionis oronem: dicimus. Dns vobiscum
quia lectorum legit ultimi. Secunda oratio suam habet oclusionem: nec

dicať. Dn̄s uobiscū. ſʒ orem̄ tm̄. Item quarta feria et ſexta miſſa
de ieiunio dr̄ mane poſt p̄maʒ. niſi feſtū bti mauricij: ul' p̄ris
defūctus obſtet: de quibus miſſa mane celebranda: et poſt moʒ
offiīn de ieiunio ē dicendū. Et fit cōmem̄ de ieiunio ī miſſa bti
mauricij: et ī oī miſſa de ieiunio et ī cōmemoratōe dr̄ oro p̄ma
Vō ſi feſtū quarta ul' ſexta feria bti mathei contingerit. pul
ſatur ad terciaʒ ſicut dieb; dn̄icis. Deīn tercia miſſa et ſexta
de feſto et ī omi miſſa de ieiunio cōmem̄ de ieiunio fiet. Si uō
feria quarta ul' ſexta ul' feſtū: ſʒ anniūſariū occurrerit: eiꝰ
miſſa priuataʒ dicetur. et de ieiunio ī conuētu: Sabbato ieiunio
rum an̄ ſextaʒ fit pulſatio pua. Deinde ſextaʒ miſſaʒ et nonā
ī eccl'ia continuam̄. et ſtatiʒ poſt quintā lectōeʒ quā legit prior
ul' uicariꝰ unā ſolā adquā tantūmō Dn̄s uobiscū dr̄ an̄ eplām
dicimus orōne niſi feſtū occurrit. de quo cōmem̄ ul' p̄or ul' ex
aliqua cā uiſſerit. Si aūt feſtū bti mauricij ul' p̄ris defuncti
ī ſabbato ieiunioꝝ occurrerint. de ipis miſſa mane cantatur
et poſt tp̄s congruo an̄ ſextā fit p̄ua pulſatio. deīn ſextam
miſſaʒ et nonaʒ cū feriali kyrl' continuam̄. dicatq; ī cōme
moratōe ieiunij prima oro. Si uō feſtū bti mathei uenerit
ī tali ſabbato pulſat' ad terciā ſic̄ in dieb; dn̄icis: et ſic terciaʒ
et miſſā de feſto cōtinuam̄. Deinde facto interuallo poſt miſſā
cū pulſandū eſt ad ſextā p̄cedit parua pulſatio. Deinde
ſextā miſſā et nonā cū feriali kyrl' cōtinuam̄. fitq; ut dcm̄
eſt cōmem̄ de ieiunio et de feſto. Qn̄ aūt ī ſabbato ieiunioꝝ
ſeptebris: nec feſtū .xij. lec. nec p̄ſens defunct': ſʒ anniuerſa
riuʒ occurrerit: eiꝰ miſſa priuataʒ dicet' poſt miſſaʒ bte marie: q
tūc ī cōuentu cantabit' et fiet ī eo cōmem̄ de ieiunio. dicatq;
ī cōmemoratōe prima oro. Qn̄ feſtū bti mauricij accidit
ī dnica ī capit. feria nona: nec fit cōmemoratio de feſto
ſʒ eiꝰ offitiuʒ ad diē ſequentē transferatur. ¶ Feſtū ſcī michaelis
ſollēniter celebramus. Qn̄ feſtū hoc accidit ī dnica: cōmem̄

fit de ipa dñica: et i refectorio pmo legit omelia dñicalis. De
inde reſiduũ ſmonis ul' omelie feſtiualis: poſtea icipit ihiſto
ria machabeoꝝ et adultiã ueſpas primo fit cõmem. de bto
hieronymo q' de dñica: et prima die uacãte. cantat miſſa
dñicalis et reſponſoria hiſtorie ad ſequẽtẽ dñicaz reſuatur.

¶ De feſtis ſci Luce et omnium ſanctoꝝ: et reliquiaꝝ et dedi
cationis ecclie ſupioris. Capitulum. xxviij.

IN feſto ſci luce euãgeliſte. miſſe offm ſic ſci iacobi. Glia
i excelſis. Credo. et pfatio aploꝝ dr. De ſexta et nona
oro bti luce euãgeliſte. Quere in feſto ſci mathei. Circa hoc
feſtũ ichoat offm proclimatẽſibus et ceteris aſſociatis ut
hetur caplo. xlviij. ¶ In uigilia oĩuz ſcõꝝ an ſextaz fit parua
pulſatio. Ad ſcdꝫ ſignuz cõueniunt: ſextaz et miſſaz et nona
cõtinue i ecclia cantant et dr oõ ſuffragioꝝ. ſ. cõcede ex inte
gro cũ ſuffragijs aſſuetis excepto. Omipõs qui uiuoꝝ. Qñ uigi
lia hec i dñica accidit fit ſicut dictũ eſt de uigilia bti iohis bap
tiſte. ¶ Feſtũ oĩuz ſcõꝝ celeberrime colimus: et poſt nonam
icipiũt legi cõſuetudies. Ad miſſaz dr. Credo et prefatio dñi
calis. Ante cõpletoriũ dr. Placebo i ecclia pro cũctis fidelibus
et die ſeqnti dr agenda poſt nocturna ſicut i fra caplo. xlviij
cõtinet. Qñ feſtuz oĩuz ſcõꝝ accidit i dñica: cõmemoratio fit
de ipa: et i refectorio pmo legitur omelia dñicalis. Deinde
reſiduũ ſmonis ul' homelie feſtiualis. poſt moꝫ prima die ſe
quẽti q ſine feſto occurrit icipitur reſponſoria: et tñ i ſeqnti
ſabbato nõ dr magnũ reſponſoriũ. Miſſa uõ dñicalis dicit
prima die uacãte. ¶ Feſtuz reliquiaꝝ ſollẽniter celebramus.
Conuſi tñ et mercenarij debẽt laborare: ſꝫ nõ circa domum
ſupiorem. In hoc feſto dr capla plurimoꝝ martirũ. Reſpon
ſoria uõ et antiphone ſic i feſto oĩuz ſcõꝝ: excepto q ad ulti
mas ueſpas nõ dr magnũ reſponſoriũ. hac die poſt prima
lecta lectẽ capli reliqe pronũtiat a lectore. Quibꝫ pronun

tians: prior icipit psalmu. Laudate dnm in scis ei': et lector re
greditur cu libro ad sedem sua. Ad gliaz psalmi prosternimur: et
seqr. kyr. xpe. kyr. pr nr. et ebdomedari' dicat. et ne nos in
ducas i temptatione. Letamini i dno et exultate iusti. et gliamini
omes. Dns vobiscu. et cu spu tuo. Oremus. Propiciare qs dne nobis
famulis tuis. 7c. p dnm nrm. Benedicam dno. Ad missa offitiu sic
i vigilia omiu scorum alla. Judicabunt. Querere i festo bti mauritii
epla. Sci p fidem. Evangeliu. Videns iesus turbas. Credo dicat
et pfatio dnicalis. Ante copletoriu dr: placebo i cellis pro
fribus ordinis et pro anccessoribus nris: de qbus die seqnti fia
mus offitiu: sic infra caplo. xlviii°. continet. In octavis
festi reliqaru ecclie supioris. Fiat festu reliqaru ecclie iferioris
no tn cesset ab opibus. Festu dedicatois ecclie supioris solle
mnit agim': et dr hym'. Xpe redeptor: et ad vsps. salvator
secli. Ad missa dr Credo et pfatio dnicalis. In hoc festo ubi
cuqz simus ifra terminos de ipa dedicatione cantamus. Quando
festu dedicatois accidit in dnica i nqua est nece inchoare
nova responsoria: que solis dnicis cantatur: nec pot dici i
alia dnica. Festo. xii. lectionu occurrente totu cantabit de dni
ca nec fiet comemoratio s de sollemnitate: sz ei offm transfer
tur ad die seqnte sine caplo candelis et refectorio. Primo
die dedicationis pmit mulieres igredi ecclias nras q dedica
tur. alibi vo i trare no pmittant quatu covenient poterit
evitari. De festis. xii. lectionu. Caplm. xxix.

In festo. xii. lectionu: cu capla propria no hnt: pmuz
ex eis dr ad vespas et laudes et tertia. Itemqz ad vespas
scdm ad sexta: tertiu ad nona. In festis aplorum. xii. lectionu
cu nulla hnt oro ppria dicim' ad vesps laudes et missaz et
terciaz: itemqz ad vespas. Quesumus omnips ds. Si vo ppriu hat
dicat mo supdicto. Ite cu i festis aplorum. xii. lectionu: ad sextaz
et nona propas: vl prepas orones no hnt. Ad sexta. Exaudi

Ad nonā ꝑtegre dicam᷒. In festis sci marchi et sci luce dicimus
ad sextā et nonā. btī euāgeliste luce uł marci. ·ıc̄. Quere
i festo sci mathei. In alijs festis ·xij· lectionū cū una sola hēr
propria orō. q̄ dr̄ ad uesꝑ et laudes et tertiā et missā. Itēq3 ad
uespas p̄ma de cōibus ad sextā: sc̄da ad nonā dicam᷒. Si uero
nulla propria hēat᷒. primā e cōibus ad uespas et ad laudes et
tertiā et missam: et itē ad uespas et laudes tertiā et missā
et itē ad uespas: sc̄ciā ad sextā et nonā dicam᷒. Si autē
una ex cōib᷒ festi sit propria reliqua dicat᷒: ad sextā et nonā
Et sciēdū q3 quotiēs duodecim lectionū festa duo siue dnīca
cū festo ·xij· lectionū cōtinuat᷒: de p̄riti uespe usq3 ad cap̄lm
cantantur. hinc de subseq̄nti p̄agit᷒ offitiū: s3 post modū
fit cōmemoratio de p̄riti. Cū uō sollēnitas aliqua que festi
ue celebranda ē i hac continuatiōe euenerit totum
offitiū de sollēnitate agit᷒: s3 post mōz de dnīca siue de
festo fit cōmemoratio. Si aūt huiꝰmōi sollēnitas die dnī
co occurrit: nihilominꝰ de ipā dnīca cōmemoratiōē facim᷒
Tamen si die sequēti festū ·xij· lectionū occurrit ad ultias
uespas sollēpnitatis p̄mo fit cōmemoratio de festo sequēti
q̄ de dnīca. In festis scōꝝ. Augustini. Ambrosij. Et Gregorij. legi
btī Fulgētij s̄mo qui sic icipit. Dīuicius s̄mo ꝛc̄. Et omelia
btī hieronymi p̄bri. s. homo quidā peregre proficiscens. In
festis sci Nicholai et sci hugonis g̃nopolitani: et sci hugo
nis lincōnie. Legit᷒ sicē i festo sci martini. In festo sci Anto
nij sicē sci bn̄dicti exceptis lectionibus.

De festis triū lectionū per totum annum. Cap̄lm. xxx.

De festo triū lectionū. Inuitatoriū tm̄ et uersiculi ꝛ re
sponsoria et orōnes: et matutine laudes cū dn̄s reg
nat: s3 et ad primā antiphona: ad tertiā quoq3 et sextā an
tiphone. Vsus et orōnes dnīr. In festo triū lectionū ea sēp
responsoria dicim᷒ q̄ i signis mōstrāt᷒. ¶ Post octauas penth.

omīa ſigna mutam⁹: et occurrētib⁹ feſtis triū lectōīz om̄s
reſ ponſorias comunes īchoam⁹: q nō ſit op⁹ octauas ap
paritiōis. Attendū aūt q̄ quacūq3 reſponſoria cōīa ī offīo
duodecim lectiōīz ex integro dicant̄: nō tñ ī ſequēti feſto
triū lectōīz incipiuntur: niſi ſignū ea īcipienda oſten
derit. In feſto triū3 lectōīz: primū caplm dr̄. ad ueſpas et
tertiaʒ ad laudes. In feſtis aplōꝝ triū lectionū: ſi proprie
tatem nō hñt dicim⁹ ad ueſpas et laudes: et tertiaʒ. Que
ſum⁹ omīps deus. Ad nocturnū et ſextā. Adiuuet eccliaʒ. Si
propria hētur orō dr̄ ad ueſpas et nocturnū et laudes et
tertiā. Ad ſextā. Queſum⁹ omīps deus. In alijs feſtis triū
lectionū cū nō hēt orō propria: prima ē comūnib⁹ dicim⁹
ad ueſpas et laudes et tertiā. ſecūdū ad nocturnū et ſextaʒ
Si hētur orō ꝓpria dicit̄ ad ueſpas et ad noctnū et laudes
et tertiā et prima ē cōīb⁹ ad ſextā. Si nō una ē cōīb⁹ feſti
ſit propria tunc et alie proprie dr̄ ad ueſpas et nocturnū
et laudes et tertiā: et alia dr̄ ad ſextaʒ. ¶ De feſtis triū
lectionū que īfra octauas apparitionis aſcenſionis et aſſū
ptionis et natiuitatis btē marie occurrūt. cōmemoratiōē
tm̄ facim⁹. ¶ Quādo aūt de hijs octauis et de feſto triū lectio
nū3 cōmemoratio: fit cōmem⁹ de octauis pcedit. ¶ In na
tali uni⁹ martiris pontificis dr̄ in orōne. A martiris tui atq3
pontificis. ¶ Cū indulgentiā dicatur: quāuis titulus ſit uir
ginis et martiris nō tñ dr̄ ī ea uirgo. Sʒ btā illa martir īplo
ret. hec aūt ſunt triū lectiōīz celebranda cū miſſis niſi eue
nerint ī ſabbatis uł dieb⁹ dñicis: et niſi prius defunctus uł alia
miſſa diei propria occurrat: pter miſſam āniuſarij et bnfac̄oꝝ
q diceret priuatiz: nec īpediret miſſā de feſto. Videlicet
octaua ſcōꝝ Stephani prothomartiris. iohis euāgeliſte
Innocentiū3: in qbus miſſe offīm ſic ī feſtis eoꝝ ¶ Itē ſcōꝝ
fabiani et Sebaſtiani: de qbus miſſe officiū. Intret. reſpon

ſoriũ: timete. alla. Cãtũ. Epl'a. Sci p fide. Euãgeliũ ſic in
uigilia oĩuz ſcõꝝ. Offertoriũz. Admirabilis. Coio. bti mitto
corde. In cathedra ſci petri in qua miſſe offiũ ſicut ſci iacobi
Epl'a: Jam nõ eſtis hoſpites. Euãgeliũ ſicut i uigilia aplõꝝ
petri et pauli. Jtẽ ſci georgij martiris de quo miſſe offiũ
protexiſti me: Epl'a. Btũs uir qui i ſapia. Euãgelium
Ego ſũ uitis. Jtem in inuentiõe ſcẽ crucis de qua miſſe
offiũ ſic i exaltatiõe: niſi q duplex alla dr. Primũ nos aũt
decidũ. Angl's dñi. Jtẽ marcellini et petri de qbus miſſe
offiũ ſic i uigilia oĩuz ſcõꝝ. Epl'a. Juſti i ppetuũ. alla. Judi
cabũt ſci. Euãgeliũ. Cũ audieritis plia. Jtẽ geruaſij et
prothaſij. de quibus miſſe offiũ ſic fabiani et ſebaſtiani
Jtẽ octaue ſci Johis baptiſte: de quo miſſe offiũ ſic i feſto
eiuſdẽ et oro. Concede. Jtẽ octaue aplõꝝ petri et pauli
de quib' miſſe offiũ ſic i natali ſci bartholamei pter orõ
nem que eſt. Deus qui. Jtẽ inuẽtio ſci ſtephani offiũ
ſic in natiuit eius. Jtẽ ſcõꝝ ſixti et ſocioꝝ eius de qb' miſſe
offiũ ſic marcellini et petri. Jtẽ coſme et damiani. de
quibus miſſe offiũ ſic fabiani et ſebaſtiani. Jtẽ cecilie
uirginis de qua miſſe offiũ ſic ſcẽ agnetis. Jtẽ ſcẽ katerine
de qua miſſe offiũ ſicut ſcẽ agnetis p oĩa. Jtẽ Lucie uirginis
de qua miſſe offiũ ſic ſcẽ agnetis. Si aũt pdicta inpedimẽ
ta occurrant nõ dicetur poſt miſſã offiũ feſti. ſz tñ i miſſa
pro uiuis fiet de feſto cõmemoratio. Sunt et alia feſta tri
um lectõnũ aplõꝝ martirũ: cõfeſſoꝝ et uirginũ: que ſi
feria ſcd'a tertia: ul' quarta euenerint: miſſa de his po
terit celebrari niſi anniũſariũ aut i dvandũ tricenariũ
aut pñs mortuus: aut miſſa bñ ſcõꝝ: aut alia miſſa
cõuentualis i pediat. Uni' apli miſſe offiũ ſicut ſci ia
cobi. Uni' martiris offiũ miſſe ſic ſci thome epi et marti
ris. Plurimoꝝ martirũ miſſe offiũ ſic alioꝝ plurimoꝝ.

martirũ. Vni⁹ cõfeſſoris epi: miſſe offiti ſic̃ ſcĩ martini. Vni⁹
cõfeſſoris nõ epi ſic̃ bt̃i benedicti: alia ſic̃ ſcĩ vincentij. Tp̃re
paſcali uni⁹ martiris aut cõfeſſoris: miſſe offm̃. Protexiſti me
Euãgeliũ. Ego ſũ uitis. Plurimoꝝ martirũ miſſe offm̃ ſic̃ aplo
ruꝫ philippi et iacobi. Primũ alla. Cõfitebunt. Euãgelium
Qui audieritis plia. Communio. Gaudete. Sciẽdũ aũt q̃ i omĩ
miſſa feſti triũ lectiõuꝫ dr̃ kyrł feriale: nec dicatur i ea:
Glia i excelſis: nec tractus: nec prefatio: niſi cottidiana.

De cõmemorationibus faciendis. Caplm̃. xxxi.

In inuẽtiõe ſcẽ crucis: poſt u̾ſuꝫ. Omis terra dicat. alla
alla: precedit qꝫ cõmemoratio de cruce q̃n orõnes de
cruce et de martiribus i cõmemoratiõe dr̃. In oĩbꝫ ſollẽnitati
bus candellaꝝ cõſueta ſuffragia omittũtur. nec fit i eis cõme
moratio de feſto triũ lectionuꝫ. niſi admiſſaꝫ: excepto q̃ i die
circũciſiois ad ueſpas fit ↄmem° de ſcõ ſtephano. Qñ autẽ
orõ. Da nob̃ q̃s dñe imitari: et cetere hui⁹ mõi dr̃r i cõmemo
ratiõe: ſi alia ſeqtur cõmemoratio. Finiũt̃ ſic: dñꝫ nr̃m yh̃m
xp̃m filiũ tuuꝫ. Reſpondet̃. Am̃. Similiter finiunt̃ ille que
hñt i finẽ. Eũdem dñꝫ: et ille et i qbꝫ i fine dr̃. Dñs nr̃ yh̃s
xp̃s fili⁹ tuus: ul' yh̃s xp̃s fili⁹ tuus dñs nr̃. Qñ ſabbato feſtũ
xij. lectionũ occurrit: et in ſequẽti dñica aliud feſtũ cõſimile
In ſabbati ueſpis pri⁹ fit cõmemoratio de feſto p̃nti q̃ꝫ de dñica.
Sciendũ aũt q̃ i ſollẽnitate. nõ tñ i termittit̃ cõmemora°
dñicalis: ſicut nec i aliĳs feſtis. xij. lectiõuꝫ. Si tñ ſeq̃nti feria
ſcḋa feſtũ. xij. lectioiꝫ occurrat ad ueſpas in dñica: pri⁹ fit cõ
memoratio de feſto ſeq̃nti q̃ꝫ de dñica: obſuato tñ q̃ i aliquo
dierũ q̃nqꝫ natalis dñi nll'a fit ↄmemoratio de dñica niſi q̃n
ip̃a dñica in craſtino bt̃i thome martiris occurrit. Cũ nõ de
feſto duodecĩꝫ lectionũ ul' de dñica ul' de occurrẽte feſto triũ
lectiõuꝫ cõmemoratio faciẽda ẽ. Cõmemoratio feſti triuꝫ
lectionũ ultio fiet. Si i uigilia ſcĩ Laurẽtij occurrat miſſa de

unius. i ipa comemoratio fiet de vigilia: In oibus quoqz vigi
lijs aplorum Excepta vigilia philippi et iacobi et mathie. et
barnabe: et conversionis sci pauli: et vinculorum sci petri: si
occurrerit in die qua missa cantetur de unius. fit ad ipaz missaz
comemoratio de vigilia: et dr oro ppria si habetur: si no dicat
cois. s. Quesumus ops deus. De qbus vigilijs: primo fit semp co
memoratio q de occurrente festo triuz lectionu. Similr i vigilijs
btorum thome et mathei si occurrat feria quarta vl sexta: vl
sabbato ieiuniorum teporaliu ad missa de unius: pmo fit come
moratio de vigilia q de ieiunio. Dccipite et ieiunij usqz ad ce
naz i missa de unius: pmo fiet comemoratio de festo occurente
triu lectionu q de ieiunio. ¶ Infra octavas apparitionis as
censionis: assuptionis: nativitatis bte marie: et tribus
ultimis dieb pasce et penth. et i diebus dnicis et festis
xij. lectonuz. Ad vespas et laudes comemoratio fit de occur
rente festo triu lectionu: exceptis sollenitatib candelaruz
preter circucisioez in cuius vespis ut dictu e fit comemoratio
de sco stephano. Ite de occurrente festo triuz lectoinz: come
moratio fit i omi missa de unius debita. A secunda feria post
octavas pasce usqz ad adventu comemoratioez facim: ad lau
des et vespas de cruce: de bta maria: de bto iohe et de oibus
scis: exceptis candelarum sollenitatibus: et ebda penth. De co
memoratoib ab adventu usqz ad sam pasce feria: et de alijs
proprijs i suis locis cotinet. Quando aut totu offitiu de bta
maria vl de sco iohe e. Cessat pdicta de ipis comemoratio. Cuz
dnr antiphe comemorationu de dnica. de octavis: de festo
de cruce: de bta maria. statim vsa ~~vice~~ facie ad altare: et silr
in assueta comemoratoe: Sci iohis: qn alia no pcedit come
moratio: alias assueti es antiphonaz cantam: ad misicor
dias inclinati sicut omuz scorum. ¶ De sollenitatibus candelarum
et qui smone e habeam. Capitulum. xxxij.

In sollēnitate natalis dñi: btōꝝ stephani: iohis: innocentiū: circūcisionis: apparitois. purificatois. annuntiatiois: pasce. ascensiois: penthecostes: trinitatis: sci iohis baptiste: apostoloꝝ petri et pauli: marie magdalene assūptiois bte marie et natiuitatis eius. exaltatois sce crucis: sci michaelis. oīm scōꝝ. Reliquiaꝝ: dedicatois ecclie supioris an̄ pⁱmas uespas altare pparam⁹. In uespis et matutinis et missa. Itēq3 uespas duas candellas accendim⁹: ⁊ siqs uoluūt plures accendere: in pⁱcipuis pdictis festis. ultra quatuor nō accendat. Incensū ponim⁹. Gl'ia i excelsis deo: et Sanctus et agn⁹ dei sollēniter cantam⁹: et pter festa btōꝝ stephani. iohis: innocentiū coīcat diacon⁹. Feria sca: tertia et quarta pasce et penthecostes. silr facim⁹ nisi q' nō coīcat diacon⁹: et ad laudes et missā et uespas: nō tm̄ ad nocturni due candelle accēdūtur. In dispositione faciētis smoēz sit loqui latine ul' uulgariter ul' mixtim.

Quando thus adolet' ⁊ de mō thurificandi. Cap. xxxiij.

In festis duplicibus et aliis festis capli candelas nō hn̄tibus tm̄ ad missaz adoletur. in sollēnitatib⁹ aūt candelarum: ad magnificat et ad bn̄dictus: thurificato altari. clerici thurificant' et laua. Qui uō ad uespas sacerdoti ministrat icensū: nec magnificat: nec bn̄dictus icipit. nec eoꝝ antiphonas: nec manū sacerdotis osculat'. Vicari' aūt cui ebdomadalē cantoriā facit ad uespas et matutinas pcuratore abn̄te nō offert sacerdoti icensū. Sz primus i ordine: ad missā tm̄ offerre debet. Silr primus i ordine procuratore et uicario abn̄tib⁹. Procurator aūt quāq' sit ebdomadari' misse: si uacat .i. si aliūt facit offm̄ suū debet ministrare icensū: et hoc ipm dicam⁹ de uicario cui est ebdomedari' misse et pcurator nō adest. Ad matutinas aūt et ad uespas supior canonicari' ul' ei' adiutor. Thuribulū ad hostiū chori accipit: ad missā uero

si ipi defuerint quilibet fratrum. Porro ille qui debet ministrare
thuribulum in laudibus: cum dicitur. laudate dominum in sanctis eius: tradit
thuribulum ad hostium chori ad vesperas cum dicitur ultimus psalmus
ibidem recepturus: cum incipit versus penultimus hymni. Sacer
dos autem positus in cersitur: dum dicitur versus penultimus hymni: cu
cullam induit ecclesiasticam. Demum autem posito incenso genua
flectit ad gradum altaris quando incipitur antiphona ad magni
ficat et benedictus inclinat. Deinde thurificat ter ad corpus
domini: et ad crucem ter. Ad dextrum: ter ad sinistrum cornu: ter ante
faciem altaris et inclinat. Deinde a latere sinistro inferius et superius
et inclinat. Deinde ter ad corpus domini et ad crucem retro altare et
inclinat. Post modum in latere dextro sicut dictum est in sinistro: et
inclinat. Deinde thuribulum tradit ministro et sedem ingreditur
servitoris. Prior tamen post altaris thurificationem nisi sit ad sit
episcopus vel abbas semper ad sedem revertetur: cum eius presentibus ad sedem
ingreditur servitoris. Quid agendum sit diebus dominicis et aliis
festis capituli et aliis duodecim lectionum: et de gloria in excelsis
et credo et pace sumenda. Capitulum. xxxiiii^m.

In festis in quibus capitulum tenemus omnes horas preter com
pletorium in ecclesia cantamus: excepta tertia et sexta in
cena domini et in refectorio manducamus. Spatium vero quod inter
primam et missam est: quantum infirmitas: necessitas ve permit
tit: spiritualibus profectibus attribuimus. Diebus autem dominicis post
missam ad cellas aquam sanctam ferentes. parvum facimus intervallum
Deinde signo pulsato ad ecclesiam redeuntes sextam cantamus.
et sic in refectorium pergimus: cibum preter et corpus escam sumpturi
pturi. Exeuntes autem de refectorio a pascha usque ad crastinum
exaltationis sancte crucis. spatium quod inter prandium et nonam
facimus: pro dierum quantitate: nec breve nec longius quieti da
tur. Exinde usque ad pascha post prandium nonam differimus
donec lector refectorii refectionem accepit: et nonam beate marie

i ecclia cantauerit: et ab eo ſignū pulſet ad nonā. Jn quo
ſpatio nonā btē marie i cellis dicim⁹: et alijs ſpiritalibuſ
exercitijs occupam̄. exceptis tribus diebus poſt feſtū i nocētū
q̄ occurrunt ſine feſto capli. Tunc eciā q̄ poſt nonā collo
quiū i clauſtro nō h̄em⁹. nonā ſtatiz poſt prandiū dicim⁹
ad quā pulſat nouicius qua dicta cellas repetim⁹. Poſt nonā
i clauſtrū conuenim⁹ de utilib⁹ loquturi: premiſſa tn̄ lectio
ne de cōſuetudinibuſ a kalēdis nouēbriſ uſq₃ ad paſca.
Exinde de euāgelijs. Loq̄ aūt in clauſtro alibi q̄ in pte ubi
colloquiū fit nō licet niſi forte aliqū pauca uerba. Jn hoc
ſpatio in clauſtrū pergamenū: pennas: cretaz: libros: ſeu
legendos: ſeu tranſcribendoſ a ſacriſta: Et a coquinario
ſal et cetera huiuſmoi poſcim⁹ et accipim⁹. Jn ōibuſ fe
ſtis capli pene ſilr̄ facim⁹. Dieb⁹ uō dnicis poſt cenam
uł i ultimo feſto quo continue poſt dnicaz comedit i refec
torio ſingulas tortas ad hoſtiū refectorij tāq̄ xpi medici
accipientes. cellas repetimus. tn̄ qn̄ prior uiderit expe
dire panis nobis p cellas poterit aſſortiri. Jn uigilijs uō
ceteroꝝ feſtorū duodecim lectoīz qb⁹ capłm nō habem⁹
in clauſtrū tn̄ pro recordatoē conuenimus poſt nonā
Gloria in excelſis: et ite miſſa eſt: pr̄ q̄ in aduētu: et a ſep
tuageſima uſq₃ ad paſca cantamus in dieb⁹ dnicis.
et in omi feſto. xij. lectioīz et i offiō proprio ebdomadaꝝ
natalis dni paſce: penthecoſtes. et i uigilijſ earūdez
ſollēnitatū: excepta prima. ſ. natalis dni et i oīb⁹ miſſis
btē marie cōuentualib⁹ et priuatis: et i ei⁹ offitio ſimilr̄
Credo in unū deū dicim⁹ i dieb⁹ dnicis et i cena dnj et
i feſtis aploꝝ et euāgeliſtaꝝ et i omi ſollēnitate candē
larū: exceptis ſcōꝝ ſtephani et innocentiū et marie
magdalene: et feria ſa tertia et quarta paſce et pen
thecoſtes. ¶ Pacem uō ſumim⁹ diebuſ dnicis: et i cena

dñi et tota ebdõa natalis dñi paſce et pentħ. et in uigilijs
earũdẽ ſollẽpnitatũ. et i omi feſto. xij. lectoĩz: et i miſſis
btẽ marie tantũ i cõuẽtu. Jn miſſis aũt priuatiſ. pax nũ
quã ſumitur: De recordatõe. ⁊ ordĩe legẽdi. ⁊ cãtãdi i offĩo
IN ſabbatiſ et i uigilijs feſtoꝝ. xij. lectoĩz. xij. le. ul' triũ
et i uigilia cene dñi: i clauſtro ꝓ recordatõe cõuenim⁹
et tũc nõ moram̃ i eccłia. ſꝫ ſum⁹ certi libros i clauſtro. nẽ
aliqͥs diu ſe faciat expectare. Ad recordatõẽꝫ monachi ue
nientes nõ dicũt. Benedicite. Tardãte nimiũ priore i fir
mari⁹ uadit uadit ad cellã ei⁹. Semꝑ enĩꝫ ſi fieri põt ꝑor
debet recordatõi intereſſe: et recordatõẽꝫ facere. Hoc tñ
cũ placet tam̃ prius q̃ abñs cõmendat vicario: et uicario
abñte cui uoluẽt. Prior aũt ul' qui uice ei⁹ recordationẽ
tenet i clauſtrũ. ueniẽs quãtũꝫ uult facit morã: nec an
tea ſurgit qui ꝑmã lecturus eſt lectionẽ quã eniꝫ innuat
Ad recordatõẽm. lectõẽs attente et ſine ſtrepitu audimus
et cũ icipit recordatio claudim⁹ libros et deponim⁹ illos
quos tenem⁹: nec reſumim⁹ donec ſit finita. Recordãtes
aũt nudam⁹ capita nr̃a. Si hij qui primã lectionẽ hyſto
rie exceptis prologis: et primã ſmõis ul' homelie recorda
turi ſunt. recordatõi tẽpeſtiue nõ adſint: qui poſt eos lectu
ri ſunt eorũ lectõẽs cũ ſuis recordabũt. Si qui uõ matuti
nis nõ interfuerint uices eorũ i eccłia ſupplebit: qbus a
vicario i iũgetur ul' a cãtore abñte uicario. De hyſtoĩa
tñ q̃ cene ſufficiat dimittim⁹. Et pͦ illã fit de ſeq̃nti ter
minatõe recordatio. Dñicis et feſtis capłi loco lectionis
recordam̃ i clauſtro ſmõẽꝫ ul' homeliã. ſi die craſtina
legi debeat. Sermonẽ tñ aſſũptionis nõ recordam̃ i clauſtͦ
niſi de craſtina feſtũ ſit. xij. lectõĩz. Et ſciẽdũ ẽ q̃ ille
qui recordatiõẽꝫ facit nũq̃ ſuã ul' alteri⁹ lectiõẽꝫ recordat
incõuẽtu. Qui tantã morã facit ueniẽdi: q̃ nõ põt re

recordari i ordiē suo: postea nō recordat᷑. Qꝫ culpā suam
clamabit i conuētu. Fratribꝫ uō post recordatoēz. licet
recurrere ad libros. licet et aliqꝫ ire ul᷑ opari circa cel
lam suā usqꝫ ad uespas: et in quadragesima usqꝫ ad cōpleto
riuz. Quando sup ebdāz recordamū. In offitio .xij. lectonūz qui
inferior ē ordine primā legit lectionē et singuli p ordinem
singulas. Prior tribꝫ diebꝫ añ pasca: et i festis .xij. lectonūz
legit ultimā lectioēz: nisi adsit ep̄s ul᷑ abbas ul᷑ cā aliqua
ipediat᷑. Qui lectoēs legūt tā i ecclia quā alibi una uoce
distincte et apte legunt ad itelligēdū nͨ iuitant᷑ ad librū
et attente et sine strepitu audiant᷑. In oībꝫ lectoībꝫ que
de prophetis legunt᷑ dr᷑ loco. tu aūt. hec dicit dn̄s. Conuer
timī ad me et salui eritis. Excepto qꝰ tres ultīe lectoēs de
Jeremia finiūt᷑: cū tu aūt. Lectiones omēs i quibus nec tu
aūt dicimꝰ: nec hec dicit dn̄s. nͨ cōuītimī ad me finiuntur
sicut uīsiculi triū dierū añ pasca: tā ad matutinas q̄ ad mis
sam. Is qui primā: qui qrtāz: qui nonā lecturus ē lectionez
circa finez ultimi psalmi ul᷑ cantici inclinat caput. deponit
sedē suaz et candelā accendit. Prouideat ut añq̄ icipiat᷑
Glā pri: sit añ lectoriū: et añq̄ icipiat᷑ Pr̄ nr̄: ambos li
bros apiat: si apiēdi sūt: nec apiendo strepitū faciat
Ad Pr̄ nr̄. non inclinat sic dicturus est uīsiculū deponit
lanternaz: et eo dicto resumit. Jube dn̄e. semp dicitur
añ librū in quo legitur: qd̄ qñ dicit lector nō illum ul᷑ aliū
debet reuoluere librū. Data bn̄dictioē lectioēz nō icipit. Do
nec omēs dimiserīt sedes suas q̄ postq̄ responsū fuīt. Amē
dimitti debēt finita lectioē. Lector emunget candelā si
necc̄e est. et prouideat ut sequnti lectoī sufficiat. Recedit
qꝫ a lectorio añq̄ uīsus responsorij icipiatur. Qui pꝰ p̄mā
post qrtā: pꝰ nonaz lectioēz lecturus est: inclinato capite
surgit ad legēdū. Añ uīsus pcedentis responsorij dr᷑ ul᷑

etiā an̄: et hoc obsuādū ut qui quartā lectōz legit: p
mum responsoriū dicat. Qui octauā quītū: qui duodecimā
nonū. Similr qui tertiā legit ī officio triū lectionū et tribus
diebus an̄ pasca primuz responsoriū dicat: qui primā scd̄m,
Qui scd̄az tertiū. Qui cantaturus est responsoriū: cū dicat
Tu aūt: nudat caput: leuet sedē suā: et u̅sa facie ad altare: i
cipit respōsoriū: et iclinat: dicat u̅sū; et inclinat: dicat glia
prī si dicenda ē: et iclinat: et nudatū habēs caput: et u̅saz fa
ciez ad altare donec u̅sus et glia si dicēda sit finiat: et a
dn̄ica de passiōe usqz ad pasca donec reīcipiat responsoriuz
si fuīt reincipiendū: et tūc simlr inclinat. Dieb3 ferialib3 ī offi
cio triū lectōnū terni lectiones legūtur. Unus de iferioribus
primā de mediocrib3: scd̄ā de supioribus tertiā ul̄ sicut patit
nūs monachoz. Quando ferialibus diebus aliq lectorū de
fuīt in officio triū lectōnū: illi qui lectuu sūt ī ebd̄ā sequēti sup
plebunt uices eorū qui legere debent ipnti. In legendo lectiōēs
in officio triū lectionū: et i officio. xij. si nūs monachoruz
duodenariū excedit: palpantur ordine supiores ul̄ corpore
debiliores. ¶ De missis et horis btē marie sup annuz et qui ue
nias accipere ul̄ supplicare debeant. Caplm. xxxvi.

Omni sabbato missa btē marie dicitur ī conuētu: ex
ceptis sabbatis ebdāz natalis dnī. pasce. penthecostes
et sabbato scō: et sabbatis ingbus festū. xij. lectōnū: ul̄ pns
defunctus occurrit; ul̄ offiū defunctoz ī crastio omīz scōz et
religaz. Porro ī sabbatis ebdāz natalis dnī: pasce: et penth.
excepto die natalis dnī qn̄ uenit ī sabbo: et ī sabbatis ingb3
festū. xij. lectionū ul̄ pns defunctus occurrit: et qn̄ sabbatū
est ī crastio. omīz scōz et religaz. missa btē marie puatim
dicet: tn̄ ī uigilia assūptionis: et ī festis btē marie que
occurrūt ī sabbatis. de illa missā dicere nō tenemr nisi una.
Qn̄ aniuersariū ul̄ missa triū lectionū occurrit ī sabbato

anniusarij missa priuatz dicet. et i missa bte marie de festo
tm cōmemoratio fiet. ad missā bte marie i aduētu. introitus ē
Rorate celi. orō. Deus qui de bte marie cū suffragijs infra eb
domadā cōsuetis. et omips qui in. Epla. Locutus ē. Respon
soriū. Prope est dns. alla. Excita dne. Euāgeliū. Missus ē. Offer
toriū. Aue maria. Cōmunio. Ecce uirgo. Alio tpe qn cantat
de bta maria: dr offm. Salue sca parens. Orō. Concede nos cum
suffragijs ifra ebdōz cōsuetis: et omips qui i morū. epla et euā
geliū sicut i uigilia assūptiōis. Responsoriū. Benedicta. Sz a pasca
usqz ad octauas penth. omisso responsorio dupplicat alla. pri
mū. post ptū. Secūdū. Surrexit. a pasca usqz ad ascēsiōēz inde
usqz ad penth. Scdz. alla. Nō uos relinquaz. Infra octauas pē
thecostes scdm alla. Ueni sce sps. In hac missa fie nec i missa
de cruce mis. subiūgim' i fine introit' alla seu offertorij qd sep
est. Aue maria: ul' cōi omis: q pt aduētū semp est. Bta missa
Sabbato ifra octauas assūptiōis et natis bte marie: misse
offm et orō et pfatio sūt de sollēnitate cū suffragijs assuetis
et omips qui i morū. Qn missa bte marie cantabit i cō
uentu dicet dnicale. Kyrie. et stantes orabim'. et pax sumet
Sine aūt i cōuētu sine priuatz cantet. Prefatio ipsius dicat
et Glia i excelsis: pt aduētū. lxx^a. In priuato sine nudo of
ficio silr dicatur. Glia i excelsis. Tractus Aue maria totius di
catur i missis bte marie cōuētualibus. A septuagesima usqz
ad pasca et et qui uoluit i priuatis dicit. Adueniet et ut
offiū. Salue sancta parens. Cotidie i cellis dicat: ul' pro
eo dicāt offitiū. Rorate celi qui uoluerit i aduētu. In ma
tutinis bte marie: te deū semp dicat. Horas bte marie oibz
diebz dicam' i cellis ul' ubi sum' i ope extra cellas. A sacri
sta aūt i ecclia semp persoluūt. Finito caplo monachorū
pōt ibidē dicere tertiā bte marie: qui sibi caplz tenē debet
dōn signū pulset unā possum' horaz de bta maria dicere et

et et ueſpaſ: niſi qn̄ in quadrageſima poſt ueſpaſ diei dicēde
ſunt. ſꝫ nūq̄ cōpletoriū. Tp̄e aūt quo foris morā facere poſ
ſum̄: nonā et ueſpaſ btē marie i p̄rato circa cellā n̄o angul̄
clauſtri ul̄ alibi ex̄ cellā cantare poſſum̄. De horis btē ma
rie tribꝫ diebꝫ an̄ paſcā. xiiij. cap̄ continet̄. In honore n̄o
dei et btē uirgīs oī tp̄e et ubiqꝫ cū dn̄a icipiūt n̄o iconuētu
iterāt̄ infraſcriptas uenias accipim̄. In eccl̄ia q̄dē ſupe
formas. alibi aūt prout oportunū fuit: videlicet qn̄ ad ue
ſpas icipim̄. Aue maris ſtella. Ad matutinas inuitatoriū
Aue maria. Ad laudes: reſponſoriū. Ad ueſpas reſidiū. Itē
cū ad miſſā incipit̄ introitus. Salue ſcā parēs. Et offerto
riū. Aue maria. In quo ſurgētes. Aue maria ſtam̄ n̄o ſeſſuri
donec due ſeqntes dictiōes. ſ. grā plena finiant̄. Item qn̄
pro cōmemoratiōe ad laudes et ad ueſpas icipimus dictū
uſiculū. Aue maria: et qn̄ ad ueſpas icipitur. Salue regīa
et i lectiōe qn̄ dicimus. Aue grā plena. Itē qn̄ i letania pa
ſce et pentecoſtes p̄nūtiat̄ ſcā trinitas: nec ſurgimus
donec dictū ſit. Scā maria ora pro nob̄. Itē qn̄cūqꝫ fini
to all̄a ſurgētes incipim̄. Veni ſcē ſp̄s: ſacerdos tn̄ i p̄dic
tis ieiunijs dū fuit ad altare n̄o flectit genua: ſꝫ oſculat̄
altare. et qn̄ dr̄. Veni ſcē ſp̄s tendit ad altare: et oſculat̄ illd
et recedit ad locū ſuū. Si u̅o ad lectoriū fuīt flectit genua
et oſculat̄ poſteriꝫ lectorij. Sūt et alie uenie quaſ accipim̄
et cū de hy̅no. Vexilla regis icipim̄ u̅ſuꝫ. O crux aue: et
cū i paraſceue icipit̄ a diacono antiphona. Nos autē
et cū icipim̄ hy̅nū. Veni creator ſp̄s. et i natali dn̄i: cū
icipit̄ inuitatoriū. Xp̄s nat̄ ē nob̄: idē obſuat̄. In alijs horꝫ
i q̄bꝫ ſtam̄ i cellis q̄ꝫ extra aliqd de p̄dictis dicim̄. Cū accedi
q̄ꝫ aūt corp̄ dn̄i nob̄ p̄ntibꝫ portat̄ ad cōicandū ubicūqꝫ
ſim̄: ueniā accipim̄. Supplicum̄ aūt nudatis capitibꝫ u̅ſa
facie ad altare. Cū ante euāgeliū ſignātes nos. dixerim̄

Glia tibi dne. Et qn iceptu e. Glia inexcelsis. et Credo i
unu deu: et qn sacds uertit ad pplm dices. Dns vobiscu
et qn graduu altaris aſcendim: et cu trasim an altare
et qn caplm igredim: supplicam ad cruce. Silr facim
qn refectoriu intram. Supplicam uo sup mias iclinati
quado glia patri dr: nec surgim donec dictu sit. Et spui sco
tu i purificatoe qn candelas accipim no iclinamus ad
gloria q dr post nunc dimittis. Eode mo iclinam qn
post euangeliu dr. Te decet laus: et glia i excelsis deo
dicit adoram te. et icredo iunu deu qn dr simul adorat
et cu post offereda sacds uertit se ad pplm dices. Orate
fratres: et qn post pfectoe dr. Sanctus. tc. Et qn festi
uis dieb ad matutinas et ad horas dnr orones. i pces
et omi tpr cu ad missa dnr orones tu qn faciat aq bn
dicta et ad pmas orones que post passioe dnr i para
sceue stam uersa facie ad altare. procubim uo dieb
ferialib sup formas ad pr nr an hore initiu: et ad gla
pri. nec surgim donec dictu sit et spui sco: silr faciam
ad pces et orones que ad matutinas et horas dnr: et i spa
tio misse qd e int scis et agn dei: i quo spatio festiuis
diebus stantes oram.

De cõsuetudinibus i ecclia. c. xxxvij.

Intrantes ecclia remouem caputia usq ad se
des nras: nudatis capitib icedentes. Silr cum
exim signantes nos caputia remouemus. Ingressi uo statim
i sedibus nris uersa facie ad altare donec ad misericordias ul
sup formas prout tps postulat ad orone iclinem. A laudi
bus enim uigilie natalis dni usq i crastinu octauaru
appitois: et a pasca usq i crastinu octauar penth. et i
fra octauas assuptois et natis bte marie: et i. xij. lectoi
festis ad misericordias iclinamur. alio uo tpre procubim super
formas. Orado aut sup formas ul ad misericordias iclinam

ab oi ſtrepitu ſic̄ i canone miſſe quātū poſſum̄ abſtinem̄
et eccliaꝫ intrare: ul' p choꝛū tranſire caueam̄: ſi forte itrā
do ul' exeūdo de ecclia: contigerit dicī. Glia pri: ul' gliaꝫ hy
ni: ul' dn̄s uobcū admiſſā. ubicūqꝫ ſimus ſtatim iclinam̄
cauentes ne alicui dorſū i faciē dem̄. Ille tn̄ qui miſtrat t
thuribulū et ſacerdos et diacon̄: oī tp̄e pnt exercere mi
ſteriū ſuū a moleſto ſtrepitu quātū potuerit abſtinēdo. Cuꝫ
ſoli aliqd i ecclia dicam̄: et cū dr: te deū laudam̄: et quotiēs
pronuntiat̄ euāgeliū. et cū dr. Bn̄dict̄ dn̄s deus iſrl. Qu
cūqꝫ uult ſaluus. Confiteoꝛ. Kyriel. ad miſſā. Glia i ex
celſis. Credo i unū deū. In ue ſpiis. Magnificat. et quotiēs
finitꝰ. alla i capit̄. Veni ſc̄e ſpc̄. om̄s caputia remouem̄. Qn̄
aūt dr. Veni ſc̄e ſpc̄. Surgentes aucinia ſtam̄ recti. i. non
initim̄ hinc ul' inde. Silr quotiēs ſine caputiis ēē debe
mus: ſiue faciē lrām ad altare. ſiue nō excepto ſacerdote cū
dicat bn̄dictiones: et cū dicat pces et orōnes in ſede ſua ul' ſup
formas: et cantore ebdomedario ad ſuffragia ſci iohis et oī
um ſcoꝝ et et toto cōuentu: cū cōfiteoꝛ dr. Cū ſacerdos di
cat orōneꝫ i ſede ſua ul' ſup formā: ſurgēte eo ſurgim̄ ⁊ nos
ſcilicet poſt bn̄dicam̄ dn̄o: ul' requieſcāt i pace. Cū uō eſt ad
lectoriuꝫ: ſurgim̄ cū dicat i unitate ſpc̄ ſci deus. ad miſſam
aūt: ad orōnes. ant̄ eplam donec reſpondeam̄. Amē: nō depo
nim̄ ſedes nrās. Ad orōnes i fine miſſe ſurgim̄: qn̄ dr. In uni
tate ſpc̄ ſci deus. In canone miſſe. niſi neccitas aliud cogat
et i caplō qn̄ aliqs diſciplinādus eſt: caputia ex toto ueſti
mus. alio tp̄e i oīb; locis ita ut facies nr̄e appareāt: ea tenē
debem̄. Oculos aūt nrōs ſemp et ubiqꝫ maxiē uō in ecclia
et i refectorio tenere nos cōuenit: ne nob murmurādi
materiā detrahēdi ul' afferāt aut ridēdi. Manꝰ nrās i carā
et ubiqꝫ cū ſum̄ ſine capa ex cucullam et i ſimul hr̄e debe
mus: niſi cū aliqd tenēdū eſt nobis ul' agendū. Cū capas

35

lem̄ in choro ul̄ alibi: et qn̄ iclinam̄ ul̄ qn̄ sedem̄: hicinc hinc
inde an̄ genua nr̄a cōplicare debem̄: nisi teneam̄ aliqd uel
agam̄. Tibias pedū nō nimis debem̄ extendere: dimaricare
ul̄ ēt cancellare. Qn̄ soli fallim̄ ueniā accipim̄ sup formam
Qn̄ cōuētuz fallere facim̄: culpā nr̄ā z icōuētu recognosca
mus: et ēt ai errorē nr̄m nimis defendim̄. Cū liber nobis cadit
ul̄ eū cadere facim̄: ueniā accipim̄ sup formā. Qn̄ iclinandū
est si nō iclinam̄ nisi pulsati a socio: ueniaz accipim̄ super
formā. Silr̄ facim̄ ai orōni nō intersum̄: que fit an̄ horā. Si
quis tanti morā fecerit ueniēdi ad ecclīaz q ab ifirmario
requiratur: culpā suā inde recognoscat. i cōuētu prior cātung
horis de ecclīa prim̄ exeat. nisi aliq̄ necessitas eū remanē
cōpellat: post priorē p̄m̄ iordīe: deinde ceteri sic uenerint. Semel
i die nō tn̄ icōuētu: ascendentes gradū altaris genua flecti
mus. Dū cātica dnr̄ et lectōes matutine laudes: dieb; quib;
fit interuallū: prima: tertia: missa ceterequ hore diurne nemi
ni. nisi necessitate cogente de ecclīa exire licet. Quicūq aūt
de ecclīa exeam̄: capitlo et fratribus nos conuenit interesse. Q̄
nō de ecclīa dū ultim̄ psalm̄ dr̄ exit: moraq ext ecclīaz faciat
donec preces: et post moz exultabit ex integro psoluantur
Laudibus seqntib; interesse nō poterit. In sollēnitatib; candellaz
et iagenda p̄ntis defuncti. anniuersarij et icheuandi tricenarij
ad oēs psalmos cōsueuim̄ stare: nisi necessitas sedere cōpel
lat: et qn̄ cantica an̄ lectōez euāgelicā decantatur. Ad ho
ras et diurnas nō licet nobis sedere: nisi faciēte necessita
te: et qui ad eas sederit: sedeat tm̄ mō ad psalmos qui eū
contingit. videlicet ad p̄mos. si p̄m̄ sedit ad matutinās
et ē conuiso. Qui aūt ifirm̄ fuit tollerant a socijs suis per
quatuor ul̄ octo dies: et sede assidue. Si aūt maiori indi
get indulgētia: transfertur ad locū ultimū: et ibi post dū
psalmi dnr̄ ux̄ libitū suū sede. Qui nō sic trāsferet ultim̄

uenit ad aquā bn̄dictā. excepto diacono īduto cucullā ec
cleſiaſtica: et ultim᷒ exit de eccliaſtica. et ultim᷒ exit de ec
cleſia. Cū ſeſſio finit uł icipit ad gł'ia pr̄i. et ad ſicut erat.
nec qui ſedet: nec qui ſeſſurus ē ſedet. ſʒ ſtant᷒ donec prim᷒ u̾ſus
pſalmi finiatur et ſupplicet᷒ ab eo qui antiphonā pnūtiauit. Cū
nobis ſedendū eſt: ſeſſio ita fit q̄ chorus in quo eſt cantor eb
domadari᷒: ſedet totus ad p̄mos pſalmos: et ali᷒ ad ſecūdos
pſalmos. tn̄ ad offm̄ mortuoꝝ quicūqʒ tribus lectionibus dr̄
ſedet uteqʒ chorus. et cū icipit᷒ ad laudes dici. laudate dn̄ʒ in
ſanctis eī. ſurgim᷒ oēs. **De cātore ebdārio. et de inuitatorijs**

Cantor ebdomadari᷒ caputiū remouet. **de talib᷒. et de cātorib᷒**
anq̄ inuitatoriū icipiat: nudatū hēt caput. donec poſt
uenite reinceperit inuitatoriū. Cū aūt p̄mo icepit inuitatoriū
iclinat. et tertio poſt gl'iam: quarto poſt reiceptū inuitatoriū
Singulis ānis i prima dn̄ica q̄ poſt octauā penth. et poſt oc
tauaʒ apparitionis ſine feſto .xij. lectionū occurrit icboato,
cui contingit incipere inuitatoriuʒ i manu tua. In altera uō
dn̄ica q̄ poſt ſine feſto .xij. lectionū in alto choro contigit
dicat᷒ ad orem: et ita toto tp̄e quo dn̄ica fiunt. chor᷒ i quo
dici icipiūt choro: ad offm̄ cātoris ebdomadarij ptinet: ut
uerſiculos om̄s. Reſponſiuncula ad ueſpas et matutinas lau
des et bn̄dicam᷒ dicat et antiphonas ad horas et i ſuffragijs
et i cōmemoratōe: et i officio defūctoꝝ icipiat: ad oīa q̄ue
rōne ſui offitij dicat uł incipit caputiū remouet. Ad laudes
et ueſpas remouet anq̄ dicat primū bn̄dicam᷒: nec reindiut
donec ultimū dicat dixerit. Hoc offm̄ alternatiʒ uniqſqʒ i ſuo
choro p ordinem faciat. excepto priore et procuratore: et hoc
obſuatur ut nō ſint i eodē choro cantor ebdomadari᷒: et ſa
cerdos ebdomadari᷒ qui ſił᷒ de choro i chorū altnatiʒ mutat᷒
qū in ueſpis uł matutinis laudibus p̄ ueʒ reſponſoriū cātat᷒
om̄s ad altare u̾ſa facie ſtant᷒: ſʒ cū gl'ia dr̄ ſup m̄as icli

uam̄. Cū uō ad ueſpas magnū reſponſoriū dicim⁹: poſt in
ceptū reſponſū ab altari faciē reuītim⁹: et rurſus dū u̇ ſuus
dicat⁹: ad altare cōuertim⁹. Tamē ī ēct ebdā ramiſ palmar̄
dū cantat⁹ ad ueſpas reſponſoriū fratres mei excepto ſabb̄o
ſtam⁹ uſa faciē ad altare. Cum uō reſponſū cantat tam ī bre
uibuſ q̄ ī magniſ reſponſorijs ſemp̄ hr̄ nudatū caput: et
uerſaz faciez ad altare: et tertiō inclinat. p̄mo poſt īceptū
reſponſoriū: ſc̄o poſt u̇ſū: tertio poſt gl̄iaz. Cantores uō qui ſi
gulis horis p̄ſūnt. Domine labia mea aperies: et hȳnos et
pſalmos et cātica cū pronūtiat⁹ antiphōa. et totū cātat
et ad miſſaz ptinet: et ī cena dn̄i antiphonas ad man
datū et ī paraſceue reſponſoriū. Popule meus. et alia reſpō
ſa qn̄ crux oſculatur. et kyrī. et reſpōſa q̄ cantāt⁹ ī ſepultūā
defuncti incipiūt. et dū cātat⁹ prim⁹ uerſus hy̅ni uł pſalmi
ille qui īcipit nō inītiāt: ſʒ hr̄ nudatū caput: ſʒ eiſ dictis
nō inclinat. Cantores incāntū debēt emendare. Canto
res caputia remouēt cū aliqḋ ex officio ſuo īcipiūt excep
to agnus dei et cōione. Quicūq; aūt antiphōaz īcipit.
nudatū hr̄ caput. donec finito primo u̇ſu ad altare u̇tat
faciem et īclinet. Cantores ī choro ſuo pſalmos leuant
uł deponūt. et ſilr̄ totū cantū diuini offitij cū op⁹ fuīt. et
nullus aliuſ eiſ p̄ītib; excepto p̄ore et uicario. Cū īceptū
eſt. te deū laudam⁹. Aſperges me. Glia ī excelſis et Credo.
Cantor unā aut duaſ dictiōeſ ſoluſ p̄ſequat̄ ī ea uoce qua
uiderit oportunū. Cantorū eſt ī choro corrigere eos qui nimiſ
lente uł nimiſ feſtināt⁹ dicūt cātū uł pſalmodiaz. Cāto
res et cū hora cantatur prouidēe p̄nt qḋ cantatūri ſunt:
qḋ alijs nō licet niſi faciēte neceſſitate: et tūc nec ipſi nec
alij nimiā morā in reuoluēdo facere debent. Cantores cū
īcipiūt tā ī alto q̄ ī baſſo prouideāt ut oēs attingere poſſit
ī oīb; nocturnis et matutinis laudib; antiphōe p̄me.

antiphone quam ad benedictus et magnificat et ad cantica
a choro cantoris ebdomadarii semper incipitur. Qui pronuntiat
antiphonam dicat de illa usque ad pausam congruentem. Novem
kyriel. ad matutinas et vesperas et ad omnes horas sicut ad
missam dicimus. et a dextro choro prius semper incipitur. Ad missam
vero a choro cantoris ebdomadarii fit. Si cantor misse ser
viat: de sede superius incipit introitum. kyriel. responsum. alla.
et sanctus. diebus sollempnibus. Cetera s. offertorium. agnus dei.
Communionem incipit vicarius eius.

De modo cantandi et psallendi. Capitulum. xxxviij.

Quia boni monachi officium est plangere potius quam cantare.
Sic cantemus voce: ut planctus non cantus delectatio sit
in corde quam gratia provenientem potius fieri: si ea que cantando delecta
tionem afferunt: amputentur ut est fractio et inundatio
vocis et geminatio puncti et similia que potius ad curiosi
tatem attinent: quam ad simplicem cantum: formam igitur psallendi
teneamus: quam docet beatus bernardus in sermone quadragesimo
sexto super cantica canticorum de officio divino dicens. Ex re
gula nostra nihil operi dei preponere licet: quo generaliter nomine laudum
sollempnia que deo in oratorio persolvuntur quottidie. pater ideo
benedictus voluit appellare: ut ex hoc clarius aperiret quod
nos operi illi vellet esse intentos. Unde vos moneo dilectissimi
pure semper ac strenue divinis interesse laudibus. strenue
quidem et ut sicut reverenter: ita alacriter domino assistatis non
pigri: non sompnolenti non oscitantes non parcentes vocibus
non precidentes verba dimidia: non integra transilientes: non
fractis et remissis vocibus: muliebre quiddam balba de nare sonan
tes: sed virili ut dignum est sonitu et affectu voces sancti spiritus de
promentes. Pure vero ut nil aliud psallentes quam quod psallitis
cogitetis: nec solas dico vitandas cogitationes vanas et
ociosas. Vitande sunt et ille: illa duntaxat hora: et illo loco

37

quas offitiales frēs pro cōi necessitate qī necāo frequenter
admittere cōpellimur. Sz nec illa que profecto recte tunc
cōsulerem que forte paulo añ iclaustro sedētes iecclia
bus legeratis qualia et nūc me uiua uoce dissererēte ex hoc
adiutorio spūs scī reportatis. Salubria sunt: sz minime
illa salubriter: inter psallēdū reuolutis: spūs eñ sanctus
illa hora gratum nō recipit quod aliud q̄ debes neglecto
eo qd debes obtuleris. psalmodiā nō multū protrahamus
sz rotunda et uiua uoce cantemus. ad medium et finē uersus simul
itonemus: et simul dimittamus punctum: nullus teneat: sz cito
dimittat: post punctū bonaz pausaz faciant. Nullus ante
alios incipere et nimis currere psumat: aut post alios ni
mium trahere. ul' punctū tenere. Simul pausemus. Simul can
temus semper in auscultando. De emēdatore. Capitulum .xl.

IN ecclia: in refectorio: et iclaustro: excepta recorda
tione ille emēdat cui iniungitur a priore. Emendator
emēdat in oībus que soli dicimus: excepto qd ad recordatorem
emendat ille qui est iuxta librū. Emēdator modeste q̄ pōt emē
dare debet: et si iecclia mēdose emēdat: q̄ cui precipit ueniam
accipit sup formā. Cū aūt emēdator gemuit: aut dicit
iterum: ille qui legit debet uersum repetere. cū uō emēdatur
illi: nō debet murmurare ul' dicere ita est: ul' ita dixi: ul'
aliqd huiusmoi. Absente priore et emēdatore: emendat
primus in ordine: si sit ul' pōt. Alias emēdat secūdus iordiē
ul' aliquis monachorum qui sit et pōt emēdare. Cū uō qui legit
aliquā fallit si nō se correxit nisi qn sibi emēdat. ad pedes lecto
rij ueniā accipere debet. Cū uō fallit qui legit euangelium
signato libro et stolla deposita ueniā accipit ad gradum
altaris. De offitio sacriste et de uigilijs et de distinctōe horarum
et qui ad ecclesiam conueniunt. Capitulum .xli.

Sacrista de manu prioris clauē recipit: et cū clauī custo

diam omniz que sunt i ecclia. Albas et casulas et cetera recipe
debet ad nutũ. Signũ de consuetudie pulsat. Prima pulsatio
ad matutinas tanti spatij ēē debet. ut primi quatuor psali
penitētiales dici possint. quo signo pulsato. oi tpr̄e nocti
num ecclie offiti cātus uigilijs que matutinis btē.
marie sufficiāt. et q monachi congrue pparati possint
i cella puenim' q̄ uigilie ab ydib' septēbris. exceptis. xij.
lectionū festis. sensim paulatīq crescendo in kalēdis no
uēbris pfecte quinquaginta psalmis nō nimis festine
cantandis sufficiant. a quo tpr̄e usq ad febru kalēdas. exce
ptis itidē. xij. lectionū festis et ebdā dnī talr pseuerint
Inde usq ad cenā decrescendo paulatim ad tantū spatium
q ad matutinas btē marie sufficiat reducunt. Ex quo usq
ad pdictas septēbris ydus i eadē quātitate pdurat. Predic
tū aut uigiliarū spaciū. sacrista cui sibi uidebit cū horologio
terminabit. In quo spatio psalmis ul' alijs spualib' exercitijs
occupamur. excitando aut signo bina icisione pulsato. ad ec
clesiaz festinātes tertij signi finē preuenire satagimus
ubi semp formas ul' sup mīas prout tps postulat. Preueni
ente priore ul' cui hoc iniūxit procūbentes ter pater nr̄
cetis semel horis grauiter deuoteq persoluim'. Cantatis
aut nocturnis exceptis ebdomadib' natalis dnī. pasce. pen
thecostes. et festis. xij. lectionū breue faciam' interuallū. quod
septē penitētiales psalmos ad plus capere ualeat. In quo spa
tio qui uoluit remanē pōt i choro stando ul' sedēs. nō autem
ad ueniā accipiēdā. Ad interuallū nō faciam'. Si dies p fene
stras appeat. s; pulsat signū dicūt dūr orōnes pro defunctis.
Decantatur deinde matutine laudes quas ab exaltatiōe scē cru
cis usq ad pasca lux terminat. et a pasca usq ad idē festum
idoat. qd sacrista diligēter studeat obseruare. Tribus tn̄ die
bus an pasca ante dies appareat terminet. Ad lectos aut

post matutinas nullo recedit tpre: exceptis ifirmis et minu
tis tribus dieb9 minutiois ipo2: et licētias a priore ex cā-
A pascā usque ī crastinū exaltatiois scē Crucis: prima tāz
dieb9 festiuis q̄ alijs orto sole ul' citra pulsat: et dr an̄ missā
qua cantata in cella ab illo qui celebraturus ē ueniat ad eccliaz
et cantata missa pulset ad tertiā: tā i estate q̄ hyeme. Adi
cto aūt festo crucis usqz ad pascā: primā lux ichoat. exceptis
festis capituli: i q̄bus donec possit i libro legi pro
Cū tā in caplo s'mo habēdus ē oī tpre signū pōt maturius
ad primā pulsari: et dieb9 ferialib9 ꝑꝑ missaz matutinalē aū
plius differri. Spatiū aūt ul' a p̄ma usqz ad tc̄iaz hyemis tpr̄
ul' a matutinis usqz ad tc̄iā estate diebus oīb9 exercitijs spi
ritualib9 mācipatur. A tertia uō usqz ad sextā ferialibus
diebus manuū deputatur opib9: q̄ tā opa saltē breuibus uo
lum9 orōnibus interrūpi. Sexta uō et nona hyeme tali int'
se spatio separant': que tres hore ualeant explicari. Spatium
uō qd sexte nonē que interest: nē breuis: nē longius quieti d'
putatur estate et qd nonā uespasqz determinant manualib9
deputatur opibus. Sempqz i opando saltē ad breues et q̄si iacula
tas monem9 orōnes recurrere. Porro spatijs operi manuū
deputatis: utilitatē nō intendim9 excludere lectiois. Aut espis
usqz ad cōpletoriū spiritualib9 opa dat'. In .xl.ª tā usqz ad cō
pletoriū licet manualia opari. In cōpletorio aūt pulsato illd
attendit' ut q̄ plus differre: cū adhuc legi pōt pulset. post
cui' finē orōne dnica ter tm̄ cū deuotiōe finita: nequaquā
ultra differim9 accubare: adhibem9 eniz horis ad q̄etē depu
tatis dormitioni magnū ipendere studiū: quo tpib9 cetīs
alacriter uigilare possim9. Generaliter aūt i ecclia matutīas
et missaz et uespas: in cellis uō semp cōpletoriū dicim9: pro
alijs horis cātandis nō uenim9 ad eccliaz: nisi i festis capli
ul' q̄ i uigilijs aut ieiunijs missā hntib9 horā in ecclia di

cenda est añ missam. In quadragesima cū diebꝫ ferialibus
pulsatͬ ad sextā: excepto sabbato ramis palmarum repetitur
signū. In festis aūt capli que occurrit sup ebdām in quadra
gesima fit añ nonā parua pulsatio. A pascha usqꝫ ad festum
exaltationis scē crucis diebus dnicis et ī festis capli: et in
uigilia penth: et feria quarta: qnta: sexta: et sabbato ebdo
made penth. ad nonā primo fit pua pulsatio ad euāgelizā
dum. Cantata aūt nona btē marie fit scda pulsatio: et nos
ad ecclīaꝫ cōuenimͬ: donec ultimͬ adesse possit: excepto q diebus
dnicis et ī festis capli. Ad tciā trina incisicē pulsatur. In sollēni
tatibus candellarum ad matutinas añ faz pulsatōez: sacrista cā
dellas accendit. In pⁱmo et scdo nocturno eas emūgit. In oībus
missis cōuētualibꝫ due candelle accenduntur: et tertia cum
sacerdoti necēā fuit ad diuidēdū. Ad missas etiā priuatas due
candelle accēdantur. Duo quoqꝫ lampades in ecclijs nr̄is supiori
bus habeantur ab hijs qui uoluerint: quarum una uigit ardeat
alteram accendatur cū diuinū ibi offm̄ celebratur. Sacrista libros
cū accomodat scribit: pignͥ retinet et custodit. Ad faciēdas
candelas datur sacriste adiutoriū ad prioris arbitriū: mona
cho cōuso siue seculari licet si necēē fuit iuuare. Sacrista de
licētia prioris uestimenta sacerdotalia lauat. et corpalia alta
ris uł lauari facit. Aqua uō qua palla abluitur bis aut ter
mittitur in sacrariū. Lexiua et alia aqua effūditur ī locū mūdum
si fit de corpalibꝫ et de manu tergio quo tergitur post agnus dei
et de tergio calicis: et de mapula qua in uoluitur calix. Sꝫ et aqua
qua lauantur manutergia effūditur ī locū mūdū. Cū aūt aliqͩ
de pdictis inutile fcm̄ fuit cōburatur: et ī locū mūdū ponatur. Libro
rum camisias uniuersaqꝫ tersoria silr lauat. Lota aūt tā istā q̄
alia in locis honestis extendit ī claustro. s. ī cimiterio: siue ī
prato circa cellā suā. Accepta licētia exeundi. Ecclīaꝫ: clau
strū. Caplm inundat de consuetudiē. Dato sibi adiutore mū

dat aut̄ p̄dicta in uigilijs sollēnitatū uł diebȝ p̄cedētibȝ si ui
gilie missam h̄eant de ieiunio. In natiuitate sci io. baptē et in festo
aplor̄ petri et pauli: et i exaltatiōe scē crucis nō mīi dat̄ ea(m)
horas differre nō debet nisi priore annuēte. Horarū spa
tia sic terminet: ne fratres debeāt molestari. Quotiēs ali
quid deest p eius negligētiā. propt̄ qđ emendū faciat cōue(n)
tum expectare: culpam suā clamat i cōuentu. Diebȝ festis
pulsat capl̄m fr̄m: nec pulsat ad missā. donec fr̄ibus capl̄m
teneat̄. Sacerdotē missā cantaturū si ad ecclīam uenire mo
ratr̄. q̄situ uadit. Ad missā priuatā que p̄cedit uł que seq̄
tur post missā conuētualē s(er)uit semp. Cū aut̄ nō est paratr̄
s(er)uit pro eo cui intimat signo. Qđ si misse priuate plures fuerīt
qui cantat precedētem s(er)uiat ad seq̄ntem: Excepto priore et pro
curatore: Cui aut̄ s(er)uit ad missā priuatam prioris: aut pro
curatoris s(er)uiat et ad seq̄ntem. Cū uō cantat̄ ad secundum
altare: sacrista prouideat s(er)uitorem. Sacrista uł qui offīm
eius exequit̄ prouideat ne sacerdotem cū ueneēit diu faciat
expectare. Sz et ip̄e sacerdos spaciū faciat quo adiutor eius cō
grue ualeat p̄parari. Sacrista nūq̄ debet exire de cella sine
licētia: nisi cū pulsare p̄git ad horās uł ad dicēdū diuinū
offīm qđ est ab eo i ecclīa p̄soluēdū. Horas eniȝ bt̄e marie s(em)
per dicit in ecclīa: et agendam cottidianā. et horas cano
nicas qn̄ i ecclīa ab alijs p̄soluit̄. Nec debet ex̄ cellā moram
facere: exceptis uigilijs añ matutinas: et spatio qđ est int̄
matutinas: et spatio qđ est inter matutinas et missam matu
tinalē: et i festis capl̄i inter matutinas et terciā: in q̄bus
spatijs ip̄e debet i ecclīa morari. Cū aut̄ minut᷒ ē: ille quē
prior designauerit agit uices eius

¶ De offitio sacerdotis ebdomadarij i matutinis et alijs ho
ris et b̄ndictoib; largiendis. Capl̄m. xlii^m.

Dato signo surgēdi a priore: cū i cipienda ē hora sacdos

ebdomadari᷒. nudat caput. signat se et inclinat sicut ceti
uersa facie ad altare. et icipit. Deus i adiutoriu. et iclinat.
Cu icipit᷒. Pr nr. an lectoes remouet caputiu. nec ipm re
induit donec lectori dederit bndictoez. Quoties largit bn
dictoez. nudat caput. nec libru nec aliud tenere debet. In na
tali dni dnr quatuor bndictoes euagelice. s. dini ubi scia. Eua
gelica doctrina. Euagelica lectio. Dictatores sci euagelij. Quar
due prime p totu annuz uicissim dnr: ita uidelicet qr semp i die
bus dnicis: et i festo sci stephani dicat᷒. Diuini ubi. In ebdoma
tibz pasce et pentec. sabbato repetit᷒ ad societatez. Sacedos
ebdomadari᷒ remouet caputiu cu ad horas icipit kyri: nec
ipm remouet donec dixit oroez ul᷒ orones si plures sint dic
te. Ad dicedu euagelium uadit cu dr. Xpsus. Et na fac. Eundo
et redeundo inclinat ad gradu altaris. et priori si trasierit
an illu. Diebz aut sollenibz cadella accedit ad altare 7 emungit
candellas. Cu respondet᷒ glia tibi dne. uertit se ad altare q
signat se sic ceteri. et iclinat. Cu post euagelium respondet᷒
Amen: et osculat᷒ libru. Cu dicit p dnz nrm. Libru claudit
et signat. Postea usa facie ad altare dicat. Deus i adiutoriu
et iclinat. Dein plicat stolla et iclinas aliquatulu ad alta
re: du dr. Glia pri. s. reponit stolla cu libro et reuti᷒ ad sedez
sua. Ad oroe dicedi diebz festis surgit cu dicat. Pro oibus
nob bona facietibz. Qua diu sacedos oroe facit ad gradu
altaris. nec diaconus nec alius trasit uix cu. Diebz ferialibz
ad laudes cu dr. Xpsus. Auditui meo surgit et sibi candela acce
dit. Ad uespas surgit du dr. Dne labia mea apies. Cu no dr
adiuuare mei deus du psos dnr ad laudes libru apit: candelaz
accendit uiciniori lampadi: ex altero choro. Infra octauas
natalis dni: pasce et pentec. dicta oroe a ebdomadari᷒ facie
dos usa facie ad altare dicat. Deus i adiutoriu: et iclinat
et statim redit ad misericordiam.

De offiō ſacerdotis dyaconi et ſubdiaconi: et de miſſis eb domadarij ⁊ alijs: et de ſuffragijs. capitulū. xliiij.

Sacerdos miſſam celebraturus: qui ad preparandū ſe accedit ad gradū altaris flexis genibꝫ dicat Pr̄ nr̄. Quā dū ſacerdos orōnē facit ad gradū: nec dyaconꝰ: nec aliꝰ trāſit iuxta eū. Deinde induit̄ i eccl̄ia: nō aſſiſtente cōuētu: cū conuentꝰ adeſt induit̄ in ueſtiario. Caſula tn̄ foris ſemp̄ iduit̄: excepto primo die natiuit̄s dn̄i ad duas primas miſſas. et prima miſſa paſce et pentħ. et i cena dn̄i. In diebꝫ quoqꝫ ieiuniorū poſt pſalmū Miſerere mei deus dr̄: caſula iduit̄. Inclinat qꝫ ad ſiniſtrū cornu altaris dicat orōnez et facit cōfeſſiōez. In feſtis uō caſula induit̄ cū dixit. Bn̄dicamꝰ dn̄o: poſt orōnez quā dicat ante librū ad dextram pt̄e altaris. In miſſis matutinalibus. induit̄ ſacerdos dū pulſat̄ ad miſſam: expectat donec ultimꝰ adeſſe poſſit: nec nō priorē. niſi nimiā morā faciat. Deinde ſtans ad ſiniſtrū cornu altaris. inclinatꝰ ad cōfeſſiōez. Die itaqꝫ dn̄ico ſacerdos tp̄e congruo ad eccliam reuerſus induit̄. Signo qꝫ tertia iāſicē pulſato deſcendēs ad lectoriū. ubi bn̄dicenda ē aqua expectat ut dictū eſt monachos et priorē. Dictis qꝫ p̄ntibꝫ aq̄ ſacrat̄. q̄ nō p ecclīaz: ſꝫ an̄ et circa altare ſpgit̄ in hūc mōz. Aq̄ bn̄dicta ſacerdos uadens ad aſpergendū eam trāſit p ſiniſtrum chorū. Veniēſqꝫ ad gradū altaris inclinat. Incipiēſqꝫ antiphōaz Aſperges me: aſpergit ſemel ante altaris frōtē ſemel ad dexteram: ſemel ad ſiniſtrā ptem. Aſcēdēſqꝫ gradū a pte euāgeliȷ et altare circuit aſpgendo. Veniēſqꝫ ad gradū: primo aſpgit abbatē ſi adſit. deinde priorē et hoſpites religioſos. poſt mōz monachos p ordinē. x. Deinde dyaconꝰ ſi ſit indutꝰ cuculla eccliaſtica: deinde illū qui aquā attulit. et ſe ipm̄. Rediens qꝫ ſacerdos p ſiniſtrū chorū aſpgit īfirmū monachū ſi ſit ad hoſtium ecclie: poſtea clericū et cōuerſos et hoſpites ſeculares. Aſperſiōe aūt fc̄a: aquā unꝰ e fr̄ibus accipiet. et p omēs officinas: et per

cimiteriū sp̄git: postea in illas qͦ ad domū iferiorē partidiz
est mittit: Tandē post eplāz ad hostiū eā reddit procuratori. Su-
mens ab eo thuribulū: pacta aspsiōe sacerdos reddit ad lecto-
riū et iclinat dicit psalm. Ostende. deinde orōnez. Exaudi.
Qua finita dicat. Deus i adiutoriū et iclinat. et clauso ac si-
gnato libro: iclinat cū dr. Gloria pri: sic et ceti. eisq3 surgētibꝰ
surgit: et p sinistrū chorū ueniēs ad gradū altaris. iclinat.
et ascendens stat ad sedem suā usq3 ad Gloriaz. hymni qua cepta re-
sidet. Quotiēs aūt ad horā Gloria dr: et dū preces dicūr: iclinat
pariū. Dyaconꝰ: Cū icipit psalmꝰ. Memor esto. intrat uestiariū
et casulaz iduit et reddit ad sedē suā Cū ultimū sic erit dicit
surgit sacerdos et finita antiphōa uertit faciē ad orientez
dicit capitlm: iclinat: pparat altare. iuuāte dyacono: et itez
iclinat: reddit ad sedez suā. Ad dicēdas preces dū preces dicūr
Dyaconꝰ ponit missale sup dextro cornu altaris et portat t
thuribulū ad lectoriū et candelas accēdit. cū dr pro oībus t
nobis bona faciētibus: surgit sacerdos ad dicendā orōnem
qua finita iuuāte dyacono induit casulam. et dyaconus
reddit ad sedē suā. Stans aūt sacerdos ad sinistrū cornu al-
taris iuxta lectoriū ubi semp a celebratore fit cōfessio uē-
sa facie ad cathedrā iūgit manꝰ, inclinat ad cōfessioēz
Qua facta iclinatur iūctis manibus añ faciē altaris dūi
cum orōnē dicat. Deinde osculat altare: signat se. et ascen-
dens ad librū dicat ul' abscultat i iroitū i dexto dextro cor-
nu altaris. Ibidē et gloria i excelsis. ad quaz nō expandit
manꝰ et dñs uobiscū dicat. Si uō aliqͦ secrete uult dicere t
ad altare sic sublimiꝰ dicat: ut chorus audiat uocē eius fini-
tis orōnibus et posito missali i sinistro cornu altaris incli-
nat ad mediū altaris et reddit ad sedē suā. Cū positurꝰ
est icensū in thuribulū. surgit nutteēo nihil dicat. Dyaco-
nus sparsito turribulo legit euāgeliū. inclinans de gelu

41

altaris . ab epo ſi adſit alias a ſacerdote bñdictõẽ petit . quã
ſacerdos talẽ dat Dominꝰ ſit ĩ corde tuo : et ĩ labijs tuis : ut
recte nobis pronũtiees euãgeliũ pacis . uľ ita dñs roboret d'
ſenſũ tuũ : et labia tua . ut recte pronũties nob̄ euãgeliũm
pacis . Qua dicta uertit ſe ad oriẽtẽ : ſic manẽs donec ipſe
et alij ſe ſignauerit . Tũc enĩ uertit ſe ad euãgeliũ . Dũ tamẽ
allã . Veni ſcẽ ſpũs dr̃ : nõ uertit ſe ad oriẽtẽ donec finiat̃ . Cũ
aũt euãgeliũ finit̃ aſcẽdit ad mediũ altaris : et ĩclinat ubi
ſemp̃ ĩcipiat̃ . Credo ĩ unũ deũ . et dr̃ Dñs uobiscũ añ offer
toriũ . Qñ dyaconꝰ lecturꝰ euãgeliũ accipit ſtollã . data ſi
bi bñdictõẽ adiuuãte eo qui defert thuribuliũ dieb̃ feſtis
in ceteris uõ iuuãte ſacerdote : ponit ſtolã ſup̃ humerum ſi
niſtrũ . et p̃ dextrũ latus receptã ĩuoluit p̃ro manipulo
in ſiniſtra manu oſculatoq; altari legit euãgeliũ . Q°
lecto ſi p̃ns ſit epũs ſtatim ſacerdos dicit . Dñs uobiscũ : uľ in
cipit credo in unũ deũ ĩclinato ĩ dextrũ dyacono ſub gradu
altaris . Quo f̃co fert̃ epõ liber ad oſculandũ : deinde ſacer
doti : poſtea ipſe dyaconus oſculat̃ : qđ nũq̃ fiat niſi poſt
ſacerdotẽ . Nõ p̃nte epõ ſacerdos nihil p̃ter donꝰ oblatus
ſibi fuit liber ad oſculandũ . Qñ pro defũctis . cantat̃ . nõ
fertur epõ liber niſi ipſe celebret . Cũ credo ĩ unũ deũ nõ dr̃
ſtatimꝰ oẽs donec libro ab epõ oſculato diaconꝰ gradũ aſcẽde
rit altaris . Cũ credo ĩ unũ deũ nõ dr̃ . ſurgit dyaconus ad
miniſtrandũ cũ ultima : cũ ultima collecta ĩcipit̃ . Cũ credo
ĩ unũ deũ cantat̃ : tũc p̃parat oblatõẽ . cũ dr̃ . Et hõ fc̃us eſt
flexis genibus ad gradũ altaris ſumit ueniã : et nos p̃o
ſternimꝰ . terrã oſculantes . Q̃ nũq̃ hec uľ alia cũ fit a ſacerdo
te dũ ſtat ad altare . ſꝫ ſtãs oſculat̃ altare . Deinde oblatõẽ
p̃parata : mox aquã dat ſacerdoti dyaconꝰ ad manꝰ abluẽ
das : et corporalia tradit : Quiꝫ finito credo ĩ unũ deũ dr̃ . Dñs
uobiscũ . ſtat dyaconꝰ ad dextrũ cornu altaris . tenẽs calicẽ

que dicto orem̄ offert sacdoti osculās manū eī. Et dū offer
toriū cantat. dyacon⁹ fundēte aquā i calicē dicat sacerdos
De latere dn̄i nr̄i yh̄u xp̄i exiuit sanguis et aq̄ i remissionē
pctōrū. Quo dicto iūtit se cū calice supposita patena cum
hostia ad episcopū si adest ut signet. Moxq3 oblatū dicat. In
spū humilitatis: et i aīo cōtricto suscipiamur dn̄e a te. et sic
fiat sacrificiū nr̄m ut a te suscipiatur hodie. et placeat tibi
dn̄e deus et faciēs crucē cū ipo calice dicēs. In noīe pr̄is et
filij et sp̄s sc̄i amē. Ponit eū sup corporalia. Dispositisq3 ho
stijs seu hostia si plures nō sint: et patena sublocās ut oportet
calice coopto, mittit icensū i thuribulū. qd̄ accipit de manu
dyaconi qui osculat manū eī: et tenet casulā ne i pediat
thurificatōē. Tunc sacerdos dicto. Dirigat dn̄e orō mea
sicut icēsū i cōspectu tuo. thurificat semel sup calicē i mōz
crucis dicēs. In noīe pr̄is et filij et sp̄s sc̄i amē: et postea
semel i mōz corone. deinde semel ad crucē: deinde semel
ad dextrum: semel ad sinistrū cornu: ter an̄ faciē altaris. Et
reddito thuribulo diacono: lotisq3 digitis. et extersis. ac pre
parato missali. expectat donec dyacon⁹ interim altare circuit
terq3 ad crucē et ad corp⁹ dn̄i thurificat ad gradū reuitat
altaris. Quo reuso iūtit se ad pplm dicēs i silētio. Orate fr̄s
pro me pctōre ad dn̄z deū nr̄m. Tūc dyacon⁹ trahit ei sinistra
manu casulā: et dextera thurificat. Quo depēdēte post
altare ul' sub gradu altaris thuribulū: sacerdos icipit secre
tas dicēs. Orem⁹ .id. Nō pmisso. Dn̄e exaudi. Sacerdos i
canone quātū uitare pōt nō debet morā facere tediosam
Et sciēdū q3 quot collectas dicit audiēte cōuētu: tot tm̄
mō dicat secretas: et eodē ordine. Dicta prima secreta
dicit p dn̄z nr̄m yhm̄ xp̄m .id. usq3 ad amē: qd̄ nō dicat
Deinde nō pmisso. Dn̄e exaudi: s3 orem⁹: icipit secūdum.
finiēs extremā. Leuat man⁹ s. cū dicat. P oīā scl'a sclōrum

Sciēdū uō est q̄ orōnes q̄ ad uespas et laudes sub una clau
sula dnr̄ ut fabiani et sebastianj et similiū sub una clau
sula ēt dnr̄ ecomissaz: tā collecte q̄ secrete ēt et cōplete. Per
totū canonē misse tenet sacerdos manus leuatas et expāsas
usqȝ ad fractioēȝ hostie nisi cū se iclinat añ faciē altaris
ul' cū crucem facit: aut forte manutergiū sibi necessariū
assumat. Tūc eniȝ iungit digitos illos quib; hostiā tenuit
ul' tenere debet. Dicta prefatiōe inclinat sacerdos añ faciem
altaris et dicit. Scūs. Sanctus. Sanctus ⁊ cē. Te igr̄ ⁊ cē. usqȝ
bn̄dictas. tūc erigit se et facit cruces sicut † disposite sūt i mis
sali. At qui pridie q̄ȝ pateret: cū dr̄ accepit panē. Accipiens
hostiā utraqȝ manu eleuat parū: et suo loco bn̄dicat. Si aūt
plures sint hostie dicendo bn̄dixit uno signaculo signat: tāȝ
ipām quā tenet: q̄ ceteras. Dicto aūt hoc ē corp' meū. eleuat'
hostia ita ut possit uideri: et pulsat' cāpana uno ictu aut plu
ribus: in missis tantū cōuentualib;. Porro in eleuatiōe hostie
si stantes oram' ad terrā prosternim': sic qū dr̄ et hō factus ē
nec surgim' donec calix deponat'. Sed fratres qui sup formas
oramus: s; calice deposito: redim' sup formas. Sciendū uō q̄ si
due sint hostie: eam q̄ȝ a dexteris detraham'. Si tres eā q̄ in
medio: si plures ut i pascā et penth. et natali dn̄i. Diuidim'
eas hinc inde: et eā quā debem' recipe i medio collocam'. Si
mili mō cū dr̄ accipiens et hūc p̄clarū calicem. Accipit ca
licem utraqȝ manu et eleuat parum. Primū retractis paululū
corporalibus et restrictis inter digitos et oram calicis ne de
cidat. Dicto grās agens deponit: s; manū sinistrā nō remo
uet. Facta autē cruce ad bn̄dix. Iterū resumit utraqȝ manu
calicēȝ et leuat parū: eleuatūqȝ tenet usqȝ unde memores dn̄e
Quotiēs post cōsecratiōēȝ tenet hostiā eā deposita excutit digi
tos sup calicē: ne forte de ipā hostia aliqd i eis i hesit. Ad sup
plices te rogamus: cancellatis manib; itaqȝ sinistra i ferior sit

inclinat' an faciē altaris pticipatōe osculat' altare semel: et erec
tus locis suis signat corpus: sanguinē: et seipm dicēs nob' quaz
pctoribꝫ et i silētio sic cetera uertit manū ad pectus: tangit
illd' semel: itaqꝫ sonitus nō audiat'. Ad pquē oīa dn̄e: fcās
sic i missali depinctū ē: primis tribꝫ crucibꝫ: discoopit calicē
ponēsqꝫ manū sinistrā sup pedē calicis: et dextera accipiēs
hostiā faciat cruces sup calicē dicēs. Per ipm: et cū ipo: et i ipo
facta aut̄ tertia cruce et remanēte manū cū hostia sup calicē
iūgit et sinistrā: tenēs utraqꝫ manu hostiā et calicem dicit
Est tibi deo pri oīps. Dicēs poīa s'cla s'clo4: leuat calicē et hostiā
cū dr' amē. deponit utrūqꝫ dicēdo. Oremꝰ pceptis salutaribus
cooperit calicē: Ad libera nos: cū dicat et intercedente btā et
gloriosa semp uirgīe dei genitrice maria: patenā accipit. dicēs
et intercedentibꝫ btīs aplīs tuis petro et paulo: signat se cū
patena cū qua tangit hostiā dicēs. Da propiti': Cū dicat pacē
Pacem accipit de patena. Dicens ut ope mīe tue adiuti.
leuat hostiā sup patenā: Cū dicat. et a pccō simꝰ semp liberi.
et ab oī pturbatiōe securi. Discoopit calicē et accipit hostiā
dicēdo per eūdē dnm̄ nr̄m ihm xpm filiū tuū. frangat hostiam
nō tn̄ p mediū: ponitqꝫ miorē ptē cū dextera manu sup pa
tenā dicēs. Qui tecū uiuit et regnat deus: frangit p me
diū portiōe altrā: et ptem quā sinistra tenet cū eadē manu
deponit i patena. Dicendo i unitate sp̄s sc̄i: utraqꝫ manu te
net tertiā ptem et calicē: et leuat eū parū: dicendo poīa
s'cla s'clo4. depositqꝫ calicē: cū respondet' amē. tenēs manū
sinistrā sup calicē: ac dicēdo pax dn̄i sit semp uobiscum.
de pdicta pte faciat tres cruces i firu ambitu calicis. Ipāz
cū respondetur: et cū sp̄u tuo: deponēs i sanguinē: et co
opto illo calice et osculato altari. Dat pacē diacono. et i
clinat' an faciē altaris dicit orōnē. Dn̄e iesu xp̄e fili dei ui
ui. Qua finita corpꝰ accipit de patena: nec resfiat unquam

43

de sanguine diacono. Sumpto et sanguine sacerdos omni tempore stati
primam sumat ablutionem: nullo intervallo interiecto. Interim vero
dyaconus post agnus dei sumptum a sacerdote pacem: fert priori et
ei qui in sinistro choro primum tenet locum: et laycis ad hostium
chori. Infirmo autem si est ad hostium ecclesie: fert ei monachus vi
cinior illi. Quo facto regresso que diacone prostrati iterum orant
dyaconoque festis vel dominicis diebus. Coicato statim surgimus: licet
unus vel plures sint coicaturi. Primo surgente qui incepturus
est agnus dei: quod non statim incipit donec ultimus coicatus sit. Diaco
nus autem de quocumque choro sit semper datam pacem: vel dum dicitur agnus
dei cum pax non accipitur ad locum sinitorius in dextero choro revertens
tens: orat prostratus donec finita perceptione ministret sacerdoti
Diebus vero dominicis sumpta venia a dextro latere altaris: dyaco
nus hostiam que precedente dominica servata est super patenam deponens
et altera pro illa integram in capsulam in loco suo restituens
de sublata hostia flexis genibus coicat ad dextrum cornu
altaris. Quicumque vero et quicumque capsulam ubi est corpus
domini accipit accipiendo retro altare veniam sumit. Similiter
et in occurrentibus super ebdomadam sollempnitatibus candelarum de inte
gra hostia diaconus coicat: exceptis festis sanctorum Stephani
Iohannis/ innocentum: et tribus diebus pasce et penthecostes. Tunc vero
scilicet infra ebdomadam non mutatur hostia que est in capsula
Si tamen propter infirmum fracta fuit. mutare licebit. Coicaturus
autem dyaconus ad gradum altaris genua flectit: ubi et omnes
genua flectimus quando omnes vel aliqui coicamus: antequam et gradum
et flectimus genua: et humiliate capita vestra: et benedicamus
domino: et ite missa est: quando gloria in excelsis dicitur: idem dyaconus
pronuntiat: et diebus quibus veniam sumitur: veniam accipit post
missam: ibidem veniam accipit. Qui fallit in evangelio legendo
Cum sacerdos aqua digitos abluit incipit agnus dei. Dyaconi
bus casulam trahit. scilicet cum post offertorium dicitur. Orate fratres pro me

et cũ poſt cõione͂ d͂r. Dñs vobiſcũ. Omni tp͂e quo miſſa cãtat͛
ipſe qui ſacerdotem adiuuat ſiue cõicat. ſiue nõ accipit cali-
cem. vino lauat et ſumit tantũ mõ q̃n cõicat. Alias vinũ
demittit͛ i ſacrariũ. et calix ſic͂ i alijs miſſis reuſat͛ ſuper
patenã. Finita miſſa ſtatim ſacerdos iclinat͛ an͂ faciẽ altaris
dicit orõnẽ. Placeat tibi ſc̃a trinitas ⁊c̃: vel icipit horam
Si ſtatim dicenda ẽ iconuẽtu. Qua icepta. Predictã dic͂
orõnem. Cũ aũt poſt miſſam d͂r nullũ offm̃: nõ d͂r i eo. ſcs̃
neq[ue] agnꝰ dei: nec ſe uertit ſacerdos ad p͞plm̃. Cũ dic͂. Dñs
vobiſcũ. Deniq[ue] p[er]actis oĩbꝫ depoſitis ſacerdotibuſ veſtibus
ad gradũ altaris. flexis genibꝫ dicit pr̃ nr̃. Quicũq[ue] ad miſ-
ſam ſ[er]uat: manũ ſacerdotis oſculatur: cũ offert calicẽ: ⁊ dya-
conus diebuſ feſtiuis cũ offert thuribulũ. Cũ vnꝰ ſolus dya-
conus adeſt: niſi ſit procurator ſ[er]uit ad oẽs miſſas conuen-
tuales: et qui p[ro]curator nõ ẽ: ſupplet vices eiꝰ vltimꝰ i ordĩe ſacer-
dos. Diebus aũtẽ duas miſſas hñtibꝫ dyaconꝰ ſ[er]uit ad ma-
iorem: et preſcriptus ſacerdos ad minorem. Si uõ die illa
nõ ſit paratus diaconus p[e]nultimꝰ ſacerdos ſ[er]uit ad mĩorẽ
miſſã: et vltimꝰ ad maiorẽ. Qñ aũt plures ſunt diaconi. q[ui]l[ibet]
eo[rum] facit ſuã ebd̃am ſ[er]uiendi ad miſſã: et vno nõ parato alt͛
ſupplet vices eiꝰ illꝰ. Cũ vllꝰ monachorum ẽ diaconꝰ: omis p[er]
ordinẽ ſ[er]uiũt ad miſſam: preter p[re]nũtorem: ita tñ q[uod] ſ[er]uitõ
miſſe et ſacerdos ebdomadarꝰ nõ ſint i eodẽ choro. Item ob-
ſ[er]uat͛ cũ plures adſiũt diaconi. Cũ ſbdiaconꝰ adeſt: de mo-
re dicit epl̃am: aliꝰ aũt iferior i ordine nũq̃. Si deſit ſbdiaco-
nus: procurator: abſẽte procuratore: vnꝰ ex diaconibus
Si vnus tñ adſit diaconꝰ vltimꝰ i ordine ſacerdos niſi
ſit primã lectionẽ lecturꝰ. Tunc enim dicit epl̃am penultimꝰ
Cũ uõ diaconꝰ ipſe nõ ſ[er]uit: nec ſ[er]uiturꝰ eſt vicẽ ſi procuratõ
deſit ſubdiaconus ſupplet. Cũ aũt vnꝰ adeſt ſubdyaconus
et due currũt miſſe: ipſe dicat epl̃am maioris: et abſẽte pro-

curatore dyaconꝰ dūmō ad aliā missam seruire nō debeat
dicat eplām minoris misse. Si eniꝫ adsit copia monachoꝝ
nolumꝰ ut qui primā missā cantauit: uł qui ad eam legit
lectōēꝫ uł eplām: uł finiuit ad secūdā legat uł finiat et e
cōuⁿso. Nō sufficiētibus naqꝫ subdiaconibꝫ uł diaconi
bus ultimi in ordine sacerdotes supplēt uices eorū: ⁊ eoꝝ
pⁱmi faciāt qđ faciēdū ē ad minores missas: et ultimi ad
maiores. Primā lectiōēꝫ exceptis uigilijs pasce ⁊ penth
semꝑ legit ultimꝰ. Tū ī uigilia natalis dnī et in die lectio
et eplā simul ab uno dicūr. Ad missas priuatas quibꝫ nři
ordinis professus seruire pōt. Si fuit subdiaconus: dicat
eplām et ministret. Missa dñicalis et profesto tū triū
qꝫ .xij. lectōnūꝫ pro breui: pro anniuⁿsario pro defūctis
in crāstino oīūꝫ scōꝝ et reliquiaꝝ pro offō de calas et
marnau: misse rogatiōnūꝫ ieiuniorꝫ tp̄alium et uigiliarū
que missas hñt: sunt ebdomadarij: Ceteris diebꝫ uacanti
bus primū cantat prior: deīn ꝑⁿmus in ordine et sic per
ordinē. Qꝫ si aliqs aliq̄ ex cā celebrare nequerit die suo cū
pⁱmo post patiens fuerit die: alio uacante celebrabit missaꝫ
suaꝫ. Feria sexta cātat missa pro bñfactoribꝫ: quā si ebdo
madarꝰ eo q̄ nō sit patiens aut sanꝰ celebrare nō potuit
licebit ei usqꝫ ad sabbatū recuperare: Nō tū ī conuentū nisi
feria tertia celebrabit aut quarta. Et qui cantabit pro
defūctis uł pro uiuis feria tertia et quarta silr cātabit
pro defunctis uł pro uiuis feria quīta de spū scō. Cuiꝰ eplā
semꝑ est. Cū audisset aplī: nisi in electōe prioꝝ: et ī pⁱma
die capli quī dr. Cū cōplerent dies ⁊ c̄. In ꝑdicta missa
ab octauis pasce usqꝫ ad ascēsiōēꝫ. Primū pascale allā. S.
Nō ne cor nrm̄ dicimꝰ: sedꝫ de penthecoste. Veni scē spūs. Ab
ascensiōē usqꝫ ad penth: pⁱmū allā. Nō uos relinquā or
phanos. Ab octauis penth. usqꝫ ad septuagesimā pro pⁱmo

allā dicat responsoriū. Beti gens. A septuagesima usqz ad pascā dr introitus. Dñi scificatꝰ fuero. Responsoriū. Bt̄a gēs Introitū et respōsoriū: querere feria quarta post quātaz dñi cam xlᵉ. Offertoriū. Emitte. q̄re i uigilia penth. Comunio fuis est. Octa decīe penth. feria viᵃ. cantabitur de cruce et sicut i exaltatiōe. Tpr̄e nō pascali: pmū. allā. de cruce. Nos aūt. secundū pascale. s. angelus dñi. Inter ascensioēz et penth. secūdū allā. Nō uos relinquā. Sabbato cantabitur de btā uirgine: sic sup caplo. xxxvj. cōtinetur. Si autez feria quinta: sexta: aut sabbō. accideꝛit anniuesariū: missa de spū scō dici potꝰ. feria tertia uł quarta uł i alia missa pro uiuis. Has missas dieb; uacātib; cōstitutas: aliqñ prior aliq necessitate mutare poterit: et sm eī dispositiōem celebrabūt excepta missa btē marie. Misse cōuētuales q̄ cantant super ebdomadā nisi sit festū dupli matutinales sunt: et cantantur tam estate q̄z i hyeme post pmā exceptis missis de ieiunio. A capite ieiunij usqz ad pascā et missis uigiliarū et sabbatoꝝ in ieiuniis tēporalib; et missa pma dici dupli gnāl: cā misse matutinales semp festinātī. sōmissime et tēpestiuius decantande sunt. Diebus dñicis ad missā de ieiuniis et sicātetur de festo dñi ista suffragia. Concede: Omips deus xpiani noiē. Omips hedificator. sup ebdām uō dieb; festis et aliis ad missaz de unius lxc dñe suffragia. Concede. Omps deus xpiani. Deus largitor: In missis aūt sup ebdāz: tā pro uiuis q̄z pro defunctis dicat orō. Omps deus qui uiuoꝝ. Tamē nō dicet i missis festoꝝ triū lectionū uł. xij. nec i missis pro breuibus: pro tricenario: pro aniuesario: nec tribus diebus i capite ieiunij: nec i quadragesima nisi feria: secunda quarta et sexta: nec i missis quatuor tpꝛuz: aut rogationum aut uigiliarū: nec i missis dñicalib;: et si post dñicaz ifra ebdām celebrent. Excepta solūmō sexta feria ab aduētu

45

usq; ad .xl.am inqua semp ē dicenda: si i ipā ebdā missa do
minicalis dicta nō sit. Porro pdicta suffragiorum distributio
solū mō de missis cōuentualib; intelligenda est. Nā i missis
priuatis q̄ cantant̄. de gratia pōt quisq; dicere orōnes quas
uoluīt: et ordīe quo uoluīt. Ita tn̄ q nō excedat septē. In
missis debitis orōnes pfatis nūz nō excedant. Si sacerdos
ebdomadari9 pma die ebdomade sue missā cōuentualē can
tauerit: et deinceps offiū suū aliqua de cā exequi nō poterit
vicari9 ei9 ebdomadā illā et suā totalr exsequet̄. Et si ebdo
madari9 pfatā missā nō cantauerit: nec deinceps offiū suū
recuperauerit: ebdomada illa vicario suo deputatur. licet aūt
cuilibet ebdomadario semp āñ feriā quintā recupare ebdām
suā sz feria quinta: et deinceps nō licebit: excepto lectore
refectorij. Cū sacerdos ebdomadari9 nō ē paratus i festis
duodecim lectionū: et feria scda tertia et quarta pasce ⁊ penth.
totū offiū eidem vicari9 ei9 exsequit̄. Et si i festis seu uigilijs
in qbus altare patur inter sextum et nonā ebdomadario fra
gilitas acciderit: nonā cantat. Si festū ē capli: cenā uel pra
diū bndicat: sz uicario suo cetera oīa derelinqt. Cū uero
i choro ebdomadarij nec ipē n̄ ali9 ē parat9: ille cui de alio cho
ro sequēs contingit ebdomada exequit̄ offiū ebdomadarij
et si necesse fuīt trāsit i chorū ei9dē. In neutro aūt choro
sacerdote parato pōt ebdomadari9 de mandato prioris: uel eo
absente demādato vicarij offiū suū facere: et tam ipē q̄z ce
teri missas quas nō oportet differi uel omitti celebrare. Idem
est de seruitore. Si tn̄ nullus sacerdos sit qui fuire possit. Sili
noui sacerdotes: noui diaconi: et qui ordinādi sunt: celebra
re: seruire: ordines suscipe: nullaten9 hāc prohibent ob cāz
pmissa tn̄ cōfessiōe. Sacrista et procurator quāq; pati nō sit
premissa tn̄ cōfessiōe si fieri pōt gradū altaris ascendunt
sz ad missā ea die nō fuiunt. Cū aūt sacrista parat9 nō ē

dyacon' sacerdotē adiuuat ad iduendū. Sacrista an̄ cōfessiōez
etiaz ut candellas dieb' festis accendat ad matutinas & emū
gat: gradū altaris ascendit. Ceteri lectiōez ul' epl'az legūt
ſʒ gradū ea die nō ascendūt etiā post cōfessiōez. In die autē
natiuitatis pasce et pentħ. nll's pro huiu'mōi culpa celebrare
seruire: ul' cōicare prohibet'. sʒ cōfitet' pri'. In alijs dieb' pp
hanc culpā et seq̄nti die nō accedit ad cantādūz ul' ad serui
endū nisi p'us confessus fuūt. Possūm' tn̄ et an̄ primā si nec
cesse fuūt hac confiteri culpā. Prior uō pp hoc ab officio suo
nō cessat. Interdictū tn̄ ecclie i feriorib': et si fr' sit cōuerdus
sepelliendus: professiōez facturus: tn̄ p'mittit cōfessiōez: qui
cunqʒ missā cantat ap̄ nos i conuētu: si de ordine nr̄o sit
cantat horā precedētem et subseq̄ntez. Si pr'is sacerdos ebdo
madari' semp' i refectorio bn̄dicat: si missā celebrauit. alio
quin un' ex alijs qui celebrauerit. In die tn̄ sepulture fr'is no
stro nisi sit festū capli mēsas bn̄dicit: qui missā defuncti
celebrauit. Sacerdos solus: nisi q̄ dicturus ē euangeliū
nō dicit dn's uobiscū: sʒ dn̄e exaudi. A quolibet solo nō dicat'
Iube dn̄e. bn̄dictio tn̄ nō omittitur.

De cura prioris circa infirmos. Caplm. XLIIIIm.

Quando aliqs denouo dimittit ecclīaz: prior ul' eo ab
sente uicari': q̄ racī' congrue pōt p'git ad eū uisitan
dum. Qui cū ergo om̄s sēp pie tn̄ ergā infirmos ac debiles
atqʒ i temptacionibus positos: sollicitū: benignū atqʒ miseri
cordē debere sese nouerit existere: eosqʒ frequēt' uisitare
Nō eīz sm̄ sn̄iaz dn̄i sanis est op' medic': sʒ male hn̄tibus
Infirmis ergo sm̄ possibilitatē loci necessaria p'parētur.
Qui tn̄ et ipi sm̄ bti bn̄dicti dictū: ne sup'flua ul' i possibi
lia petēdo ul' murmurādo s'uiētes sibi contristēt. Dilige
ter admonēt' attēdere: et ut memores accepti professi
ōis sanos ab egrotis secularib' debere cogitēt discrepare

nec illa i lectulis que uix i urbibus iuenitur exposcere. Omnibus tamen prior prouideat: ne i infirmitate seruitoribus uel alijs negligantur. Deuotionis esus carnium cum ceteris renuntiauit. nulli nostrum conceditur et si sit leprosus: pisces itaque si tanta fuerit egritudo: pisces emere solemus: prior et dispensare potest circa infirmos i deponendo cilitium et alligas et lecti duritiam minuendo per culcitram de pluma: et redditi etiam possit eos i cella custodire. Procuratores uero et coquinarii diligentes sint et benigni circa eos: et circa hospites et mercenarios: quando eis contingerit egrotare. Si unus uel plures monachi infirmentur. Si necesse fuerit i una domo poterint collocari. hoc ipsum dicimus de conuersis et redditis qui si non poterunt horas dicere. dicunt eis a custodibus suis. Quod si prior cum recreatoris causa ex monachis exeundi de cella licentiam dederit: uel ad i portabile tedium: uel ad periculosam aliquam temptationem sedandam uel ad genus aliquod morbi grauissimi mitigandum: de dispositionibus et negotijs totiusque domus cura nulla se curiositate i intromittet. Non enim expedit habitatori celle nosce huiusmodi cum et totius domus paci contrarium est. Extraneis uel domesticis nisi iussus non loquetur: sed his tamen quibus priori uel vicario placuerit. Et si talis est qui erudire uel consolare potens sit cum his loquatur qui erudiri et consolari egent. Sin autem ipse consolatione uel eruditione opus habet cum his qui hoc prestare nouerunt.

De infirmario et his qui requirunt ab eo: et de infirmis et de his qui cum i refectorio comederint tarde ad .ix. ueniunt ad prandium i cella faciat. c. xlv.

Infirmarius tam festiuis diebus quam alijs totum offitium dicat i infirmis. In die tamen natalis domini non eis offitium misse nisi maioris dicat. Offitia quoque missarum que dominicis diebus notantibus: eis dicere non tenentur: nec aliquam misse defuctorum. Ad cantandum eis circa finem ultimi psalmi secundi nocturni egrediatur sine ebdomadam. In festis .xij. lectionum quando

cantatur ultimū responsoriū: primo ēt signo pulsato possit
si opꝰ est exire de cella ad cantandū ei matinas bt̄e marie: et
ēt diei tp̄e uigiliaꝝ. Oībȝ diebus finitis matutinis: eis can
tat primā. Dictoq; bn̄dicite: licet eis de necessarijs loqui
Ceteras horas si ī ecclīa cantande sunt: anq̄ ad eas pulsetur
cantat ī firmis: Necesse est eniȝ ut cū alijs semꝑ intsit horis
canonicas que ī ecclīa cantant̄: eo tn̄ excepto q̄ sup̄ dictū est
pōt ēt et alio tp̄e ī cantandis ꝑdictis horis: signū preuenire
Cantatis horis uł āt si placet pōt sedere cū infirmo uł loqui
cū eo et ēt cū alijs si adsint. Completorio tn̄ pulsato nō debet
mori diu cū ī firmo. nisi necessitate cogēte. Q̄d si duobȝ uł
pluribus ī firmis ī diuersis locis necessitate cogēte cantandū
sit: in uno loco cantabit ī firmariꝰ: in alio uicariꝰ eī. De ipsorum
cibo uł potu nihil ptinet ad eū: nisi specialit̄ a priore: uł a uicario
sibi sit īiūctū. Sȝ ad coquinariū uł frēȝ aliū si tanta fuit̄ īfirmi-
tas. Infirmo aūt qui sibi ipī cantat: portat ignē uenite ī claus
tro: et tūc si necesse est intrat cellā eius: q̄d deīde nō pōt sine
licentia prioris. Cū aūt monachus egrotans exit ab ecclīa si
gnum facit īfirmario. ut sequat̄ eū: et nihilominꝰ cū monachꝰ
ad ecclīam nō ueit: uł ab ea egrotans exit: properet ad eū īfir-
mariꝰ: et exhibeat ei quicq̄d pōt huanitatis. Cū prior et sacer
dos ebdomadariꝰ: et cantor ebdomadarius signū nō audiunt
uł forsitan īfirmant̄: facto gloria pri post deus ī adiutorium
exit ī firmarius ad querendū eos: ad alios et etiā ad istos.
si diutius īfirmantur: exit finito glīa pri post dn̄e q̄d mlti
plicati sūt. Ad primā et ad ceteras horas exit finito gloria
pri: post deus ī adiutoriū. Infirmū uō tn̄ semel ī die quesitū
uadit. Tribus aūt primi nocturni ṗsalmis explicitis: nisi prior
aut uicariꝰ inuat: qui requisit̄ est intrare ecclīam nō ꝑsumat
expleto ꝑmo psalmo: nō ingredit̄: nec uocat̄. hec ipm ꝑuat̄
ī alijs horis. Ad missā quilȝ semꝑ ītrare pōt usqȝ ad euāgeliū

sz de tarditate corrigat'. Qn̄ uō infirmarii cantoris ul' sacerdotis
fuat ebdam: ali' ad hoc deputat' uices ei' exequit' i oibȝ. ex
cepto q' horas dei pt̄er matutinas et primaz i firmis nō can
tat ipe: sz i firmarii nisi qn̄ i firmarii missā ē cantatur. Te
enīz oi tp̄re q'cid añ missaz cantandū est: cantat ei' uicarius
Si aūt ambo sint ebdomadarij ul' minuti ul' uni' tm̄ minu
tus: alter ebdomadarius supplet uicez eoꝝ i requirendo eos
sacrista. Si aūt cantandū sit i firmo. i firmarius hoc innuit
priori ul' vicario: et tc̄ ille cantat cū i iūgit' a priore ul' a ui
cario. Qn̄ uō uni' tm̄ minut' est. alter nō sit ebdomadarius
ul' alia cā i pedit' fuat pōia offm̄ i firmarij. Infirmi' qui con
uentui interesse nō pōt: debet dn̄i mō oportune possit die
bus festis iteresse capl'o. Si plures sint infirmi qui ad eccliaz
uenire neqūnt: possunt de magis i firmos cantaturi: cū ei'
obtenta licētia min' i firmi uenire. i firm' uō cp̄is matuti
nis nō iterfuīt pōt si melioratus est ad primā iterare: ul' ad quā
libet horā aliā: nona excepta. Ad nonā tn̄ aūȝ nullus iterare
pōt nisi i refectorio ea die comederit ul' comedere uelit: cūȝ
dies est ieiunij exceptis diebus i qbus nona dr̄ añ missam
Sciēdū uō q' qui i cella prandiuz fuat. i refectorio fuere cena
nō pōt nec iteresse ea die collaquio claustra nisi uocatus
fuit: nec recordatōi si sit faciēda: qd̄ quidē ob fuam' infra
octauas natiuitatis pasce et penth. et i illis diebus recorda
tionem facim'. Sz colloquium nō hēmus.

De uisitatiōe egroti Capitulum. xlvj^o.

Qum aūt frater egrotus morti appropinquare putabitur
congregat' conuentus ad eū uisitandū et inungendū
oibus sqȝ necessariis p̄paratis. Precedūt qui portant ignē: crucē
aquā bñdictā. s. sacriste: diacon': procurator: ul' vicari'. Seqt'
sacerdos idutus cucullā eccliastica et portās libru' ordinis nisi
sit corp' dn̄i portaturus. tūc enīz portatur ab alio. Deinde sequit'

antiquiores et ceteri p ordinē. et ieundo cantatur. Miserere mei
deus. Porro si infirmus nō cōicauerit ea die portat sacerdos dnī
corp⁹: qd quāto secius potest ad infirmū deferat: et calicē argē
teum habeat qui poterit ad eū cōicandū. Portat et uinū et
aquā et preparat cinis bndicēdus: et intrans domū sacerdos
aspergit aquā scām dicens. Pax huic domuj et oībȝ hitantibus
in ea: et respondet. am. Tunc dicat infirm⁹. Confiteor si scit. Si
nō: materna lingua gnāliter cōfitet. Fratres aūq conueniēt cōgre
gentur: p ciuata cōfessiōe. Sȝ et tn̄ si q̄d ad memoriā reduxit. pri
uatim cōfiteri poterit. Post cōfessiōēȝ dicat sacerdos. Misereatur
tui omps ds̄ ⁊c. et absoluit eū: post absolutōēȝ subdit. Saluū
fac suū tuū. Esto ei dn̄e turris fortitudis. Nihil proficiat
inimicus ī eo. Dn̄s uobiscū. orem⁹. Deus qui famulo tuo. Deus
qui pplȝ tuū sub una tm̄ cōclusiōe. Deinde dr̄. ps. Dn̄e ne i
furore tuo pm⁹. Post cuȝ finē iungit ei in sue: et dr̄ per istam
in unctiōem et suam piissimā miām indulgeat tibi deus qcq̄d
per uisum: et ita post singlo⁊ septē psalmo⁊ finē repetitur
hec eadeȝ orō ad singulaȝ un̄gbȝ iungit loca: id est ad auditū
ad odoratū: ad gustuȝ siue loquelam ad tactū. i. ad uolas
manuū: ad incessuȝ. i. ad plantas: ad ardorē libidinis. i.
ad renes. Et ad singlas inunctōēs fit tersio cū stupa: postea
iterū tergit os eius cū mapula. Sacerdos quoqȝ digitos tergit
et abluit: et ab oībus tanq̄ pie profecturus exosculat⁹ dicat
infirm⁹. Credo in deū ul' instruit⁹ ut fidē ecclie catholice mater
na lingua confiteat⁹. Et hortat⁹ ut ueniā petat. et in se pec
catibȝ de puro dimittat. Quo fcō cōicat si nō cōicauerit ea
die cātantibȝ qui adsūt antiphonā. hec corp⁹. Post cȝ hec dr̄r
orōnes iste sb una cōclusiōe. Dn̄s uobiscū. Orem⁹. Respice d̄
Deus qui facture tue. Deus qui humano gn̄i ⁊c. Responsio
amen. Statim bndicat⁹ cinis cui semp ponendus est infirm⁹.
et dr̄. Dn̄s uobiscū. orem⁹. Deus indulgentie ⁊c. Porro a die

unctioniſ aq̄ bn̄dicta in aliquo vaſe ibi remaneat. Ipſa uero
die qua aliqs inunctus eſt poſſūt eū uiſitare frēs .i. et redditi

Quo tractatur qui moritur: et de miſſis q̄ acturrūt p̄ fr̄e
defuncto et de ſepultura eius. Capitulū. xLvijm.

Quum iam mori uidebitur ab hiſ qui ei ſuiūt ſigno eū poſte dato
[illegible] poſt poita oī occaſione accurrūt cūcti dicētes. Credo in
unū deū. ſi tn̄ tūc diuinū offm̄ in eccl'ia cōtingerit celebrari.
tūc prior ul' cui iniūxerit: ipſe cū duob͛ aut trib͛ trn̄ ad mori-
entem feſtinat. Depoſitoq͛ eo alaycis frib͛ ſup bn̄dictū cinerē
Letaniā prout res patitur longā ul' breuē faciūt: ſacerdote
eā īchoante cū ſtola: ſequitur pr̄ nr̄: et p̄ces. ſaluū fac. Eſto ei
Nihil proficiat. Dn̄s uobiſcū. Oremꝰ. deīn oro hec. Adiſicor
diam tuā. req. per dnz. Quo morti moriēte qui circa eū cum
licētia remāſerint. legant paſſiōes. Quo defuncto ſigno poſtis
iterū cōgregantur omīs et ſtatim a p̄ntib͛ dicitur quinq͛ pſalmi. ſ.
Verba mea. Dn̄e ne ī furore primꝰ. Dilexi. Credidi. De profun-
dis. pr̄ nr̄. et ſubdit ſacerdos cū ſtola. Et ne nos. A porta inferi
Dn̄s uobiſcū. Oremꝰ. et orōnē. Deus cui propriū ē. Si ſacerdos
eſt dr̄ in ea famuli et ſacerdotis tui. Exinde agēda plenaria
cū laudibus et ueſpis in qua dr̄ oro ſola defuncti niſi tricena-
riū ul' anniuerſariū agi cōtigerit: et fidelium deus. Poſt hanc
pſalteriū. Interea defunctꝰ abluitur et induitur. Monachus camiſio
et cucullā caligis et pedulib͛. Laicus tunica et caputio caligis
et pedulib͛ tamen cōuerſus q̄ redditus. Inde ponitur feretro et aſp-
girtur aq̄ ſancta: et thurificatur crux et corpꝰ: et intermiſſa pſal-
modia. Dicat ſacerdos cū ſtola. In memoria eterna erit iuſtus.
Ne tradas beſtijs. Ne intres ī iudiciū. Dn̄s uobiſcū. Oremꝰ. Deus
cui oīa uiuūt. His expletis fertur ī eccliaz p̄cedētib͛ qui portāt
aquā ſctāz: ignem: crucē: thuribulū: et ſacerdotē: et cōuētuz
Cū aūt eſt corpꝰ ad introitū eccl'ie cantor incipit alta uoce re-
ſponſoriū. Credo q̄ redēptor meus. Interim collocatur crux ad

caput et unicu lumē. Responsorio et uersu cū repetitiōe finita cantatur. kyriel. xpel. kyriel. Et icipit sacerdos pat nr alta uoce: et aspgit corp et thurificat crucē et corpus: et sbdit Et ne nos: a porta inferi. Nihil proficiet. Ne intres. Dns uobiscū. Oremus Suscipe dne aīaz. Cū laycus aportatur defūct supius ponit an portas ecclie supioris: et p̄nte cō uentu prior idutus cuculla ecclīasticā cū stola exit ad eū et aspergens eū aqua scā: et thurificās crucē et corp: in cipit alta uoce pr nr. Et ne nos iducas. In memoria etna Ne tractas. Ne intres. Dns uobiscū. Oremꝰ. Deus cui omīa uiuūt. Sequit responsoriū. Credo qđ redeptor .7c. ut supra Posito aūt iecclia defūcto repetitur psalmodia: ubi fuerat intmissa: et oio lxx procuratur: ut ad minꝰ duo psalteria dicant. Vnū in ecclia: alterū icellis cū uenijs. Qui uolūt reddat tres missas pro uno psalterio: occupati tn̄ et debi les unam si uoluerint: pro uenijs agendaz dicant. Si uō de eo qđ dicendum est in ecclia resisterit restiterit aliqđ reddit icellis. Priores tn̄ pro frībus domoꝝ: inquibus professi nō teneantur dicere psalteria: sz tn̄ dicat quilibet duas missas. Nā si tps permittit eadē die: nō tn̄ nisi pō missaz pro eo cantatam sepellitur. Si aūt fuat i crasti num. lxx excepto qđ tribꝫ diebus an pasca: et ipō die pasce et penth. siue natalis dnī. Si forte occurreret missa pro eo minime cantaretur: et tn̄ si tps congrueret sepelliretur. Cū uō fuat icrastinū eo p̄nte uesp̄as btē marie nisi iam dicte sint: simul dicere possumꝰ. Noctēqz ipam monachi cū laicis: et pro suo nūo et pro ipīꝰ quātitate diuidunt usqz ad matutinas. circa corp non nimia festinatiōe ps alterū frequentantes. Et qui primi uigilat possūt dicere simul cōpletoriū cū sacrista: qui semp ultimus uigilat ul et sine ipō. Et qui ultimi: cū eodēz matutinas beate

marie dicit. Poſt matutinaſ aūt diei ceitur conuētus primaz btē marie: et ſalue ſcī patrēs. In feſtis aūt apli ſiue dnīcis miſſa pn̄tis defuncti prius dicit᷑ quā de feſto ul̄ pro diſpoſitōe prioris: et tūc fiat aliaſ eo ſepulto laycis capl̄m teneat᷑. Et ſi epūs ul̄ abbaſ pn̄s fuit ſemp offitiatur eiſ ſepeliendiſ defunctis: et etiaz priori nr̄i ordinis: pro prio priore abn̄te. In miſſa aūt et agenda pn̄tis defuncti que ptinet ad priorē. Poſtea propriaz orōnez nō dicit niſi fideliuz niſi tricenarii: ul̄ āniuſariū ul̄ aliud prīū offitiū defunctorum agi contingerit: quoꝝ offitio eſt dicēda iagēda et miſſa pn̄tis defuncti: ad hanc miſſam ſigni pulſatur. p āniuſario: et pn̄te defūcto duaſ miſſas facimuſ: pro tricēna rio et pn̄te defūcto unā quā dicat prior ſuam⁹ miſſaz: ſed ſingulas ſuaſ dicim⁹ orōnes. Si duo ſint ſacerdotes: ſcda orō dr̄. Deus cui propriū eſt miſeri ſemp et pcere propitiare aīe famuli et ſacerdotis tui. Si duo ſint layci pn̄te. Deuſ cui propriū eſt: pro alio. Inclina. dn̄e ſingularis. Si un⁹ ſit ſacerdos et laicus alter: ſingulis ſuas propriaſ orōnes dicimuſ. In craſtino igr̄ ſuato q̄ ſupi⁹ exceptū eſt: miſſa cūctis pn̄tibuſ cantatur ſtatim dicim⁹ tertiā btē marie: et eē diei: ſi tp̄s hoc poſtulat: poſtea ſepelit᷑ hoc mō. Stat clericuſ iux̄ corpus et ſacerdos indut⁹ alba cū ſtola et manipulo ad dextris circa mediū feretri. Et īcipit alta uoce pr̄ nr̄: et aſpgit corpus et thurificat crucez et corp⁹ et ſubdit. Et ne nos iducas A porta inferi. Dn̄s uobiscū. Orem⁹. Deus uite dator. Reſponſoriū Credo q̄ redēptor. kyrie. xp̄e. kyriel. pr̄ nr̄. Aſpgit. thuri ficat: et ne noſ iducaſ. Preceſ. Ne intres. Dn̄s uobiscū. Orem⁹ Deus qui caritatis. reſponſoriū. Ne abſcondaſ me. kyrie. pr̄ nr̄ aſpgit thurificat. Et ne nos. Preceſ. Ne tradas beſtijs. Dn̄s uobiscū. Orem⁹. orō. Nō intreſ i iudiciū. kyrie. pr̄ nr̄. Aſpgit thurificat. Et ne nos. Preceſ: requiē eternaz. Dn̄s uobiscū. Orem⁹

orō. Fac q̄s dn̄e. Finita orōne portat̄ ad tumulū: et p̄cedunt q̄
portant aquā sc̄tam: ignē: cruce, que ī quadragesima cōop
ta fert̄. Crux nō portat̄ a nouitio: thuribulū a procurato
re. Cetera a laycis defert̄. Post hos sac̄dos: sequunt̄ antiquiores
Deīn qui portant corp̄: et post illos layci frēs. et donati: por
tat̄ aūt ad tumulū cū his psalmis. In exitu. Miserere mei
deus Cōfitemini. cxvij. Ad dn̄m cū trib. Memento dn̄e. Dn̄e p̄
basti me. Inclina. Laudate dn̄m de celis. Bn̄dictus dn̄s deus
isrl̄. Magnificat. Cū uētū est ad sepulchrū: qui cruce portat
stat ad caput sepulchri. et qui portant aquaz et thuribulū
iux̄ sacerdotem: et icipit sacerdos submissa uoce: p̄r nr̄. Et
ne nos. A porta ifer̄i. Dn̄s uobiscū. Orem̄. orō Tibi dn̄e cōmēda
mus: cū sua cōclusiōe: tūc bn̄dicat fossam dicēs. Dn̄s uobiscū
orem̄. Deus qui fundasti. Deīn aspergit fossaz et thurificat fos
sam. Deinde ponit̄ corp̄ ī ea. Sacerdos prim̄ ponit terrā: et
dum operitur dicat sacerdos orōnes istas: ceteris p̄dictos psal
mos cantantibus. Dn̄s uobiscū. Orem̄. Obsecram̄. Deus ap̄ quē
De dn̄e. Orem̄ frēs. Deus qui iustis. Debitū humani. Temeritā
tis quē. Omnipotentis dei. Inclina dn̄e. Fac. ut aiaz famuli: et dicat̄
orem̄ ad quālibet orōnē. et q̄libet hēt sua cōclusiōez et respōdeat̄
Amen ab aliquo circūstantīe orōnib3 et psalmis parit̄ expletis
īcipit sacerdos alta uoce pater nr̄ et aspergit tumulū. thurifi
cat cruce et tumulū. sequit̄. Et ne nos. Dn̄s uobiscū. Orem̄. et orō
nes iste quarū q̄libet hēt suā cōclusiōez. Tibi dn̄e cōmēdam̄
Deus cui mīsatē. Finita orōne et responso Amē. Tenēte
sac̄dote aspsoriū et amitteriū aspergente. Ex ipo ordine quo
uenim̄ redim̄ a tumulo. Canentes miserere mei deus et etiā
De profūdis si op̄ fuit. Quo ī ecclia finito dr̄ requiē etnā
dona eis dn̄e: et lux ppetua luceat eis. P̄r nr̄. Et ne nos. A po
rta ifer̄i. Erue dn̄e aīas eorū. Dn̄s uobiscū. orem̄. et hac orō
ne totū cōpletur offīm. Fidelium deus. Requiescāt i pace. Amē

Post hec exeuntes de ecclia conuenim̄ in claustro. prior dicto
bn̄dicite iterū absoluit defuncti et iniūgit alicui de scribē
do breui et procuratori demittendo: nisi iā missus sit: scri
bitur aūt tn̄ breuis q̄ anniuersariū i die obit. Si ante cōple
toriū obierit: aliaqn̄ seq̄nti die scribitur. Postea tenet capl̄z
fribȝ eius aliquā faciens exhortatioēz. Omnēs enim i quātum
fieri pōt adesse debent: et qui adsunt superius comedunt
exceptis uigilijs quas in pane et aqua facim̄. excepta
xlª. hn̄t colloquiuz post nonā i domo sup prou tm̄. Eo aūt
die quo defunctus monachus ul̄ conuersus noster uel
alterī nr̄i ordinis dom̄ ap̄ nos sepellit̄ cellas fr̄es tenē
nō coguntū et cōsolationis simul bis uescim̄: exceptis ieiu
nijs que pro festo capli minime frangim̄: in qbȝ et ieiunijs
simul qdē: sȝ semel tm̄ uescim̄. Porro cū solutus defunct̄ ab
exaltatiōe scē crucis usqȝ ad kl̄as febr̄ sepellitur. sextam
bte marie et diei submissa uoce in ecclia cantam̄. Ingressis
qȝ nobis refectoriū nisi sit festū capli mēsas bn̄dicit: qui
missaz defuncti celebrauit. Et legit̄ Augustin̄ de libris apl̄i
Nolum̄ nos cōtristari: et sup iohēz de laçaro suscitato · ł aliud
ad arbitriū prioris. In gratijs et agendis ueniā nō accipi
mus tn̄ post prandiuz q̄ post cenā. Post prandiū uō sic i festis
fit: pulsetur ad nonā que cantatur: sub missa uoce de beata
uirgine: et de die. Egressis qȝ nob̄ i claustrū et dicto bn̄dici
te. Legit̄ lectio: ul̄ habetur collatio et possum̄ loqui de bonis.

De missis tricenarij anniusarij conuētualis · ł priuati bn̄fcōꝝ
breuiū de psalȝ i cap̄ de offiō cluniēsiū · ł cap̄ gnāl̄ · ł d̄ miā nāt · ł decretalis

Ab ipō aūt sepulture die usqȝ ad tricesimū excepto p̄
mo die natalis dn̄i pasce et penthecostes: ł tribȝ
diebȝ an̄ pasca cottidie pro eo: nō tn̄ i conuētu missa cātat̄
et pma i agendis cū ibus oro. ei spāliter deputat̄. Misse aūt
tricenarij siue frūz nr̄oꝝ siue extraneoꝝ quaꝝ prima sep

est i con

est in conuentu. ita diuident: prior reddit p̄m̄ missā unā
et ceteri p ordinē: postea recipit prior subseq̄ntibus alijs
p ordinem: donec finiatur tricenariū. qui paratus nō est.
faciat signū sacriste: sicut de alijs missis q̄ nō sunt ebdomadarij
Ebdomadarius nō cantat nisi in ordine suo: procurator uero
pōt diebus festis reddere missā tricenarij. Alio nondū finito
cū orōnē semp dicim̄ i oībus missis pro defunctis. s. debitis et i
oībus agendis que pro breui uł alia ex cā cātatur. Et si nū
dū eo finito aliud tricenariū subuenerit rursū cantabit
de profundis et dicetur orō pluralit donec ultimū finiatur
Missa tricenarij cantatur diebus festis i hyeme post caplm
In estate post p̄miā uł post caplm tractus. De profundis i cō
uentu nō dr: ad missā anniūsariā. Dicatur aūt cū pris ē mor
tuus: et die crastina post festū oīm scōrum et reliquiarū: et qn
incipim̄ tricenariū uł offm̄ capli, siue offm̄ pro climacteri
bus: et qn facimus gn̄ale offm̄ pro bn̄factoribus et fundato
ribus nr̄is: et in cōmemoratione calesij et marnana et
aliarum ecclīarum: et in trāslatōe fr̄m carč. ibidē agenda sem
p anniūsaria pro eo dr et missa: et dr i orōne: famulorū
tuorum pro anniūsarijs ordinis nr̄i. Si tñ i sabbatis occurrit
anniūsariū uł tribus diebus capli gn̄alis: et diebus propriam
missam matutinalem de uiuis hn̄tibus: anniūsarij missa
p̄uatim cantabitur: anniūsaria extraneorum fiāt: de cetero
sicut fiūt carthusie. s. dicatur. Placebo cū his orōnibus. In
clina famulorum et famularum. Fidelium deus. Omis qui uiuorū
et missa cū p̄dictis orōnibus. Sz i missa cadenē et assistere an
tiphone. Fidelis deus. Et sciēdū q̄ sine ulla psonarum acceptōe
pro oībus defunctis nr̄is monachis. s. et conuersis idē et par of
ficiū faciam̄: nihil pro monacho plusq̄ pro plato: uł lay
co q̄ pro pbr̄o. Missa tricenarij et anniuersarij una est
et cantat eā ille quē tricenarij missa contingit: et dicat

prima oratio pro anniversario in qua dicitur Famulorum tuorum ut dictum est. Missa quoque benefactorum et tricenarii una est: eamque dicat qui de turno erat misse tricenarii: et dicitur prima oratio pro benefactoribus. Si tamen tricenarium finiatur et restat dies qua possit dici missa benefactorum in eadem ebdomada presenti: tunc dicatur ab ebdomadario vel eius vicario. Pro benefactoribus enim nostris et precipua assidua commemoratio que fit semper in singulis ecclesiastici officii penultima in omnibus agendis oratio dicitur: et per singulas ebdomadas exceptis ebdomadibus natalis domini. pasce et penthecostes. tam pro eis quam pro omnibus huius loci habitatoribus et universaliter pro cunctis fidelibus defunctis ab ebdomadario vel si non potest ab eius vicario. Missa una cantatur conventualis vel privata: prout ante quod dictum est de missa tricenarii et benefactorum. Si missa pro benefactoribus ante vigiliam natalis domini reddi non potuerit ea ebdomada: in ipsa vigilia si comode fieri poterit privatim dicatur. Missam pro benefactoribus debet ebdomadarius sacerdos persolvere prima die qua post dominicam paratus est: nisi anniversarium impediat. vel alia missa conventualis: vel tricenarium non tamen dicitur in conventu nisi ante feriam quintam. Differatur autem si necesse fuerit usque ad sabbatum: et si tunc ab ipso ebdomadario non potest reddi tunc ab eius vicario. Feria secunda ante quadragesimam: missam pro benefactoribus reddit ebdomadarius si paratus est: vel feria tercia: sabbato quoque ante dominicam in palmis cantatur de beata maria: missa in conventu et pro benefactoribus privatim ab ebdomadario. Si vero anniversarium occurrerit missam anniversarii privatim cantat ebdomadarius. et infra ebdomadam missa benefactorum a vicario eius. In aliis ebdomadibus in quibus diebus singulis exceptis natalis ebdomadarius missam propriam habet ebdomadibus exceptis natalis domini pasce et penthecostes missam benefactorum cantat vicarius ebdomadarii. Cum breviarium nostri ordinis venit statim si ante completorium fieri potest per cellas monachorum intimatur: et de persolvenda missa est in provincia sacriste: et admitti eis propat.: si necesse sit duplicatur

qñ .s. breues alr nõ põt i eadẽ ebdã reddi. Qñ simul tot bre
ues ueniunt q ab ebdomadario illi' ebdẽ reddi nõ põt diuidã
tur p conuẽtu. Vt quilibet sacerdos põt hr̃e missã unã et reddã
tur in ebdã: si cõgrue fieri põt: Qr si pauciores fiunt diuidãt
p chorũ ebdomadarij: ai abecedẽ ul' armario est i eadẽ ebdã red
di nõ põt; pro breuibus ordinis quot simul uenerint: ul' se
se añ officij redditõez contingerit sic continet' infra de psalmis
que fiũt in caplõ orõnẽ plurale tam diu dicim': donec oĩs age
de ul' misse finiãt'. Qd si duo breues sese contingerint: quorũ
uni tricenariũ debeat': tũc i agenda cuilibet dicet' orõ singu
laris: et illi' qui tricenariũ hr̃ dr agenda i cõuẽtu. Monachi
uero seu nouicij qui psoluere agendã distulerint: i alijs oĩbus
agẽdis quas i cellis qualibet ex cã dixint: propriã pro illo mor
tuo orõnẽ dicãt: dũ morã fecerint i reddẽdo. Domini q ultra du
as dietas distãt abinicẽ bis aut ter ifra ãnũ sibi iuicẽ mit
tant breues. Alia rũ uõ domorũ si procurator ul' cõquinari' bre
ues ultra duas noctes retinuerint nisi necẽitate cogente or
dinẽ teneãt donec miserint. Et licet añ .xl.as nõ recepimus
tot tñ ex tẽ possem' reddere usq ad quinquagita breues
cũ missis: et dicat' orõ. Inclina famulorũ et famularũ tuarũ
et nihilominũ' a pma die capituli: quot quot uolum': pro bre
uibus qui ueniunt a caplõ gñal dr orõ. Inclina: et dr in ea. fa
mulorũ et famularũ tuarũ: et possunt i capi reddi misse qñ et
agende: nisi occurrat festũ .xij. lectiõnũ. Pro recẽtẽr mortuo ex
traneo cũ rogatur pro eo: ul' q̃n aliqs frũ mõrũ siue redditorũ
pro suis antecessoribus rogat. Dicamus in caplõ. De profundis.
Requiẽ etnã: pr̃ nr̃: et ne nos. A porta i feri. Dñs uobĩ: ore
mus. orõnẽ: si un' sacerdos est. Da nobis: si duo: eadẽ rõ sz plu
raliter dicim' pro laico uno. Deus cui propriũ ẽ singularis
pro pluribus pluralis: pro muliere. Qs dñe: prout pces postu
lant singularis dr ul' pluralis. Pro sacdote et layco. Inclina dñe

ut aīaſ famulor̄ tuor̄ quaſ ꝛ c̄. Pro plibuſ hōib; et una
muliere. pro plibuſ mulierib; et uno uiro. Inclina ut aīaſ
famulor̄ tuor̄ q̄s ꝛ c̄. Pro pluribuſ hōib; et plurib; femīs.
Inclina ut aīas famulor̄ et famular̄ tuar̄. hiſ aūt orō
nibuſ ſemp addit̄. Omp̄s ſempiterne d̄s qui uiuor̄: et ideo
p̄ces q̄ propriā p̄cedūt orōnē. ſ. regez etiaz: aperta īferi:
pluraliter dici debēt pro pace prior̄ et alior̄ frūz ordinis
nri: que fit ſemel ī ano. De profūdis et ſuſclictu dicim̄ ī cap̄
Laya nō dicēt ter p̄r nr̄. Semel ī ano licet nob̄ rogare pro q̄b;
uolum̄. Supra annū nō ſine licētia prioris ul̄ vicarij non
licet niſi pro patre: matre: ſorore: uxore: filio et filia: ꝛ
auūculo: patruo: amita: matertera: nepote: nepte: recēte
mortuiſ: quibuſ nō debet̄ miſſa ſz tm̄ De profūdiſ ut dictū eſt
et placebo ī celliſ: in quo placebo poſt orōnē propā dr̄. fideli
um et Omp̄s qui uiuor̄: Pro pace gnāli frūz nror̄ et etiaz
redditor̄ excepto de profundis: qd̄ ī caplō dr̄ ī cellis ad min̄
placebo dicim̄: cū his orōnib;. Inclina dn̄e: ut aīaſ famu
lorū famular̄: fideliū. Omp̄s qui uiuor̄. Qn̄ aūt plures
p̄ceſ gnāles occurrūt ſimul ad unū ſolū placebo tenemur
Et p̄terea pro pace cuiuſlibet monachi nr̄i nobcū reſidētiſ: miſſa
ab ebdomadario die qua ſacriſta prouiderit dr̄. Qd̄ ſi ſacer
dos eſt qui precē facit: ul̄ ſi maluerit ab ebdomadario ē di
cendā. Cū abbaſ cluniacenſis morit̄ agenda et miſſā pro
eo ſolum̄ in cōuētu: cū nouerim̄ eū eſſe defūctū: nec dr̄ ī ea
Omp̄s qui uiuor̄: et p̄terea circa feſtū bti luce ī celebramus
offiū pro cluniacēſib;. Pro frib; et ſororib; ſimpliciani pro
abbatia ſcī nicaſii attrabatēſis: et pro ceteriſ ī eodē offiō
ſociam̄. Pro eis itaqz una agenda ſola dr̄ et reddit̄ ī couē
tu: ſz ſinguli ſacerdotes ſingulas reddūt miſſas: quarū prima
redditur ī cōuētu a priore ul̄ ab antiquiore: qd̄ ſemp obſer
uatur cū ſinguli ſacerdotes ſingulas reddūt miſſas. Cetere

aūt misse privatim a sacerdotib9 ceteris psolūitur. Unicuique
aūt sit qui primā missam eiusdē offitij in conuētu cantauerit
de illis missis aliā nō cantabit. Orōnes hui9 offitij sūt. Incli
na dn̄e ut aīas famulo℞ et famula℞ tua℞. Deus cui prop
rium est misereri semp et parcere: propitiare aīab9 famulo℞ et fa
mularū tua℞. Deus qui int' aplicos. Deus venie. Omnipotens cui
nūq̄ sine spē. Fidelium deus. Omnipotens qui uiuorum. has easdē orōnes
ultima excepta et ordine eodem dicam9 i agenda. pro eisdem
frib9 reddūt clerici nō sacerdotes: psalterium unum: et fr̄es
layci trecentis triginta uicib9 orōnē dn̄icam: de offitio capitu
gīalis: ad ipsum p oīa dicim9: excepto q in missa nō dr̄ orō
Deus cui p̄priū est: nec et i agenda. Offitiū de marnantis
faciū circa festum bti bartholamei: et de calcēs circa fe
stum bti brici. pro q̄bus offitijs missam et agēdam solum9
in conuentu et est missa ebdomadarij: et dr̄ prima orō. In
clina dn̄e ut aīas famulo℞ et famula℞ tua℞. deinde cō
suete. Et omnipotens qui uiuorum.

De offitio defuncto℞ gnāliter. Capitulum. xliiij

Altera post om̄iū scō℞ festū die: nisi dn̄ica euenerit
pro defunctis uniuersis agendā post nocturna: cū nouem
lectionib9 dicim9. Dehinc post p̄mā missam p̄nte cōuentu ce
lebram9. Nō si hac die .i. crastina post festū om̄iū sancto℞ sit
anniuersariū. differtur ipsum usq3 ad diē quo dici possit. Verū
cū festū om̄iū scō℞ sabbō euenerit celebratur feria secūda se
quenti p̄dictū offitiū defūcto℞. Ad agendā uō et missam
p̄dicti offitij unā solā dicam9 orōnez .s. Fidelium deus: nisi tri
cēnariū fuerit. cui9 orō ad illam missā et agendā et dicenda
et tūc post tertiā priuatim dr̄ missa tricenarij. si nō fuerit
p̄ns aliquis mortuus. Quo p̄nte i p̄dicta die missa et agēda
post primā orōnez dicenda ē ei9 orō. postea tricēnarij et nihi
lominus pro p̄nte defuncto et tricenario unā specialē missaz

que prioris est fuaemus. Sed singlis suas orones dicem̄. pō
quas dicetur solū mō. Fidelium deus. Sequenti post festū reliqa
rū die: tā ī agenda q̄ in missa. Prima oīo pro fratribꝫ or
dinis nr̄i. Deus uenie lar. secla. Inclina pro antecessoribus
nr̄is. Deinde cōsuete .i. post. Omps qui uiuorū pro nob ipis
et bn̄fcōribꝫ nr̄is: qd si anniuersariū ul' tricenariū ul' prīs mor
tuus tūc fuit: ul' si fr̄ibi reliquiarū insabbato euenerit fiet
sicut incrastino omīū scōrꝫ. Ab hoc igr̄ die .i. aquarto no
nas nouembris usqꝫ qd. lxxᵃ. agendā cū laudibꝫ ī ecclia post
nocturna dicim̄ propriā siue spālē cū tribus antiphonis
et nouē lectoībus: cotti dianā uō cū anthiploā p̄ma .i. tribꝫ
lectionibus tm̄. Nam psalmi nouē: in utraqꝫ agēda dicit̄.
Defunctorū uō quatuor sūt orones cōsuete: que post propria
ul' proprias orones tā in agendis q̄ i missis dnr̄. s. Deus qui
int̄ aplicos. Deus uenie lar. Omps. s. d. e. uiuorū. Fidelium deus.
In missis tn̄ que nō sunt ex debito nō tenet̄ q̄s q̄ dicere oro
nes nisi quas uoluit: sꝫ nō excedat septē. A. lxxᵃ. uō usqꝫ ad
kl̄as nouēbris post uespas die ieiunij: alias an̄ cenā ul' post idē
offitiū ex solum̄: uꝫ. s. in ecclia agendā in cellis: et die sequen
ti laudes post nocturna. Qd si anniuersariū fuit in ecclia stati
post uespas idē offm̄ cū tribus antiphōis et nouē lectoībus
agitur. Qꝫ uespe et agenda et incrastinū laudes differunt̄.
In quadragesima tn̄ post refectionē consaqista ī ecclia a ceteris in
cellis agenda dr̄ ne fratres grauent̄. Generalit̄ aūt diebus fe
rialibus defunctorꝫ laudes et uespas ī ecclia dicim̄. Siue aūt
post nocturna siue post uespas agenda cottidiana dicit̄.
Semp̄ feria ꝑa nisi anniuersariū sit fuit: tres p̄me lectōes di
cuntur: et deinceps p ordinē. Et feria qnta repetunt̄. Excep
to qd a festo omīū scōrꝫ usqꝫ ad septuagesimā: qr dr̄ agēda
diebus dn̄icis et festis dicentur tres prime: die dn̄ico adiu
to festo usqꝫ ad septuagesimā et sic p ordinē. A septua

gesima uero usque ad kalendas nouembris post uesperas ieiunii die
ante cenam uel post officium defunctorum dicimus. Vesperas s. in ecclesia et
agenda si anniuersarium fuerit. si non agenda dicitur in cellis: et die
sequenti laudes post nocturna in ecclesia. In quadragesima tamen post
refectionem a sacrista in ecclesia a ceteris in cellis agenda dicitur: ne
fratres grauentur. Porro infra octauas natiuitatis domini: pasce: et penthecostes.
et in festis .xii. lectionum: missam uel aliud officium defunctorum
non facimus: nisi forte defunctus presens fuerit uel tricenarium
agi contingeret quod tamen tribus diebus ante pascha et in ipso die pasce
uel penthecostes. uel natalis domini, si forte eueniret quod ad missam atti
net minime faceremus. In die tamen omnium sanctorum et reliquiarum ante comple
torium. Placebo in cellis dicere consueuimus. Statutum est ut extra
neos non debemus monachare: nisi de licentia capituli generalis. Si ab anno
domini .M.CC.LV. datus fuit monachatus alicui qui non sit de ordine
nostro: ad psalteria non tenemur: nisi specialiter exprimatur. Extra
nei in nostro martylogio conuentuali non scribantur. Et si aliqui
qui usque hodie scripti fuerint: alibi scribantur exceptis illis quibus
concessum fuit a capitulo generali. Bonum est quod beneficia collata et
conferenda scribantur alicubi: nisi hiis quibus fiunt collata
depereant: Nullus clericus aut laycus inducat aliquem ad tri
cenarium: seu fraternitatem petendam: quia conuentus inde
grauatur. Neminem prorsus siue intra siue extra terminos de
functum nostro sepeliamus in cimiterio: nisi forte aliquem huius pro
positi infra terminos nostros defunctus fuerit: quem sua congre
gatio asportare nequiuerit aut neglexerit. Hic sepeliamus
fundatores quoque domorum nostrarum: seu maiores hedificatores ecclesiarum
sed non eorum heredes: consueuimus in nostris cimiteriis sepelire: quibus
nihil pacto aliquo promittatur. Episcopos et fratres nostros siue alios
et cardinales si elegerint in domibus nostris sepulturam: fieri
quia sine incommodo nostro qui uenit poterimus sepelire.

De diuersis institutis in diuino officio capitulum .L.

De ultimo versu te deum laudamus dicere possunt qui sunt in altero choro non conf. mitere. Idem dicimus de ultimo versu hymni a medietate: et de ultimo kyrieleyson in missis conventualibus. Interrogationes eodem modo fiunt in epistola et in evangelio: nec fit metrum. scilicet punctum sursum in quo est interrogatio. In monasillabis vel barbaris dictionibus debet in fine gravari punctus cum fit interrogatio tam in epistola quam in evangelio. In versibus qui habent interrogationem et circumflexum. Pro tricenario incohando possit transferri anniversarium. Vicarii dicat benedicite prioribus extraneis supvenientibus. Explicit prima pars

Incipiunt capitula secunde partis consuetudinum [Antiquarum] ordinis carthusiensis

De triplici divisione consuetudinum et quid legatur. Capitulum primum
De origine carthusiensis capituli et statutis eiusdem. Cap. 2m
De divino offitio uno eodemque modo ab omnibus celebrando Cap. 3m
De reprehensione Cap. quartum
De electionibus priorum et professionibus quas faciunt capitulo generali Cap. Vm
De priore et offitio eius Cap. VIm
De tractando consilio et obedientiis commendandis Cap. VIIm
De procuratore Cap. VIIIm
De offitio coqui et hospitibus suscipiendis: et colloquio claustri. VIIIIm
De offitio vicarii et antiquioris Cap. Xm
De confessione Cap. XIm
De capitulo Cap. XIIm
De refectorio. Cap. XIIIm
De ieiuniis atque cibis et maioribus excessibus Cap. XIIII
De medicina et minutione et rasura Cap. XV.
De utensilibus celle Cap. XVI.
De celle silentii observatione et de his qui oportune celle se ingerunt. Cap. XVIIm
De ligatore librorum et de fratribus et aliis qui alicui operi

mancipantur. Cap. xviij
De nulla extra heremum possideantur: et de numero animalium mercenarijs Cap. xviiij
Ne suscipiamus placita aliena: ne pro alienis cambire vel vendere vel emere presumamus. Cap. xx
De transgressoribus et reprehensoribus statutorum et romana curia et de inobedientibus: et de contumeliam inferentibus conspiratoribus discordantibus et domum suam diffamantibus: et de hijs qui iurant vel blasfemant. Cap. xxi
De consuetudinibus monachorum generaliter. Cap. xxij
De novitio Cap. xxiij
De professione eius Cap. xxiiij
De numero habitatorum. Cap. xxv
De pauperibus et elemosinis et mulieribus. Cap. xxvi
De commendatione solitarie vite ex consuetudinibus domni Guigonis. 28
De forma capituli generalis et privati Cap. xxviij
De capitulo generali et privato Cap. xxviiij
De institutionibus generalibus et privatis: et discordia inter domos ordinis terminanda Cap. xxx
De expulsis fugatis: et de diffinitoribus expulsorum et fugitivorum. Cap. xxxi
De diversis institutis capituli. Cap. xxxij

Incipit secunda pars consuetudinum ordinis carthusiensis. Cap. primum

Anno domini M.cc.l. nono. Visum est capitulo generali. Vt omnes consuetudines et statuta nostri ordinis simul in unum: quantum possibile foret aggregentur consonantiam: ut inveniri citius et facilius possent memorie commendari. Siqua vero addenda essent adderentur: et siqua demenda demerentur. hoc autem opus divisum est in tres partes. Quarum prima continet ea que ad divinum spectant officium. In secunda ponuntur ea que magis ad monachos quam ad laycos pertinere videntur. In tertia vero continentur specialiter de conversis

et redditio et monialib' nr̃i ordĩs. Statutũ eſt ẽt q̃ ſta pſ in
conuẽtu monachoꝝ ſingulis annis legatur ex integro
i claustro ul' alibi. Prima pᵒ uõ de triẽnio i triẽniuꝫ: n̄
tũ ꝑ hec dimittatur diebꝫ feſtis lectio euãgelij a paſca
uſq; ad feſtũ oĩuꝫ ſc̃oꝝ: nec ẽt ꝑ hec deſ' in ebd̃a recreatio
monachis ultra ſemel. Tertia uõ pᵒ ſemel admini' iſra an
nũ legat' i conuẽtu conuiſoꝝ. Cũq; occurrerit q̃ min' ſuit
obſuatũ inter loquẽdo tractent quõ poſſit et debeat emen
dari. Q̃ si nõ ſuit emẽdatio ſubſequuta ſi prior ẽ i cauſa
ꝑuati moneat' ut inde ſe corrigat: ul' ſi alij ſiit culpabiles: de
mitiet' priori ut eos corrigi faciat. Q̃ ſi nec ita ſecuta ſuit emẽ
datio: cũ priores de ordine nr̃o aduenerit: quibuſ monachoꝝ
ſeu cõuerſoꝝ ualeat eis intimare ut ipi demitiẽt priori carthu
ſieſi: ul' et ſi op' ſuit caplõ gnãli: hec ipm̃ ſtatuit idẽ caplm̃ de
tractu diuini offitij: et de oibuſ q̃ ad nr̃e religiõis honeſtatẽ
ſeu bonitatẽ ptinet. Sic cõtra hec aliqd ab aliquo temere ſuit
attẽptatũ. Et quãuiſ i conſuetudinibuſ dñi Guidoniſ quãti
ad obſuatõeꝫ quedã mutata ſint. Statuit tñ idẽ caplm̃ q̃ ee
dem cõſuetudines i ſinglis domib' nr̃i ordinis ex integro q̃
ad litterã ſine mutatõe aliq̃ hẽant': et ſiqua ſint i eis cancellata
reſtaurẽtur et i omi ãno biſextali i conuẽtu legant' ut uideam'
quantũ lapſũ faciam' a conuerſione patrũ antiquoꝝ

De origine carthuſienſis capli et ſtatutis eiſdem. Cap'm 2m.

Omnibuſ ſc̃e et catholice eccl̃ie fidelibuſ p̃ntibuſ et po
ſteris: notũ ſit q̃ cũcti carthuſiẽſis ꝓpoſiti priores
portarũ uidelicet: prior .b. et excubiaꝝ .ſo. Nec nõ ſilue oth.
et maiorẽ. hy. et durbonij. hẽ et amerurie. ſr. et mõtis riui.
ber. et mõtis dei. ger. et uallis caſe. hy. et alhonis: et repã
ſatorij. ſo. uallis ſcĩ pe. hy. et mõtis mõle. pon. Pro tenore et
ſtabili firmitate ꝑſati propoſiti a dñõ baſilio carthuſie
priore et eiuſdẽ loci fratrib' petierũt: quatin' i eadẽ domo eẽ

capli in liceret eis h'c obtētu correctionis et emēdationis
toti' propositi. hac igr̄ ꝑcai istantia dom' pōr carthusie
.b. cū frīb' suis eoꝝ precibus tandē consensit.

Forma capli itaq; talis habetur:

Ob tenorem et cōfirmatōēz toti' propositi nr̄i. Ego ba
silius carthusie prior dictus et ceteri frēs nr̄i uno
aīo et una uoce domū nr̄āz cū caplo corrigēdā tradim' ser
uatis istitutisq; i pn̄tiaꝝ scripto ul' cōsuetudīe religiose ser
uam': obedīe quoq; propositi tenorē: portarū prior cū cap̄o
pro se et pro domo sua obediētiā promisit. Qꝫ et ceteri
priores singuli ordīe suo subsequēter fecerunt. Itē ad con
firmatōēz predicti capli dom' carthusie a dn̄o Gaufredo
gratianopolitano ep̄o litteras accepit huic mōz cōtinētes.
Ego. G. dei grā gratianopolitan' ep̄s rogatu .b. carthusie
prioris et ceterorū frīz ibidē deo famulātiū: ꝓfutam domū
cū caplo sic gnāli consilio toti' gregis decretū est: ep̄āli aucto
ritate corrigendā et i ꝓposito carthusiensi i ꝑpetuum
cōꝯuandam concedo. Decernimus et q' si ꝓdicta dom' a suo
proposito ad aliud propositū q'd deus auertat aliq'n se trāsferre
tēptauerit: ul' prior ul' ꝑsona q'libet ipius dom': ul' ēt tota
dom' obedire ꝓdicto caplo noluerit: sn̄tie excōicatōis tā' mē
q' toti' capli subiaceat. Secūdū hāꝝ et formā litterarū acte
dom' ordinis nr̄i ab ep̄is et archiep̄is in quoꝝ diocesi site sr̄
litteras acceperūt: et domui carthusie ꝯuandas tradiderunt
Sꝫ et alias litteras singli priores de domib' suis ibidem ser
uandas detulerūt cū cō frīz suoꝝ assensū continētes: quarū
litterarū iste est modus. Patribus et dn̄is reuerendissīo
.b. priori carthusie: et qui sub ei' regimīe xp̄o militāt frīb'
portarū prēs uniuersi salutē et pacem a dn̄o sempitnā. Qꝫ tā
dem assensū ꝓbuistis: ut ad domū urām q' nr̄i ꝓpositi mat'
ē et origo nr̄e .7. ceteꝝ domoꝝ ꝑores ꝯuentuo sicut statutū

fuiť tpře cõueniat nobiu: de hiſ q̃ ad ualitute et ſtabilitatẽ
nr̃i ordinis ptinere uident' diligẽtiſſime tractatum: nõ ſolu
cõcedim' et laudam': ſʒ et cũ igenti gr̃ar̃ actiõe ſuſcipimus
In oib; igr̃ que ad tenorẽ et confirmatõez nr̃i ordinis pti
nẽt: ſicut cõis capli cõſilio decretu fuiť. concedim': et tradim'
domui nr̃az eidẽ caplo ipꝑpetuũ corrigendã · ⁊ cõſ'uãdam.

De diuino offĩo uno eodez q3 mõ ab oĩbus et celebrãdo. Cap. iij^m

Statutum ẽ firmit' q3 sanctitũ ut diuinũ ecclie offĩn
p oĩs domos ordinis uno ritu celebret'. Quẽ i prima pte
cõſuetudinũ cõtinet'. neq3 priori carthuſie: neq3 cetis qli
libet de hiſ oib; q̃ ad diuinũ offitiũ ul' ad ceteraſ qualibʒ huiꝰ
ordis gñales conſuetudineſ ptinẽt ſine cõi cõſilio capli ge
neralis demere aliqd ul' addituẽ ſeu altercatiẽ aliq̃ occõne
qualʒ liceat imutare. Ea uõ q̃ nõ ſunt expſſa i aliq̃ tuũ
ptiũ cõſuetudinũ relinquũt' ordinãda priorũ arbitrio: ita
tñ q ea que ordinauerunt nõ diſſonẽt a ſtatutiſ. hac tñ oc
caſione ul' alia nolum' domoꝝ cõſuetudines q̃ cõtra ſtatuta
ul' ſcripta capli nõ ſʒ. leuiter a prioribus imutari. libros quoque
ueteris ac noui teſtamẽti. eoſ ũc cũ qbuſ diuina celebrant' offĩa
ſine eidẽ capli cõſilio nulluſ emẽdare pſumat: niſi cũ exẽplariiſ
i ordĩe nr̃o emẽdatis: hoc ipm ꝓ oĩa dicim' de libriſ ecclĩaſticoꝝ
doctoꝝ. Porro ſiqua i pdictiſ libris mẽdoſa ul' emẽdatiõe di
gna uident': priores prouideãt quãtu potuerĩt ad libros
qui correpti ſũt i ordĩe corrigant'.

De replxnſiõe. cap. iiij^m

Quom dñs pcipit nõ tñſferetis terminos quos statue
runt prẽs nr̃i: timidũ eſt nobis qui terminos regula
riter uinẽti a prib;ſ nr̃is nobis traditos ex magna pte
tñſtulim': ne hui pcepti tranſgreſſores a dñõ iudicem̃. Siqs
aũt ẽminos nr̃e religiõis trãſlatos ul' forte in aliquo deſtru
tos dubitat. domi guidonis prioriſ carthuſie conſuetudi
nes ſeu ſtatuta legat ⁊ relegat: et tũc ſcire poterit quãtu

nra que nrē est cõuersio a priũz nrõ 𝔷 cõu'sacõe dissentiat.
Vñ timendũ est et sollicite precauendũ ne ad statũ multo la
xiorem q̄ nrē ē i processu tp̄is declinet. sʒ sicut i esdra legit̄
q' i trāsgressiõe prima fuit manus principũ sic hodie nr̄e trāsgres
sionis cā uidet' esse remissio ul' negligentia quorūdā priorū. Ne
gligentia quia uidentes delinq̄re subditos nõ corripiũt. ul' eis
disciplinaʒ debitā nõ iponūt. Remissio quia sibi et subditis
in substentacionibꝰ corporis nimis propitij: dũʒ mīsericordes uideri
uolunt: remissi fiũt. audiāt qui eiusdē sunt. Qm̄ pp peccā
ppli i nūmis iussi sunt a dño principes suspendi. et i ezechiele
sanguineʒ subditoꝝ demanu pastoꝝ dñs se requirere cōminat'
Sunt preterea qbus labor uidet' esse cū fribꝰ delectabile uagari
circũ terrā circũeunt: aliena negotia tractāt: et tractāda
suscipiũt. Gregē sibi creditũ nõ custodiũt. custodiat eũ qui
custodit isrl'. istis clamat zacharias ppha. O pastor et ydolũ
delinquens gregeʒ. Q' enīʒ gregē delinq̄t pastorē solo noīe
ydolũ in ueritate. Q' eīm ei sunt: ipi uiderint quā ronem
de grege sibi cōmisso ul' credito dño reddere poterint. Nūq̄
aũt debet iminente necc̄itas aliq̄n exeundi ēē foras: et psertī
euagādi. Obtenta et dispēsatõe simplicitatis exeūdi uolētibꝰ
attendere satis apparet ex hoc solũ q' prior carthusie nūq̄ ter
minos heremi sue egredit'. Vñ cū unus et idē ordo unifor
miter: et indissimiliter uideat' obsuari debere a professoribus
suis nos alij qui carthusiensē propositũ suscepim': a quo
et carthusienses nūcupam': quare tā defacili exeam': et su
per hoc dispensatões procurem': ut attenderem' oēs: et ad
hunc max̄ actiuitate uerꝰ heremitis uagādi p mūdũ offm̄ pro
priũ ipoꝝ euagatiuʒ piculũ suoꝝ subditoꝝ iacturā et pdi
tiuũ: quibus priores int' cetā q̄ eis debēt quietis et stabilitatis
et alioꝝ nr̄e religionis exactioꝝ pbere debēt se ipōs i exēplũ
Vltio intuentũ scandalũ aqbꝰ sanctuarij lapides nõ qbus: sʒ

et angulares aliorum .s. capita .i. priores in capite platearum despecti
obprobrio habentur et contemptui: qui si in intimis in abscondito fa
ciei domini starent digni multa reuerentia haberentur. Unde quanto propter hec
maiorem tulerit ordo fratrum et apud seculares in promptu est uidere. Sed hec
noluit attendere multi qui tanquam pro nihilo habentes: et quasi
ludum existimantes ordinem nostrum insolenter nimis in hec et multis
alijs preuenerunt propositum quod susceperunt. De uestibus et et equi
turis accuratis et pretiosis contra capitulum cui sic promisimus obedire
tenemur: frequenter reprehensionem fecit et multa instituit: et tamen nulla
uel pene nulla correptio est subsequuta apud quosdam. ymo multi
nitentes inuetitum spreto capitulo: et per consequens spreto deo: cui
ergo nos ipsum capitulum agit uices: spretaque propositi nostri censura
que quanto propositum asperius subiuimus tanto ad artiationem et humi
litatem uestium et uniuersorum que ad usum nostrum pertinent uilitatem abiec
tionem ac paupertatem super omnes alios monachos: nos astringit.
quidam inquam obliti sancte rusticitatis: et arrepti propositi in his
et in alijs multis lautitijs contra sobrietatem et paupertatem ordinis
nostri: adeo complacent sibi in confusionem suam et ipsorum ordinis carthu
siensis. Et in ignominiam et obprobrium quod pro maxima parte uidemus
eneruasse heremiticum rigorem. Unde cum propter superfluitates et
multas adinuentiones taliumque nostrorum heremorum loca sibi non suffici
ant ad expensas: multi ad ea que non expediunt nec conueniunt. ymo
que nec licent mittunt manum. hoc est ad euagationes crebras
per mundum propter questus et actiones multas caluas ad dilatationes ter
minorum: et pleriumque accedunt extra quibuslibet dispensationibus
capescendos. Et qui talia multa imprudenter nimisque periculose et
pluries attenta sunt contra uota nostra: et adhuc iugiter attemptare
non cessant. Generale capitulum quod obtenorem et stabilitatem et correp
tionem antiqui cartusiensis propositi et eorum que primi patres nostri
scripto uel consuetudine religiose seruabant institutis: sed et quod licet ci
tam animarum nostrarum firmiter iniungit uniuersis et singulis tam

prelatis quam subditis: et cum noverit inordinatos excessus invicem
se se caritative et fortiter reprehendant publice et nominatim
vel generali tacito nomine secundum quod publice vel privatim peccatur
et hec maxime antiquiores faciant. licet omnes teneantur ad cor
reptionem fraternam. sicut beatus augustinus aperte tradit dicente domino Si
peccaverit in te frater tuus id est sciente: corripe eum etc. Et si emen
datio non sequitur denuntietur capitulo generali per priores ordinis ad
venientes: vel saltem priori cartusie: alioquin communicaret peccatis
alienis. porro in conventu non reprehendat prior suus: nisi coram visi
tatoribus: vel procurator alicuius nisi coram priore suo. Si clericus
aut laicus aliter priorem reprehenderit in conventu: clericus careat col
loquio claustri: et laicus sit extra conventum donec prior eorum emen
dationem cognoscat. Si laicus nisi coram priore procuratorem
reprehenderit in conventu sit extra conventum si promisit emendationem
ad prioris arbitrium: procuratorem vero quilibet ex monachis reprehendere
potest. De si quacumque occasione predicte reprehensiones: vel denuntiationes
omisse fuerint: tam omittentes quam excedentes sciant se de suo con
temptu et negligentia rationem districto iudici reddituros. Verumtamen
super premissis et multis aliis que numerare non sufficimus que contra propo
situm et institutum nostrum inventa sunt. unusquisque studeat et laboret con
silium et remedium apponere prout poterit et dominus dabit. procu
rator et cartusie consuevit reprehendere inordinationes priorum
et si necesse foret accusare. ¶ De electionibus priorum et
professionibus quas faciunt capitulo generali. Capitulum V.m
Cum priorem alicuius domus nostri ordinis obire vel signare
contingerit post eius resignationem sive sepulturam convocatis
fratribus triduanum continuum nisi festum capituli intervenerit cunctis
indicatur ieiunium: et quousque priorem habeant. post laudes et ve
speras: procumbentibus omnibus super formas psalmus Ad te levavi cum
devotione cantatur. Sequitur. Gloria patri. Kyrieleison. Pater noster: et ne nos indu
cas. Salvos fac servos tuos. Mitte nobis domine auxilium de sancto. Nihil

proficiat inimicus in nobis. Domine exaudi orationem meam. Domine deus
uirtutum conuerte nos. Dominus uobiscum. orem. Pretende domine et cetera
per dominum. Benedicamus domino. ¶ Ad electiones priorum nostrorum nullatenus
qui de ordine nostro non sunt: aduocentur: et si presentes sint: nullo modo
de personis eligendis eos consulere debemus. Electiones infra .xl.^a
dies fiant. Domus que in hoc fuerit inobediens nisi legitimo impedimento
excusetur: in futuro capitulo penam sustinebit condignam. Porro priusquam
electio fiat. conuentus electionem facturus significet quod toti domus
carthusie pastore se esse orbatos. petentes ab eadem domo licen-
tiam duos quos uoluerit indeterminate conuocandi priores
Que data eis licentiam rescribet eis ut deuotioribus et discretio
ribus ad electionem suam duos conuocent priores: commonendo ut eli
gant secundum deum personam de seipsis: uel de ordine: cuius uita sancta et etas
et fratribus et hijs qui extra sunt: esse possit in sancte conuersationis exemplum
Licentia uero semel data si forte qualibet exinde electio nequiuerit
effectum sortiri: sufficiat eis ad conuocandos quotiens uoluerint
eosdem alios ue priores deuotioribus et discretioribus ut domine
donec fine potiantur optato. Ab hac uero obseruantia .s. infra .xl.^a
dies eligendi. et duos priores conuocandi. Si duos licet conuenientes
non poterint: domus remote: quarum priores ad capitulum uenire annis
singulis non tenentur: excepte sunt. De quibus est statutum: ut si in
domo scale dei et sancti bartholomei uel in aliqua domorum scla
uonie et anglie prior sit eligendus significet quod totius cartu
sie pastore esse orbatos. Que rescribet eis commonens ut uicino
sibi preacceptam licentiam priore uocato et presente conuentu talem eligant
secundum deum personam: qualem supra esse diximus eligendam. In die autem
electionis. conuocatis prioribus et presentibus mane missa de spiritu
sancto in conuentu deuotissime cantatur. Cuius officium est sicut in prima
parte consuetudinum .xvi.^o capitulo continetur. Deinde missa celebra
ta in capitulum conuenientes dicunt psalmum. Ad te leuaui cum psalmis
et oratione supplicationis. Dictoque ab antiquiore priore Benedicite

unꝰ ex eis aliquā ſi placet facit exhortatōez: poſt mōz priores
auctē capli gn̄ālis ſcapiāt quatenꝰ ſm deū ſicut melius pote
runt talem eligant: qui quātū fragilitas hūana pmittit: ui
ta: ſciā: et etate dignꝰ et ydoneus exiſtimet̄ ad offiū ꝑrat⁹
Poſtea monachi maiorū meliorūqꝫ cōſilio. ex ſeipis: ul' de ordiē
unū eligūt: aut ſacerdotē aut ſacerdotū promouēdū. Verūtū
cōſtitutio gn̄ālis cōſilij lāteranenſis ultimi de faciēdiſ electiōī
buſ firmiter obſuet̄: pro eo q̄ ibi ſcriptū eſt: q̄ electio aliter
facta nō ualeat: de qua cōſtitutōe quātū uſūꝫ ē nob' ſufficere
i pn̄ti loco de illo adiūbū poſſum⁹: ſicut i decretalibuſ cōtinet̄
i huīc mōz. Innocētiꝰ tertiꝰ i gn̄āli cōſilio. Ne pro defectu pa
ſtoris gregem dn̄icū lupus rapax iuadat: aut i facultatibus
ſuis eccl'ia uiduata graue diſpendiū patiat̄: uolētes i hoc et oc
currere piculiſ aīaꝝ et eccliaꝝ i dēpnitatibꝫ prouidere: ſtatuim⁹
ut ultra tres mēſes: cathedraliſ ul' regularis eccl'ia plato nō
uacet. Infra quos iuſto ipedimēto ceſſante: ſi electio celebrata
nō fuīt qui eligē debuerat eligendi potāte careat ea uice
ac ipā eligendi poteſtas ad eūꝫ qui pxīo deeſſe dignoſcat̄
deuoluatur. Is uō ad quē fuīt deuoluta potāſ: deū pre oculis
hn̄s nō differat ultra tres mēſes cū conſilio capli ſui et alioꝝ
uiroꝝ prudentūꝫ uiduatā eccliāꝫ de pſona ydonea. Ipiꝰ q̄dē
ecclīe ul' alteꝰ ſi digna nō repiat̄ i illa canonice ordinare. Si
canonicā uoluīt effugere. Idē in eodem. Quia ꝓꝑ diuſas elec
tionū formaſ quaſ quidā iuuenire conant̄: et multa ipedimē
ta prouenīūt et magna picula iminēt eccliīſ uiduatis
ſtatuim⁹ ut cū electio fuīt celebrata pn̄tibꝫ oībꝫ qui debēt
et uolūt et pn̄t como de itereſſe. Aſſumāt̄ tres de collegio
fide dignū: qui ſecreto et ſigillatim uota cūctoꝝ diligēt̄
exquirāt et iſcriptis redacta mox publicēt i cōī: nllō prorſ
ſus appellatōīe obſtaculo interiecto: ut is collatiōē hītā eli
gatur: inquē oēs ul' maior et ſanior pars capli conſentit

ul' saltē eligendi potās aliqbꝫ uiris ydoneis cōmittat: qui
uice oīuz ecclie uiduate prouideāt de pastore: alr' sēā
nō ualeat: nisi forte cōiter cēt ab oībꝫ qⁱ p̄ inspiratōēz absqꝫ
uitio celebrata. Qui uō contra p̄dictas formas eligere
attēptauerit: eligēdi ea uice potāte priuet': electiones
quoqꝫ clādestinas reprobam̄: statuētes ut q̄ cito electio
fuīt celebrata: sollēniter celebret'. Huc usqꝫ positū ē de
p̄dicti cōsilij cōstitutiōe. Addim' uō q' ad faciendū scrutini
um adiūgantur dicti duo priores p̄dictis tribus: de qbꝫ lq'
decretalis: fiat aūt scrutiniū nō i cellis: sꝫ i tali loco q' scru
tatores ab oībus uideant': sꝫ ille qui noīat a solis scrutatori
bus audiat'. Si ergo domus aliqua nr̄i ordinis fuīt eligē
di potāte p̄uata: electio illa deuoluīt ad capl'm gnāle: et
si dom' carthusie uiderit q' expectādi mora sit nimia ul'
p̄iculosa: ipā eliget eis priorez auctē capli gnālis: pōt
aūt de domo qualibet oīs monachus eligi: saluis i stitu
tis a gnāli caplō disciplis. Dom' et quēlibet monachūz
suū licet prior sit i alia domo pōt i priorem eligere: nisi
sit prior carthusie: et dom' carthusie et quēcūqꝫ p̄orem
p̄or uō qui nō p̄p̄ crimē: sꝫ p̄p̄ aliā culpā deposit' ē. In alia q
dem domo poterit eligi: nisi sp̄ālit' a caplo gnāli sibi fuīt
interdictū: sꝫ i amissa nūq̄: nisi de licētia capli gnālis. Por
ro priores qui ad electiones uocant' iudicē hn̄tes
p̄oculis: a uia dei amore aliquoꝶ nō exorbitēt ul' fauore
Sicut eniz p̄cipit' cōuētibus electiōēz facturis: ut sicut me
lius potuerit s'm deū eligāt: eodē mō uocatis ad electio
nem prioribus p̄cipit' ne i p̄sonā nō ydoneā sciēter aliqñ
concordent. Et si uiderint electiōēz inordinate fieri aucto
ritatē hn̄t contradicēdi a gnāli caplō ac reprobandi. Et
si priores alij pro eadē electōē: postea uocati fuīnt diligenter
caueant: ne i p̄sonā quoqꝫmodo cōsentiāt a p̄oribꝫ p̄cedētibꝫ

reprobatū. Oīo aūt ab oībus caueatur ne ullus ī domibꝫ nr̄is
qualibet subreptioīs astutia seu uiolētia proponat᷑: nisi quē
frēs coī consensu ul' frūm: maior ps cōsilij sanioris s̄m deum
et approbata nr̄i ordīs īstituta prouiderīt eligēdū sic̄ ī coī
nr̄i ordīs ꝑuilegio continet᷑: electionē igit᷑ s̄m formā ꝑdicām
canonice celebratā: un᷒ de antiquioribus uice sua et sociorū po
stulet a prioribus cōuocatis: auct̄e dei et capli gn̄alis electū
cōfirmēt. Ad hoc sciēdū q͛ uocati priores ꝑnt ꝑ̄pe ī uirtute obe
dientie electis: ut electioni cōsentiāt: et priores eoꝝ nihilomin᷒
moneantur ad suscipiēdū electis: prior et carthusie electōes po
rum cōsilio sui capli si ei uidebit᷑ ꝑduc᷑ potit ad effcūz ul' etiaz
electū absoluere si s̄m deū uiderit expedire. Ad hoc sciēdum
q͛ quicūqꝫ prioratū carthusie dimisit: et ī eadē domo remā
serit ad recipiēdū prioratū aliū cogi nō potit. Statiz uō post
q̄ fuit electio cōfirmata: duo priores electū si p̄ns ē aliōqn
cū aduenerit: duo antiquiores eiusdē ī ecc̄liaz ī ꝑdecessoris tra
ferunt locū: factaqꝫ orōne in ecc̄liaz ueniūt in claustrū: et
accedēs antiquior ad priorē: interrogat᷑ ab ipō promittis obe
dientiā. R̄. promitto. Silr̄ faciūt alij per ordinē. Eodē mō
promittūt obedientiā priori cōuersi et redditi ī caplo ipōꝝ totū
qꝫ diem illū gaudio dedicantes: et sextā ī ecc̄a submissa uoce
dicētes: bis in refectorio comedūt: nisi tale fuīt ieiunium
q͛ pro festo capli minime frangeret᷑: post prandiū et si tp̄s po
stulat nonā supponunt: et ignicijs agēdis post prandiuz et
cenā ueniā nō accipiūt. Qꝫ si ieiunādū fuīt post nonam
ī ecc̄lia submisse dictā: erit ī refectorio comedēdū. Si autem
qui eligit᷑ p̄ns nō fuīt ī die electiōis: sꝫ ī die susceptiōis ī refe
ctorio māducauīt. Huiꝰmōi aūt prior nouus: septē licētias
hꝫ cādiēdi terminos suos pro utilitate domꝰ usqꝫ ad caplm gn̄a
le. Si tn̄ domus .xiiij. monachos hn̄s: ul' nouicios expertis
priorē elegerit de alia domo nllo emittet᷑ ex̄: et ī hoc casu

pnt ee qndecim. Cu prior relinquens prioratum no inuenerit locu
in domo de qua assumptus est: prior carthusie prouidendi habet
a generali caplo potestatem. Nouus prior tam domus carthusie
quam ceterarum in proximo sequenti caplo professionem faciat in hunc modum
Ego fr ille promitto obedientiam coi caplo pro me et domo nra. Prio
res qui ob singulis annis ad caplm uenire: no tenentur cu de nouo fue
rint in prioratum promoti. Si ad proximum caplm no uenerint: mit
tant professionem suam in carta patenti sigillatam in caplo presentandam
et nihilominus cu presentes fuerint in generali caplo eam iterent uiua uoce
Dicendum quod electi: et in domo a qua eligitur conuocatorum appro
batione priorum approbatum: domus ipsa reprobare no ualet. Nulli eni
enim oio nri ordinis congregationi ab offitio suo nisi de consensu gnra
lis capli licet amouere priorem. cu nec ipsum gnrale caplm cuilibet
congregationi renitenti: uel inconsulte debeat sine iusta causa dare uel
auferre priorem. De priore et eius offitio. Caplm. vj^m^.

PRior quamuis oibus uerbo et uita prodesse debeat: a ceterorum
sollicitate gerere curam: monachis tamen a quibus sumptus est.
quietis et stabilitatis: et ceterorumque ad eorum uitam pertinentium exerci
tiorum: exemplum maxime prebere debet. Sed et ubilibet uel uestitus nulla
qui dignitate uel pretiositate differat a ceteris: nec quicquam gestat unde
quod sit prior appareat. Supplicatur ei et hoc modice: solum modo ad
lectionem eunti uel redeunti: uel cum ante eum transit: et cum ad aliquos
uenerit assurgitur. Que idcirco scribimus: ne quis forte posterorum
cornua sibi uelit assumere uel nomen sui quacumque gloria uel eminen
tia celebrare. In natiuitate quoque dni: pasce: et penthecoste
prior totius diei faciat offitium et cum frater aliquis professionem facturus
est uel mortuus sepeliendus: missas cantat conuentuales. Tribus die
bus ante pasca nonam legit lectionem: et infra octauas pasce et pen
thecostes: et in uigilia natalis dni tertiam: et in festis duodecim
et incipit. Te deum laudamus: prioris est recordationem facere confessiones
audire infirmos uisitare iungere et mortuos sepellire. Eo abse-

te uel.

te vl' si nō pōt vicarius et procurator supplet vices eius: sicut in
eorū offitijs cōtinetur. Itē prioris ē i capl'o sermones facere: vl' cui pla
cuerit iniungere: b̄n̄ficia insinuare: et salutatōes. Si obliuiscat': pro
curator ei ad memoriā reducat. ¶ Prior etiā custos ordinat: et
de alio i aliū adiutoriū cui op' est mittit. Que mittēda sunt dicat
et anniu'saria. Si obliuiscatur reducat ei ad memoriā un' ex mo
nachis. Donec u'o q' dicē dz finierit: nullus ad clamādaz suā uel
alteri' culpā prorūpat. Quādo ebdomadari' lectionē legit: prior
b̄n̄dictiōez largitur: vl' eo abs̄nte vicari'. Quacūq3 ex cā aliquis
sit i disciplina nullus audeat pro eo rogare i cōuētu: nisi volēte
priore. Et cū aliqs est disciplinādus: pōt i claustro disciplinari
In circuitu spectāte. Sit Prioris utrū i custodia procuratoris sit omis
res: et pecunia domi'. Procuratore abs̄nte: vl' q̄n ē ebdomadarius
prior prouidet: ne q'd desit mēsis refectorij. Prior nō procurator
cōmendat pecuniā vl' deposita si necēe fuīt. Sciēte tn̄ procura
tore. Pecuniā domi' et deposita sciat cū priore et procuratore
un' vl' duo de monachis quos prior ad hoc elegerit. Aliena u'o
deposita cōmendare vl' expendere sine cōsensu deponētiū non
licet. Si prior et procurator contra fecerit: prioratū prior: et pro
curatōez procurator amittat. Probis qui nō sūt i ordie nr̄o spē
dere penit' interdicim'. Prior laicos istrui faciat i orōne mater
na et p'r nr̄ et credo: et salutatōez bt̄e marie. Cū prior procu
ratorem mutat: p'mā cū eo manet septimanā. Cū i domo i
feriori ē totū facit offm̄: nisi cū procurator sup'i facit ebdām
vl' cui sibi uult indulgere quiq3. Cū conu'sis manēs licētias do
nat. ad eū ptinet licētia gn̄alis. uini: casei: scilētij et huiusmōi
Capl'm sup'i cōu'sis de more tenere debet. alias cui iniūxerit
Quatuor septimanis i cella cū ceteris monachis exactis: prior
qntā facit cū laicis. Quo spatio ei' erga monachos offm̄ vicari'
exequit'. Verū a principio aduētus usq3 ad dn̄icaz i carnicasiōē
vl' dn̄icaz post carnicasiōez et a quinquagesima usq3 ad octauas

paſce: ꝑ curatorē ſui cuſtodiā: a ꝑdicta et abſtinet uiſitatē: nō
in ꝑdictis terminis ad domū deſcendit cōuiſoꝝ: ſicut nec i ebdā
penthecoſtes: niſi aliq̄ magna neceſſitate coegerit: ſiue uti
litas uł honeſtas: ſꝫ et ceteris tēporibꝰ nō paſſi aut leuit
et pro quacūqꝫ uł ꝑſona uł cā ad domū deſcendit i ſtuo
rem. Deſcendit tñ ad eā i uigilia dedicatōis et reliquiaꝝ
eccłie iferioris. Dñica die poſt circūciſiōēꝫ: et nō ante
uł i ipā circūciſiōe ſi fuīt i dñica ad frēs ebdām facturus
deſcendit: Vltimā añ aduētū et qnquageſima cūꝫ frībuſ
facit ebdāꝫ. Si aūt qnta ebdā quā de cōſuetudīe ad fra
tres deſcēdit i penultima ſeptiana añ aduentū uł qnqua
geſimā occurrat facit illā cū monachis: et ultiāꝫ ſemꝑ cum
frībuſ: niſi forte duo in ea capli feſta occurrāt: et tunc ꝓcedēꝫ
ꝓcedētem cū frībꝰ. Vltiāꝫ facit cū monachis. Alio uō tpr̄e ſi
duo capli feſta occurrāt i ebdā .v.ª nō i ipā nec i ꝓcedente
ſꝫ ſubſequenti ad frēs deſcendit. Si aūt inter quintā ebdāꝫ
et ultimā añ aduētū ſeu quinquageſimā ſeptimana una
occurrerit facit ipām cū monachis et ꝓcedenteꝫ et ſubſeqn
tem cū frībuſ. Prior carthuſie breuē ſue terminos nō egdit
ceti uō priores de eiꝰ licētia poterūt egdi: qꝫ nō poterat nī
i ꝑſona propria: aut ꝑ lrās: aut cōuiſuꝫ. Qui ſi abſqꝫ licētia
exierint: quot ext̄ terminos totidē ſint diebuſ ext̄ ſedēꝫ ſuam
in eccłia: et totidē faciāt abſtinētiaſ: niſi proſeqns caplm
relaxent. Cū uō in receſſu capli licētiaſ exeundi petierint.
quot i ꝑtito āno expenderit dicere teneant̄ prout recorda
ti fuīnt. Verū pro negotijs domꝰ: de qbꝰ uidet̄ eis qꝰ ſine ico
modo ꝑ lrās aut conuiſuꝫ poſſīt expediri: terminos nō exeāt
et ſi licētiā hēātur exeundi. Et ſi neceſſitate cogente exie
rint: expleto negotio ad domos ſuaſ redeāt qꝰ citius
comode poterint. Et ſi facere neglexerint: reuſi tot ab
ſtinētiaſ diebuſ abſtinentie faciant quot extra fregerunt

A principio aūt aduētus uſq3 ad primā poſt ephiaz diē: et
a quinquageſima uſq3 ad octauas paſce: niſi mltū magna
et euidenti utilitate ul' neceſſitate nō pſumant exire: et tē
ſi comode poterint cōſiliū cōuent' ſui requirant. Cū monach'
i alia domo aſſūpt' fuit i priore qui prioratū ceſſerit: et i do
mo cui prioratū ceſſit remanere noluīt: faciat ibi profeſ
ſiōez poſt ānuz ul' i fra: ſi priori dom' placuīt: locus detur ei
ſcdm q' fuit i ordīe. Itē ſi prior cedēs prioratū i aliā domum
ire noluīt ſine euagatōe pgat ad eandez. Cūq3 ibi recept'
fuīt: nō poterit de c'to domuz illā relinquere: niſi p capl'm
gnāle: ſz poſt annū ul' i fra ſicut pdictū eſt ibidez profeſſiōez
faciat. Nihilominꝰ tn̄ i domo cui prioratū ceſſit hēt bn̄ficiū
plenū: qđ eq̄dē nō hēt qui pro ſuo crimīe depōit'. Hij qui ſunt
i itinē et prior et procurator ſup' et i ferius pnt i hieme an
tertiā de negocijs loqui. Priores et cōuˢſi nō equitāt ex
terminos abſq3 capis: nec etiaz i fra pullos. Remoti tn̄
a nullis et ab oculis ſui hoīuz eas exuere pnt. Priores p
loca guerrarū itin' cappis albis ul' griſis uti pnt. Prio
ribus i itinere i locis i qbꝰ nihil i honeſtū occurrit: priuatiz
et ſine cantu: ſiue dies proſpetatē hēat ſiue nō: eſt celebra
re promiſſū. Priores et cōuˢſi dū ſūt i itinē: ſi comode po
terunt miſſas audiāt. ¶ Ubicūq3 plures ire ſimul fuerīt
priores: ſi unꝰ ex eis ſiue aliꝰ eorū cōuerſus ul' garcio: fecerit
exceſſū ul' dixerit antiq̄or ſi exceſſū puniat: ut alij qui
audierint attēptare ſimilia ptimeſcāt. Prioribꝰ et alijs fr̄i
bus: dū in itinere fuerīt ad lectos redire ſi noluerīt licet.
Sede prioris uacāte: cellā eiꝰ cuſtodiat procurator: et integ
re res cōtentas: et interim i domo obediētia nō mutet': nec
aliqđ magnū innonetur. Ubicūq3 i cōuētu lectio hēt': ille
emendat cui i iūgit' a priore: excepta recordatōe. Priores
quacūq3 cā uicitio capli i utiles reputati: moneant' ut pe

tant miã. Et si noluũt caplm utilitati dom̃ providere tenet̃
Cũ prior ꝓ infirmitatẽ vl' senĩu ſtũs iutilis voluit sup annũ
hr̃e miã: significat domui carthusie que auct̃e capli dabit
ei licẽtiã commotãdi duos p̃ores de maioribus et discretiori
bus qui poterũt ei facere miã si viderint expedire: prior resigna
ns vestes debitas poterit asportare i excõicando vl' suspe
do modũ s'uetũ ꝓ ꝓiculũ p̃cepti: priores elimosinas s'm vo
luntatẽ donatoris dividẽt vl' expediãt. alioqn nõ eas recipi
ant. Priores nõ tenẽt̃ de anniuisarijs: nisi domoꝝ qb' p̃sunt.
Prior et procurator pñt reddere missas privatas in feri: et cũ
ibi celebrant: campanã si volũt pulsent. Vicarius h̃t aucto
ritate capli gñalis potestatẽ plenã i his q̃ ad forũ pñiale ptinẽt
quo ad priorẽ poterit ẽt priori i domo i̇feriori cõfiteri pro
curatori: et i̇ itinere cõstitutus alicui bono viro: si aliquẽ de
ordine nõ invenerit suo. Regressus tñ ad domũ de mortali cer
to qđ absit. si forte illud i̇curisset teneat̃ iterũ vicario cõfiteri
Cui vicarii si absite priore ad cõfessiões recipiẽdas pñs non
fuit: recipiat eas unus de monachis: quẽ prior designavit
In domibus nr̃is tã sup'ius q̃ infer' conv'si nõ comedant cũ
prioribus suis. Cũ ep̃is et abbatib' ad mẽsã loqui pñt prio
res. Alias si ad mẽsã ex̃ terminos silẽtiũ fregerint septẽ psal
mos et letaniã dicant. et disciplinã accipiant. rev'si ad do
mos suas. Si võ i̇fra terminos. vij. psalmos cũ letania dicãt
tñ. Priores loqui nõ debẽt monachis i alijs domib': nec licet
cuiq̃ monacho vl' cõv'so aliqđ recipe a prioribus. nisi p licẽtiã
Volum' ut ad min' semel i ãno duo ex monachis cũ priore et
procuratore: et vicario: statũ dom' sciant. Itẽ null' prior sigil
let aliquã litterã noĩe suo et cõventus: nisi de voluntate
cõventus gñali vl' speciali.

De tractando cõsilio et obedientijs cõmẽdãdis. Caplm. vij.

Si quid magnũ vl' grave tractandũ fuit prior om̃s in

unū monachoꝝ facit cōuenire. Ibiq3 cū onis q̄d sentiāt libere p
nūtiauerint: q̄d melius recti' q3 existimāt: sine ulla p̄sonaꝝ
acceptiōe exeq̄t'. Et hoc oio tā̄ utilissimū rectissimū q3 fuat': ut
nemo uł alterius: uł suā cōtentiose p̄sumat defensare sententiā
ne bonū q̄d absit cōsilij i discordiā finire q3 uertat'. In leuiorib
uō reb; et magis cōsuetis: suo tantū et maturioꝝ est cōtentus
cōsiliū: qui ne forte tēporaliū curā reꝝ ac solicitudīe p̄grauat'
sp̄ualib; min' possit itendē: tales singulis obediētijs f̄res sata
git deputare: quoꝝ eas fidei secure ualeat credere: tā in sup̄ioꝝ
q̄ in iferiori domo. Sine uō oī pactōe ꝗ cōmēdet eas: tā̄ pa
storibus q̄ alijs. In domo sup̄iori cōu'sis cui uult obediētias cō
mēdat: nec audeant quibus cōmēdātur et clerici q̄rere i cōuētu
nūāz: statī uł postea: nisi de cōsensu prioris. Cui quesierit sine
nūā sit nouitius pannus: et nihilomin' obediētiā illā hēat: q̄
diu prior uiderit expedire. Monachis pōt obediētias i claustro cō
mendare: s3 sepi' fit et fieri debet in capl'o. Cū aūt i minoribus
aliq̄n q̄rat cōsiliū: pōt et i cōmēdādis obediētijs silr' aliquos
cōsulere: eos maxīe int' quos cōu'sati sūt: hij quibus eas
comēdare proponit. De procuratore. Capl'm octauum

In iferiori domui p̄ficit' a p̄ore un' e monachis di
ligēs procurator. Sic eni3 eū uolim' appellari et i strui
tur ut scribat q̄d accepit. et q̄d expenderit. Qui uniu'soꝝ
strenue curam gerens. Si magni aliq̄d aut p̄t cōsuetudi
nem agendū ē: ad prioris recurrit semp̄ cōsiliū: nec grāde
aliq̄d p̄ter ei' licētiā donare p̄sumat aut agere: Non dat
caseū integrū absq3 licētia: nec denarios et pro elimosina
sup̄ uideam. Quibus siue simul: siue p̄ partes datis: nō debet
amplius dare sine licētia. Uestes nouas dare nō pōt. ueteres et
deiectas paup̄ib; dare pōt. Nō debet pecuniā mutuo dare uł
accip̄e: aut deposita custodiēda recip̄e: nisi sciēte et cōcedēte
priore: et si forte recepit q̄d citius pōt debet hoc manifestare

priori. ¶ De negotijs et ſuꝑ ꝑtibus pene oībus uidelicet de anno
na: uine: oleo: lana: caſeis: ouibus: uitulis et huiuſmoi: ad po
ris recurrit cōſiliū: Oues: boues: ſagmarios: q̄s q̄dez raro ſua
mus: nulli accomodet unq̄ ſine prioris cōſilio. Alicui uł aliqb;
ex cōuˀſis cui opˀ eſt pōt ſupiˀ dare licētiā loq̄ndi uł pitātiā
ſz nō i refectorio. Nō tñ ſimul oībȝ cōuˀſis: nec alicui mona
cho. Nō pōt dare licētiā cōuˀſo uł reddito accipiēdi ueſtē miſ
ſam ab aliq̄ uł aliqd tale. ¶ Procurator ſemꝑ i uigilijs ſollē
nitatū: q̄ capłm habet añ prādiū ad domū aſcēdit ſupiorem
In quadragesima uō: feria. ijª. iiijª. et vjª. et i ꝑdictis uigilij aſ
cendit ſupiˀ añ miſſam. Antēq̄ uō i ꝑdictis uigilijs aſcēdat
loqˀ cū coq̄uinario: et prouidet de coquina ſiue pitātia die
craſtina frībȝ apponatur. Semel ad minˀ ſuꝑ ebdām ſurſum
aſcēdit ſi pōt. Aſcēdit ēt ad gnāles minutiōes et tēporibȝ ſtituti
tis debet cōībus opibus ſi uoluīt intereſſe. Ebdomada ramis
palmaȝ: feria q̄rta procurator altare diſcopit: et poſtea ad
domū ſupiorem: aſcendit i ſabbato reuˀſurus ad diſponēdaȝ
domū iferiorē. et opꝑiendū altare. Quāciq; aūt ſupiˀ ē: ſi
placet ei pōt ſicut ceteri intrare ecclīaȝ i conuētu. Procurator cū
ſurſū aſcēdit: fcā orōne ad ecclīaȝ ad ꝑorē ueīt: et ꝑmodiū
cū placet frēs ꝑ cellas uiſitat. Poſt ueſꝑas aūt nūq̄: nec añ miſ
ſam feſtiuis diebȝ: nec i aduētu: aut quadragesima: nec dum
radunt̄ radunt̄ debet monachos ſine licentia uiſitare. No
ꝑſtauit tñ pōt loq̄ cū eiſ: ſz nō multū diu. Debet aūt oī tp̄e
monachos ifirmos uiſitare qui ecclīaz dimiſerūt. Qui ſi nō
intˀſuīt capło dicat eis ꝑres et bñſitia. Cū procurator mo
nachos ex cellā inueit nō pōt loq̄ cū eiſ: niſi i uenerit eos collo
q̄ui hūtes delicentia prioris aut vicarij. Ea q̄ nobiſ debē
tur exordine a procuratore nō a priore q̄rēda ſūt: niſi cū
forte procurator dare noluīt. Tamen ꝑꝑ hoc aliud cū ipō pro
curatore nō hīt colloq̄i niſi i locis añ ꝑdictiſ. Procurator

q̃ꝗ̃ ſit ebdomadari⁹ ſi uacat .i. ſi alter fuat offm̃ ſuũ : debet mi
ſtrare icenſũ. Jncenſũ eniz ſacerdoti ſemp̱ procurator miſtrat
eo abſñte : ul' ſi nõ põt uicarius. Si aũt p̃m⁹ i ordine. Sic fit
de portiuncula aq̃ b̃ndicta : et cõicant frẽs de adminiſtratõe uinj
excepta miſſa maiore natalis : paſce : et pentecoſtes : i qua
uinũ miſtrat antiqor ex hyſ qui cõicauerĩt. Supiuſ aũt ſi
procurator ſacerdos eſt ebdam facit in ordine ſuo : et ptinẽt
ad ipm̃ miſſe proprie que occurrunt. matutine : et hore : i
feſtis q̃ capl'm hñt. Cetera et q̃d de p̃dictis facere procurator
nõ põt : facit ſacerdos qui ſeqt̃ in eodẽ choro. Nũ etiã ẽ ebdo
madari⁹ : ꝓ miſſa infra ebdã põt eũ ſi uult prior eẽ retinere.
Priore abſñte : ul' ſi nõ põt : procurator cõicat cõuerſos et re
ditos : infirmos : et eoꝝ recipit cõfeſſiões : eoſq3 i ungit. Si
tñ ſacerdos fuẽt : corp⁹ aũt dñi põt ifirm⁹ accipere a procuratore
ſi ſit diacon⁹. hec ipm̃ dictum⁹ de mercenariis et priore pñte
Sig tñ p̃dicatoꝝ ifirmẽt i domo ſupiori ſubuenit eis uicari⁹
i p̃dictis abſñte p̃ore. In die natiuitatis : paſche : et penth.
aũ capl'm deſcẽdit procurator inferius cum fr̃ ul' alius eſt
cõicandus. Prouidendũ eſt eniz ut ifirm⁹ cõionez factam
ieiunus accipiat. Eam naq3 poſt abũ dare nõ licet : niſi for
te ad ſuccurrendũ : procurator põt i feri⁹ celebrare pro cõicã
do ifirmo : et miſſas priuatas .ſ. debitas reddere : ſicut et prior
exceptis miſſis anniuerſarij et tricenarij : quoꝝ miſſe ſuꝑri⁹
recali debẽt. Diebus dñicis ad ueſpas i domo iferiori : dicat aſp
ges me cũ orõne ea uoce quã ueſpe cantat̃ .ſ. ſine cãtu. Pro
curator in refectorio a pte coquine tenet ultimũ locũ : etiã
ſi ſit antiqor : et ſcutellas apponit et remouet. Si procurator
ad mẽſam ſalẽtium fregit : ſeptẽ pſalmos et letanias dicat
Procuratores nõ eqtẽt : niſi de licẽtia prioris carthuſie. Cũ
prior et procurator pro eadẽ culpa ſuas amittũt obediẽtias
in ipã domo nõ debet hre obedientias eaſdẽ donec a capitulo

cōmēdat. Procurator dimittēs procuratōēz q̄cq̄d h̄nt ī cella
et q̄cq̄ mittere uolu͠nt: cōmēdat et exponat uoluntati prioris.
Si necesse fu͠it rō a procuratore ſepius exigat͠. Statutum
nō eſt ut quater ī anno rōnem reddat: q̄d ſi neglexit ab
ſtineat a uino donec reddat. Quotieſcūq̄ȝ etiā prior uolu͠it
nihilominꝰ eā reddere debet. Sȝ ſi ebdā an̄ aduētū nō requiſitꝰ ne
glexerit eā reddere a uino abſtineat donec reddat. Et hec ſo
res faciat obſuari. Procurator nō faciat gn̄ale bn̄ficiuȝ
fr̄ibꝫ ſine licētia prioris. Procurator nunq̄ ī ſuperiori domo
uł̄ īferiori coquina comedit. Procurator qȝ ius exēplo mā
the cuiꝰ ſuſcepit offm̄ circa multa ſoliatur et turbari neceſ
ſe habeat: ſalētiū tn̄ et quietē celle nō penitꝰ abiecit: aut
aborrere ſolet: ſȝ potiꝰ quātū domꝰ negotia patiunt͠: q̄ ad tutiſ
ſimū et quietiſſimū portꝰ ſinū ad cellā ſemp recurrit: ut legē
do: orando: meditando: et turbulētos animi ſui motꝰ ex rerū
exteriorū cura uł̄ diſpoſitōē ſurgētes ſedare: et ī archanis ſui
pectoris aliq̄d ſalubre q̄d fr̄ibus cōmiſſis ī cap̄lo ſuauit͠ ꝛ ſa
pienter eructuet poſſit recondere. Tanto eniȝ frequētiori
bus meditationibuſ indiget: quāto minꝰ lr̄is nouit. Qui ſi
q̄d abſit negligēs aut prodigus aut cōtumax īuētus fu͠it
ſepiꝰ qȝ correptuſ emēdare nolu͠it ſubrogato ī loco eiꝰ melio
re: ad celle protīꝰ cuſtodiā reuocat͠: ut qui neq̄t alienam
ſuā ſaltē operetur ſalutē. Procurator in domo inferiori uices
prioris exercens hoſpites ſuſcipit: et ſi tali tp̄e uenit: et ta
les pſone p̄ſint: hoc eſt religioſe māducat cū eis exceptis gi
rouagis et fugitiuis: et ad priorē quos dignos iudicat congr
uenter tranſmittit uł̄ adducat. Supiuſ ēt pp eos refectoriū
dimittit pp eos abſēte priore: q̄d p̄ſēte niſi iubēte facere nō
p̄ſumit. Circa eorū debet ēē ſollicitꝰ et primiꝰ aduenientibꝫ
occurrere: de cibiſ et lectiſ eorū prouidētiā h̄re: eoſq̄ȝ uiſita
re: p̄ſēte epō uł̄ abbate: procurator de mādato eorū ſi miſſā

audire uoluerint ī domo inferiori cātare pōt etiā abſēte p̄o-
re. Quicūq3 aūt cantet procurator ſeruire debet: niſi alter
adſit religioſus qui ſupleat uices eius. In quadrageſima
diebuſ quib3 ad domū ſupiorē aſcēdere debet: ſi miſſam
audierit de ieiunio ea die remanē pōt. ¶ Diebuſ aūt do-
minicis et feſtiuiſ: nihil p̄us ſit prior: recedēte eō ul' ab
bate an̄ miſſam et prādiū ſupi' aſcēdit. ¶ Circa ſingulaſ
obediētiaſ ipm̄ conuenit ēē ſollicitū: et ne aliqd ī eiſ depat cu-
ram oīmodā adhibere. Fribuſ cū op' ē caplm tenet: eoſq3 corri-
git: et rep̄hendit. Mercenarijs ēt q̄n3 tenet caplm eoſq3 corrigē
et rep̄hendere debet. Mercenarios cōducat pſe ul' p cōuerſū uel
redditū: et ab eiſ ut fideliter ſeruiant accipit fideiuſſoreſ. Sine
ipīuſ licētia mercenarij nō debēt foras egredi ul' minuere
ſibi. Conuerſis pōt ī uirtute obediētie qd' ſibi placuerit p̄cipere.
Si tn̄ nō obediētes fuīt diſciplina ptinet ad priorē. Procu-
rator ingranarijs proximus nūq3 iacet ſ3 comedē pōt. Ad eū
dē ptinet anniuerſaria: pitās: et bn̄ficia: fribuſ qui dieb3 fe-
ſtiuiſ nō aſcendūt ad domū ſupiorē: poſt ueſpas intimare. Et
fratribuſ qui nō adſūt hec ipm̄ debet p aliquē3 intimari: et hec
ptinet ad coquinariū īferiorē. Procurato: pānos: ferrum
et calibem cuſtodit. Cū ad op' pitātie denarij ab aliq° dāt
reponit ipē: nec expendit eoſ niſi quātū ē q̄n prior uoluerit
Silr cū piſcariū adeſt pitantia: que durare pōt: nō expendit eaſ
niſi quātū et qn̄ prior uoluit: et tūc ēt ad portiones faciēdaſ
prioris expectat p̄ntiā: dū mō uelit intēſſe: prouidere etiā
debet q̄ntū pōt: ut portioneſ pitātiar3 ſint equaleſ. Procuratoris
est īferiori domo pulſare ad primā. Qn̄ aliqd ī ordinate ul' mi-
nus diſcrete fieri uidet ī domo īferiori illico: debet rep̄hendere
et ille qui rep̄hendit proſtrat' ſtatī3 tenet ueniā poſtulare. Poſt
primā cōuerſi qui obediētiaſ nō hn̄t: ueniūt an̄ eū: ut qd' uo-
luerit p̄cipiat eiſ. Mercenarijſ quoq3 qui adſūt qd' fuīt ſibi iuſ-

ſum debet pepe. In feſto dedicatõis cũ frẽs thurificãdi ſũt: thu
ribulũ cũ incenſo ad thurificãdos cõuerſos uł hoſpites: ſi adſint
pparat coquinari9: uł ſi deeſt antiquior. Ea die omĩs horaſ i eccłia
cãtat. Ad ueſpaſ i uigilia ad matutinũ et ad ueſpaſ: in die
duaſ candellaſ accẽdit: ſi die craſtina ſit feſtũ capłi añq̃ aſcẽ
dat: cãtat i eccłia omĩs horaſ. Diebuſ ſingulis cantatiſ matu
tinis i domo iferiori cãtat primã. Quicũqȝ ſit obediẽtiari9
mercenarios ſibi neccẽos qrit: et ad procuratorẽ adducat
et ab ipõ conducantur. Conductũ mercenariũ ifra t̃minũ
ſuũ nullus debet dimittere ſine procuratoris licẽtia. Nullus
aliqd uẽdit uł emit infra t̃minos abſqȝ licẽtia et cõſilio pro
curatoris. Greges ſingulis ãnis cũ uadũt ad hyemãdũ: et cũ
redeũt a procuratore numerentur.

De offitio epi et hoſpitibꝰ ſuſcipiẽdis ꝛ collogo clauſtri. Ca. ix.

IN chorum et caplm et refectoriũ nrõ hoſpites tm̃ religio
ſos introducimus. Cũ ueniũt ad nos epi uł abbates ma
gni nois: ipõs iclinati uſqȝ ad terrã flexis genibus: deuotos añ
reuerẽter: tantũ ſupplicantes ſuſcipim9: et epõs oſculam̃ i ma
num tm̃. Epi aũt et abbates et ſedes ſuperioris teñz i eccłia q̃ iettiſ
tenẽt locaſ. Sȝ epi et bñdictiões dant: Abbates nõ ſola ſedis ho
norificẽtia ſunt cõtenti. Electũ ad offm̃ epãle et añq̃ cõſecret
flexis genibus oſculam̃ i manu: cuiqȝ ſiẽ epo reuerẽtiã i oibus
exhibem9 excepto qꝛ ab eo bñdictões nõ poſtulam9. Cũ epus pñs
eſt duodecimã i feſtis legit lectiões: nouũ ſi placet reſpõſorũ
cantat: ſi nõ prior uł ali9. Ad lectiões ebdomadario. Suſa
pe dñe. Exurge dñe: uł Oriẽ nob. epus bñdictiões largitur.
Ad lectiõẽz epi: idẽ epus. Iube dõne dicat: dat bñdictiõẽz qui cã
tat matutinas. Poſt matutinas: poſt miſſã pro mrĩs: poſt ue
ſperas: oibus bñdictiõẽz largitur epus. Cõfeſſiõẽz tam ad primã
q̃ ad miſſã faciat tm̃ ſacerdos. Pone dñe cuſtodiã ori meo. pmittit
et adiutoriũ nrm̃ ſubiungit. Item ebdomadarius i dñica aſpgẽs

me icipiēs: que circa altare sūt aliq̄ bn̄dicen cōsp̄git. Ep̄is
uō ad altaris gradum accedens et asp̄soriū: et de manu sa
cerdotis accipiens: se p̄rimit' postea ebdomadariū: deinde
priorē nisi adsit ep̄s alius: ul' aliqs abbas: postea hospites: de
inde monachos: et ad hostiū chori cōuiuos asp̄gīt. Cū offitiū
ip̄e fecit: un' ex n̄ris semp ei fuit: et euāgeliuȝ dicat: et cum
trahit ei casulā genua flectit. In ordinibus tn̄ fuit ei capel
lanus suus si fuerit religiosus. Et tūc si nullus de n̄ris ul' de
ordīe n̄ro de nouo sit ordinat' i diaconū: alius de nouit' or
dinatis licet de ordine n̄ro nō sit. euāgeliū dicat: diaconi off'
deinceps ipletur'. Silr̄ et ep̄lām dicat subdiacon'. Cū diebus
festiuis: et etiā aliȷs p̄ns ē ep̄s missā cātat si placet ei mis
sam cantat: et cōuentui cōicat. incēsū i thuribulo nūq̄ pōit ep̄s
nisi cū offiū facit. Diebus uō qbus pacē accipim': ep̄s pacē a dia
cono accipiēs: nō dat ei qui i eodē choro est uix̄ eū: sȝ diacon'
Cū ep̄s celebrat qui nō est de ordīe n̄ro: ebdomadari' cātat ho
ram p̄cedētem: et bn̄dictōē post missā fc̄ā: hora si dicenda sit
incipit subsequētem. Ep̄āles ullas bn̄dictōēs q̄ an̄ agn' dei fiūt
inter nos si uolūt faciunt ep̄i. Te deū laudam': nec ep̄s: nec
abbas: nec ēt prior n̄ri ordinis int' nos incipit. Viceuus
abn̄te p̄ore ēt p̄n̄te ep̄o. Sermoēȝ cū placet facit ep̄s i claustro
ul' i capl'o: et abbas silr̄: et quicūqȝ aliȷ approbate religionis
Clerici quoqȝ seculares p̄n̄t nobis sermoēȝ facē i claustro ul' ali
bi: excepto capl'o: Abbates et priores conuētuales ordinis ap
probati celebrare possūt i domib; n̄ris i conuentu: et priuatī
quicūqȝ f̄res de ordīe p̄dicatorū et mioꝝ tn̄ sup' q̄ inferius et
in ecclia et refectorio: clerici cū clericis: et laici cū laicis re
cipi p̄n̄t: Clerici quoqȝ monialiū ordīs n̄ri et cōuisi p̄n̄t in
trare ecclias n̄ras: clerici cū clericis et laici cū laicis: tn̄ i can
thusia q̄ alibi. Itē religiose p̄sone et ēt seculares m'tū autētice
p̄n̄t celebrare in priuatis altarib; n̄ris: et ēt i domo i firmorū. Ho
spitauī p̄sonas tātū: nō ēt equitaturas maxīe secularium parum'

ſi tñ abſq3 dãno ul' ſcandalo comode poſſit euitari: Qui aũt
procãnt: quãto meli' poterũt inde ſe emẽdẽt. Candelas q3
cereas q̃ dant hoſpitib3 re plexionũ: niſi forte ad dicẽdũ offm̃
diuinũ deuitar: hoſpitibus tales lectos et cibos qualz illi ipſi
uti mur ꝑparam'. Circa quos modeſtia ſeruetur i ſtrauiſ
et in uino: maxĩe circa eos qui ſũt de ordĩe nr̃o. Equos autez
ideo nõ procuram': q2 uagãdi et queſitandi horrem' oĩo tãquã
periculoſimã cõſuetudiez. Sz et ipſis hoſpitibuſ nõ parũ lxe ex
pedire putam': qui nr̃is ſpiritualibuſ ſeu corporalibuſ ita debẽt
bõis cõicare: ut nos ad mala nõ cogãt declinare. Ad mala aũt
declinare tũc faciũt: ſi contra propoſitũ nr̃m in ſuis nos expẽ
ſis aduagandũ querẽdũq3 cõpellũt: cũ ꝑcipue ſtudiũ et pro
poſitũ nr̃m ſit ſilẽtio ſolicitudini celle uacare. iux̃ illd' Jere
mie. Sedebit ſolitari' et tacebit: et alibi. A facie manus tue
ſolus ſedebã: q2 comĩnatõe repleſti me. Nihil eñ laborioſi'
in exercitijs diſcipline regularis arbitramur: q̃3 ſilẽtiũ ſolitudĩs
et quietez. Vñ btĩs Augustinus dicit amicos huius mũdi: nĩ
eſſe laborioſius q̃ nõ laborare. Epĩ et abbates et aliĩ i re
ligioſo hitu cõſtituti: ſi tali hora uenerint ad menſaz a ꝑo
re ſuſcipiũt'. Nõ eñz girouagi a religiõe refugi: ul' ꝑſone
laice: nec ẽt clerici ſeculares: ad eiuſ mẽſaz ſuſcipi cõſue
uerũt. Si tñ cũ abbatib3 ul' cũ canonicis cathedralis eccl'ie
uenerint honeſti clerici: licet ſeculares: nõ repellẽtur a cõui
uio ꝑoris. De ſotijs ẽt epĩ: nulluſ clericꝰ ul' laicuſ i eiꝰ p̃ntia
repelletur. In ſupiori aũt domo nõ niſi religioſi hoſpites iacẽ
cõſueuerunt: cũ quibuſ i clauſtro cõẽz licet hrẽ ſ'mõez. Inꝑtẽ
uõ ducẽ aliquẽ ul' ducit q̃ ſecreto aliqd ĩtimare aut mandare
aliqb3 nõ licet niſi licẽtiã dcĩte priore. Quã licẽtiã nõ ad
nõs ſ3 ad eos ſi tanti hñt attinet petere. Vbicũq3 colloquiũ
hẽamus: cauendũ nob' eſt maxĩe corã hoſpitib3 ut caueam'
a multiloquio et clamore. et ut ſermões nr̃i honeſti ſint non

ſeculares nō cōtentioſi. Nullus ī cōi colloquio cōſulere debet
ul' ſuſurrare: ul' dicere aliqd qd̄ nolit ab oībȝ ītelligi ul' au
diri. Cū hoſpites aſſint nō debem' ī reſpondēdo eis priorē
p̄uenire: nec eis ſmones intrūpe. Et qn̄ aliqs ex nob' de licen
tia ul' iuſſu prioris aliqd eis ad edificatiōē loquit': ceteri debēt
patienter audire: et ip̄e qui loquitur nō debet modū excedere
Cū monachi p̄p hoſpites: ul' p̄p aliud iuſſu prioris ī clauſtrū
ul' alibi conuocantur ad cōmune colloquiū ille qui eos con
uocat nō dicat eis bn̄dicite: ſȝ qſqȝ cū aduenit: ſedēti iuxta
ſe bn̄dicite dicat. Deinde qn̄uis prior p̄ns nō ſit: nec et hoſpi
tes loqui liceat p̄nt. Recedentibus hoſpitibus: recedit ⁊ ipi cū
ſilēcio. Dieb; feſtis loqui ī clauſtro alibi q̄ in p̄te ubi collo
quium fit: nō licet. niſi forte aliqn̄ pauca ūba.

De officio vicarij et antiquioris. Capl'm decimū

Vicarius in domo ſupiori uices agit prioris: ī uiſitādis
monachis: ī cōfeſſionibȝ recipiēdis: ī ungēdis et cōi
candis infirmis: ſepeliēdis mortuis: miſſis canendis quas
prioratus requirit: et locū nūq̄ mutat. Cum prior et procu
rator nō adſūt: ul' forſitā nō poſſūt: ul' ſi procurator ſac
dos nō ſit: uicari' deſcēdit ad ungendū īfirmū. Et ſi nō ad
ſit cleric' aliqs: unū de monachis ſecū ītromittit: hec ipm
dicim' de cōicande īfirmo. ſi neceſſitas exigit. Vicari' abſn̄te
priore orōnem an̄ horas terminat: ad lectiōē ebdomadarij
bn̄dictiōē largit': et etiā ad lectiōē prioris ī die natiuitatis
paſce et pentecoſtes. In feſtis abſn̄te priore dicat ultiāȝ lec
tiōē: niſi ad ſit ep̄s ul' abbas ul' p̄or nr̄i ordinis. Semp ab
ſente priore Te deū laudam' icipit: ī caplō et ī clauſtro bn̄di
cite dicit: et ī ope cōi. Poſtulātibȝ miāȝ ul' culpas ſuas recog
noſcētibȝ: reſpondet. Siqd faciēdū ē ī fra ebdām īſinuat.
Ad hoſtiū refectorij pulſat: bn̄dicite et ūſuȝ ſeqn̄tē icipit.
ſil' et ūſuȝ poſt prandiū ul' poſt cenā. Cū cultello ſignū fac

Cũ procurator deeſt: uł ſi nõ põt vicari⁹ incenſũ miniſtrat: aquã
bñdictã portat: laicas cõicantibꝫ uinũ miniſtrat: ſcutellas remo
net uł apponit. Si aũt primꝰ i ordĩe. Cũ aũt uicari⁹ cantoriã
facit: ad ueſpas et ad matutinũ: procuratore abſñte nõ offert
ſacerdoti icenſũ: ſꝫ p̃mꝰ i ordĩe. Ad miſſã tñ offerre debet. Si
aũt vicari⁹ eſt ebdomadari⁹ miſſe et alt̃ facit offĩm ſuũ abſñte pro
curatore debet miniſtrare icenſũ. Qui uõ ad ueſpas et laudes ſa
cerdoti miniſtrat icenſum: nec magnificat nec bñdict⁹ icapit: nec
eorũ antiphonas: nec manũ ſacerdotis oſculat̃. Priore et procura
tore abſñtibꝫ: i ſcutellis apponẽdis et remouẽdis agit uices pro
curatoris primꝰ i ordĩe. Quod ſi uicari⁹ ſit primꝰ i ordĩe. Primus
ex alia p̃te agit uices procuratoris. Priore uõ p̃ñte et procura
tore abſñte: uicari⁹ ſi ẽ aliqd apponẽdũ uł remouẽdũ: niſi
ſede ſuã hẽat icapite mẽſe ſedet i ſede procuratoris. De cuius
poteſtate prior ſemp diſponit ſcdm ſue diſcretiois arbitriũ: excep
to q cũ hoſpitibꝫ nõ bibat aut comedat: nec pro facienda ſoris
ebdomada deſcendat ad domũ iferiorẽ: nec itret i coquinaꝫ
Ipſe tñ uł ali⁹ quicũqꝫ fert thuribulũ põt eã itrare abſñte co
quinario. Priore et vicario abſñtibꝫ: recõciliatõeꝫ faciat et
confeſſiões recipiat unꝰ ex monachis: cui prior i iũxerit. In
ſcd̃is diebus minutiõis p̃uate: uicari⁹ ueniẽs ad cellã prioris
ad eius arbitriũ ſi p̃ñs eſt: aliaqn p ſe ipm̃ diſponit: qui quos
debeant uiſitare. Cũ qs abſñte priore i firmat̃ põt mittere
ad illũ uiſitatorẽ: et dabit licẽtiã ſiqs huiꝰ mõi i firmũ uoluit
uiſitare. Alias monachũ de cella ſua educare: uł i cellam
alterius introducere: niſi ſpãlit̃ iuſſus nõ põt: niſi qñ ꝓp
hoſpites uł aliam cauſam neceſſariã conuẽt⁹ fuerit cõuocand⁹
Priore et procuratore abſñtibꝫ: ſi i refectorio comedendũ
ſit: circa finẽ ultimi pſalmi de eccliã egrediẽs refectoriũ
ingredit̃: prouiſur⁹ ne mẽſis de hiis q̃ apponẽda ſunt aliqd
deſit. Ad hoc p̃uidendũ ſi uicari⁹ ſit ebdomadari⁹: priore etiã

et procuratore et vicario abñtib; : exit pm̄ⁱ in ordine. Semper
aūt quicūqȝ egrediat̄ abñte priore : ad hostiū refectorij pulsat
vicarius : nisi legere debeat i refectorio. Tūc eniȝ quantū ad
refectoriū : primus i ordīe vices agit prioris. Vicarius abñte pō
re : de uno choro i aliū si opus est adiutoriū mittit. hostiū suū
nō tenet aptū : sīc nec ceteri : nisi sit aliqs i cella cū eo. Priore
abñte vł ifirmāte vicari⁹ locū eius caplm̄ tenet. hospites silr̄ abñ
te priore visitat. De cōfessione. Caplm̄ undecimū.

Quia tota ebdā i cellis silētiū tenem⁹ : oī sabbato nisi ca
pituli festū occurrat : peccata nr̄a priori : vł qbȝ ab eo in
iūctum est fracta recordatiōe cōfitem̄. Occurrēte aūt capli festo
in sabbato die p̄cedenti q̄ sine tali festo occurrit cōfitemur.
Semp aūt cōfitem̄ i vigilia natīs dñi : nisi eadē vigilia occur
rat in dñica : vł feria .ij.ª in quo casu cōfitem̄ i sabbato seqnti.
Prouidēdū est eniȝ ut semp i qlibet ebdā faciam⁹ cōfessiōes cōes.
Per totū spatiū cōfessiōis : nullꝰ debet i ecclia residere : vł libros
revoluere. Quācūqȝ i caplō cōfitem̄ : prolixitatē caueam⁹. In cella
aūt diffusius possum⁹ cōfiteri. Pro priuata cōfessiōe q̄ i cella fit
vł alibi : nō dimittit̄ gn̄alis q̄ fit i sabbato. Prostratio debet esse
ac detecto capite : quilibet qui cōfitetur. Qui ex p̄cepto prioris cō
fessiōes audiuit : nulli pro criminali satisfactiōe i iūgit sȝ mittit
eū ad priorē q̄ hui⁹ mōi ei iudicio res̄uat̄. In periculo tn̄ et tales
pnt̄ absoluere tali cōditiōe : q̄ si vixerit et potuerint : priori cōfite
ant̄. Ea q̄ nob̄ i gn̄ali cōfessiōe cōfitētibus iniūgitur : dicat quilibet
i choro suo prostrat⁹. Fc̄a cōfessiōe cōi : prior ad ifirmū vadit aūt
trāsmittit. Cōsulim⁹ et monem⁹ : ut tā clerici q̄ laici vniu̾salr̄
cōfiteant̄ : ad min⁹ cū ad ordiē venerit : et qn̄ prior mutat̄ : et
hoc ipm̄ dicim⁹ de priore cū vicarium mutat. Predicatoribus aūt
minoribȝ nō poterunt aliq nr̄m cōfiteri nisi prioris licētia i pe
trata : vł nisi ipi p̄dicatores aut minores ondāt priuilegium
date potestatis a dnō papa : exp̄sso nōie carthusiēsis ordinis

In cōfessiōe quā ībis latis facim᷒: dicēdū est mea culpa: per
suphiā: cogitatiōe: locutione: ope ꝛ omissiōe. Et si faciamus
eam sacerdoti: dicim᷒ ī ea et tibi pater: quod si plures fuerīt
sacerdotes dicim᷒ frēs. Priores solliciti sint ꝛ discreti circa cō
fessiōes et nouitios istruāt in cōfessiōe faciēda: nō tn̄ nōian
do pcti. Confessiōes eorū qui nobis cōmissi nō sūt: quātum
possum᷒ uitare debem᷒: possum᷒ tn̄ eas sic recipe ut dem᷒ cō
fitentibus cōsiliū sm̄ quātitatē et qualitatez culpaꝝ: psua
dendo eis ut nihilomin᷒ eant ad sacerdotez suū uł etiam
ad epm̄: si uidebit᷑ expedire. Quod si de mādato epōꝝ uł sac
dotum suoꝝ ad nos uenerint: recipe uł nō recipe erit in
optione nr̄a.

De capitulo. Capitulum. xvj.

Intrantes et exeuntes de caplo: ad crucē inclinātes capitib᷒
inclinam᷒. Lector capli egredit᷑ diebus dn̄icis cū dr̄ Versus.
iam oīs ī festis sup ebdomadā confiteor dicto egredit᷑. Ipi
est autē ingrediat᷑ caplm: hostiū claustri. hostiū refectorij.
hostiuz hospitij: et hostiū p quod ad cellas tendit᷑ claudere: et cū
uectibus obserrare. In caplo quādiu est ad lectoriū nō iclinat
Post lectiōez oī tpr̄e egresso lectore ad sedē suā: statiz prior
bn̄dicite dicat: et nō respondētes. dominus aliquātulū iclina
mus. Deinde ī festo reliquiarū pronūciāt᷑ reliq̄e: et ī festo sācti
stephani: lector ī caplo sic pronūtiat: cōmemoratio bn̄factō
rum nrōꝝ. Pro quibus dr̄ de profundis: cetera requir caplo quīto
prime ptis. Et ī sollēpnitatib᷒ fit sermo: postea prior que dicēda
sunt dicit: et cū finierit: culpe clamāt᷑ uł recognoscunt᷑: ꝛ uenie
postulant᷑. Si quis aliquē nōiatiz clamare uoluerit: prius eū clamet
q culpā eius proponat: dicēs: ille talis clamat᷑. et nōiet eū
Ille uō qui clamat᷑ statiz ueniā humilit᷑ accipiat: ad iquisitio
nem psidētis respondēs mea culpa. Quo ad iussiōez psidētis
erecto ille qui clamauit eū: culpā ei proponat ī spū leniti
tis et caritatis feruore: nec loquatur tūc psonalit᷑ cū illo

ꝫ proponat i hunc modu. Jlle dixit ul' fecit: ul' omisit: hoc
aut illud et noiet culpā illi'. Jlle uō qui clamat': nec se ipꝫ
nec culpā suam defendat ul' excuset: ꝫ humiliter se totum
ad emendatōēꝫ exponat. Si cui tñ culpa quā nō cōmisit ob
iecta fuit' humiliter pōt dicere se nō recordari q' cōmiserit
illam. Oīo aūt caueat qui clamat' ne uel clamāti aliqd
respondeat ul' eū ipā die i aliquo reprehendat. Siqs aūt cum
cū accusat': aut reprehendit' i paciēt' nimis et furibunde re
sponderit ꝑm discretiōēꝫ ꝑsidentis aut ad tps dimittat': aut
i continēti puniet'. De reprehensiōe regre caplō quāto. Nullus
secreto loquat' in caplō cū aliquo ul' ubicūqꝫ fuit' i cōuētu. Jn
caplō nō loquunt': nisi qū cōfitent': ul' qū tenet' caplm. Nullus
i caplō loquatur de ſcuali: nisi ea tñ que ad necessitatē uel
religionis obſuātiā ptinere noscūtur. Quedā ad caplum
ptinētia: quere caplō. vi. Quō aūt ſmo debet fieri i prima
pte caplō. xxxij. continet'. De caplō ꝑmus exit nouitius

De Refectorio. Capitulum. xiijm.

Refectorij lector post caplm libros portat i refectorio
prouidens ut sufficiāt. Cū conuētus ingredit' refecto
riū: lector stat ad librū uīsa facie ad oriētē. Jnclināte cōuētu
Jube dōne dicat: ſtris simulr' uīsa facie ad cōuentū: historiaꝫ
legit rotūdius: ſmones et homelias attractius. Apte tñ et
distincte legat oīa ut possit itelligi: et tali uoce qd' possit au
diri. Prouideāt aūt procurator et coquari': ne i refectorio
tumult' aliqs aut uox nisi soli' legentis audiat'. audiat'
Ad grās iclināte cōuentu: iclinat lector uīsa facie ad conuē
tum. Si aliqs de libris quos attulit cōsumat' est nouiti' eūꝫ
i ecclia fert: alios ad mn' post cenā suā lector i eccliāꝫ portat. Si
tñ i historia die crastina legendū sit i ecclia: egresso post ce
nam conuētu de refectorio portat eā ad hostiū ecclie. Lector
refectorij: i refectorio bñdictōēꝫ ad prādiū ul' ad cenā ite

rare nō debet. In cella sine licētia nūq̄ comedit. Grās reddit
in ecclia ul' i cāplo. De libris legendis in prima pte cōtinet
caplo. xxi. In ebdā natalis dn̄i lector refectorij legit duo
dies nisi eadē sollēnitas sit i dn̄ica. tūc eni3 sicut i ebdā pa
sce et penthecostes: uno tm̄ legit die: deinde ceteri p ordie3
Si lector refectorij nō potuit i choare ebdā3 suā: q̄n̄to pote
rit debet eā recupare: citā post feriā q̄ntā. In refectorio ōi tpē
uiros religiosos recipe est pmissū. In refectorio qui uoluerit
aquā petant ul' corā se in uasis apponant. Intrantes refec
toriū: nudam' capita. et uenientes ad sedes nr̄as i clinam'
ad crucē. In die bine refectionis ad prandiū dicat' ū'sus. Ocli
oīu3. bene: dn̄e dona tua: mēse celestis ptīceps. finita lec
tione dr̄ ūsus. Confiteant' tibi dn̄e. Agim' tibi grās. Ad ce
nam dr̄ ūsus. Edēt paupes. Largitor oīu3 bonorū. cibo spi
rituali. Post lectōe3 dr̄ uersus. memoriā fecit. benedictus
deus in donis suis. In die ieiunij dr̄ ūsus. Edēt paupes. bn̄dic
dn̄e dona tua. mense celestis per. finita lectōe dr̄ ūsus: me
moriā fecit. Agim' tibi grās. Et notandū q' sacerdos singu
las mēsas bn̄dicat: benedicte et ūsu3 seq̄nte3 icipit qui p
est cōuētui. Sili' et ūsū post prandiū ul' post cenā3. Data
bn̄dictōe lectori: media ps cōuētus intrat a pte supiori:
et alia ps a pte iferiori. Priore absente, nll's ad mēsam illi'
comedit nisi epūs ul' abbas. et eis p̄ntibꝫ eorū sotijs si sint
religiosi. Pn̄te epō ul' abbate prior dimittat mēsā3 suā et
sedet i capite mense conuētualis. in choro suo nisi epūs ul'
abbas fecerit eū secū sedere. Qn̄ i refectorio reficim' caseus ul'
aliq̄ talis pitantia oleribꝫ ul' legumibꝫ supadditur. et in cena
fructus ul' herbe crude si affuerint apponunt'. Cū uo fructus mol
les ul' herbe crude apponuntur: dantur i uasculis et mātilli opiūt
Qn̄ post coquinā dant' pitantia: nll's q̄d appositū ē ad se tra
hit: donec ille qui apposuit redierit ad sedē suā. Cū due scutelle

apponit: qn exponim eas: unā ista alterā ponim: nisi tn̄
de cibis illatis remāserit: quod te facere sine i mersioē nequeam
Monachi ul' cōuisus noles que sibi apponūt i refectorio come
dere: alteri porrigere fas nō ħt. excepto pane: fructib; et
herbis crudis. Panē nr̄m ita debem equalr̄ scindere tam
i refectorio qȝ i cellis. ut qd̄ residuū fuīt. honeste autȝ possit
apponi. Vinuȝ quoqȝ i ciphos i tali quātitate fundēdū ē. ne
illud cogamr̄ inuitī refundere. Bibentes duabȝ māibȝ ciphū
tenem. Apponēti aliqd et remouēti iclinam: et ipē nob. In
apponēdo et remouēdo scutellas: post priorē et hospites: si ad
sunt semp icipit a dextera pte refectorij. Cōtra consuetudi
nem est: ut i refectorio: man̄ ul' os ad mantile tergamus
Scutellas nō exponim: donec prior suā exponat. Mantilia
nō conuoluim: donec prior suū mātille cōuoluat. Nūqȝ in
refectorio cōuisor: nūq i refectorio monachor: nisi i festis
tpr̄e prandij ul' cene. nūq̄ exceptis cellis proprijs i aliqua
domo alia ul' officina: monachi manducant aut bibunt: n̄
prior aut pcurator. In refectorio monachor nulli nr̄m li
cet loqui: nec cōuiso unq̄ comedere. Qui prandet i refecto
rio: a cena sine licētia remanere nō debet. dū mō uespis
interfuīt. De refectorio q̄dam cōtinent̄ i offitijs procuratoris
et vicarij: sup. et i prima pte: caplō. xxxvij°. Tradēti nob
tortas ad hostiū refectorij iclinam et ipē nobis. De refec
torio nouitius primus exit.

De ieiunijs atqȝ cibis et maioribus excetijs. Caplm. xiiij.

Natalis dn̄i ascē pentec. scī Iohis. aplor petri i pauli
Assūptōis btē marie: oīuȝ scōr uigilias ex antiqua
cōsuetudie in pane et aq̄ facim: nisi ueniat i festis. xij. leč.
Sȝ et qn̄ pdicte uigilie occurrūt i sabbato: i ipō abstinētia fit
Nulla uō occasiōe in uigilijs quas i pane et aq̄ facere debem
caseis aut ouis utim. nec et hospitib mistram. Cū

aut aliqua ꝑdictaꝝ uigiliaꝝ feria tertia ul' .v.ᵃ occurrit i
die ꝑcedenti uinum nobis et coquina dat': et et si sit in
estate bis comedim'. In uigilijs aut btoꝝ iacobi. Laurētij
Bartholamei. Mathei: Symonis · 7 iude: et andree: semel
tantu reficim'. Scd'a quarta sexta feria pane 7 aqua 7 sale
si cui placet: Ex antiqua cōsuetudine contēti sum'. Sed q̄r
tēꝑibus nr̄is q̄si in dissuetudine abijt: uolum' ut ad min' unā
i septimana abstinētiā oēs monachi faciāt: quos i firmitas
aut senectus: aut debilitas nō excusat: ul' alia cā q̄ ꝑori
rōnabilis ēē uideat'. Nec tn̄ ꝑ hoc antiquā cōsuetudiem
de faciētis abstinētijs irritatam inus. Tertia feria quinta
et sabbato a coquinario uini et coquinā accipim'. Quita uō
uō feria caseū ul' aliqd cibi lautioris accipiētes. Generalr
aut oms nr̄i ordinis cibi sale tm̄ condiunt': nisi de mīa aliud
apponatur. Oleū aut i cellio nūq̄ teneat': Ab exaltatōe scte
crucis usq; ad pascā nō nisi semel i die mādutam': exceptis
usq; ad qnquagesimā festis capli: et die susceptiōis noui prio
ris: et die sepulture frūz nr̄oruz. Et hoc i uiolabiliter obsuet'
exceptis i firmis et ualitudinarijs: debilib; senibus et minu
tis. Alias uō si prior fregerit ul' fecerit frangi: sit ex sedem
suā i cella p. xl. dies. A pascā usq; ad festū exaltatōis tertia
et quinta feria: nec nō et sabbto scde et quarte ferie. Exceptis
ꝑpetuis ieiunijs: iterato reficiam': in quo spatio ieiunia nō
dimittant' oio. Ad cenā ul' ad prādiū cū semel edim': herbas
crudas ul' fruct' si adsint accipim': que q̄cdiu uolum' reti
nem'. Coquinam uō seu pitantiā aliquā accipiētes semel
et i illa die sumim': nec debem' ea i crastinū nec et i uesꝑtinu
sine licētia reſuare. Nulli aut nr̄m clerico ul' laico detur pitā
tia dieb; abstinētie deputatis: nisi debilibus: i firmis ualitu
dinarijs et senib;: ul' ꝑ magnos hospites ul' alia cā quam
extimat ēē rōnabilē. Vinū nō nisi in prandio ul' cena pota

mus. In die tn̄ bine refectionis post uesp(er)as uinū bibere licet s(ed) cenare nō licet. Quotiēs u(er)o aliq(ui)s n(ost)r(u)m ubicu(n)q(ue) fuerit scienter biberit uinū puru(m) ad mensam: nisi urgēte nec cessitate totiēs abstineat a uino q(ua)n(do) bibere poterat ordina te. Vinū siue in cellis: siue i(n) refectorio: eodem m(od)o tēp(er)atur. Nā puro nō utim(ur). Panis q(ue)m(is) de tritico torta est. Albū ei(us) panē nō facim(us): nisi pro i(n)firmis. Sal quoq(ue) i(n) pane non ponim(us). Q(uo)d panis et uini sup(er)est sabbato recedit. Tamen albū panē q(uo)cu(m)q(ue) uolum(us) retinemus. Caseus dieb(us) statutis eorū tam in cellis q(uam) i(n) refectorio pondere dat(ur). In aduētu nec ouis nec caseo uescam(ur). Nostrū qualecu(m)q(ue) uile propositum penuriā deo gr(aci)as raro sentit: aut habūdantiā. Nā si nobis q(ui)s q(ue) pisces aut huiusmodi miserit aliq(ui)d: ea mēsura et die reficiēdis i(n)fertur fratribus: qua p(ro)pōsitū et institutio postulat. Si festū .xij. lec(tionum) nō h(abe)ns capl(itu)m feria s(ecund)a aut quarta aut vj. occurrat acq(ui)naria uinū et coquinā accipimus. si die illa datur pitancia de m(ise)r(icordi)a est nō ex debito. Tribus ultimis die bus natiuitatis pasche et pent(ecostes). nisi sit festū capli. pitan tiā in refectorio damus. Sabbato an(te) aduētum: et qui quagesimā nob(is) de cōsuetudie pitantia dat(ur). Disciplinas ul(tra) uigilias seu qualibet alia religiois exercitia q(ue) n(ost)re institu tionis nō sūt: nlli n(ost)r(u)m nisi priore sciēte et fauēte face re licet. Nullus et(iam) prior ul(tra) subditus faciat abstinētias. p(rae)t(er) ab ordine constitutas. S(ed) et siē pitanciā aliquā seu cibi: seu sōni ul(tra) alterius cuiuslibet rei facere. aut durius et graue ali quid i(m)ponere prior uolu(er)it repugnare fr(atr)es nō h(abe)m(us) ne cum ei resisterim(us): nō ei s(ed) d(omi)nō cui erga nos agit uicē resti tisse inueniam(ur). Licet eni(m) multa sint et diuersa q(ue) obs(er)uam(us) uno tn̄ et solo obediētie bono cūcta uob(is) fructuosa i(n) futurā sp(er)am(us).

De medicina: minutōe (et) rasura. Capl(itul)m .XV.m

Medici qui sunt in ordine n(ost)ro. s(ecundu)m consuetudie(m) ordis

71

i extraneis medicinā exercere nō debet. Et ꝓpterea uolumus ut accedentibus infirmis dicatur quod de huiusmodi se intromittentes capitulum reprehendit
Nullus ꝓpterea rupturam: uel alia quacumque causa se incidi faciat: uel alium incidat. Qui contra fecerit: ordinem amittat. a medicamis excepto cauterio: et sanguinis minutione parato utimur. Minuimur autem in anno quinquies. Post octauas pasce: post solemnitatem apostolorum petri et pauli secunda ebdomada septembris: septima ante aduentum. et ebdomada ante quinquagesimam. In quo tempore minutois. s. per tres continuos dies bis reficimus: aliquid cibi melioris accipientes: prima quoque die: nequid aduersi ex minutois accasione contingat: refecti ad colloquium in dormitorio fiuz sine uacuitate conuenimus: et similiter die secunda post nonam tamen si dormitur. Post prandium et uinum bibendi licentiam habemus. nō tamen in alteri cella. Nihil enim umquam alimentorum in aliena licitum habemus sumere cellam. Per hos tres dies mane redimus ad lectos: horas ante signum cantare possumus: necessaria dicamus coquinarie: atque duobus prioribus diebus: etiam tria ad cenandum oua si adsunt suscipimus: uel aliud quod priori placuerit. Secunda et tertia die minutois officium festinantius et submissius dicimus: et qui minuendi sunt: omnes simul sibi minuunt exceptis tribus: qui lectiones legant: et qui ministerium altaris adimpleant. Et tunc duobus diebus ultimis cessabunt uigilie et internallum. et omnes in ecclesia remanent: pro minutione communi ab omni ebdomadali officio cessimus
Non sacerdos ebdomadarius minuitur. sacerdos qui post eum est in eodem choro nō minuitur excepto uicero ei. Uicero quoque cantorum ebdomadarii supplet qui post eum est in suo choro nō minuitur. Si autem diebus minutois uicarius sacerdotis lectionem legat: nec ebdomadarius sed prior licet sibi minuerit ei benedictionem largitur: et forte absente uicarius. Qui sibi ex consuetā minutionem minuit: consuetum tenet quantum ad ecclesiam: nisi infirmatis magnitudo prohibeat. uel prior ei super hoc miam faciat. Quicquid in ecclesia facere et dicere. preter missam et euangelium si ei placet facit et dicit. Sin autem

commendat officium suum. Verumtamen habet et visitatorem. Sic in generali minu
tione. Qui numquam sibi minuit seu minutorum usque ad aliam diffe
runt eisdem generibus et minuti participant bonis. Duobus primis diebus
minutionis si superest de pitantia prandii usque ad cenam possunt
quicquid illud sit reservare. In kalendis omnium mensium: servato silentio radimur.
Si vero in kalendis occurrerit festum capituli: radimur die precedenti in quo aliud,
aliud festum capituli non occurrerit. Si autem kalende contingant feria ii^a
tertia quarta v^a vi^a post dominicam in ieiunio: differtur rasura usque
ad vigiliam pasche. De utensilibus celle. Capitulum xvi^m.

Accipit incola celle ad lectum paleam. filtrum. si possit haberi
sin autem pro eo pannum grossum simplicem non duplicatum
pulvinar coctum: vel coopertorium de grossissimis ovium pellibus et pan
no grosso coopertum. Ad vestitum autem duo cilicia: duas tunicas: du
as pellicias: unam deteriorem: alteram meliorem: duasque similiter cucullas
tria paria caligarum: paria pedulium quatuor: pellicios: capam
sotulares nocturnos et diurnos: saginem quoque ad ungendum
lumbaria duo: cingulum: omnia canabina et grossa. Et quicquid
prorsus ad lectum: vestitumve pertinet: cuius grossitudinis
coloris ve sit non curabit subditus vel prelatus. Liceat tamen
prioribus et aliis extra terminos exeuntibus vestes habere aliquan
tulum meliores: et pro necessitudine leviores quam habent hii qui
domi resident in quibus sicut in aliis: omnis curiositas et accura
tio removetur. Cum enim ad omnes monachos: tamen maxime ad nos
humilitatem arctiorem quoque priorum et universorum quibus utimur vili
tatem paupertatem et abiectionem: certum est pertinere. Habet etiam celle
habitator acus duas: filum forficis pectinem novaculam ad caput
cotem: vel cultellum: et corrigiam ad acuendum. Ad scribendum
vero scriptorium: pennas. cretam. pumices duos. scalpellum unde
ad radenda pergamena: novaculas sive rasoria duo: puncto
rium unum: subulam unam: plumbum: regulam postem ad regulandum
tabulas. graphium. Quod si frater alterius artis fuerit quod apud nos raro

uasa cōtingit: omnis enim pene quos suſcipimus: si fieri pōt scribere
docemus. Hīt artis ſue īstrumenta conuenientia. Adhuc et libros
ad legendū de armario accipit duos: quibus oēm diligētiā curā
q3 pferre monetur: ne fumo: ne puluere: uel alia qualibet sorde
maculentur. Libros quippe tanq̄ sempiternū aiarum nrarū cibū
cautiſſime custodiri: et studioſiſſime uolumus fieri: ut quia
ore nō poſſumus: dei uerbū manibus pdicemus. Quot enim libros scri
bimus: tot nobis ueritatis pcones facere uidemur: sperantes
a dño mercedē pro oībus qui per eos uel ab errore correcti fue
rint: uel ī catholica ueritate profecerint: pro cunctis etiā
qui de ſuis peccatis et uitiis cōpuncti uel ad desideriū fuerint
patrie celestis accenſi. Et datur ei olle due: ſcutelle due tercia
ad panē: uel pro ea mantile. Quarta grandiuſcula ē ad fa
ciendas mundicias. Coclearia duo: cutellus ad panem
iusta ciffus: uas aquariū: salaria: patella: manutergiū
ad ignē focale: esca: lapis igniarius: ligna: securis. Ad opera
uero dolabrū: idcirco autē uni tanta cōcedimus: ne quod
illicitū ducimus exire de cellis cōpellatur: hoc enim nequaquam
conceditur nisi cum ad clauſtrū aut ecclesiam horis ſtatutis
cōuenitur: uel de licentia. **De celle et ſilentii obſeruantia. et de his
qui importune celle ſe ingerunt. Capitulum. xvij^m.**

Celle igitur incolā diligēter ac ſollicite decet inuigila
re: ne quas occaſiones egrediendi foras uel machinetur
uel recipiat: exceptis his que generaliter inſtitute ſunt: ſed potius
ſicut aquas piſcibus: et caulas ouibus: ita ſue ſaluti et uite
cellā deputet neceſſariā. In qua quāto diutius tanto libentius
habitabit: et quā ſi frequenter et leuibus de cauſis exire
ſueuerit: cito habebit exoſam. Et ideo ſtatutis ad hoc horis. i.
post nonā diei colloquii petenda debet petere: et accepta
tota diligentia custodire. Quod ſi quis uel ſua uel alterius negligentia
pane: uino: aqua: igne uel caruerit: uel inſoliti ſtrepitus aut

clamorem audierit vel periculum ignis insisterit licebit exire: et
subsidium prestare vel petere: et si periculi magnitudo poposcerit
silentium et solvere. Soli enim degentes: signa cenobiorum aut nulla
aut pauca novimus sufficere putantes linguam solam: non etiam ceteros
artus reatibus implicare laqueandi. Et ideo si tantum necessitas urget
uno vel duobus aut paucissimis verbis quod res postulat malumus in
dicare. Qui non aliter silentium fregerit: culpam suam clamet: et
disciplinam accipiat in capitulo proximo subsequenti. Et si assuetus
fuerit in frangendo: pena puniatur maiori. Si non aliquis importunus
ad cellam venerit: vel nutibus: vel si non intelligit verbis: ad came
rarium eum mittimus. Amplius cum illo nisi iussi non loquimur: nec si
sit germanus. Quod si ex nostris ad cellam venerit aliquis volens
loqui nobis vel intrare nobiscum: interrogatur prius si prior iusserit
Aliter ad colloquium non recipitur nec intrare permittitur: nisi talis fuerit
de quo sit credendum quod sine licentia non venerit. Cum autem aliquis
est in alterius cella: vel alibi per licentiam extra cellam audito com
pletorio statim recedere debet nisi maiorem moram faciendi
speciale mandatum habuerit. Nullus autem ad fenestram vel per hostium
debet ad colloquium recipi et si dixerit se habere licentiam
colloquendi.

De ligatore librorum et fratribus aliis qui alicui operi mancipantur c. 18.

Ille autem qui ligat libros si sit. et potest
dealbat postes et preparat pelles et ea que pertinent ad obedientiam
suam custodit. Cum autem aliqui ex monachis emendandis: vel ligan
dis libris vel alicui tali operi mancipantur: ipsi quidem loquuntur ad in
vicem: cum supervenientibus vero nequaquam: nisi priore presente aut
iubente. In estate cum aliquis operatur: vel emendat non debet sine spe
ciali licentia tempore dormitionis operari nec post recordationem.
Quandocumque autem duo vel plures simul in cella fuerint. hostium
celle primum debet esse apertum. Ad opus manuum de consuetudine
non nisi ter trinis diebus in anno conventus exit. In illis autem
novem diebus quibus ad operandum exitur nunquam sine vacante mane.

nec post nonā tp̃e dormitiōis exim⁹. In hyeme aūt q̃ nō dor
mitur: post prandiū sine uocante exim⁹. Ex quo uō opari
incipimus: silentiū tenem⁹ donec a priore uł uicario bndici
te audiam⁹: rursusq3 ī silentiū operam⁹. Porro die p̃ma an̄q3
opari icipiam⁹: ī cimiteriū cōuenim⁹ et dicam⁹ de profundis
requiē etnā: pr̄ nr̄. Et ne nos. A porta īferi. Dn̄s uobiscū. Ore
mus. Deus cui⁹ misatiōe. Actiones. Fidelium. Requiescāt i pace.
Uno die communiū opū pitantiā hēm⁹ de cōsuetudie. duoby
religs uinū et cyna3 Ut nullā ex terminos possideant
et de nūō aialium et mercenariys capitulum xviii
Cupiditatis occasiones nob et nr̄is posteris quātū deo
iuuāte possim⁹ p̃cidētes: prius scripti sanctiōe sta
tuim⁹ quatin⁹ nulla domus nr̄i ordinis. extra terminos suos
aliqd oio possideat: absq3 licētia capli gn̄alis. Id ē nō agros nō
uineas nō ortos. nō ecclias nō cimiteria nō oblatiōes: nō deci
mas et queciq3 hui⁹moi. Itē statutū est ī caplo. firmiterq3
sancitū ne absq3 eiusdē promissū: domus aliqua terminos
suos dilatet: nec ullo mō psonā sup nūm accipiat. prohibi
tum ue p capitlm teneat possessionē. Siq domus iquolz horum
trū otrafecerit: prior et ei⁹ pcurator si ei cōsensit sine
retractiōe ex capli decreto obediētias amittāt: cui pene
subiacebunt: qui extra terminos possessiōes qualēciq3 et per
petuū censū donatiōe psūpsint detinere. Ceterū de posses
sionibus que nē ex terminos detinētur: uł q̄ decetero pue
nerint ad domos qualz dictū est: ut īfra biēniū ex quo eas
hēre cepint nūasdū nullo iris censu retento: sine fructu alie
nentur et cōuentiby districte iniūgit: ne talē alienatiōez
īpedire psumāt. Qui uero palā uł simulatiōe seu uelamīto
qualiciq3 contrafecerit: nec nō et cōuentus qui p̃dictam alie
natiōez īpedierit: possint a caplo excōicari et contradicto
res sint ex conuentum et teneāt ordinē donec a sua iobediētia

resipiscant. Si vero si predicta alienatio infra duos annos ut dic
tum facta non fuerit: extunc priores ipsarum domorum fideliter procu
rent et reddant capitulo generali omnes proventus dictarum possessio
num pauperibus domibus ordinis ab ipso capitulo erogandos: nunquam tamen
ipsis eisdem quantumcumque sint pauperes: et nihilominus extunc ipsi priores
sint extra sedes suas in ecclesia: et procuratores eorum non minus si eis
consenserint: usque quo vendiderint dictas possessiones. Et hec
pena non iniungitur eis districte. Quod si eam non observaret nulla
tenus missas interim celebraret: et nihilominus capitulum vel visita
tores augeant penam istam: vel possint deponere eos si eis videbitur
maxime si in alienatione dictarum possessionum inventi fuerint negli
gentes. Et auferetur penitus omnis spes deinceps dispensandi super
possessionibus: vel redditibus extra terminos habendis: nisi tam
urgens et inevitabilis esset necessitas: quod maius detrimentum in
de accideret quam si statutum firmatum tam sollempniter rumperetur
et nisi forte in agnellariis: et cellariis: ubi magna necessitas
quod maius detrimentum inde accideret quam si statutum firmatum
tam sollempniter rumperetur: et nisi forte in agnellariis et cellariis
ubi magna necessitas apparet: Excipimus tamen omnia que per generale
capitulum quibuscumque domibus sunt concessa. Pure quoque elemosine
sine dono: et rei possessione extra terminos habite possunt haberi: pascua
et extra terminos licite possunt emi et possideri. Interius quoque ag
nellariorum nemo presumat facere aliquam culturam sine licentia
capituli generalis: excepto quod ortus ibi potest haberi. Terras etiam
et pratum et vineas alienas extra terminos coli prohibemus
Nulla enim domus ultra .xl. tricenarios inter oves capras lac
tantes: vachas .xl. alias .lx. saginario .vi. habere usurpet. Verum
tamen prior carthusie poterit dispensare usque ad .xx.ti tricenaria
ovium: adiectum numero ad dictum. Siquis itaque sine licentia prescripti
animalium numerum excesserit: residuum cedat in usus capituli sicut de possessio
nibus predictum est: et prior et procurator si consenserint puniant

nec excuset eos ignorantia super his: nisi forte per mendatum magistro
rum pectorum decepti fuerint in quo casu ipsi mentientes: pannum susti
neant generalem ordinis disciplinam et amittant obedientias. Prior tamen
ex magna necessitate statim vel postea poterit eas ipsis commendare
Eatem postea priuatur magister omnium si ultra uiginti oues teneat sin
gulis pastoribus suis absque licentia generalis capituli vel prioris capituli
carthusie super annum: quarum agnos non teneat nisi ad tempus pa
riendi ad plus usque ad festum omnium sanctorum. Runcinum vel quemcumque equum
non emancipatur: occasione nutriendi postea ultra .x. Domus que voluerint
runcinos habere ad segetes triturandas non habeant ultra .xvj. Prop
ter tamen cum ipsis messes exerceant: nullum que alium ex ipsis questum
faciant prece vel precio: mercede: vel obsequio: eos extra ordinem
aut cantando: sine speciali licentia capituli generalis. Mercenarijs
ad parochias suas eant pro confessione et communione. In merce
narijs uero bubus et canibus: modus: absque superfluitate ser
uetur. Nulla domus nostri ordinis subtrahat mercenarios alteri
domui. Que uero sciens subtractum retinuerit: in hoc puniatur
ut domui cui fecit iniuriam aliunde suis expensis prouideat.
Qui uero conducuntur: sollicitentur et precipiatur eis ut sint
continentes ad usuram non accomodent: cultellos barbarinos
non portent: decimas reddant de animalibus suis: et ad reddendum
dum cum tempus fuerit inducantur. In quorum obitu dicatur procis
missa una ab ebdomadario et singulis placebo in cellis.

Ne suscipiamus placita aliena ne pro aliquibus scribere uel emere presumamus.

Statuimus ut nullus nostri ordinis in se tanquam iudex vel
arbiter placida suscipiat aliena. Nisi si a sede apo
stolica ei aliqua causa ex nobis fuerit delegata: tunc ad eam
audiendam exeat: quamuis licentiam a priore carthusie non ha
buerit exeundi. Qua in re sciendum quod nisi litteris commis
sorijs carthusiensis ordo exprimatur: sic indulgentijs
a domino innocentio papa tertio habemus manifeste declarat

eam nō tenet delegatus audire. Pro bīs et qui nō sūt de
ordine nrō: nllꝰ nrm quaslibet res cambiat aut uēdat
Emere uō si necitas exegerit possum⁹. Nō fiat lex passī
nec pro quolibet: nec sine licētia prioris sui.

De transgressoribꝫ et reprehensoribꝫ statutorꝫ et de romana cu
ria: de inobedientibꝫ et contumeliā īferētibꝫ cōspiratoribꝫ
discordantibꝫ domū suā diffamātibꝫ et de his q iurāt ul blasphemāt

Siqs prior pse ul psubiecti sui instituta capituli
contumaciter uiolare psūpsit: postq eo cōstitue
rit ī cōspectu toti⁹ capli culpā confessus extra egrediēs
nudatis pedibus uestimētis pro consuetudīe detractꝫ
uirgas portans an conuentū pro disciplina humiliter
suscipienda reuertatur. Idē quilꝫ silēz in domo sua pro
sili culpa subiectus suis disciplinam īponat. Porro si
dom⁹ aut qualꝫ nr̄i ordīs psona: pse ul paliuz lrās a
romana curia sine licentia capli gnālis postulauerit
seu curiā romanaz adierit: ul pse alijs ue qbuslibet qli
cumqꝫ ex cā dn̄o pape scribere presūpserit. societate toti⁹
ordinis pereat: nisi caplo eū renūtiare reconciliare pla
cuerit: ul alr corrigendū punire. Domus tñ carthusiē
auctēe capli gnālis pdictā licētiā dare poterit sup āni
et eadē uti pro sua et ordīs magna necitate. Quicū
qꝫ uō statutis capli rebellis ul cōmurmure reprehensor ex
titerit: et qui priori aliqd iubenti fuit īobediens: aut p
uerse obediens. et si conuersus hocipm fecerit proximiter
et cōmonitus emendare noluit ordiēz teneat intra uel
ex cellam et sit ex conuētuz. Et si amonitiōez tertiā p in
terualla dierū fcām. obstinatus pmāsit: prior ipm ex
pellat ab ordīe. Qui frēz suū ul et redditū mētri dixerit
seipm mox īcludens ī cella: maneat ex cōuentū donec sa
tisfecerit ad prioris arbitriū. Si aliā cōtumeliā irroga

ueꝛit: iuxta modū culpe moꝛ sustineat disciplie. Siqs do
mū; suā diffamasse fuīt reprehensus dieb; ad minus .xl.
sit nouiti⁹: et careat colloquio claustri. Si prior idonee mō
strare poterit q ex subditis suis duo plures ue cōspiraue
rint i eadē domo a uisitatorib; puniāt ul' si prior eidem
domus interit expedire eum scribat priori carthusie qui
de suo conuentus consilio rescribat et disciplinā. Qui int'
se pacem et cōcordiam p cōtemptōes et rixas uiolare pre
sūpserint: et sepi⁹ amoniti emēdare noluerint p domos ordis
uisitatoꝝ iudicio sub disciplina cōgrua diuidant'. Et si uni⁹
solus nimis sediciosus fuīt: iudicio prioris: aut uisitatoru;
i eadem domo puniantur. Siqs nr̄m ut pleriq; faciūt secula
res ipse iurando ad dicēda de deo seu de sacramētis: ul' de
scis eī turpia siue cōtumeliosa u'ba proruperit. impie u'boꝝ
nō negligēter pensata tāq; execrabilis atq; blasfemus
prout res exegerit: pene subiaceat grauiori. Qui uero
que dicit iurando simpliciter p deū p fidē suā: p xpm: si deus
me adiuuet: aut alio simili mō: audiente uno ul' plib; affir
mauerit. statim ubicūq; sit ueniā accipiat. Et hec pro
cōsuetudie faciat: grauius puniat'.

De cōsuetudinibus monachoꝝ gnāliter. Capm̄. xxvi.

Non ē nr̄e consuetudinis pro uictualibus murmurare
maxīe i cōuētu. Nā adiutoriū quorū: debem⁹ exprimē
quos et quot hr̄e uolum⁹: et q̄ diu. In cella alti⁹ loquī nob
cantare nō licet: nisi op̄tem cū illo. Cū prior foris ē: obser
uantias ordis nos cōuenit fortius obseruare. Qui scribere
scit et pōt: et noluerit a uino abstineat arbitrio prioris.
Nā domi⁹ hr̄t .xiij. cellas prior nō maneat ex cellam nec
monachus aliqs nisi procurator. Si monachi fuīt .xiiij.
Quicūq; conuient⁹ exire pōt pelles ex celli sine capa porta
re nō licet. In cōuentu sine capa cinctā pelliciā nō portem⁹

D[illegible] i p[illegible] por
i quem legit capitu
[illegible] 22 postea seq
capitulo [illegible]
i capitulo 5 [illegible]

Iuxta voluntatem vestram nocturnis utimur sotularibus custodientes
tamen eos a ceno et pluvia et nive quantum possumus. Petere acci
pere et donare sine licentia si quis presumpserit: pro qualitate culpe
puniatur. Adiuratorie simulate sub specie donationis et huiusmodi
a nobis vel inter nos nullo modo fiat. De misericordiis dictum est ut
petentes eas de consuetudine subtrahant: donec quod de misericordia: quod
de consuetudine fit: bene recognoscat. Statuimus ut nulla consue
tudo contra statuta valleat aut tolleretur. Cum episcopis qui de or
dine nostro non fuit: aliquem nostrum habitum prohibemus omnino. Extra
quasdam ex terminos: nisi vice prioris ituro ad capitulum generale vel
ad ordines suscipiendos: vel ad novum priorem regendum nulli
monacho sine licentia prioris carthusie licet. Licentiam
a priore alicui clerico vel laico denegatam non poterit postea
dare vicarius aut procurator nisi urgente necessitate po
stea occurrente. Et ideo petitor etsi non interrogatur dicat quod si
bi fuit a priore denegatum. ne ut fraudis reus si eam ab ig
norante obtinuerit arguatur debeat et puniri. Similiter si quis licentiam
a vicario vel a procuratore denegatam: a priore postea petere
voluerit: a predictis fuisse denegatam manifestet eidem. Nullo
tempore aut loco ingratiis post prandium aut cenam: accipimus
coram episcopis vel etiam coram extraneis veniam. Vestimenta nostra nec ni
mis longa sint. nec nimis brevia: et tamen in vestibus quam in pelliciis
modus servetur. nec scindantur pellicie. Singulis annis a cir
cumcisione usque ad quinquagesimam. conversi et redditi monacho
rum a quinquagesima usque ad ramos palmarum: quicquid habent osten
dant et exponant voluntati priorum. Dominica ipsa dominica ramis
palmarum: omnes tam monachi quam conversi et redditi conveniant
in capitulo monachorum ibique non premisso alio sermone tractetur
de consuetudinibus ordinis: et expediatur a priore: et a sin
gulis sacerdotibus omnis tunc presentibus absolvantur qui occultaverint aut
retinuerint aliquid ultra .xii. denarios valens: donec priori

illud ostendat et exponat: uel si quid a prefixo die ramis palma
rum sine licentia donauerit seu aliter alienauerit uel etiam
commodauerit ultra summam predictam donec confiteatur
priori indulto tamen spatio presentibus ad confitendum usque ad diem
cene et absentibus usque ad octauam diem reuersionis ad domos suas
sine accomodatis ultra ualorem trium solidorum domum grauauerit
nec fuerit ut dictum est confessus tamquam de proprio iu
dicetur si conuictus fuerit: et de ordine expellatur. Si uero istam pre
dictam summam delinquerit prioris arbitrio puniatur. Quicumque
seras clandestinas habuerit sit extra cellam et extra conuentum. Fratrum
cumque in quacumque obedientia cuiuslibet agit uices. nihil omnino in ea
sine licentia mutare permittitur. In cellis quas ipsis nihil nisi pri
orissimum et iussum mutari fieri ne sinitur nec domus laboriose
facte curiositate deteriorentur uel destruantur. Generaliter autem in
alterius cella nullus nisi uel iussus ingreditur: Si alicui nostrum uel ue
stis uel aliquid huiusmodi missum fuerit ex antiqua consuetudine non ei
sed alii potius datur ne quasi proprium habere uideatur. In arbitrio tamen
prioris relinquatur utrum ei cui missum est an alteri detur.

De Nouitiis Capitulum. xxiij.

Pueros siue adolescentulos non recipimus: sed uiros qui
post uicesimum septimum dum per manum moysi uiginti annorum
ad sacra possint bella procedere. A nouitio nec uestis nec
aliud exigatur. Si prior exegerit: sit extra sedem suam in ecclesia .xl.
diebus: et totidem sine uino faciat infra sex menses abstinentias. Si
procurator uel alius exegerit sit nouitius per .xl. dies et totidem in
capitulo recipiat disciplinas: prioratum prior et procurationem
procurator amittat. si eius sententibus exactio iam uenit ad effec
tum. Quando aliquis ignotus uenit ad nos uolens fieri monachus
aut conuersus aut redditus. si nobis placuerit ut probandus
recipiatur: primo queratur ab eo coram testibus. si de ordine exierit
aliquo: si liber: si absolutus: si absque incurabili sit morbo. si de

q̄relis satisffecit. Is uō qui uult fieri monachus insup̄ interroget̄
si possit ad sacros ordines ascendere. Examinatur quoq3
si legere ul' cantare nouit · 7 pōt. Sciturus quicūq3 sit ille cle
ricus ul' aut laicus: q̄ si id de quo interrogatus cellauit. po
terit et post professiōez expelli. Sacre scere oīa iqrēda sunt.
etiā si p̄sona nota sit. q̄r plurima de qbus cōscientia est. alioꝝ
p̄nt effugere cognitiōem. Ad hec si cōsiliū prioris et fratrum
fuit ut probandus recipiatur. talis forma s̄uetur. Toto cor
pore prostratus p̄ miam postulet se recipi pro p̄bendario 7 seruo
oiūz. Cui stare iusso dura proponit̄ 7 asp̄a: totaq3 uilitas
et asp̄itas uite quā subire desiderat prout fieri pōt. añ oclos
ponitur. Atq3 si ip̄titus manēs. respondit se de sola dei pieta
te: friūq3 orōnibꝫ confisum ea prout dīna clemētia concess
serit ip̄leturū: tūc demū suadetur ei oībꝫ qui ad ūsum eū aliqd
p̄nt iux̄ euāgeliū recōciliari: et si qd aliquē defraudauerit: et
si nō quadruplū. ut zacheus. simplū tn̄ ul' saltim si hēt unde
restituere. Qui si statim nō sit paratus indui certus ei usq3
adquē si nō uenerit: nos nō tenem̄ eidē. Deinde ad pedes prioīs
ul' uicarij: si p̄or abūs huiusmōi receptiōez ei cōmisit. genua flec
tens uinctas man̄ īferat īfra man̄ prioris: et prior ex p̄te dei
et ordīs et sua et friūz societatē concedat ei et proponat ei
dem q̄ añ professiōez pōt liber exire. Et sicut ē i optiō ei exire
ita ē i nr̄a eū expellere. si nob' qd' absit nō placeret cō ūsatio
eius. Quo fc̄o recipiat̄ in osculo pacis: a priore primo deīn
a ceteris oibus. Adlatū aūt terminū ueniēs nō osculat̄
s3 statim p' supplicē i cōuētu postulatōez rasus induit̄ et i
examinatōe ad nun' anna ponit̄. exceptis epis et cardina
libus qui protin' ut uenerit. si hec postulet ad professiōem
admittitur: et si pontificalia retinuerint nō faciant
offitia miora sacerdotis. Si nō retinuerit. i eoꝝ dispositōe
sit: utrū miora offitia exequat̄. Si itaq3 hītū nostrū susci

pete noluerint. eu͂t in cella. Si noluerint: fiue͂t eis i hospitio.
et sepellie͂tur i nr̃o cimiterio. Alias u͂o si priori et co͂uentui
placue͂t p̃mus sit i ordie͂ quantu͂ ad locu͂ et quantu͂ ad oi͂a q̃ singli
p ordie͂z faciam͂ aut dica͂m. no͂ quantu͂ ad officiu͂ antiquoris. Et
si postulauerit et priori et co͂uentui placue͂t. infra annu͂z faciat
professio͂em. Alij u͂o nouitij ista die professio͂is no͂ missa͂ non
eua͂ngeliu͂ no͂ epl̃am dic͂t: nec et ad priuatas fuiu͂t. nisi forte
q̃n̄q3 priori aliter uideat͂ co͂siderata qualitate p̃sone. Ez eb ex[i]tam
cenitus facere et tam i ecclia q̃ in refectorio legere pn̄t. q̃ cito sibi
fue͂t iniunctu͂ a priore. ¶ Si is qui recipit͂ monachus e͂ statim
sua exutus. nr̃a est iduendus cucullam. nullate͂s tn̄ nisi post co͂pletu͂
probatio͂ez annuale͂ professio͂ez facturus: quia cu͂ faciet no͂ bn̄
dicet͂: si i priori ordie͂ fue͂t bn̄dictus. ¶ Si u͂o clerie͂ seculari
aut canonicus regularis alterius ue͂ cu͂ius ordi͂s fue͂t nec
suppellitiu͂. n͂e aliud de priori hitu ei dimittit͂: s3 co͂festim nr̃s
induit͂: sicut qui de seculari co͂uersio͂e uenerunt indui con
sueuerunt. ¶ Indutus igit͂ nouitius: et p̃paratus: ducatur
ad ecclesiam et i struit͂ ut ad gradu͂ altaris faciat oro͂nem
sua͂. Interim conue͂tus i ecclia͂ uersu͂. Veni sc͂e sp̃us sine ca͂la
Quo finito dicat prior. Co͂firma hoc d̃s. et respondeat͂ a con
uentu. Q̃d opat͂ es i nob. D̃ns uobiscu͂. et cu͂ sp̃u tuo. Orem͂
Actio͂es nr̃as. Et deus qui corda. Quo dicto ducat͂ ad cella͂ cum
hiis psalmis. Miserere mei d̃s. Qua͂ dilecta. Memento d̃ne
dauid. Si unus aut duo sufficere pn̄t. un͂ tm͂ aut duo dicat
Eundo ad cella͂ p̃cedit prior cu͂ stolla et asp̃sorio: seq̃t͂ nouiti͂
deinde conue͂tus: p̃cede͂tibus antiquoribus. Venie͂s aut̃ p̃or ad
celle hostiu͂: asp̃git nouitiu͂ et ip̃am cella͂ dice͂s. Pax huic
domui. Tene͂s manu͂ nouitij introducat eu͂ et ducat ad
oratoriu͂. Finito u͂o psalmo siue psalmis cu͂ gl̃a p̃ri. seq̃t͂
kyri͂. xp̃e͂. kyri͂. P̃r nr̃. et ne nos. Saluu͂ fac s̃uu͂ tuu͂. Mitte
ei. Esto ei. Nihil proficiat. D̃ne exaudi. D̃ne d̃s uir. D̃ns

nolxxi. Orem⁹. Deus qui iustificas ipiū 7c. Pretende dñe famu
lo tuo 7c. Exaudi nos dñe sc̄e pr̄ 7c. Per xp̄m dñm nr̄m.
Dū ista dr̄ est nouiti⁹ flexis genibꝫ ī oratorio. Quibꝫ cōpletis
prior iniūgit ei celle: et aliorū que ad ordinē nr̄m ptinent
obsuātiaꝫ: et exactū ī remissiōꝫ peccatoꝝ et audita ei⁹ con
fessiōe absoluit eū a uotis factis ī seculo: si pseuerauit ī ordie.
Cōmendat qꝫ unū uni ex senioribꝫ quē idoneū ad hoc cognoue
rit: qui eū horis cōpetentibꝫ uisitās: instruit eūdem ad horas
dicēdas. et ad ceteras obsuātias ordis quas ignorare nouitiū
nō oportet. Ad qđ agēdū p unā ebdām ul' ampli⁹. si necc̄ium
forte hoc prior cognouerit: sollicitus esse debet: qui ei fuīt assi
gnatus. Interim uō pse solū ī cella horas dicat: frēs pter prio
rem et procuratorē consueuerūt ab ei⁹ uisitatōe abstinere.
Nouitij aūt res suas priori ex integro reddant: ut nō ipi: sꝫ
prior ul' cui pcepit eas custodiat. De quibus q̄nqꝫ añ professiōꝫ
ordinare uoluerint fiat iux̄ dispōnē ipoꝝ. Siqs de alia reli
giōe uenit ad nr̄m. credim⁹ qđ possit usqꝫ ad tempus pfessiōis
disponere de rebus quas secū asportat de uoluntate sui maioris.
Nullus uō nr̄m de rebus nouitij aliqđ: nec ad procuratorē
faciēdā instruat ab aliquo nr̄m. Nouiti⁹ blande leuitijs ma
xime tractatur ī primis: nec cito tñ subito īstitutois aspita
tem subire cōceditur: sꝫ paulatim et ut rō ul' necc̄itas postu
lare uidetur. Nā et cū cōquinario q̄nqꝫ loquendi licētiā hꝫ: et a
priore sepius uisitat'. Nouiti⁹ nec respondit: sꝫ cū offendit īstru
itur a priore ul' magistro suo. De caplo et claustro cū necc̄e est remo
uet'. Utrū aūt ī colloquijs breuē aut longam morā faciat: fit
ī dispositiōe prioris. De negotijs dom⁹ nō se debet intromittere
nisi interrogatus: et tūc debet poti⁹ respondere iux̄ uoluntatē
alioꝝ q̄ iuxta suā. Nō queat licētiā ut possit aliquē uisitare
nisi forte īfirmū. Nouitij et reddita ordinis nr̄i nec a priori
bus nec ab alijs mō aliquo subleuēt' ul' subtrahant'. Cū siqs

fecerit legitime puniat᷑: nihilomin᷒ subtracti ad domos ubi uo
tum fecerant reuertant᷑. Qđ si ipse nouici᷒ ad aliā domum
se trāsferre noluīt: nō liceat ei absq licētia gnālis capli: et do
mus in qua uotū fecit: et si nōdū hītū suscepiat. Si nouitius
exierit et postea reconciliatus fuīt: post reconciliatōez proba
bitur p annū integrū anq̄ profiteat᷑. Posito fri pro aliqua cul
pa ultio supueniēs nouiti᷒ post pōitur. Conuersi p disciplī
nam facti nouitij. si necessitas domus fuīt in qua sūt po
terunt pro negotijs ipius domi ext᷑a terminos mitti. Si cleric᷒
ul' laicus qui uotū fecit ī manū prioris abnte priore uenerit
ad domū in qua uotū fecit: ul' ifra terminos: et ī firmitatem
grauez īciderit possit recipi et īdui. Nullus uō alius abnte
priore recipiat᷑. In cruce signatis recipiēdis nullū facit ī pedi
mētū uotū cruciās. Uxoratū uxore seculū nō relinqnte qui
sine propriȷ et epi auctē recepit prioratū amittat: et si uxō
recipiēdi: se relicturā sctm promittat. De ordine frēcatorꝝ
ul' minorꝝ nullꝰ recipiat᷑ absq licētia prioris ul' mīstri pro
uincialis eorūdem. Conuersos aut clericos monialiū nrī
ordis: sine earꝝ licentia recipere nō debem᷒. Qui si de domibꝫ
priuilegiatis ad nos uenerit: nec ab eis fuīnt infra ānuz
regsiti: ex īdulgētia nobis a sede aplica cōcessa eos libere re
tinemus: eorūqꝫ recipim᷒ professiōez. Infirmos qui nec pedi
bus suis. nec equitando pnt terminos nros intrare: nullꝰ recipi
mus mō: prior qui contra fecerit prioratū amittat: Siquis
sanus aut īfirmus uotū fecerit intrandi ordiez: et īt᷑are
noluīt prior domus si uult faciat eum cōpelli p maiorem
suū ad uotū cōpellendū. Qui fecit uotū intrandi ordiez
nrm anq̄ suscipiat hītū monachi ul' cōuisi: pōt si uult fie
ri redditus si nō sit sacerdos. Propt leprosū si iter nos fuīt
nouitios recipere minime recusam᷒. ~~cū~~ Edificat᷑ aūt ei do
muncula ext᷑ clausurā aliarꝝ: et ibi a priore et a sotijs ui

sitatur. Si novitius ante professionem lepram incurrerit: non faciat
professionem. Tamen si in domo remanere voluerit habebitur pro pro
fesso: et ei providebitur ut professo. Leprosi nostri ordinis carnes comedere
nulla permittitur excusa sicut nec aliquis infirmo. De professione noviciorum. Capitulum xxiiij.

Quem tempus quo novitius benedici
debeat instituerit: si receptibilis apparuerit: et in diebus festis
capituli in petendo misericordiam sedulus fuerit: non in primo sed in secundo festo dies
ei quo in totum suscipi debeat certus instituetur. In quo cum in capitulo iterum
misericordiam humiliter postulaverit: facultas ei seu recedendi si
voluerit seu sua omnia quibus vel quibus placuerit distribuendi libera
tribuetur. Quod si perseveraverit pulsans: optatus ei tribuatur assensus.
Proponant autem priores clericis et laicis cum professionem facere volue
rint: quod si ea commiserint que digna sunt expulsione iuxta constitutionem
capituli: priores de eorum expulsione apud deum non tenebuntur. Propo
sitis igitur que proponenda sunt vel fiunt: dicatur novitio quod ad missam
sit professionem facturus et communicaturus. Et quod ipse vel alius si scri
bere nesciat hanc ei professionem scribat. Ego frater ill. promitto sta
bilitatem et obedientiam et conversionem morum meorum coram deo et
sanctis eius: et reliquiis istius heremi que constructa est ad honorem
dei et beate semper virginis marie et beati iohannis baptiste. In presentia
domini ill. prioris. In cuius fine ipsemet manu propria signum crucis
depingit. In ipsa autem missa qua suscipiendus est: post offerendam
ad gradum ante altare venit. inclinat et versum hunc tertio repe
tit choro incidente eundem. Suscipe me domine secundum eloquium tuum et vi
vam: et non confundas me ab expectatione mea. Post cuius tertiam
repetitionem additur gloria patri. kyrieleison. christeleison. kyrieleison. pater noster. Interim
novitius ante hospites si adsint et ante singulos monachos ge
nua flectens et formam osculans: dicat ita ut possit audiri
Ora pro me pater incipiens a choro prioris. Post hec rediens
in eodem quo primus inclinaverat stat loco. Tunc sacerdos ad illum conversus
subdit. Et ne nos. Salvum fac. Mitte ei. Esto ei. Domine exaudi

Dn̄e deus uītu. Dn̄s uobiscū. Sicq̄ʒ cuculla sup gradū an
nouitiū positā bn̄dicit dicēs. Orem̄. Dn̄e yh̄u xp̄e qui
tegimen ꝛc̄. Dehinc capa detracta. cuculla nouitiū iduit
Sicq̄ʒ ad cornu accedēs altaris professiōēʒ suā apte et distic
te audiētib̄ oīb̄ legit. lectāq̄ʒ sup osculatā offerat altari
Jnclinat̄ q̄ʒ ad sacerdotis pedes: tali deͤs̄tatōē suscipit bn̄
dictōēʒ. Dn̄s uobiscū. Orem̄. Dn̄e iesu xp̄e. qui es uia ꝛc̄. Ex
hoc tp̄e quo susceptꝰ ē: ita se ab oīb̄ que mundi sunt itelligit
alienū: ut nulli' prorsus rei nec sui q̄dē ipsius sine prioris licē
tia hēāt potestatē. Cū eiʒ ab oīb̄ qui regulārit uiuere decreue
runt. obediā magno studio sit s̄uanda: ab hꝭ tn̄ tanto de
uotius ac sollicitus: quāto districti' arcēiq̄ʒ subiere ꝓpositū
ne si qđ absit ista defuerit tātī labores nō solū careāt p̄mio
sed et supplitiū dānatōis icurrāt: hinc eiʒ samuel. melior est
inq̄t obediētia q̄̄ uictime: et ascultare magis q̄̄ offerre adipē
arietum: qm̄ q̄̄si peccatū ariolandi est repugnare et quasi
scelus ydolatrie nolle acq̄escere. Ad unum testimonium
et obediētie laudē: et īobediētie sufficiētēʒ hēt uitupatōēʒ
Nouitius facta professiōē nisi aliud ꝯrat ul' hēē se dicat
i libris aut rebus quas forte attulit q̄̄ i illis q̄̄ ī domo i ueīt
Post ānualē probatōēʒ nouitiū clericū seu laicū nisi pro
fessiōēʒ facere cū nobis placuīt sit parat' ap̄ nos nō retine
mus. Ordinē aūt ubicūq̄ʒ i conuētu cū cuncti tenem̄: quē
singulis sume dedit aduentus: nisi quē forte prior aut capl̄z
ḡnale aliquo suppōsuerit ul' ꝓposuerit ob cām. Cū aūt noui
tij duo ad aliquā domū uenīūt: qui posterior ueit si pꝰus pro
fessiōēʒ fecerit: primꝰ deinceps remaneat. Siquis ēt in duab̄
domibus nr̄i ordinis professiōēʒ fecerit. in scd̄a tn̄ monach'
aut conuersus aut reddit' erit: i prima tn̄ nihilō' saluū ei rema
neat bn̄ficiū spūale dū mō accōne cūminis nō trāsferatur
ad aliā domū p̄' cimiʒ ibidē professiōēʒ faciat: ul' infra q̄n

cuique priori placuerit.

De numero habitatorum. Cap. xxvm.

Numerus habitatorum in domibus nostris: monachorum videlicet tredecim est: si deus eos miserit. et si facultates domorum tolerare putaverint. Quod et si talis aliquis venerit cuius utilitas et honestas videatur vix posse recipi misericordiam postulaverit: addetur et quartusdecimus. Et quia de agricultura et nutritura animalium potius quam de redditibus alienis vivere disposuimus. laicos in nostram societatem admisimus qui agriculture et pecorum nutrimento: et aliis corporalibus exercitiis prout eis iniunctum fuerit diligenter intendant: sicut et clerici spiritualibus opera dare tenentur. Laicorum igitur numerus quos conversos vocamus. sexdecim statutum est: et redditorum septem: quorum scilicet redditus unus poterit esse clericus: sed in habitu redditi non poterit ultra diaconum promoveri: sed si vellet sacerdos fieri: ad alium ordinem poterit se transferre. Ad predictum etiam numerum si necessarium fuerit quatuor poterunt addi redditi vel conversi: hanc autem numeri paucitatem hac consideratione delegimus: ne ad maiores quam domus patitur expensas coacti querere et vagari. quod horremus incipiamus. Quod si posteri nostri huic usque tam parvum numerum aliquibus occasionibus sine querendi et vagandi odibilibus offitijs procurare nequiverint: si nostris voluerint acquiescere consiliis: ad eam redibunt quantitatem: quam sine predictis possint portare periculis: non attendentes munera que mittuntur: neque enim pro incerta beneficia onera certa que nec portari nec deponi sine gravi possint periculo subeunda nobis videntur: sed quod domus nostre sive ex agricultura sive pecorum nutrimento reddere possint. Quod et credimus quod mediocres facultates ex dei adiutorio nobis sufficient: si tamen humilitatis paupertatis. sobrietatis in victu et vestitu et ceteris ad usum pertinentibus antiqui propositi studium perseveret: et si postremo mundi contemptus et dei amor propter quem fieri et fieri omnia debet: profectum in dies accipiant.

80

De paupib9 et elemosinis et mulieribus capl'm xxvi^m

Pauperibus seculi panem vel aliud: vel quod facultas offert vel
volūtas suggerit dam9: raro tecto suscipim9: sz ad ulli
magis mittim9 hospitiū. Mulierib9 nisi longe a domib9 nrīs ele
mosine nō dent: mulieres termios nrōs nequaqz sinim9 itra
re quātuz i nob' ē sciētes nec sapiētes: nec prophāz: nec iu
dicem: nec hospitem dei: nec filios: nec ipm dei formatū ma
bus protho plaustū potuisse blanditias euadere vel fraudes
mulierū. Salomon: Dauid. Sanson. loth. et qui acceperūt sibi
uxores quas elegerāt: et adam i mētez ueniāt. Nec posse ho
minē aut ignez i sinu abscondere ut uestimēta illi nō arde
ant aut ambulare sup prunas plātis illesis: aut picē tangē
nec iquinari. Dom9 que nō pnt cauere ne ponāt i opib9 suis.
saltē p uitandū scandalū provideāt ne conuisi vel redditi eas
custodiāt: nec eis proprijs manibus mercedē reddāt: sz aliqs
de mercenarijs. Quibuscūqz mulieribus dns papa indulserit
ut possint intrare domos vel ecclias nrās: priores quantuz
potuerint se opponāt et defendant ne intrēt. Primo die
tm dedicatōis pnt igredi mulieres ecclias nrās q dedicātur

De cōmendatiōe solitarie uite ex cōsuetudinibus dōni Guigōis. xxvii^m

Ne cōmendatiōe hui9 uite solitarie s. pene taceam9
a multis scīs et sapiētib9 et tante auctoritatis: ut
eorū uestigia nō sim9 calcare digni copiose cōmēdatā sciē
tes. Nostis enim in ueteri et nouo maxīe testō oīa pene maiora
subtiliora secreta nō i turbis tumultuosis: sz cū soli essēt dei
famulis reuelata: ipōs qz dei famulos cū vel subtili aliqd medi
tari: vel liberi orare: vel a terrenis p mētis excessū alienari cupe
rent: fere semp multitudis ipedimēta uitasse: et solitudinis
captasse cōmoditates. Hinc est ut aliqd inde tangam9 q i agrū
meditandū. Ysaac solus egredit. qd ei nō usuale sz cōsuetudi
narui fuisse credendū ē. Sed iacob p̄missis oīb9 solus remanet

fatie

facie ad faciem deum uidet. benedictionem simul et nominis in melius muta
tionem felix efficitur plus assequutus uno momento solus quam toto ui
te tempore comitatus. Moyses quoque helias atque heliseus soli
tudinem testis est scriptura quantum diligant: quantum ue per eam
in diuinorum secretorum reuelationibus crescant. Quoque modo et in
ter homines periclitentur assidue: et adeo cum soli sunt uisitentur
Sed et ieremias solus sedet: quia dei comminatione repletus est. Poscens
et dari aquam capiti suo: et oculis suis fontem lacrimarum
ut lugeat interfectos populi sui. Locum quoque ubi se tam secure pos
sit in opere liberius exercere postulat dicens. Quis dabit mihi diu
sorium uiatorum in solitudine: tamquam hoc eum in ciuitate facere non
uacaret hoc modo indicans quod impediant socii garrientium lachrimarum
Modo et cum dixisset. bonum est prestolari cum silentio salutare dei
cui negotio maximum prestat sollitudo suffragium: addidisset quoque
Bonum est uiro cum portauerit iugum ab adolescentia sua: ubi
nos plurimum consolatur: qui propositum istud pene quam in hac uita institu
tionem fuit optima quiete et solitudinis salentio et superiorum appeticione
significans. Que studia suos alumnos quales efficiant: postea mani
festat dicens. Dabit percucienti se maxillam: saturabitur obprobriis
Quorum in altero patientia summa: in altero perfecta refulget humilitas. Johannes
quoque baptista quo inter natos mulierum iuxta saluatoris preconium maior
nemo surrexit: quid solitudo securitatis: quid ue utilitatis afferat
euidenter ostendit. Qui nec diuinis oraculis: quibus predictum fuerat quod
ab utero spiritu sancto repletus in spiritu et uirtute helie. christum foret dominum pre
uenturus: nec mirabili natiuitate nec parentum sanctitate securus
frequentiam hominum fugiens tamquam periculosam. deserta solitudinis tamquam tuta de
legit. tam diu pericula: mortemque nesciens: quod diu heremum solus incoluit
ubique uirtutis lucratus: quod ue sit meriti: christi baptismum et pro
iusticia mors suscepta monstrauit. Talis est enim fructus in solitu
dine: ut dignus esset lauantem omnium christum solus baptizare. et pro
ueritate nec carcerem: nec mortem declinare. Jesus ipse deus et dominus

81

ais iiictus n̄ secto iuuari nec publico poterat ut suo tn̄ nobis
cōsulent exēplo prius q̄ soliciteret . tēptatoib⁹ atq3 ieiuniys
q̄i probatus est i solitudie . deq(ue) scriptura refert q̄ relictis
turbis discipl'oꝝ i mōtem solus ascenderet orare . Qui et imi
nētis iā tp̄e passiois aplos reliqt . solus exoraturus isto ul' ma
xime insinuās exēplo quātū solitudo prosit oroni q̄n comiti
bus licet aplis nō uult mixt⁹ orare . Iā uos ipi sci ac uenera
biles pres . paulus et antonius ylarion . bn̄dictus et ceteri i
nuābiles quātū i solitudie mēte profecerit . p uos cōsidera
te et probabitis suauitates psalmodiaꝝ studia lectōnꝫ
feruores oronū subtilitates meditatōnꝫ excessus cōtēpla
tionū . baptismata lacrimaꝝ nulla re magis q̄ solitudie posse
iuuari . ¶ Nō aūt hec nob' pauca q̄ diximus ex͡a sufficiant
ad suscepti laudē propositi . s3 ipi nobis poti⁹ plura coaceruate
ul' de rerū usu pitū ul' de sacraꝝ paginis scripturarū . Oia
enī pene q̄ hic religiose agere cōsueuim⁹ . ul' i eplis bti hiero-
nymi ul' i regula bti bn̄dicti . seu i ceteris scripturis autēticas
tradim⁹ contineri . ¶ Forma gn̄alis capli ꝛ puati . Capm. xxviij

Generale caplm̄ et priuatū celebretur s̄m formā cōposi
tionis recepte a caplo gn̄ali et a dn̄o papa confirma
te . q̄ forma talis ē . ¶ Caplm̄ gn̄ale toti⁹ ordis carthusiēsis
in domo carthusie semp annis singlis celebretur . nisi forte
ad certū tps ex aliq̄ certa cā . et tunc de cōsensu prioris dom⁹
carthusie et oīū diffinitoꝝ oporteret alibi celebrari . ¶ Si
gulis uō annis collecto caplo gn̄ali ips domū carthusie . pri
or dom⁹ carthusie unū discretū et ydoneū noiet diffinitorē
electorē . uidelicet quē uoluit . seu de monachis domus
carthusie siue de priorib⁹ i eodē caplo congregatis . ¶ Dein
q̄nq3 priores p̄maꝝ domoꝝ ipius ordis . post domū carthu
sie . singularit̄ singuli alios singulos diffinitores noient
electores . siue de monachis dom⁹ carthusie siue de priorib⁹

i eodē capl'o constitutis. ¶ Hoc pensato: tn̄ de eq̄li et debita por
tiōe ut quoq3 sselecti priores qui diffinitor4 noīant electores an
nis mutentur singulis successiue: domor4 ordis carthusiēsis ordīe
suato: descēdo videlicet p singl'os priores i capl'o p̄ntes usq3 ad ultimu3
iclusiue: et postmō3 accipiēte i ch'oando priores dom' carthusie nō
mutato. ¶ Sex igr̄ electores statī3 postq̄ ut sup̄dictū est fuint no
minati secedent i locū ad hoc specialr̄ deputatū: et breui tractatu int'
se hito: absq3 ulla psonar4 patrū nationū: ul' conditionū acceptiōe
eligāt octo diffinitores pro sue arbitrio uolūtatis. siue de se ip̄is: siue
de priorib3: siue de monachis dom' carthusie i eodē capl'o cōstitutis
quos teste fideli cōsciā magis idoneos iudicabūt. Ita tn̄ q' excepto
priore carthusie: null's ul' elligat' diffinitor i duob3 capl'is successiue
Itē ihibet' ut nullus subornet aliū i electiōe electorū ul' diffinitorum
Quib3 electis uni eligētiū diffinitores ip̄os p hūc mō3 electos: uice
sua et collegarū suor4 i cōi mox audiētia publicabit. ¶ Qui diffinitores
electi et noīati hēbūt plenitudie3 potātis una cū priore dom' carthu
sie: ordinare statuere et diffinire: que s'm deū et propositū carthusi
ensis obsuatōe3 meli' et utili' ip̄s capl'o uiderint ordinanda: ita du3
taxat: q' q'cq̄d ab oīb3 eis ul' saltē a maiori pte ip̄or4 oiu3. hoc ē a qnq3
diffinitorib3 fuīt diffinitū ul' statutū: plenaz hēbit i toto ordīe firmi
tatē: hoc excepto q' cōtra aliqd eor4 q̄ continēt' i trib3 cōpilatōib3 sta
tutorū. siue cōnstitutōn3 traditis p cōmissarios siue statutarios. s.
p fr̄em umbertū de ordīe p̄dicator4 et fr̄es Gufredū bosoch et
artaldū scī saluatoris priores datos aucte toti' capli gnalis car
thusiēsis nihil possit statui de cetero p qd antiquus rigor carthu
siensis ordīs minuat': nisi de assensu oiu3 diffinitor4 et cōsensu
dom' carthusie ul' maioris ptis ip̄ius: ubi ordo huiu' moi ortū cepit
Nec tūc nisi p duo capl'a continua approbet'. Ad hoc ēt ordinam'
q' dispēsatio ad relaxatōe3 rigoris ordis ptinēs cū aliq̄ ul' aliqb3
domib3 sp̄alr̄ p capl'm gn̄ale fcā nō ualeat. usque p duo capl'a ge
neralia continua fuīt approbata: Nulla ēt cōstitutio ul' statutū

p capl'm gn̄ale fieri poterit ai effcā: nisi p duo gn̄alia capl'a cō
tinua approbent̄. ¶ Sz singulares libertates prerogatīe siue
emunitates domus carthusie quas hacten' hr̄e singulari
cōsueuit: p aliquā diffinitioēz unius siue pluriū caplo⟨r⟩ siue
priuatoriū siue generaliū auferret̄ eidē. Insup et potius prioris
carthusiēsis: et auctas quam hīt ī caplis gn̄alibz et quaz hac
tenus hūit sup ānuz auctē capli gn̄alis eidē semp remaneat
et eadē sup annū auctē gn̄al' ītrat: nec alteri possit cōmitti
nisi ex aliquā cā in certo articulo et ad tp̄s determinatū de con
sensu eīdē prioris et omiz diffinito⟨r⟩ alit̄ contingeret ordiari
. Per hoc tn̄ nllz p̄iuditiū volum' hus fieri: que sūt sup' ordiata

¶ Ad priuatum capitulum celebrandum.

Ad celebrandum nō priuatū capl'm sup ānuz: uocare
tenebat̄ prior carthusie: priores alios: quatuor de ma
gis discretis et idoneis: nec mltū remotis: illos dū taxat q
p diffinitoēz gn̄alis capli ad hoc fuīnt noiati. Itē caueant ī
diffinitores: nec mltiplicēt amodo statuta sine cā multū rō
nabili. Poterūt tn̄ facere admonitoēs siue exhortatiōes: circa
aliq̄ sic dicēdo: Admonem' q hoc ul' illud corrigat̄: ul' ut hoc
ul' illd' fiat: ul' nō fiat. Et hui' moi admonitoēs nō īserāt̄ int̄
cōstitutiōes: sz ī cedulis ul' quat̄nis alijs poterūt reseruari. Cū āt
amodo fiet aliqua cōstitutio: diffinitores qui īcipiūt eā dicūt
sic ī scriptis. Incipim' hāc ↄstitutoēz fiat hoc ul' illd: ul' nō fiat.
Diffinitores aūt sequētis capli īmediate si eā noluint ↄfirmare sic
dicūt ī scriptis. Cōstitutoēz hāc īceptā q hoc ul' illd' fiat ul' nō
nūc approbam'. Et extunc hēt uīz cōstitutōis. Si aūt noluint
eā cōfirmare: dicūt sic. Illā cōstitutoēz reprobam'. Hui' moi
aūt cōstitutoēs oēs q amōdo fiet: scribant̄ in illo titulo de diui
sis statutis capli: nisi p diffinitores ordīetur: q alibi inter
cōstitutoēs in certis titulis collocētur. Itē nllo utat̄ statuto no
uo aliquo ul' dispēsatoē circa rigorē ordīs de nouo fcā: quousz

pduo capla continua fuerunt approbati.

De caplo gnali et priuato. Caplm .xxviij.

Priores nō nimis tēpestiue nisi urgēte necessitate iter arri-
piant ad caplm ueniēdi: uenientesqȝ una sola uigiliano pol-
i alijs nō locis nō ampli duabȝ noctibȝ hospitent. Qui uō an die
cōstitutū sine licētia priori cartusie intrauerit: nō loquatur
nisi cū procuratore et utroqȝ coquinario. Caueāt priores ne petāt
licentiā ingredi domū cartusie an caplm gnale absqȝ magna
necessitate. Prior ad caplm ueniēs: nisi occasio euidēs aliter
agere cōpulerit nō nisi unū cōuersū secū adducat. Quibus ueni-
entibȝ uel reuertentibus, siqs ex eis sine prior sine cōuersus decesserit
duplex offitiū hēbit i ordīe: et similr qui p caplm gnale uel priuatū
pro negotijs uel utilitate ordis fuerit ad loca remota trāsmissus.
Prior cū ad caplm uenire nō potest: mittat procuratorē suū uel
monachū cū procuratorē comode nō pōt. Vel si fuerit de domo
ualde remota: nūtiū cū lrīs. si nec ipse uenire: nō procuratorē
mittere possit. Singulis et ānis alijs quibȝ ad caplm uenire
nō tenentur: mittāt nūtiū: statū domꝰ a qua mittitur afferētē
et capli statuta reportaturꝯ: priores qui qn uenire debēt ad ca-
pitulū nō uenerint: nec mittit procuratorē uel monachū ut sup
dictū est: nisi i euitabili necessitate quā acceptet caplm gnale
postqȝ ei significatum fuerit: nō exeāt terminos. Si exierint: tene-
ant ordinē suū: nisi cū epīs abbatis et cōuētibȝ donec car-
thusiā uenerit. Priores qui afferūt elimosinas ad caplm
gnale diuidāt eas sm uoluntatē donatorꝫ. Oēs elie quē appor-
tantur ad caplm: nō prius int priores diuidant qȝ fuerint i caplo p
nūtiate. Singuli priores afferāt noīa defūctorꝫ suorꝫ decto
ad caplm scripta: et tūc poterint reddi priori selionis: qui eos
ap eluniacē portabit: et nihlominꝰ mittatur sup annū sic prius.

Celebratio capituli generalis.

In gnali caplo ut expeditiꝰ procedatur. dnica. iiijª. post actūs

83

pasce an̄ cenā priores ad domū superiorē ascēdunt. i refectorio cenant
postea i claustro vl' i cimiterio conueniunt. Et premissa collatiōe
vl' amonitiōe a priore carthusie si fieri pot: littere recitant' et bre
ues redduntur. precessio tñ q̄ in ingressu capli an̄ sermoē: usq̄ i claustri
num differunt' sicut et sermo. Silentiū uō agere: usq̄ ad cōpletoriū licet
Eo namq̄ pulsato: priores dum i claustro fuerint: illo ceteris q̄ diebꝫ
capli silētiū debēt fratri pulsatiōe seruare i ipo claustro. Et tunc hiis qui
ingruēte aliq̄ necessitate i pediti cenare nequiuerit an̄ cōpletoriū
cenare nichilominus postea eis esse permissū. Qd' et tā monachis q̄
laycis toti' ordinis ōi tpre diebꝫ qbꝫ cenare licet silr' ē indultū. De
missis triū dierꝫ capli: i pma pte cōsuetudinꝫ caplo. xvj°. cōtinet
In hiis quaq̄ tribꝫ diebꝫ monachis carthusie: post primā et
nonā: de cellis exire licet; post vesperas aūt et int' prandium
et nonā nō licet absq̄ licētia prioris: nec fit i teruallū i domo
carthusie an̄ laudes. Ad caplꝫ gn̄ale qui de ordie nr̄o nō
sunt ad sermoē quidē recipiunt': siue sint religiosi siue seculares
s; eo sc̄o mox egrediunt': nec eos vl' alios hospites nisi iubēte
priore carthusie: custodes hostio deputati intrare pmittunt
Cū uō intrauerint nullus cū eis nisi spālit' iussus i frā claustrū lo
quat'. Exeūtes aūt de caplo post sermoēz vl' de refectorio post refec
tiōez deducēte eos procuratore ad hospitiū reuertunt'. Prima
igit' die fr̄es laici ad missā superius ascendunt: et ea cātata re
cedunt: nec eis postea i pmis duobꝫ diebꝫ capli ad domū superiorē
ē uocātibꝫ eos prioribꝫ suis ascendere: nec prioribꝫ ad domū
i feriorē descēdere sine prioris carthusie licētia licet. Dn̄ica
tn̄ et duobꝫ diebꝫ sequētibꝫ post cenā procurator descēdit cū duobꝫ
prioribus: quorꝫ alter proponit fr̄ibꝫ ūbū dei. Post missā igit'
pulsato ad nutū prioris carthusie signo: cū silentio om̄s pa
riter in dormitorio fr̄ū conueniunt: eoq̄ in choro ante psalmum
Ad te leuaui dicim'. Deq̄z. Glia pri. Kyr'el'. Pr̄ nr̄. et ne nos. Saluos
fac. Mitte nob'. Esto nob'. nichil proficiat. Dn̄e exaudi. Domi'

deus virtutum. Dominus vobiscum. Oremus. Deus qui corda. preterea. actiones per dominum. Hec autem ab episcopo si adsit capitulo. Alioquin a priore carthusie vel aliquo ex eis eo non valente: ab alio priore antiquioris domus ordinis nostri sunt dicenda. Quo dum dicitur stat qui pronunciat: et tota congregatio respondens ad singula ut oportet: dictoque benedicite a pronunciatore sequitur sermo quem faciat qui sermonem fuerat a priore carthusie. Quo facto recedunt hospites tam religiosi quam alii deducente illos ad hospitium procuratore: Quo regresso littere et breues si que remanent nondum reddita vel lecti reddantur priori carth. et ipse quod redditum fuerit cui vult tradit ad legendum: Eoque incohante preces fiant pro defunctis. psalmus. De profundis. Requiem eternam. pater noster. Et ne nos. A porta inferi. Dominus vobiscum. Oremus. Inclina. Omnipotens quorum. Deinde iterum monentur omnes ut reddant litteras et breues si que remanent apud eos. Lectis litteris legitur et carta. proponendarum inquisitionum ac notandarum continens: nec non quorundam aliorum observantia continet.

Hiis igitur rite peractis ponuntur proponenda: notantur: statimque qui proponit. siue sit prior siue alius: et ceteris iterum tacentibus. Ad que examinanda: iudicanda: seu terminanda: prior cart. recto diffinitores: singulis diebus capituli cum viderint opportunum singula et seorsum super singulis annotatis habito diligenti tractatu: secundum prout ordini viderint expedire: cum plenitudine potestatis determinant et scriptis commendata in templum redeuntes prior carthusie: recitat sicut fuerunt diffinita absque contradictione tenenda: secundum formam positam proximo capitulo precedenti. Et tamen ipsi quam alii qui ad consilium vocantur deum iudicem suum pre oculis habeant: nec amicitia vel odio aliquorum exorbitent vel fauore. Porro si qua de propositis defacili non potuerint diffiniri. eo forte quod altiorem habeant questionem: extimantque aliquo ex eis ita difficilem ut proliziori ventilanda examine aut deliberatione sint pensanda maiori aliquibus personis de ordine: quos magis esse ad id idoneos cognitum fuerit: eorum examinatio atque diffinitio committitur vel examinatio: plerumque sola diffinitione vitabitur

gn̄ali capl'o reſuata. In gn̄ali capl'o nihil detinmet' a diffini
toribus: niſi q̄ fuit ꝓpoſitu͡z i cōi audiētia capli. Et ſi aliq̄ ſtatu
ta gn̄alis capli retractari oporteat: nūq̄ retractet' niſi per
caplm gn̄ale. et niſi iuſta et euidēs et urgēs cā: aliud q̄n͡z
inducat. Et q̄m i abitū iuditio ml'toties erratū ē: de cetō
prout poterit tale iuditiū caueatur. ¶ Propoſita i caplo gn̄a
li: nec nō diffinita. ſeu terminata: nll's uſq͡z i diē tertiū ſtō ca
pl'o reuelare p̄ſumat. Q͡z et tūc et ſemꝑ clauſa ſuāda erit in
pectore: nlliq͡z ſuādaa: ſiqua talia uidebunt' q̄ ad publicas au
res nō deferri ul' utilitas exigit: aut ſuadet honeſtas. Qui
nō ſalētio tegenda reuellaſſe fuit deꝓ̄hēſus: iuxͣ modū cul
pe puniat'. Qui exire neceē ht exeat: ſ͡z exeundo et redeū
do ſalētiū teneat. Qui locutur' cū aliq̄ exire uoluit: licē
tiā petat. Quotiēs ſignū ad cōueniēdū pulſabit': et quādoq͡z ſo
res ad cōſiliū uocabūt': oī occōne poſt poſita et i ſalētio uelociť
ueniāt: et ad qd̄ euocāt' feſtināter accedāt. ¶ Singulis et
dieb͡z poſt primā et nonā conueniētib͡z nobis in unū: prior car
thuſie bn̄dicite dicat. Prior carthuſie nō debet dare ſnīam
in gn̄ali caplo ſine cōſilio priorꝝ et monachorꝝ niſi i reb͡z mi
nimis ubi nlla ē dubitatio: dicit aliqd inter loqndo. Ubicūq͡z agi'
i inſtitutiōib͡z de clandis licētijs a domo carthuſie: itelligi'
auctē capli gn̄alis. ¶ Si contigerit q̄ prior ul' alia ꝑ
domꝰ carthuſie: ul' tota domꝰ: aliqd poſtulauerit ul' cōmiſ
ſerit culpā: cui' correptio ptineat ad caplm gn̄ale: prior cart.
ſeorſū conuocabit diffinitores ſic̄ i alijs negotijs fieri cōſue
uit. Et cū fuit uētū ad illū de quo queſtio mota fuit. ſi prior
cart. eſt i cā: cū uētū fuit ad tractandū de eo ipē exibit de
cōſilio: et alij terminabūt. Si tota domꝰ carthuſie: exibit
prior: et ſiq̄ ſunt diffinitores de monachis ſuis. De alijs
diffinitoribus i cā cōſili ſilr fiet. Preter iſta q̄ determinata
ſunt hic circa gn̄ale caplm i domū cart: nō itelligimus

q dom' cart. priuet i aliq: qua usqz nc usa e aucte a libertate
Veruntn cu prior et conuentus carthusie cas emergetes super
annu que caplm no psit expectare: determinet aucte capli
gnalis cu magna diligentia cauere debet. ne i potate sibi co
missa excedant. Euolutis igr diebz capli sub obseruace pdic
ta: tertia die noiantur a diffinitoribz quatuor priores de magis
discretis: ydoneis et no multu remotis: qui sup annu si necce
fuit ad priuatu caplm conuocentur. Deinde post nona reci
tato pu qd de qonibz sup erit recitandu: postqz pp excessus quos
se incurrisse confessi fuerit aliq ex prioribz receperint disciplinaz
monetur uniuersi faciant exsolui offm: qd ex coi ordis decreto
p toto ordine anis est singlis exsoluendu: pro parentibz nris
pro bnfactoribus earis et familiaribz uiuis et defunctis
Cui officij nec no omiz spiritaliu bonorum ordis: illi quoqz pti
cipes annuntiant qui ad caplm accessunt: qui ue prioribus i
itinere hospitalitate seu humanitate qualz alia offm exibuer
caritatis: omesqz alij uiui siue defuncti: qui p liras: p nuntios
ul p se ipos oronibz se commendauerint ordis aut priorum.
Nullus litteras missas caplo gnali: ul diffinitoribz retineat
ul apiat sine licentia diffinitorum. Iste ipi diffinitores ordi
nent de duobz prioribz qui rone recipiat de expensis fris pro
caplo gnali: et qd inuenerint i scriptis: referant diffinitoribus
Deniqz de religioe munda de professioe de pace ad oes et max
ad eos qui nre sunt professiois: nc no de puigili sollicitudie ar
ca subditos: ceterisqz gnaliter: q et honesti cogruunt: et saluti
expediunt aiaru: commoniti a priore cart. eodez i cohante: con
fiteor dicim' interim prostrati: unde nob surgentibz: dicat ab
ipo priore bndicite. Cu quo tn fratibus tamne cart quos
ibide adesse contingerit uale paruo dicto: a domu descedi
mus i feriore: p mam uesperas decantantes. Ubi statu ad capl
congregatis conuisis fit smo: ul a priore cartusie ul ab alio

cui miscuerit. Recitoni̇s de institutis capli q̄ recitari videt. Crastina die natale mane missa sine cantu de sp̄u sc̄o celebrata: recedim⁹ qui venerim⁹ ad caplm uniu̇si. ¶ Regressi aūt priores enarrare fr̄ib⁹ debēt i̇stituta oīa capli q̄ oportet eos ī expedit scire. ¶ Elimosinas quoq₃ receptas ī caplo: nūc breuium psonas q̄b⁹ aliqd spūale bn̄ficiū fuit concessū: et diē statuere quo capli officiū debeat ichoari. Quaľ quale sit. i prima pte cōsuetudinū. caplo. xlviij. iuenit̄. ¶ Sunt preterea priuata capla pro negotijs et q̄onib⁹ sup̄ annuū emergentib⁹. necessaria deadendis: ad quē uocabit prior cart. quatuor priores illos dū taxat qui i secreti caplo gn̄ali fuīnt a diffinitorib⁹ noīati. Vocati uō si īfirmitas corporis nō ipediat: uľ alia iusta cā q̄ priori carthusie significari debet: necesse hn̄t oi occōne seu dilatōe frustratoria cessante: i domo cart: cōuenire. In priuatis aūt caplis sic fit i gn̄ali añq̄ de ipo negotio seu q̄stiōe tractet: pmittūt̄ cōsuete pces s̄. ps̄. Ad te leuaui. Et quicqd de negotijs et q̄stioib⁹ terminādis prior et conuētus cart. cū cōuocatis et p̄ntib⁹ quatuor p̄dictis priorib⁹ disposuerint firmū fore caplm gn̄ale decreuit. Siqs tn̄ ex uocatis priorib⁹ questiōez huīt spāle. nihilo⁹ tres alij cū priore et cōuentu cartusie. i spāli illi⁹ causa pro caplo reputabunt̄. Qd si priuatū caplm sup̄ annū errauerit gn̄ale caplz corrigere debet. cū fuīt i cōi audiētia propositum et probatū. Consilio itaq₃ i priuato caplo delibetatōe prouida cōsumato. hac re de qua agebat̄ prout uisū fuīt ~~deo~~ dn̄i auctoritate disposita pro remissiōe culpaꝝ confiteor. nullaten⁹ est omittēdus. Qui fuīt expēse sup̄ annū. cōuocato caplo priuato uľ alr̄: si pro cōi utilitate fc̄e fuīt psoluet̄ decōi. Si pro pturbatōe uľ delicto aliē dom⁹ psoluet illa dom⁹: priores uō uocati ad caplm priuatū cū priore et procuratore dom⁹ cart. taxēt expēsas domus carthusie et suas. ¶ De instituto̅ribus gn̄alib⁹ ī p̄uatis ī discordia int̄ domos ordinis terminanda. Caplm. xxx.ᵐ

IN noie ſcē et indiuidue trinitatis ob ſtatū carthuſienſis
ordinis i ſcō religiōe cōſuādū: uiſitatōis p oēs domos eiđe
faciēde: tale agnāle capl'o emanat decretū. Abiēnio i biēniū
i capl'o gnāli ſeceſſiȝ ſic pro alijs fieri cōſueuit negotijs: hito cū
magna deliberatōe tractatu: priorū eſt electio faciēda: ſcribēda
et corā oībȝ recitāda: qui et quas domos uiſitare debeāt mani
feſte declarans. In uiſitatoribȝ aūt eligendiſ quātū poṫit ca
ueat' ne aliqs uiſitator ſuū uiſitet uiſitatorē nec por domuȝ
cui' eſt profeſſus: nec aliquis prior domū cui' ſuus monachus
eſt prior. Porro quia ex eo qđ uiſitatores nec ſtudioſe fiūt nc
bn̄ obſuātur: magna ſeqt' diſſolutio ordis. uiſitatoribus
diſtricte iniungitur a capl'o ut i uiſitationibȝ ſint ſolliciti &
ſtudioſi: et formā ſibi a capl'o de faciēda uiſitatōe traditam
nulla tūſgrediāt' expte. Quā ſiqui tranſgreſſi fuīnt: prout
culpa exigere uidebit': p capl'm legitime puniant'. Cōgrega
tis monachis dom' q uiſitat': et eiđe pñte priore: pmiſſa que
i capl'o gnāli fieri cōſueuit orone. uiſitatores aliq̄ de obſuatōe
propoſiti: de obia: de propriȝ paſtoriſ reuerētia: faciāt ſm qđ ſibi
uidebit' exhortatōēȝ. Lecta deinde forma uiſitatōis: dei et ſūmi
pōtificis iſtitutōis nr̄e cōfirmatoriſ totiqȝ capli gnāliſ auctē ſcapi
ant: ut de priore: de ſe ipſiſ adinuicē: de cōuſis etiā atqȝ totiꝰ dom'
ſtatuſ: quicqđ ſup hiſ de quibȝ īterrogati fuīnt accuſatōe digniū: ul'
emendatōe cognouerint. ſinguli ſincere nullatenꝰ amore ul' odio
ſeu timore cuiꝯqȝ: aliaue qualicūqȝ occōne ueritate ſuppſſa: ne aīe
grauiū et pculo aiaꝝ graue et ordis icurrant diſciplinā: edoceāt
euidēter: Verū tñ in cōuentu ſeu palā: nlli crimen iponāt qđ pbari
nō poſſit: ne pena qua teneret': qui dict' eſſet reus ſi cōuinceret'
de crimīe: i probatōe deficientes iuoluat. Gen̄ de prior eoꝝ ſua eiſ
auctē ſcapiat. Cū fuit uiſitatores p ordiēȝ i inqſitōe ſeu proba
tōe culpaꝝ lrē ſcriptū obiē pro iuramēto. Poſſint tñ uiſitatores
ſi eiſ uidebit': i grauibus caſibus pro reuelanda pleni' ueritatis

ueritate: scriptum sub pena excōicationis et ē exigere sacramenti. De
monachis uō et cōusis p monachos et cōuersos inquisitio fi-
at. Seculares et si ydonei sūt ad testificādū: possūt si uideat
recipi i testimoniū tn̄ contra priorē q̄ contra monachū et con
uersū et reddituū siquē probatē idiget: p nros nō possit probari
Visitatores tn̄ nō credāt omni spūi: n̄ aliquē ex sola suspitiōe cōdē
nent. Facto precepto et allata prīdictuū carta uisitatorū. et i cō
spectu oīūz lecta prior et monachi ad cellas reddeāt. ubi a sin
gulis: que fuīīt inquirēda: uisitatores dilıgēter inquirant
primo sup pactionibus quas priores uisitatōez timētes. a mo
nachis extorqnt. et laicis: singulos dilıgēter scrutet' factas
soluāt. et prior sit extra sedem suā ī ecclīa et missa careat usq̄
ad caplīn: nisi nouiti sit professiōez factur'. nihilō caplō si sibi
uidebit' disciplinā aucturo. Attente quoq3 inquirāt si precedens
uisitatio bn̄ fuīt obsuata: et que i nō obsuando iuenerint cul
pabilē siue sit platus siue sbiectus. tanq̄ i obedientez deo reguli
et caplō grauiter puniant. Attētē et fr̄ et sollicite nō obstāte
aliqua bn̄uolētia que i subūsiōe ordis aliqn̄ exhibet' ingrant
diligent' de negligentia priorū. Si corrigant excessus: si sint
carnales ul' seculares nimis: si dat bonū exēpli subditis. i. fre
quētando ecclīaz i abstinētijs et alijs obsuantijs ordis: si
statuta capli faciāt obsuari. Per ipos eniz uiget ul' deficit
ordo i domibus. Si feruenter respondūt ea q̄ fuīt i ordinate
ul' si nimis egrāt. Et sine psonaꝶ acceptiōe negligētias 7 exces
sus quos iuenerint puniant. et i carta sua totaliter iferant
Postea interroget' de pace domꝰ et sua et monachoꝶ et cōuso
rum: n̄ nō eoꝶ ad iuicez. Si dixit nō ēē pacē. cū cū oī studio
inquirat' ea q̄ cogniti: qui puniendi fuīnt. legitime puniat'. Ex
inde interrogetur qualit' tn̄ monachi q̄3 conuisi se hēant i ob
suātijs ordinis. s. in nō hn̄do propriuz: in tenendo silētiuz
et cellas. in continentia. in proprij pastoris obedientia: i eidē suaq3

adiuuet ireuerentia . i ueniendo ad ecclīaz : in celebrādo diuinum
offm̄ . i abstinētijs . si abstinētijs q̄ debentur ex ordīe sine mur
muratōe accipiunt eis contēti . Si in colloquio claustri 7 hospitij
si i nō petenda in ordinata licētia : si cum secularibꝰ cū sotijs
cū coquinario : cū conuīsis seu alijs quibuscūqȝ religioni debitāz
seruant honestatē . Demū si curiositatē uitant si laudabilr̄
in capitulo culpas confitēt̄ . si i reprehensiōe sunt humiles . et i emē
datōe tractabiles : est sollicite pquirēdū . Pro temporalium quoqȝ
statu cognoscēdo diligent̄ an domꝰ grauata sit debitis 7 quātū
nō tamen cum ul' quibus spālit̄ debeat . nec siquid quātum ue in
depositis hēat : aut quis deposita susceperit ē inquirendū . De posses
sionibus et extra terminos : de nūo pecoꝝ : ceterorūqȝ aīalium
simil' inquirat̄ . Si igr̄ domꝰ debitis inueniat̄ grauata nulla rōnabili
apparente cā que priorē excuset : i ipm̄ culpa redundat . Sup
oībꝰ pmissis sigillatī a singulis monachis cōūsis et redditis
inquisitio tam de priore q̄z de ceteris adiuuet cūdi studio ē faci
enda . Qz et siquis monachoꝝ conuersoꝝ ue seu redditoꝝ in
priore ul' i aliquo alio de cōgregatōe crimē ul' aliquid aliud . q̄d
emendatōe ul' accusatōe dignū sit cognouerit . et nō itrugatus
illud uisitatoribꝰ isinuare tenetur . nō tm̄ i conuētu : seu
palam nisi probari possit . Porro uisitatores ea q̄ sibi isinuāt̄
nec probari pnt̄ . diligēt̄ inquirāt a remotis nō noīata psona .
sz de uitio ingerendo . si forte queat q̄d occultū ē i publicū cōpro
bari . Inquisitōe fcā siquid de priore ul' de alio aliquo dicit̄ . q̄d
emendatōe aut pena dignū sit : interrogetur qui dicit̄ ē rēꝰ
an sit uerū qđ obicit̄ ei . Qui cōfessiōe sua ul' si negauit fcā
p testes inquisitōe cōuictus . arbitrio uisitatoꝝ ordinate ul' pu
niatur ul' emendet̄ . Nullus aūt ex domū ꝓpriā pro disci
plina mittat̄ . nisi capitules hēat inimicos . Cūz igr̄ uisitatores
que nouerint scribēda scripserint : districte pcipiāt uniūsis .
ne illa que magis occultanda sunt q̄z dicenda : cūius eoruz

manifesta facere presumat: ad ea solum inconuenta dicenda: que
probari possunt et debent eos et precepto cogentes et persuasione venera-
bili inducentes. Quibus sic ordinate peractis. tunc demum in unum coac-
tati moneantur. ut sine contentione cum modestia unusquisque suo loco
manens et ordine: iussus et non aliter ceteris iterum tacentibus: purum
nullo iusto mendatio: sententiis nihilque celans pronunciet ueritatem.
Qua in re priori districte iniungitur: nec cuiquam qui aliquid contra eum
dixerit: solitam humanitatem quam ceteris exhibet in communi: uel pro infir-
mitatis debilitatis uel langore debitum subtrahendo uindictam
ullo in tempore inferat. Sed et monachis nihilominus iniungitur: ne eum ad
iurisus eos aliquid proferendi. uerbis umquam uel factis molesti existant
Siqua uero nisi innuenda secreto: ut de silentio forsan et aliis ob-
seruantiis incaute pretermissis: sine probatione dicenda uisitatores
cognouerint: per semetipsos illa proponant: et ut ordinate exinde
teneantur districte iniungitur. Que omnia postquam sic diximus in monachorum
conuentu fuerint uisitatores prosequuti. mox eadem ordine in conuersorum
et redditorum personis formam seruantes. ad uniuersa sigillatim a
singulis inquirenda studio attentiori procedant. Uniuersis ergo
ac singulis que hinc inde audierint debita seorsum cum deliberatione
pensatis: finemque legitimum sua sententia imponentes: sicut ea decreuerint
scribant: et considerata diligenter carta uisitatorum precedentium
quecumque in ea inuenerint obseruandum: sicut ea decreuerint scribantur
in sua apponant: et precedens carta deleatur. Quo facto: in mona-
chorumque ad monachos: que uero ad laicos pertinent: in conuentu recita-
ta eorum sigillis suis muniant: cartamque ipsam omnia continentem: exhiben-
dam uisitatoribus sequentibus tradant priori custodiendam uel sacriste: ob-
seruantes ne penas quas pro quibusdam excessibus capitulum censuit infligendas
nisi ratio urgens et euidens flagitauerit: attentent ullatenus inmutare
Quere capitulo proximo subsequenti. Ipsi uero carte que ad monachos in
capitulo monachorum: et que ad laicos in capitulo ipsorum singulis annis in
festo sancti Johannis euangeliste: et feria .ii. pasce legantur. ¶ Ad hec sta

endū: uiſitatoreſ in itinere donec ad domoſ ſuaſ reuſi fuerint
expendā pro ſe: ul' q̄ alijs delegare nō ualēt hr̄e plenariā i cor
rigendis exceſſib; poteſtatē. Qua tn̄ ocōne: nullū a prioratu
abſoluāt. ſine ſpāli licētia capli gn̄alis: niſi talē caſū inueniret
q̄d immineret magnū dānū dom' ul' ſcandalū ordis ſi abſolutio
huiuſmōi differret' uſq; ad caplm̄ gn̄ale: ſcripti fidelit' diffini
toribus capli gn̄alis cāis abſolutōis ſeu depoſitōis innctāſ. Sūpt'
nō de ſuo faciant: ſi uiſitatio ultra duaſ nō extendat' dietaſ. Q'
ſi uia longior fuīt: tn̄ oēs expēſas quaſ pro uictualib; ſuis et ſer
uientiū: et equorū: pro calciamtis et et ferramtis feciſſe i itinē
ſe dixerint: ul' eſſe facturos: moſtē modeſtia tn̄ et honeſtate ſer
uata: a domo ſeu domib; recipiāt uiſitatis. Eaꝶ. ſ. honere
ſic inter dictaſ domoſ p uiſitatores partiendo: et una queq; dom'
que remotior fuīt ampli' in rōne cōferat expenſaꝶ. Qui nō
ueniēdo ad caplm̄ uiſitāt accipiāt a domibus uiſitatis expen
ſaſ: illaſ dūtaxat quaſ occaſiōe uiſitatōis dixerint ſe feciſſe
Viſitatores aūt cartuſie et uicinaꝶ domoꝶ: ueniendo ad
caplm̄: ul' recedendo: ſemp uiſitent: ut diſcurſuſ et expenſe
minuant': niſi aliqua emergens et euidens neccitaſ alit'
requireret faciendū. Ceterū ueſtimta equitaturas: ſellaſ: fre
na: calcaria: nō debēt de ſūptib; uiſitatōis hr̄e: niſi cōtinge
rit caſu aliqd ex hijs amiſſū eſſe ul' factū i utile: tūc enī
emēdo re aliā tanti ptij quāti erat res amiſſa: eodē ptio
adictis domib; exacto: dānū paſſus poterit ſe ſuare idēpnē
Alioqn munera ſiue munuſcula cuiuſcūq; quātitatiſ aut ptij
nec accipiāt oblata nec exigāt nō oblata: p ſe iterpoſitam
ue quācūq; diſſimulatā perſonā. Spiritualia q; bn̄ficia nō
exigant: neq; garcionib; ultra denarioſ. xij. dent'. Sūmope
quoq; uiſitatores puideāt: ut i domib; uiſitatiſ. pacē ſalua cor
reptiōis diſciplina relinquāt: et ut q̄ones nullatn' caplō quaſ
ſuo poterant termiāre iudicio reſeruent. Denicq; monachis uale

88

dictum: quãtu i multiloquio nõ deest pctm. Cõfiteor cũ toto
conuẽtu dicat: sic ĩ fine gnãlis capli fieri consueuit.
¶ Est et alia spẽs visitatois que fit qñ sup annuz pro aliqua
necẽitate emergẽte aliq domꝰ: qz sibi videt̃ piculosũ fore
usqz ad caplm differre: qđ agtauat. Priores duos quã ob causam
eos petat ĩsinuãs: a domo carthusie postulat licentiã cõuo
candi: sup eo qꝫ imminet: sua prout expedire viderint sollicitu
dine prouisuros. In quo casu poterit cõuentus sine priore scri
bere domui carthusie. Et si cã ꝑp quã cõuocandi sũt priores
necẽtie inter priorem et conuẽtuz: prior possit vocare unũ
et cõuentus aliũ. Si uõ tanta sũt necessitas qꝫ post caplm
emerserit ignis: uł tẽpestatis: uel huiꝰmoi qꝫ cõuẽtus alicꝰ domꝰ
diuidatur: si prior et cõuẽtus petierint: mittẽt ad domuz
illã visitatores p priorẽ carthusie: et si sic ĩuenerit habe
ant potẽtatẽ conuentũ diuidẽdi. Qui ergo missi fuerint
hñt eo proficisci necẽe: nisi iusta cã ĩpediant. qꝫ domui visi
tande significare debet: suiqz officij potẽtatẽz: ea ĩ re ob quã se vo
catos dicuerint. in quãtũ dei misericordia pmisit: irrefraga
biliter poterũt exercere: nullaz trãsgredientes exp̃te forma quaz
a visitatoribꝫ supscripsim̃ esse tenendã. Si ergo ꝑp ĩtractabi
les et puisos et ad suoꝝ cõmunitãz prioꝝ et cõuentuũ corrigi
nolẽtes: uocati fuũt: nõ emittãt eos a domibꝫ proprijs: sꝫ talr
eos ibidẽ puniãt: qꝫ alij pctractare similia ptimescãt. Discordes
tñ et ad pacẽ redire nolẽtes diuidãt sub cõgrua disciplina
nec domus ad quas mittẽt valeat eos recusare. Demp dictꝫ
visitatores qualẽ ĩ domibꝫ visitatis reliquerint. cartam. talẽ
ad priorẽ carthusie teneant̃ mittere cũ expẽsis domꝰ visitate
ĩ caplo gñali exhibẽdã et reddẽdã. ¶ Cum aliq domꝰ ordis
nri inter se habeat discordiã: q ĩiuriã patit̃. significabit domuj
carthusie: q destinabit eis duos pores: qui plane et sine magñ
iuris sollẽnitate discordiã terminabũt. Et si aliqs prior discõ

dantur: fuit contumax i obseruando qd fuit diffinitu: careat missa nisi forte pro sepelliendo mortuo. ul' pro nouitio profes siõez facturo: et usqz ad caplm futuru: et monachi ul' cõuisi contradictores sint ex conuẽtu et teneãt ordiẽz.

De expulsis et fugitiuis. Capitulu. xxxi^m

Priores qui sustinẽt reos expulsiõe dignos: grauit' animaduersionibus ul' a caplo gnali puniãt. Caueãt tñ priores ne nimis leuiter de domib; suis monachos seu cõuisos ul' et donatos expellãt. Cõfessu itaqz corã testibus ul' cõuictu de incontinẽtia: de manu uiolẽta: de furto: de proprietate: rebellione inobediẽtia: i famatõe criminis: qd quis obiat alteri: nec probare põt: de magisterio cõspiratois: nec nõ de frequẽti seminatõe discordie: oẽz et professũ a toto ordĩe facim' penit' alienũ excepto illo qui i articulo mortis dãnũ dom' corã testib; cõfitet'. Qt si culpa q probatõe idiget: p nros probari neqat. seculares idonei recipi pnt i testimoniuz prout cõtinet' caplo proximo precedenti. Rebelles uõ 7 iobedientes. cõspiratores et discordie seminatores. qui domũ ul' psonaz ordis corã quacũqz iudice ecclastico ul' seculari in iustraxerint ul' fecerint trahi sepi' ut se corrigãt moneãt'. Qui si post tertiã amonitõez eis pinterualla dierũ corã testib; factã: nõ se redidernt emendãtes de ordie expellãtur. Porro prior p cõtumatiã et rebellionez recedẽs ab obediẽtia et professiõe ordis: ipo fcõ ẽ deposit' 7 expulsus. Crimẽ pro quo expulsionis iterrogãda est pena si probari nequeat nlli dicat': nisi uisitatoribus et priori et illi qui suspectus hẽtur. sub forma correctiois: nõ accusatois. si tñ prior hoc approbauerit. Ceterũ prior et uisitatores districte prohibeãt: ne ipi cuiqz alteri manifestet'. Quicũqz ergo crimẽ expulsiõis cõmiserint expellãtur. Qui postea si miaz postulauerint nõ mittãt' ad priorẽ carthusie: sz clamet culpam suã i conuẽtu monachorum et emẽdatõez promittant: et si tñ i domibus suis sub spe recõ

ciliatoris usqȝ ad capl'm substentent. Exceptis falsarijs et cōuictis
de incontinentia qualicūqȝ: furibꝫ: proprietarijs īcendiarijs: et
homicidis: qui nūqȝ recōciliant. ¶ De furibus tn̄ qui ī re aliqua
ultra .xv. denarios nō ualēte furtū cōmiserint simī ul' ꝑ partes
dictum q nō expellant. ſȝ arbitrio prioris puniant. Fures u° qui ī
re ꝑua ul' nili: tamē ualēte ultra .xv. denarios: nec tn̄ excedēte
ualorē triū solidoꝝ: sil' ul' ꝑ partes furti cōmiserint expellant. et
postea si miaȝ postulauerint ī domibꝫ proprijs ut dictū est usque
ad capl'm substentent. Idem penitus ꝑ oīa de proprietarijs fiat. Defuncti
u° ī furto ul' ī proprietate tam .xv. denarioꝝ q̄ infra cimiterio
nō sepelliant: et etiā sepulti extrahant: ut a ceteris crimē furti
et proprietatis caueri euitetur. ¶ Propter leuem ꝑcussionē in
laicū nullꝰ expellatur. ſȝ iuxta modū culpe a priore disciplinetur.
Que aūt sit leuis ꝑcussio: arbitrio prioris diffiniatur. Ceterū si prior
dubitauerit que sit grauis ul' leuis ꝑcussio. examinatū modū
eius ī conuētu monachorū mittat priori cartusie: qui discernēs
utrū grauis ul' leuis sit ꝑcussio quod inde mandauerit teneat.
Et amonemꝰ priores ne ꝑcussionē iudicēt ēē leuē. nisi euidēter
apparuerit esse leuis. Quoscūqȝ u° criminosos monachos ul' con
uersos cōtingerit recōciliari ꝑ solū capl'm gn̄ale recōciliabuntur
quod capl'm sm̄ q sibi uidet: et eoꝝ exegerit merita ordinabit
de ipis. Uerū tn̄ si aliquos ex his de qbus statutū est q nūq̄ recōci
lietur contingerit aliquo euentu ꝑ capl'm reconciliari. si mona
chi sūt semꝑ erūt ultimi et nouitioꝝ nouiti: nulla dispēsatōe
poterūt hēe obediētiā: nūq̄ hēbunt uocē ī capl'o ul' alibi ī cōuen
tu: nec contra aliquē. et quādo prior uiderit expedire a tractatu de
cōsilio remouebuntur. Si u° cōuersi sunt semꝑ erunt ī statu reddi
torū sine spe restitutōis ī pristinū gradū nec aliq̄ dispēsatiōe
poterūt eis obediētie cōmendari. ¶ Reconciliandoꝝ itaqȝ
cāīs cū circūstantijs suis diligent: et cū timore dei examina
tas ī cōuentu monachoꝝ et ī scriptis redactas: et ipis expul

sic corā testib; lectas: afferāt priores eoꝝ ad caplm̄ satagē
tes de eoꝝ recōciliatōe: s[et] in quoꝝ recōciliatōe facienda: priorū
qui talibus psonis presunt requirāt cōsiliū: sȝ tn̄ diffinito
res uiderint expedire. Et caueāt priores a qb; cōsiliū requirit
ne odio ul' amore cuiq̄ deū offendāt: ul' cōsciāȝ ledant i consule
re. Et qz nō reputamus esse scandalū i punire culpas ubi cōmis
se sunt: statuimus ut oēs expulsi qui recōciliādi sunt. siue lo
cus uacet siue nō: i domibus propriis usqȝ ad caplm̄ substētent'
nisi capitales hēant inimicos. Si uō pp̄ capitales inimicos
nō pnt in domib; propriis substētari: cāis eoꝝ ut dictū ē ple
ne examinatas: et eisdē lectas p simplicē nūtiū mittāt priori
carthusie priores eorū: et nūq̄ per eosdē criminosos: nisi mo
ra expectandi nūtiū nimis eēt piculosa: qui faciet eos alicubi
usqȝ ad caplm̄ substētari. Loci aūt expulsoꝝ qui i domibus
propriis aut alienis substentabunt usqȝ ad seqns caplm̄ nō i
pleātur. Qn̄ aūt gn̄ale caplm̄ eos recōciliauerit: si nō pnt
ad domos proprias redire pp̄ capitales inimicos: ul' qz loc'
nō uacat: priores eoꝝ debēt hoc manifestare caplo gn̄ali
et tc̄ ipm̄ caplm̄ faciet eos recōciliatos alibi substētari. donec
i domib; suis locus uacet. ul' donec p̄dicte inimicitie cōquiescāt
Et priores sui reuocēt eos q̄cito loc' uacauerit. ul' q̄cito de ini
micis suis pacē hūit. ¶ Fugitiui uō qui cōmisso crimine ex
pulsiois digno fugiūt ul' fugiēdo cōmittūt: pro expulsis omni
modo hēant. Quicūqȝ ergo criminosi monachi: ul' cōuersi i
domib; propriis aut alienis substentabunt: semp ex cellā et
ex cōuentū i eo quo reddierint habitu substētent. et a primo
die substētatōis et deinceps hēant singulis ebdomatibus
p sex mēses dimidiā tortā panis conuētual': et utant'
uino hospitii: de pane uō familie quātū fuit nccē det'
eis. Porro i sollēpnitatib; candellaꝝ an recōciliatōeȝ: ⁊ pō
recōciliatōeȝ: quicūqȝ cōmessuri essent i refectorio: eis uictua

lia sic̃ cõuentui mĩstratur. hi om̃s cũ recõciliatoẽz poterũt
interesse ſmoni cõuisorũ: et cõfiteri ĩfestis q̃ eis cõtingũt
et ĩsollẽpnitatib; cõicare p̃t cõuẽtũ: si priori uidebit̃ et ĩ
fine reconciliari. Qñ aũt gñale caplm̃ eos ordinabit̃. et in
ordini recõciliabit̃: si monachi sũt qui reconciliati sũt
admin̄ p ebdam̄ sint ex̃ cella et ex̃ conuentũ: qua cõp
leta poterit eos prior cũ cõsilio conuẽtus: qñ sibi placue
rit conuẽtui plenarie recõciliare. Reconciliati uõ cõuen
tui p xl. dies ad hostiũ ecclie cõuẽtu exeũte et expectã
te post uesp̃as: exceptis dieb; quib; cõicauerint recipiãt
disciplinaz. et xl. diebus quib; cõicauerit: ul̃ ex̃ũ comedẽrit
ĩ refectorio ĩquibus ad t̃rã nõ comedãt et pannũz itegrum
teneãt gñale ordis disciplinã q̃ talis ẽ. Erunt nouitij
et carebũnt collegio ĩ conuẽtu ob grãz hospitũ ul̃ opũ cõiũz
et qñ priores uoluerint eos ĩ conuẽtu retinere: iñ tñ eos
retineant: singlis caplis recipiãt disciplinãs: exceptis die
bus qb; cõicauerunt ul̃ debẽt cõicare. — Cõuũsi uõ crimi
nosi post reconciliatõez a gñali caplo sibi concessaz p. xl.
dies extra cellã: et ex̃ conuẽtũ substẽtent̃: et ferialib; dieb;
post matutinas et festiuis post uesp̃as ad portã ecclie reci
piant disciplĩas: et ibidẽ audiãt diuinũ offm̃. Elapsis aũt
xl. dieb;: restituti plenarie ordini et cõuentui p. xl. di
es capli comedãt ad t̃rã sup asserem nudũ ĩ refectorio:
cõputata die qua receperint eucaristiã: ĩ qua ad t̃rã nõ
comedẽt: et pannũ teneãt gñalez ordis disciplinã sicut
supius est exp̃ssa. Tales oẽs nõ hñt uocez ĩ caplo n̄c alibi in
conuẽtu: nec contra aliquẽ: n̄c obiaz. s. monachi: p̃ati
uicariam: procuratoẽz: sacristiam: nec laici poterũt ẽẽ
cap̃narij multarij: magri domũ. ul̃ grangie seu pectoruz
dum̃ eis p gñale caplz concedat̃. Om̃s aũt criminosi cle
rici ul̃ laici: postq̃ recõciliati fuerĩt oĩuz quos ĩuenerint sẽp

— ultimi —

ultimi erunt sine spe restitutois i pristinu gradu. ¶ Fugitivi
criminosi ut sup dixim⁹ p expulsis totalit reputantur.
Alij vo fugitivi tam monachi q conversi qui crimie expulsiois
no comisso fugerint. n fugiendo comisint: si p seculu evaga
verint: nec fugiedo comisint: si p seculu et ad ordine red
dire noluerit priores eor p censuras ecclesiasticas faciat eos
copelli. Quicumq aut redierint a prioribus suis ter recoalie
ordini et domibus suis: si loc vacat. Si vo loc no vacat. ijdem
priores mittat eos eoru priori carthusie: sic supi e expssu
qui faciet eos alicubi ordini recociliari et provideri: donec in
domibus suis locus vacet. Et qn cito locus vacaverit. a prioribus
suis revocentur. Et hoc sciendu q monachus qui sine licetia
prioris carthusie dom sue t'mi⁹ exierit: ipo fco pro fugitivo
het. exceptis casibus sup. xxij. caplo cocessis. ¶ In recocilia
tioe fugitivor qui no sut criminosi talis forma svet. Redeu
tes i primis clamet culpa sua p'nte convetu mia postulates
et emendatioe promittentes. Et tam monachi q conversi si
infra quinq dies redierint statim recocilientur ordini et
conventui et quindecim i caplo recipiat disciplinas. et xv. dieb
comedat ad terram i refectorio sup assem nudu cu exceptioibus
subiectio: sint novitij. Prior tn suus cu cosilio conventus possit
eos restituere qn sibi videbit i pristinu gradu. Si vo ultra quinq
dies redire distulerint: de cetero quicumq redierint ad minus
p ebdam substeterent ext cellam et ext conventum qua copleta
prior cu consilio convent potit eos qn sibi placuit i con
ventu plenarie recociliare. ¶ Porro isti a prima die sub
stentatois p xl. dies sustineat i victualibus disciplinas crimi
nosor. postq vo conventui sociati fuint: p xx. dies discipli
nentur. monachi s. post vespas: laici diebus ferialibus post
matutinas et festivis po vespas. ut dictu est de criminosis
et p xx. dies comedat ad terram i refectorio sic criminosi

91

et penam sustineat gnalez disciplinā . nec hēant obediētiā
nec uocē i conuētu : nec contra aliquē ut sup dictū est de cri
minosis . donec p gnāle capīm cōcedat . Qui ai semel recōciliati
fuīnt : amittēt quātū ad locū annos quos ex ordiez nrm
expenderit : illiqz tm̄ cm̄ quos i ordīe fecerunt redeniat
eis . Si aūt bis reconciliati fuīnt oiz quos inuenerint sēp
ultimi erūt . Post tciā reconciliatoez sciat oēs tā clerici q̄
laici omēz sibi reconciliatiōis aditū . s̄m bti bndicti dicta
denegari . Penas aūt tā expulsoꝝ q̄ fugitiuoꝝ augebit caplz
gnāle ul' minuet : p priores ul' uisitatores certificatū : circa
plus ul' min' culpabiles ul' emendatos : ul' i sua malitia p̄e
tinaces . has et penas quātū ad uictualia : i manifesta nec
cessitate poterunt priores aliquātulū mitigare . ¶ Si aliq
petierint lrās transeundi ad aliū ordiēz dent' ei si priori ui
debit' faciēdū : nūq̄ tm̄ absolutorie : sz sub hac forma . s . q̄ nō
repetem' eū . In lrīs tandis semp data penaꝝ tā a priore cer
tisie qz accepit is : et q̄ dui ualeant tp̄s cū petens p̄fugatur
sig fugitiui ul' expulsi : uestes ul' libros ul' alia bona dom'
cum exeunt asportauerint ul' asportare temptauerint po
terunt detineri sine lesiōe : donec uestes et alias res red
dant : ita tm̄ q̄ nō i brigantē spolietur . Omibus aūt expulsis
et fugitiuis si fieri pōt comode hit' auferat' : ul' ad min'
detruncet . exceptis fugitiuis qui ad aliū ordiez lrās ac
cipiunt de nō repetendo . Clericis ergo cucullā : laicis
capuciū deponat a barbā . Si nō accepierint eis lrē : et q̄diu
qz aliud consiliū et aux' prorsus denegetur, nec nō et epi
rogentur attētius ut ipōs excoīcet , et excoīcatos annū
tiari faciāt noiatiz . Loca expulsoꝝ et fugitiuoꝝ qui re
cipiēdi sūt : et eoꝝ qui litteras accipiūt de nō repetendo
nō i pediātur infra . xv . dies post egressū . ¶ Districte i
iūgit' uisitatoribus : ut quos culpabiles i ueniūt nō mit

tunt ad alias domos: sed in domibus propriis ordinate eos discipli
nent: nisi capitales habeant inimicos: vel nisi inter se pacem
et concordiam servare contempnant. Quando autem necesse fuerit ut de do
mibus propriis vel de domo ad domum aliquis transmittatur: eundo
et redeundo priores sui ministrent eis moderatas expensas et ve
stes preparent eis qui recalciandi sunt: nec missi distrahant ve
stes suas nisi pro inevitabili necessitate: et cum quibus et quot
vestes mittuntur scribatur prioribus ad quos transmittentur: nec in
domibus propriis loca eorum impediantur: nisi capitulum aliter ordinave
rit de ipsis. Agnis pro disciplina non ministrant egrotare
nisi nimia infirmitate exigente: nec ubi sustentabuntur
eis beneficia spiritualia conferantur. Illorum qui in domibus propriis
aut alienis sustentantur: nullus presumat venire ad capitulum vel
ad domum carthusie super annum: sed per priores qui eos sustenta
verint remandetur eis voluntas capituli. Quorum si venerit quispiam
nihil omnino proficiet: sed ad domum de qua venerit revertetur: et
semel in ebdomada vinum subtrahetur ei die qua dabitur abstinentia
sexte ferie non omissa. De diffinitoribus expulsorum et fugitivorum

In capitulo generali duo priores et duo monachi carthu
sie a diffinitoribus constituentur: qui secundum deum et statuta or
dinis et sine acceptione personarum causas expulsorum et fugitivorum
examinent et diffiniant diligenter. Ad quorum consilium nullus
alius presumat accedere: nisi ab ipsis specialiter vocatus fuerit
vocatosque non retineant ad diffinitores: sed quecunque diffinierint
secundum omnino habeant sicut diffinitiones aliorum diffinitorum. Quibus
iniungitur ut secum habeant omnia que hic continentur: eadem inviolabi
liter observantes: et sacro iniustos et indebitas recusantes: caveant
omnimode ut tales fideliter in domibus propriis reconcilientur
si locus vacat: nisi capitales habeant inimicos. In quibus casibus
possint eos mittere ad domos alias sub certa disciplina
conciliandos et providendos donec in domo sua locus vacet

ul' donec pacē a p̄dictis h̄eant inimicas. Caueant itaq3 ut
nullo₉ cās diffiniāt: nisi primo īstructi fuīnt de culpis illo
rum p uisitato₉ cartas: ul' p l̄ras prioꝝ ad capl'm allatas
easdē culpas cōtinētes. ¶ Quibꝰq3 cū timore dei pactis: con
ferant diffinitores expulso₉ et fugitiuo₉ cū priore carthusie
an̄q̄ ea q̄ diffiniuerint ī capl'o recitētur. Ad domū silue bene
dicte illis mittat' ad substētandū: pro eo q' taz alienis q̄ no
stris hospitibꝰ ḡgrauet'. Residuū mēsa₉ ī capl'o ḡnali: taz in
pane q̄ in coquina et pitantijs distribuat' paupibꝰ et electis
ac fugitiuis: post refectōēz suito₉ inde sūptaz. Si fugitiui
ul' expulsi reconciliatōe digni et de quo₉ culpis p̄or cartusie
certificat' fuīt: post recessū capl'i remāserint in collocati: tūc
prior ante ḡnalis capl'i p̄t eos collocare. ¶ De redditis

De redditis tūc dicim' q' de cōmissis quātū ad expulsiōēm
et loci cōuīsatōēz: prioribꝰ tn̄ eo₉ cōmittitur. ut eos reuīsi
tes et miaz postulātes possint substētare: et post. xl. dies ter re
conciliare: et s'm q' eo₉ culpe exegerint grauī ul' leui: longe
ul' breui subicere discipline: exceptis illis qui nūq̄ reconciliat'
Et notādū q' nullus expulsus aut fugitiuus: cleric' aut laicus
d3 ī aliquo substētari. nisi possit et debeat s'm statuta ordīs re
cōciliari. Expulsi ab ordīe et semel a capl'o reprobati: nō pmit
tuntur ponte intrare carthusie. In alijs uo domibꝰ non ni
nocte una recipiātur. De illis qui de ungaria ul' de sclauoīa
ueniunt' cū t'ps statuti: uolum' ut pannū teneāt ordinē
suū ubicūq3 mittent' ad substentandū. Prior tn̄ possit dispē
te sup hec dispensare. ¶ De diuisis īstitutis. Cap'. xxxvi'
Ornamēta aurea ul' argētea: pter calicē ī ecclia nō
h̄em': nisi forte ī stolis aut manipulis sicut ī signacul'
libro₉. ¶ Casulas de buccaram et de serico albo sustinem'
pallia tapecia q3 relinquim'. ¶ Aurifrisia de casulis remoue
tur. ¶ Preter duas cruces quas ī ecclijs nris semp sinis locas

ſtantesq; erectas hēant: aliā q̄z i loco ſecreto hr̄e debēt deſtīe-
dam q̄n uł eger iungend᷒ ſeu cōicand᷒ ē. uł mortuus ſepeliend᷒
¶ Qui de ordine nr̄o nō ſūt: nullatenus i cellas nr̄as introducant᷑
ad morādū. ¶ Ad tpē urgente neceſſitate et nō alr̄ re
cipe archas: et pecora iſtra terminos: aut i nr̄is grangijs ē pmiſ
ſum. ¶ Societates eccliar̄ nr̄ar̄ cū alter᷒ ordis ecclijs
ſine pmiſſu capli nullaten᷒ fiat. ¶ Nulla dom᷒ triginta mar
chas debens: nouū de propoſito edificiū faciat: ad qḋ neccīa ſit
quadraginta librarum ipenſa ni de cōſilio coi. ¶ Antiqua cōſuetudo
eſt ut duo gnā pānorum alterū qḋ pulchri᷒ ſit: monachis facia
mus et alterū cōuſis. Qua i re cū priori placuīt ut ita fi
at ei cōtradicē nullaten᷒ audeat attemptare. Penitentibus
ad nos uenientib; participationē orōnū cōcedim᷒. Sili᷒ et bre
uib; et rotulis q̄ p mortuis deferunt᷑. ¶ Fenatorum fami
liaritatem prouideāt fr̄es nr̄i ſtudioſius euitare. ¶ Fene
ratorum excōicatorum munera ſcienter nō accipim᷒. Siquis
icurrerit iſaniā. cuſtodiat᷑ i uinculis et ferreis: ſi furoris eī
exigere uidebit᷑ magnitudo: ne i ſe uł i aliū ualeat nocendo
deſeuire. ¶ Loca nō uacātia nulli oio qualicūq; rōne pmitta
tur. ¶ Hoſpitates i domo de platanis: nihil inde p̄t hoſpitium
recipiāt ut degrauent᷑ dom᷒. ¶ Libro cū comendāt: nlla ē cō
modātii retineat uoluntatem ¶ Priores mittē nō differāt ad loca
deſtinata monachos aut cōuſos qui a caplō gnāli cōmodātur
uł cōmutant᷑: nec miſſi donec reuocentur a caplō reūti p̄ſu
mant: quorum loca ipediri nō poterūt q̄ ibi fuint ordinate niſi
gnāle caplm alr̄ diſponat de eis. ¶ Qui dati fuint clericis aut
laicis qui i alienis domib; quacūq; rōne cōmorātur: exeun
tes inde nullaten᷒ debēt illud aſportare ſine licētia prior̄ earū
dem domorum. ¶ Qui diu aūt ibi morabunt᷑: denarios et alias
res ſi q̄s attulerit: tradāt procuratori ad cuſtodiendū. ¶ Cellarii
q̄n neccīa fuīt a gnāli caplō poſtulent᷑. ¶ Carnes mortue nūq̄

vendatur in ordine. ¶ Vinum purum non mittatur ad grangias: nec fratribus aut familie ubicumque fuerint ad operandum. ¶ Nullus quacumque occasione incarceratum iacere presumat. ¶ Fiat admonitio in domibus ordinis ut nulli prelati aut subditi domini appellantur. ¶ Caveant quoque in colloquiis exclusis verbis otiosis et nocivis: verba edificatoria dicantur. ¶ Ordinem ut institutores consuetudinis sepius exponatur. Nolumus quod domus ordinis nostri recipiat homagia: sed fidelitates fide et iuramento vallatas. ¶ Monachi nostri ordinis non accommodantur extra ordinem ad facienda opera: nec ad causas tractandas. ¶ Auricularia universaliter ab ordine removeantur. ¶ Grangias nullus accipiat ullo modo. ¶ Simbolum quod incipit firmiter credimus presentes hec dicere quicumque volunt. ¶ Familia et alii seculares interesse poterunt sermonibus in capitulo conversorum: quandocumque prior domus viderit expedire. ¶ Frequentare curias secularium egitare cum mulieribus et res domorum male dampnosum est ordini: ac religionis contrarium honestati. Si quis hec fecerit graviter puniatur.

¶ Pecunia data pro emendis redditibus: vel ad alios certos usus in usus alios nullatenus expendantur.

¶ Explicit secunda pars consuetudinum ordinis cartusiensis.

Incipiunt capitula tertie partis.

De divino officio fratrum laicorum: et quando ad ecclesiam superiorem conveniant. Capitulum i.

Item de divino officio: et quid agant post matutinas vel quo tempore ad lectos redeant. Capitulum ii.

Cui respondere debeant aut presidere: et quando silentium in cellas debeant fratres observare. Capitulum iii.

De disciplina fratrum Capitulum iiii.

De cena Capitulum v.

Quid faciant promissa Capitulum vi

De cena et parasceve et sabbato sancto Capitulum vii

Quomodo se habeant in sollempnitatibus Capitulum viii

Quid faciant pro defunctis Capitulum viiii.

De coquinario superiori Caplm. X[m]
De coquinario inferiori Caplz XI[m]
De pistore caplm. XII[m]
De sutore Caplm. XIII.
De fabro Caplm. XIIII.
De ortulano Caplm XV[m]
De carpentario Caplm. XVI[m]
De proposito agriculture Caplm. XVII[m]
De magro pastor et pinulis pellitijs eorum caplm. XVIII[m]
Quo tpre uinu hrant Caplm XVIIII.
De ieiunijs et cibis fratrum et quo tpre uescant auenatico pane Caplm. XX[m]
De rasura et obsequijs et minutione fratrum Cap[m]. XXI[m]
Quid agendu sit i pitalis terre iucta quo facieda. ca[m]. XXII
De uestitu fratrum et utensilibus celle Cap[m]. XXIII[m]
De nouitio suscipiendo et professione eius Cap[m]. XXIIII[m]
Quo se hrat fratre postq susceptus e Cap[m]. XXV[m]
De mulatario et fratribus qui foras mittunt Cap[m]. XXVI.
De custode portis cartusie Caplm. XXVII
De consuetudinibus fratrum laicorum generaliter Caplm. XXVIII
De cura infirmorum Caplm. XXVIIII.
De confessione Caplm. XXX.
De reprehensione Caplm. XXXI
De expulsis et fugitiuis Caplz. XXXII
De nouo laicorum et consuetudinibus redditorum Cap. XXXIII.
De monialibus nostri ordinis Cap. XXXIIII.
Quo legantur consuetudines conuersis et quibus diebus.
In festo sancti Stephani a prima usque ad IX. capla. In festo sancti Johis euangeliste usque ad. XII. caplz. Feria. II[a] pasce a XII. usque ad XXI[m]. Feria tertia pasce a XXI[o] usque ad XXVIII. Feria. II[a] pentecostes usque in finem.

94

Et nota q̄ cōsuetudīes debēt legi in vulgari cōu̾sis
Incipit tertia p̄s cōsuetudinū ordīs cartusiēsis de di
uino offō frīz laicoꝝ et qn̄ ecclīaz supiorē cōueniant

Que ad monachoꝝ ptinēt cōsuetudīes prout Cap̄ p̄m
potuim̄ explicuīs. ea q̄ laicoꝝ sūt: quos cōu̾sos uocam̄
circō in uigīte dicim̄: Semp cū ad matutinas surgēdū
est. bis p̄uo īposito spatio signū pulsat̄: primo p̄parantur
sc̄o ecclīaz p̄muta grauitate concurrūt: Et siquidem procura
tor adest diuinū eis offitiū sine cātu p̄soluit. Quē ipi sūmo
studio silētiū quiete uel p̄uantes: et adiclinatēs et ceteros
religiosos corpis motus sedulo mutāt̄. Ex q̄bꝰ i uigilijs solēp
nitatū inquibus capl̄m tenet̄ medietas prout patiunt̄ obe
diētie ad uespā cū cāns disiūgunt̄ laboribus ad supiorē cōscen
dūt ecclīaz matutinas et ceteroꝝ sacrū offitiū auditurī. Ibiq̄
post monachoꝝ capl̄m uba dei a p̄iore ul̄ ab eo cui ipē iniūxerit
audiūt et siquas hn̄t cōfitent̄ offensas. ¶ Porro hij qui sunt
ī domo inferiori ul̄ in grangijs proximis an̄ cenā ad diē festū asc̄
dūt. Ascendētes cū coquinario supiori nō lauant̄. ferialibꝰ diebꝰ
cū supioribꝰ licite ascēdūt cū eo lauīi p̄nt. In uigilijs quaꝫ puri
ficatōis bt̄e marie dn̄ice i palmis: Scī Iohīs bapte assūptiōis
bt̄e marie oīuꝫ scōꝝ: oēs ignatū obediē pmittūt ad domū
supiorē cōueniūt diuinū offīm auditurī: et p̄nsurī. Ascen
surī aūt ad procuratorē ueniunt: ul̄ eo abs̄nte ad coquinarū et
cū eī licētia p̄uato pgūt silētio: qd̄ seruāt cum. Ibi
q̄ncap. i. supi° sicut ubiq̄ a uesp̄is usq̄ post p̄mā: et a capl̄o
usq̄ post nonā ī silētio pmanētes. Cū coquinario tn̄ adiutori
eī siue adiutoribꝰ de necessarijs loqui licet. Cū silētio et ascen
dūt qd̄ iussi fiunt deportantes uestes i capella a procuratore
auditurī: a quo et capl̄m eī an̄ cenā tenetur.

Quotienscuqꝫ autẽ sunt sine clericis: orõne dñicaz pro psal
mis hñt: et de ea omis horas ubicuqꝫ sint totũ cõplent
offm̃. In matinis igr̃ qñ uenia nõ sumũt iclinati tñ alias sup
forma: semel pr̃ nr̃: cũ magna dicũt attẽtiõe. Deiñ erecti eandẽ
septies repetũt orõnẽ p singlas supplicit̃ ⁊ glia pr̃i dicẽtes. De
inde consedũt: et eandẽ orõnes uigies et bis repetũt Et postea
surgẽtes eãdez cũ supplicitatẽ et glia pr̃i sexies iterãt. Ac de
incepsi istando p seuerantes ipãz eandẽ sine glia pr̃i: et supplicatõe
uiginti duab; uicib; dictũ. Quã et pro colletta semel subiũgũt
post matinas ad orõnẽ cõstitutã festinãt. Quã ideo scribere
nolum̃ q: ul' certis uerbis alijs ab alijs isinuat̃. Et q: aliquis octo
bris usqꝫ ad pasca nõ reddit̃ ad lecto i spatio qd usqꝫ ad p̃mam
remanet pro quantitate noctiũ. Longum ul' breue uestes suas
sumũt: ul' sotulares iungit: ul' capas radũt: ul' siqd aliud eis in
iũctũ est sine strepitu dũtaxat opat̃. Si nihil tale urget: iten
dũt orõni quãtũ pñt. A pasca usqꝫ ad festũ sci Michaelis ad
lectos redeũt. In quo toto tpris spatio orto sole p̃ma pulsat̃.
In mẽse tñ, put necitas postulat: citius. A festo sci Michael'
usqꝫ ad pasca. summo mane pulsat: primã ita icipiũt: adiutoriũ
nrm̃ i noĩe dñi qui fecit celũ et terrã. Deiñ pr̃ nr̃ cũ glia patri
et uenia et supplicatõe: sm̃ tp̃s: tertio: quarto et pro colletta.
In ceteris horis similit̃ excepto q i uespis unũ addũt pr̃ nr̃. Post cõ
pletoriũ lectos adeũt: et ut dormiãt satagũt: ne forte cũ uigi
lare decuerit dormire cõpellant̃. Siue aũt dormiãt: siue uigi
lent quiete ac sine ullo strepitu quãtũ pot̃ fieri manẽ debẽt

Qui rñdere debeant ul' p̃sidere et quomõ silẽtiũ et cellas
debeant fr̃es obsuare. Caplm tertiũ.

Quriqꝫ absente procuratore ad ecclesiaz conuenerit. his p̃est
effitio qui p̃est ordie: Silr̃ et icetis locis ul' opib;: nisi for
te obedia in qua sunt alicui spalr̃ sit iuncta. tũc eiz cui pprie
est iuncta: ceteris p̃sidet: tacẽtib;qꝫ alijs ad uẽtantib;: ul' obuiam

95

tibi respondi. Nō est passiz ul' sine licētia. licet eis qd' ul' cuz
quibus ul' q̄ diu noluerint loqui. Dn̄i obuiātes ul' supuenientes
iclinato tanto capita: licet resalutare nisi ōndere aditerio
gata est ul' nō respondere et qd̄ amplī loqndi cū eis licētiā nō
hn̄t: excusare. In faciēdo tn̄ et metendo in expellēdo fimū
et in quolibet alio ope: ul' obediētia cōstituti: sibi prīt de ne
cessariis loqui frēs et adiutoribus suis excepto q in mulgendo
ubicūqz sint semp silētiū tenēt. Inquiti aūt obediētia con
stituti: cū alīo obediā frīb' loq fas nō hn̄t. Colloqndi simul
cū hys qui dom' huī nō sūt licētiā q nō q̄rūt: nec cū germano
g'dez. Dn̄icas et alys festiuis dieb' frēs salētiū teneant: et
cellas. Oībus dieb' post uesp̄as i silētio pmaneāt. Qui salētiū
fregerint s'm modū delicti eis cū disciplina conuenientē peni
tentia iniūgat'. Sedentes ubicūqz sint salētiū tenēt. q si pu
corrept'ūt salētiū fregerint i s'mones ul' ex̄. i p'mo q̄z fuūt
caplō id dicāt: et seqnti: nisi hēant festū cū caplō: abstineat
a uino nisi pillū qd̄e qui tenet eis cā. Hec pena in alia cōmu
tet'. Loqndi post uesp̄as licētiā nisi magna et iusta cāusā
nō q̄rant: et quātuz i obs'uatiōe silētij m'ltū erunt: procurato
et coquinari cū uiderint ifringi fortiter rephēdāt. Et si nō
se emendauerint referāt priori: qui p̄t disciplinā i caplō ac
cipiēdā: si fuīnt cōsuetudinarij i frangēdo penā apponet ma
iorē. Verūtn̄ cōuersi cū pp dom' negotia exeūt terminos con
ceditur eis. ut nō teneātur tenē salētiū nisi i mēsa: et com
pletorio usqz post primā. Quicūqz aūt salētiū fregerit i pro
ximo festi sui caplō clamēt culpaz suā.

De disciplina fratrum. Capitulum iiij

In aduētu et in quinquagesima p singlas ebdās
singuli singulas accipiūt disciplinas. Cū aūt pp festū
capli feria. ij. non accipiūt disciplinas: accipiūt eas feria. iij
seqnti. Et si domi nō fuīt septies pro disciplina pr̄ nr̄ cum
uenijs dicāt.

De cinere. Capitulum quintū

Qinerē qui adsūt iferiori capella de manu procuratoris
accipiūt. Qui uō nō adsunt p p̄r nr̄ cū ueniis dicūt.

Quid faciunt promissa. Caplm̄ vijm̄

Item ter p̄r nr̄ a capite ieiunij usqȝ ad pascā p̄m̄ nonā
prostrati promissa soluunt ¶ De cena et parasceue sab. s.
In cena dn̄i frēs quoq̄ sursū ascendūt usqȝ ad meridiē. vij.
Ceteri qui p̄nt post prandiū ascendūt. In hac die decē col
loquiis post prandiū h̄nt: s; nō i festis alijs quadragesime que
sup ebdōaz occurrūt. Itē i cena dn̄i qui i ferius remanēt ueniunt
post prandiū ad coquinā et ab eo qui prior est ordie lauāt certis
pedes: offerēt q; singulis uinū et bibētes recedūt. In crastio hoc ē
i parasceue: qui supi' sūt comedūt i refectorio: uł i calefactorio
qui uolūt. Qui uō sūt i ferius: post nonā que plus ea die q̄ ce
teris differt: ueniūt ad ecclīaz: ibiqȝ p̄r nr̄ pro ecclīa semel.
pro papa: pro epis: et cūctis sacris ordinib;. pro i patore: pro cū
threcuminis: pro afflictionib; et piculis: pro hereticis: pro iudeis
pro paganis subiūctis ueniis exceptis iudeis: ad singulas subiūctis
dicūt: hec est noue ueniab;: et eo ordine iustem ueniaz nō accipiūt
Deīn oblata aquaepunario cenā uenerabilit' osculāt' dicētes intra
se. Adoram' te xp̄e et b̄ndicam' tibi q; p crucē tuā redemisti mūdū
Qui hoc nesciāt dicat semel p̄r nr̄. Sabbato scō qui supi' sūt: illu
cescēte die descendūt post uesp̄as: uł ad uesp̄as reu̇sur.

Quō se habeant in sollēpnitatib;. Caplm̄ nonū octauū

Quidā i toti' anni die quo caplm̄ tenet. qui sursū nō ascēdunt
nisi prohibuerint obiē: cellas tenēt et spatiū quod inter
tertiā et sextā est: orōni ipendūt

Quid faciant pro defunctis. Caplm̄ nonū

Pro recenter defuncto frē tricenas et triginta dn̄icas
orōnes debēt: quarū medietatē cū ueniis reddunt: et
i singulis anniuersarijs noue p̄r nr̄ cū totidē ueniis: breues
reddūt cū ueniis. s. triginta p̄r nr̄. pro offīo capli gn̄alis

et pro offiõ cluniacẽsiũ reddit trecentis triginta uicibus
orõnẽ dñicã. Pro bñfactoribꝫ qui pronũtiant̃ in festo scĩ
stephani tricẽtis uicibꝫ pr̃ nr̃. Pro tricenario extraneorꝫ l.a
pr̃ nr̃. Pro amicis sacdotibꝫ iuiuctis. pro unaquaqꝫ l.a pr̃ nr̃

De coquinario superiori. Caplm̃ decimũ.

Coquinari9 superior portat. seruat. aduẽientibꝫ respondet.
elemosinã petentes. ad iferiorẽ trãsmittit domũ. domos
et uniuersa que ad eorũ usus ptinẽt custodit. Ipi quoqꝫ i cellis
residere et fabulare nõ licet. nisi aliquẽ forte egrotare cõ
tingerit. Singulãribꝫ minutiõibꝫ finitis nocturnis egredit̃ de
ecclia. ut expediti9 et citi9 minutis pparet necẽria. In festis igitꝫ
sacrista moneat eccliãz. mũda coquinari9 refectoriũ dor
mitoriũ et hospitiũ claustri. ul' facit mũdari. Ea que mit
tunt̃ ab extraneis qꝫ citi9 põt pori ul' eo abñte uicario denũ
tiat. Dare ul' accipe sine licẽtia nihil audet. Eis tñ qui bñsi
tia trãsmissa afferũt. põt dare ad mãducãdũ. Alijs nequa
quã sine licẽtia. Monacho abñte põt ingredi cellã ad dandũ
panẽ uinũ coquinã ul' aliqd eiꝰmoi. ul' ad panẽ accipiẽdum
alit̃ nõ debet igredi sine licẽtia. Cauere aũt debet qñtũ põt.
ne pcellas aliũ frẽs mittat. In festis quoqꝫ ita añ missam
ul' post de hijs que pparanda sũt puidere debet qñtũ põt. ut ipse
et adiutor ei9 misse officiũ audire possint. Coquinari9 ipse re
fectoriũ pparat. et hoc qñtũ põt adiutori suo nõ debet iniũgẽ
In festis nõ accipit adiutoriũ. donec capl'ꝫ fribꝫ teneatur
nisi in pascha. pentecoste. et natali dñi. et tũc et tã ipse qꝫ
adiutor ei9 usqꝫ post pimã silẽtiũ tenẽt. Nũqꝫ operarios con
ducat sine licentia. Prouidere et debet ne in domibꝫ superio
ribꝫ. ul' si circa domos aliqd deterioret̃. coquinã et caseum
qui remanẽt i refectorio diebꝫ festis. frẽs qui descẽdũt debet
mittere ad iferiorẽ domũ. ea. s. q̃ idonee nõ põt retinere.
Ne p negligẽciaz ipi9 aliqd alicui desit. qđ de cõsuetudine ẽẽ hrẽ

debet ipsi cito loco et tpre idoneo: priorem inueit ul' eo absente
uicariu: culpam sua recognoscere: et ab eo q negligam passus
est ueniam petere debet. Si pot p singula festa debet interesse
caplo: et i singlis caplis confiteri. Si tn duo festa contigua
sint: i primo tantu confitet'. Cu hospites religiosi uenire uo
lunt ad matutinas: cognari absente procuratore prouidet
ut eundo et redeundo lumen heant. Si uenire nolut hora
statuta: ab eis defert eis lum: cognari puidet hospitibus
pelles: pellitias: et sotulares nocturnos. Cognari dat mo
nachis filu fines ad ligandos sotulares. Liberare scutellas
sugim: coclear. ciphu iusti. et huiusmodi. Feria. iii. v. et sabba
tis fructus ul' herbas crudas. si adsut portat p cellas. Cu
i refectorio fruct' molles ul' herbas crudas apponit: ponut
i uasculis et mantili operiut'. Cicerres no debet coqre sine lice
tia ul' crudu monacho dare. Ea q diuidit equalit' debet diuide
et sine psonar acceptione. Cu cogna dat monachis ul' pita
tiam post prandiu debet qd superest recolligere. Cognari igne
faciat. priori. Cognari prouideat ut panis qui in refectorio
ponit' mud' sit. i. nec exustus nec al' quid ab abstergendu aut
radendu sit hns. Ipius est et prouidere t uasa quibs cibus
et pot' inferunt' diligent' lota: et bn desubt' extersa sint.
ne mantilia qbs supponut' macculent'. Ipi quoqz prouidendu
est ut salarie: et sal qd apponit' mundu sit: et ut exiccet
ne humefactu liquefiat. Ad ipius quoqz ptinet cura ut iusti
ciphi et coclearia munda sint: nec aliqd i eis qd excutiendu
sit: ul' detergendu. De cutellis quoqz ad eu ptinet curam
ne erugnentur: et ut hebetati exacuant'. Cu comedit in
refectorio prouideat cognari ne ibi tumultus aliqs: aut
uox: nisi soli legentis audiatur. De cognario inferiori. C^m. xi^m.

Coquine inferiori: un' e fribs psidet: qui solitos cibos
legumina. s. et huiusmodi. fribs pparat et dispensat horis compe

tētibus ſignū pulſat: Aquo ēt panē uinū ſtatutis diebȝ: coclear ſcutellaſ: lumbaria: acuȝ: filuȝ: ceraȝ ad icerandū accipiunt. Aliud autē qāq̄ ꝑt procuratoris licētiā eiſ dare nō pōt nec etiā i coqina furtū ſeratū ponere: Qualia autē aliſ ſpālitē miniſtrat talia aſſiuit et ſibi. Dare ul' accipere abhyſqui domus huiuſ nō ē. ſine procuratoris precepto nihil audet. Et ſi ſi forte aliqſ aſſuit et aliqua interiȝ neceſſitaſ acciderit: ita faciet queadmodū ipm: ſi adeēt facturū fuiſſe exiſtimauit: redeūtiq; quid et quo egerit indicabit. Furtū aliquē i coquinaȝ ñ iuſte cum neceſſitatis iducē nō pōt: iductūq; tā ſacta neceſſitate ſtatiȝ emittit: inuolato q̄ res ſunt ſalētio. Ecclīaȝ cuſtodit: porte ſupſt aduenientibȝ r(?)iuet ferrata coīa ſuat: niſi faber qui ea ſuet aſſuit. Domus et uniuerſe coīs ſuppellectibȝ curaȝ gerit: Ex q̄bus oībus ſi aliqd deperierit proſtratibus humi: reū ſe culpabilemq; clamauit. Hec eadē ſuat quiq; uices ei' exſequitur. In diebȝ ſollēpnibus: ul' ipſe ul' qui ſupplet locū ei' aduenientibȝ de uilla proxima nihil hēt dare ul' comedere: ſȝ tm̄ ut recedāt iubet reſpondere. ne ꝑ tales diebȝ aſſueſcāt i(n)quietudinē et moleſtiaȝ facere. Coquinarius iferior primū ſignuȝ ad matutinū pulſat. Lampadem accēdit i ecclīa iuxª lampadē ſedet: iſirmos requirit. hoſpitibus religioſis cuiq; pulſet portat lumē. Ad biulutus accēſa candella egreditur et poſt eaȝ i loco congruo ut fr̄es egredientes lumē hēant: et ipām candellā nouitiⁱ extinguit. Coquinarius cū exteneis loquitur: cū fr̄ibȝ aut nō loquitur: niſi accepta licentia. Procuratorē tn̄ abente cū qb; uoluit pōt loqui. Nemini pōt dare licētiā loquendi cū aliquo preter procuratore: nec ꝑ ei' pn̄tiā aliqs cū aliquo loqui debet: Preſentibȝ fr̄ibȝ ul' abſentibȝ: i cellaſ eoꝝ nō debet intrare ſine licētia: niſi q̄ abſenti aliqd dare uoluit: ul' uēſtē ſilia ſua ſine aliqd aliud i cellā mittere ul' accipere. Mortuos nō debet abluere: ſȝ filū ꝑparat et acuſ. Silr' i domo ſuperiori: nec coquinarius: nec adiutor ei'. Panē triticeū ul' ceſeū ul' minutū

mercenarijs nō dat ſine licētia: niſi qn̄ debet eis. Vinū ho
ſpitibus recedētibus uł fr̄ibus exeūtibꝫ nullaten̄ debet dare. Sed
ineūtibus et cursoribus hoſpitū ſi egredi noluit: et ire ad hoſpitia
ſua ut illuc comedat dat panē et caseū ſi talis dies fuit. Nūq̄
dat eis pitātia ſine licētia: niſi ſemel ī die. In hoſpitio exteriori nulli
panē dat cōuētualē ſine licētia. In hoſpitio aūt ſupiori nō ſolet
recipe hoſpites n̄ uenerabiles et honeſtos. Solet et cauere ne per
tuſ que ē iux̄ cordā ſigni mercenarij nō intrēt. Nulli pitātia dāt
ſine licētia niſi qn̄ debet ei. Sal et leguīa ⁊ cet̄ q̄ ad cibū ptinent
donat paſtoribꝫ. Sal aūt et legumīa dat eis ad mēſurā. Ho
ſpites cū ad ſūt freq̄nt̄ uiſitare debet. Ad primā pulſat cū pro
curator īfirmatur uł minuit ſibi: uł mane aſcendit ad domū
ſupiorē miſſā cellebratur̄. Ad miſſā nūq̄ pulſat niſi ei pcipiatur
Cetei nō cogt. nec duas cognas facit ſine licētia. Ollas et ſcu
tellas ſuas ipſemet lauat: uł lauari facit. Cōuerſo de ordiē nō
cū ordinate ueit: aliquē de cellis uacātibus debet prouidē. Sine li
cētia nō accipit de formagiaīā ſeracei uł caseū: tenet̄ tn̄ puidere
cū procurator aſcēdit ſupi: uł alicubi uadit: ut pp̄ hoſpites uł pp̄
fr̄es hēat ſibi necīa. Prouidere et debet ne mercenarij ocioſi ſint
et curā hr̄e orti et gallinarū: et ſi necce ſit saginatorū: et ut ſegreg
tes mudent̄: et reducere procuratori ad memoriā: q̄ facienda ſūt
et prouidere q̄m̄ pōt ne p ipſum uł alcius negliāz aliq̄d alicui de
preat. Panē recētem nō dat ſine licētia niſi qn̄ de cōſuetudie
monachis datur. Domū prioris qn̄ deſcēſurus eſt ad ſacīedā
ebdām mūdat: et albū mantile ſpat. Cognarius ī aduētu
et L^a pulſat ad primā: et candellaz accēdit qn̄ a procuratore
fr̄es accipiūt diſciplinā. Ad cōſiliū procuratoris uinū tēpat
hoſpites cū circa prandiū uł cenā uenuīt ſi pōt retinerē debet
Nullū hoſpitē ī cogna ſine licētia itroduat. Quicq̄d ab eo cog
narius ſupior pſe uł p nūtiū poſtulat: ſine dilatōe ſi hr̄ mit
tere debet. De piſtore Caplm̄ duodecimū

Pistor annonā recipit igranario. admēsurā recipit. sicut
custodit. uētilat. molit. panes cōficit. et dato adiutorio
coquit. Pistori q̄ panē coquere debet iuessp'r dat' adiutoriu3
die aūt crastina. usq3 ad primā isalētio opant'. Ipe aūt ad
iutor nō dimittat. pistorē sine licētia ipius. Peracto autē3
negotio debet pistor adiutorē dimittere. Sabbato ad lau
des pistor exit de ecc'a. Infra ebdā3 nō coq̄t panē triticeu3
sine licētia procuratoris et tūc q'n ipē ꝑcurator precepit. In sab
bato et q'n ꝑcurator precepit coquere d3. sine licētia nō querit
operarios. Cū cognari' ascēdit ad festū suū pistor loco ipi' rema
net ul' ali' si procuratori uisū fuit et reūtenti si postulauit
rōe3 reddit. Aquā bñdictā3 per cellas aspgit. et eā i domo su
priori asportat. ul' cognari' si pistor deest. Cū u'o utq3 deest
cognari' prouidet ut aliquo afferat. De sutore cap'm. xiij

Sutor coria tenet. incidit sotulares. facit ac reficiat
Cū ei i ungit' emit coria et sagimen et redditēs procura
tori ostēdit. et de oibꝫ rōne3 reddit. Semel i āno dato sibi ad
iutorio coria ꝑpat et tūc tot faciat sotulares. ut i mag'
pte anni sufficiant. Sotullares monachor' ungit cū reficit
Cōuersor' aūt nūq̄. s3 ipimet ungere debet. Eos qui sotul
lares diurnos siue nocturnos. negligēt' custodiūt. rephēdit
Nulli extēneo dat sagimē sine coriu3 sine licētia. nec etiā
fribꝫ nisi hijs q̄ de sui institutē eis debent'. Infra. xv. dies dat
sagimen familie. cōuersis aūt semel i anno. Corticē ꝯsito
adiutorio i estate facit. siccat. et molit. De fabro ca'm. xiiij

Faber oīa ferramēta dom' facit et reficit. Nulli alieno
sine licētia comodat utēsilia. Semel i āno oiā ostēdit
procuratori. et procurator scribit. ne aliqd deꝑire possit.
In hyeme et cū aliqd operari nō pōt facit et reficit ferramēta
Cū ferrū suū extendit recipiēte procuratore adiuuāt eu3
aliq de mercenarijs. Nō d3 fribꝫ fabricare sine licētia. nisi

qd hēt de institutione. Temporibus congruis facit vel fieri facit carbo-
nem suum. De ortulano. Capitulum XV.

Custos orti ipsum et apes custodit: domum propriam habet ubi utensilia
et semina sua custodit: ipsum fodit ortum herbas seminat et mu-
tat cum datur sibi adiutorio. Non conducat operarios sine procura-
toris licentia: Cum ortolanus ibi non est canevarius orti curam habet et or-
tulano cum adest. operam quam potest exhibet. De carpentario cap. XVI.

Carpentarius consilio procuratoris domos cooperit: facit et refi-
cit operarios sibi necessarios querit: et de omnibus procuratori rationem red-
dit. A pascha usque ad tempus colligendi fena: dum nichil aliquid sibi precipiatur
providere scindulas et materiam domui necessariam. De preposito agriculture. cap. 17.

Qui preest agriculture grangie: et boum: et cunctorum que ad illam
pertinent ... diligentiam habet: Magister boum duobus mercenariis
in hyeme contentus est: tertium si invenit in vere conducat: sed ad tempus. Car-
ros: et carrucas et cetera utensilia sua si sit et potest ipsemet operatur in tali
tempore ne alia eum opera impediant. Prata mundari et fenum preparari fa-
cit. Ipsum fenum adducit et manipulos et castaneas cum bobus adducendum
est. Ligna facit fieri adducit. Operarios sibi necessarios querit de ma-
nu procuratoris: denarios accipit ad persolvendum operariis
et non nisi quantum opus est quia bursam non habet: et de omnibus que agit pro-
curatorem consulere: et deinde rationem reddere tenetur. In initio
hyemis non debet dare fenum bobus nisi sciente procuratore. Sementem
cum mensura recipit: et iterum reponit. Sal cum mensura recipit a co-
quinario: et bobus dat. Cum vadit ad afferendum vinum vel anno-
nam datur ei adiutorium: unus e fratribus: et ipse alios querit qui ipsum et
bubulcos suos adiuvent: et ipsis omnibus dat in mane canevarius: pitan-
tiam et etiam cenam si parata fuerit.

De magistro pastorum: et parvulis eorum pellitiis. Cap. XVIII.

Pastor magister cunctis illius obedientie res. et instrumenta custodit
et emendo: et vendendo ad suum pertinentia ministerium cum expensis
commercium facit consilio procuratoris. De rebus aliis fabulandi cum eis

licētiā nō h̄t. Ipē n̄c turāmta mēdatia fraudes ⁊ cē que ta
libus īteſſe ſolent negotijs uitare ſapit̄ mala: ſempiternamq̄ʒ
aīe ſue ſalutē tp̄alib̄ʒ an̄ferre rebuſ et comodiſ. Magr̄ ouīū
eſt ſil̄r magr̄ caprarꝫ: et ōīb̄ʒ q̄ agit emit ul̄ uēdit: querit cō
ſiliū a ſotio ſuo. Ipē ēt et ſotij eī grangiā: magna ex p̄te cuſtodi
unt. Dom̄ inquia fuīt caſei quā uocam̄ arcellaꝫ ad eoꝝ p̄ſē curā
ptinēs: ſic aliq̄ d̄ cellis ſuā cāra ſapit̄. Cū ad hymādū feris ex
eunt nihil ul̄ accipe ul̄ dare ſceptū h̄nt. A puero mercenario
qui eſt cū eis ad molendinū itur: panis coquitur: uinū emit̄: n̄e
ipi qđ piculoſū eſt ad uillas īgn̄tū uitari pōt ire cogant̄. Tertiā
feriā et ſabbato ultra ceteꝫ fruīʒ morē uinū h̄nt. Eaq̄ueꝫ die
qua locū mutāt: quia cibos p̄parare nō p̄nt uinū accipi
unt. hec aūt mīa p̄p̄ continuos labores et multa q̄ paciū
tur ibi īcomoda eis īpendit̄. Ad mulgēdū uicies triginta
oues: ſeptē paſtores ſufficiūt. Cū uadūt ad hyemādū. Ad
cuſtodiendūʒ triginta treccenarios ouiūʒ cū duob̄ʒ frīb̄ʒ. iiij.or
paſtores ſufficiunt et ſex canes. Due cappe fuīt frīb̄ʒ ⁊ due
paſtorib̄ʒ. Magr̄ ouiū et annonā emit et fenū et neccīa
ſibi et ſotijs ſuis: Cū oues pariūt: uix̄ ſceptū p̄curatoꝝ
pelles retinent et agnos admittēdū: cetera uēdit et
reddit roēꝫ procuratori. Magr̄ et ſotij eī cū op̄ eſt caſeos
faciant et girant: et ne deteriorari poſſint ſollicite proui
dent. Cū mulgētur oues frēs qui curaꝫ h̄nt eaꝝ ſi in in
feriore domo ſunt ad laudes exeūt de eccliā. Ubi mul
gentur oues ſemꝑ unꝰ e frīb̄ʒ debet intereſſe: et ad faciē
dū caſeū et cuſtodiēdū ipēmet ē unꝰ de mulgētib̄ʒ ⁊ facī
entib̄ʒ caſeū. Cū in hyeme ueniūt oues ad comedēdūʒ
fenū. uix̄ ſceptū procuratoꝝ ducūt̄ p grāgias. Frater
qui capraſ cuſtodit tres tres h̄t mercenarios ⁊ cappam
unā in hyeme et tres canes. Ad cuſtodiēdū hyrcos duo
ſufficiūt mercenarij. Capre nō ſepant̄ ab omib̄ʒ ſine pro

cautatoris licentia. Concessimus adhuc pastoribus pellitias paruas que duabus fere uerueculis pellibus possunt fieri. In mulgendo ubicumque sunt semper scaletum teneant. Magister ouium non teneat singulis pastoribus suis ultra .xx. oues quarum agnos non teneat nisi abbate precedente ad plus usque ad festum omnium sanctorum.

Quo tempore uinum habeant. Capitulum xviiij^m.

FRatres qui conuersi sunt: quinta tamen feria: et in sollennitatibus que capitulum habent: scilicet in die uinum accipiunt. Et si diebus aliis aliquando uenia uinum acceperint non tamen nisi semel in die datur: nisi forte causa egritudinis necessarium uel honestum. In natiuitate domini: diebus quatuor circumcisionis apparitionis: purificationis. Annuntiationis: si dies bine refectionis celebratur: pasce diebus iiij ascensionis: penthecostes diebus tribus sollicite. Sancti iohannis apostolorum petri et pauli: assumptionis: dedicationis: natiuitatis: beate marie exaltationis sancte crucis: sancti michaelis: omnium sanctorum: bis autem habent uinum. Ascendentibus etiam propter aliquod festum in castro celebrandum si monachos in refectorio cenare contingerit uinum datur. hoc autem eueniat nisi duo festa quibus in refectorio comedunt sibi coherent. Alias autem nullus in sabbatis uel uigiliis uinum querat quia si quando datur uenia est non ex debito.

De ieiuniis et cibis fratrum: et quo tempore uescantur auenatio pane capitulum xx^m.

SExta semper feria pane et aqua et sale contenti sunt exceptis sollempnitatibus. Cum autem festum .xij. lectionum siue capitulum habeat siue non feria sexta euenit alia die in ipsa ebdomada abstinentiam faciant: et in ipso festo uinum et coquinam accipiant et si sit sine capitulo. In aduentu quoque et quinquagesima et ieiuniis .iiij. temporum quarta et feria pane et aqua et sale contenti sunt. uigiliis itaque pasce ascensionis penthecostes sancti iohannis petri et pauli assumptionis. omnium sanctorum: natalis domini sibi conueniunt nisi quod in uigilia pasce uenia ordinis uinum et coquinam siue pitantiam accipiunt. In uigiliis uero iacobi bartholomei: mathei: symonis et iude: an

dree: sci laurentii martiris: feria .vi. et .iiii. rogationum semel quidem comedunt sed pulmentum habent. Ceteris autem diebus excepto adventu et quinquagesima ne nimio labore frangantur bis comedent: sed semel tantum accipiunt pulmentum. Porro conversi et redditi qui exeunt ad labores in hyeme prandendo: feriam non expectant sed summo mane comedant quando non ieiunant. Generaliter autem fratres nostri ordinis cibi sale tantum condiunt: nisi aliud de misericordia apponitur. Oleum autem in cellis numquam teneat. Quinta feria et sollempnitatibus capituli ultra solitum non meliores escas susceperunt: pasce tamen et pentecostes. feria .v. et alia post festum innocentium die si fuerit .i. feria quinta ibi contingerit.

Vinum et cognam sine pitantia sumunt: herbas crudas fructus autem indiceos cum adsunt in cena tantum: vel in prandio. si semel comedunt accipiunt pulmenta. vel pitantie quod de uno prandio supersunt reddunt: Vinum datum non nisi in prandio vel cena bibunt: In die tamen bine refectionis: post vesperas vinum bibere licet: si cenare non libet: Quecumque ex pictantiis remanet vel pulmentis quod usui aptum sit cognario redditur: ne quis forte: non concessam celle faciat abstinentiam: In refectorio autem nolens aliquis quod ei apponitur aliqua de eo comedere alteri porrigere: fas non habet: excepto pane fructibus et herbis crudis. Sabbato ante adventum et quinquagesimam fratribus de consuetudine pitantia datur. Kalendis autem novembris usque ad pascha adveniente vescuntur pane: antiqua namque consuetudo est: ut duo genera panum: alterum quod pulchrius sit monachis faciant: et alterum conversis. Qua re cui placuit ut ita fiat: nullus ei contradicere audeat attemptare. In adventu tamen et quadragesima per singulas ebdomadas fratres laici per singulas triticeas ex pitantia recipiunt toctos. Panem in cellis post ebdomadas qua eis datur fuerit non retineat.

De rasura et obsequiis et minutione fratrum. Capitulum .xxi.

Quotiens monachi toties radunt et laici insuper et capita lavant. Porro eorum rasura fiet in kalendis mensium quando acciderit in sabbato. kalendis vero non occurrentibus. in sabbato radent sabbato p

pinguori

pingori ipsis kl̄is: nisi festū capli i pediat: et tū radentur
die precedenti i quo aliud festū capli nō occurrit. Si aut̄ kl̄e
contingant fe͞r. s͞a: tertia: quarta v͞l ul̄ sexta: post dnicā
i ramis differt̄ rasura usq3 ad uigiliā pasce. Omia aut̄ ob
sequia quelz priuata: que sibi ipis singli nō occurrit: aut pōt
facere ab alijs humiliter: deuoteq3 cōpellent̄: ita ut felicē se putet
cui tale qs p̄stit ipati: Obuiātes et sibi inuicem amico ala
critate: et humili supplicatiōe: mutuo loci dantes p̄uato p̄trāse
unt silētio. In quo iuniores .i. qui posterius uenerīt sūttugit
p̄uenire maiores. Quat̄ aut̄ i anno minuūt̄ circa kl̄as
maij: circa id̄ julij: kl̄as octobris circa kl̄as februarij. Mi
nutis tribꝫ diebꝫ pitātia mane: uini aut̄ bis dat̄: duobꝫ
p̄orībꝫ diebꝫ: tria si adsūt oua addūt̄ cene. Si siccarint post prā
diū uini bibūt: nō tā i alti' cella quiāq̄ ul̄ bibāt. ul̄ come
dāt a laboribꝫ uacāt: ad lectos recedunt: prima die post
p̄randiū usq3 ad uesp̄as. In unā cellā corꝫ qui sibi minue
rint. simul oīs conueniunt: de bonis colloquiū habituri: Qui
uō nūq̄ minuūt̄: seu minutiōē usq3 ad aliā differūt. eisdē
qbꝫ et minutis p̄ticipāt bonis. Duobꝫ primis diebꝫ minutoꝝ
si supest de pitantia prandij: usq3 ad cenā pōt si uolūt qsq3
id̄ sit reseruare. Qui sibi ex cōsuetū minutōz minuit bibit
habet et uisitatiōz sicē i generali minutiōe.

Quid agēdū sit i periculis et de re iuētā qd faciēdū. Cap͞m .xxij͞m

Si alicubi: ul̄ morbi: ul̄ subitanei: ul̄ ignis: ul̄ alie' talis
periculi necessitas ingruerit. soluto silētio: qui pōis pōt
succurrit: Si i̅fra terminos nr̄os ad inuētū fuit: ei protin'
cui' est si adest: sin aut̄ procuratori reddit̄. Si aut̄ ex̄ t̄minos
aliqd a nr̄is inuētū fuit fr̄ibꝫ. aut suo dn̄o statī si fieri pōt
reddit̄: aut ei p quē melī et fidelī reddi posse putat̄: cōmen
dat̄: alias i totum dimittit̄.

De uestitu fratrum et utēsilibus celle. Caplm .xxiij͞m

101

Ad vestitum habent tunicas tres: caligarum paria tria: pedulium duo
sotulares nocturnos et diurnos: pelliciam: pelles. mantellum
caputium nutas laneas unas: lumbaria duo: Cingula duo. sotulares
eorum de bovina pelle fiunt. In kalendis novembris unam tunicam: veterem
reddunt: unamque novam accipiunt. Aprilis par caligarum reddunt: et par
caligarum parque pedulium simul: pelles et pellicias accipiunt: ve-
teres eas videlicet quas reddunt monachi cum novas accipiunt. No-
vas autem non quaerunt: sed vestitus et pannis quos debent ex ordine sint conten-
ti. Habent ad lectum paleam filtrum si possit haberi: si autem pro eo pan-
num grossum simplicem non duplicatum: pulvinar cortu. Vestiti sin-
gulis tunicis et cincti iacent in cellis et dormitorio. A pascha usque ad
festum sancti Michaelis a prima usque ad completorium. nocturnis sotularibus non
utuntur. In superiori et dormitorio eorum lectos: pelliciam sotularesque noc-
turnos habent. In omnibus huiusmodi ad nihil curatur: nisi ut frigus arceatur
et nuditas tegatur. Nam et ligaturas sotularium et cingula renum: de cau-
da gerunt canabe. Lumbaria quoque ipsa canabina sunt. adeo non quod vanitas
aut voluptas: sed quod sola necessitas aut utilitas postulet cogitatur. Ha-
bent et scutellas duas ad cibos ad panem unam mantilis loco ad munditias
unam grandiorem: iustam: cyphum. salaria: coclear. et cultellum: vas aquam
ferri et securim: fossorium: dolobrum: subulam: fasciculum: acus duas: fi-
lum: forfices: terebrum: Nihil autem omnino nisi cum licentia apud se retinent

De novitiis suscipiendis et conversatione eorum. Capitulum xxiiii

Laicis ad consuetudinem suscipiendis idipsum pene fit: quod et cleri-
cis. Nam similiter dura proponuntur eis: et aspera: Iubentur et
adversus se aliquid habentibus reconciliari: Recepti igitur in osculo pacis co-
ram conventu fratrum: et rasi mox capitio de manu prioris accepto in-
duuntur: et inquantum priori placuerit non minus tamen quam annua admittuntur
probatione. Et ad eorum inter quos conversati sunt: eorum ipsorum scilicet suscipiuntur
testimonium: sicut clerici ad testimonium monachorum. Nullus vero nostrum de
rebus novitiorum aliquid postulet: nec ad procurationem faciendam instrua-
tur ab aliquo nostrum. De professione novitii.

ADie qua eorū profeſſioēʒ facturꝰ eſt aliqs ad caplm producatur monachorū: ubi de ſtabilitate et obediētia. ceteriſqʒ neceſſarijs audiēs cū i mo'l i ptitiſqʒ pmāſit. rogat aliquē ore pprio: ut ſuā ſibi ſcribat profeſſioēʒ. Jn cuiꝰ fine ipſemet manu ppria ſignū crucis depingit. Quā et manu geſtās: poſt euangeliū offendam ad cornu dextrū appropinquat altaris. eaqʒ ſic ēſt iei dextri: Diacono cūctis audiētibꝰ ita legit dicēs. -Profeſſio :-

EGo frater ill'. promitto obediāʒ et cōuerſioēʒ morū meorū et pſeuerātia oībꝰ diebꝰ uite mee: in hac heremo corāʒ deo et ſcīs eiꝰ: et reliquijs iſtius heremi: q̄ cōſtructa eſt ad honorem dei et btē ſemp uirgis marie: et ſcī Johis bapte: pro timore dei nr̄i yhu xp̄i: et remedio aīe mee. in pn̄tia dōni illius prioris. Et ſi aliquo tpe nūq̄ hic abire aut fugere tēptauero. liceat friis dei qui hic fuint: me plena ſui iuris auctē requirere: et coacte ac uiolent' i ſuū ſuitū reuocare. Poſt hec hanc ipām cartulā offert ſup altare: et oſculato altari i clinat' ad pedes ſacerdotis: tali obſecratiōe bndicēdus. Saluuʒ fac. Mitte ei. Dn̄s uobiſcū. Oremus. Domine ieſu xp̄e qui es uia re.

Quō ſe hēat fr̄ poſtq̄ʒ ſuſceptꝰ eſt - Caplm. xxvm

AB hoc tpe nouit ſe nihil omīo: ne baculū qdē quo per uiā gradiēs innitit'. ſine prioris hēre licentia: Excepto cū nec ipſemet ſuus ſit: Ergo quē id ipm̄ qđ de monacho ſeruabitur: ut. ſ. pro eo nihil mīn': ſi intra examinatōis tps acceptabilit' agens: mortuus fuīt. q̄ ſi profeſſus eēt. Facta autēʒ profeſſiōe: nihil aliud querat ul' hēre ſe dicat. i rebꝰ quas forte attulit: q̄ illis quas i domo iuenit.

De innulatario i fribꝰ qui foras mittit'. Caplm. xxvim

FRater qui ſaginario curat: qn̄ foras egredit' i cellatam nō iacet nihil niſi hoſpitiū qrit: niſi ul' prior: ul' primitor aliqd ei ſpāliter iuxerit. Nullꝰ nūm ul' ūba: ul' ſalutes ad aliquē exteriorē: nulliſqʒ exterioris ad aliquē nūm niſi priore ul'

procuratore iubente facit aut refert. Seculares rumores ubi au-
dit ibi iubet dimittere. Cum vero aliqui domus cartusie foras mit-
tuntur: in terminis nostris: id est a cornelione superius et ab occidente et
ab inter montes: et a scallis: nec escam aquamque nec hospitium acci-
piunt: nisi aut specialiter iussi: aut aliqua inevitabili et inopi-
nata necessitate coacti. Similiter faciunt alii fratres toti ordinis: quicumque
in terminis locus transmittitur. Hospitantes in domo de plantatis [?] n[on]
inde preter hospitium respiciat: Unde gravetur domus. Quicumque aut
et quocumque ire iubetur: sive pedestres: sive equestres: nullatenus
contradicat. Porro qui sagmarios foras ducunt: pro aliquibus
oneribus deferendis: permittimus fratribus qui eos ducunt: quod dum sunt
absque onere equitare in eis. Quicumque vero terminos exierint
nisi per sex vel amplius leucas ipsos contigerit proficisci: ne-
quaquam revertentes petere putant prandium: Conversi in itinere te-
neant vitam priorum suorum: non tamen cum eis comedant: in domibus
ordinis nostri: Soli teneant vitam congregationum in quarum domi-
bus fuerint: pro vitando scandalo, salvo tamen ordine nostro: Extra ter-
minos exeuntes superiorum [?] inferiorum: nisi ex prioris licentia vel
procuratoris: nec et abstinentias sexte ferie ceterorum ieiuniorum
non solvant. Cum exeunt vel cum redeunt a domo superiori descendit
vel a grangiis veniunt ad ecclesiam inferiorem divertunt: Si ea die
non fuerit ad ipsam. Cum autem super ecclesiam superius ascendit pro operibus
vel quando missi redeunt facta oratione in ecclesia: statim veniant ad prio-
rem: vel quod certi habuerint oportunum: Qualiter cum foras mittuntur
quod licitis comedere potest reversi tenentur. Nullus cum reddit siqua
data fuerint ei in cella sua debet reponere sine licentia prioris aut
procuratoris. Quando aliquis fratrum cartusie: extimus missus revertitur
postquam pontem transierit: Nulli excepto famulo suo loquitur sine licen-
tia. Maxime [?] observant fratres toti ordinis: postquam portam domus
transierint revertentes: fratribus diu in itinere fuerint ad lectos red-
dire si voluerint licet. De custode pontis cartusie. Capitulum xxvii

uenit: post cōpletoriū nisi ex necessitate ul' uocati ex noīe. In uigi
lijs natiuitatis: pasce: et pentecostes: et i festis cōibꝫ: cꝰ i capitulo scil'
tꝫ culpā cōfitentibꝫ: disciplie nō datur: sꝫ arbitrio prioris in iungit'
aliqd pro disciplis. Quicūqꝫ i quacūqꝫ obediā cuiuslibet agit uices.
nihil oīo i ea sine licētia mutat' ꝑmittit'. In cellis quaꝫ ipius nihil
nisi prius ōnsuz et iussum mutari fieri nec sinit'. ne domꝰ laboriose
fēe: curiositate determināt': ul' destruāt'. Generalit' aūt in alti' cella.
i domo fabri. sutoris: pellipary: textoris; in cercella pastoꝝ: i furno
Nullus igredit': aut loqt': sine licētia: Quicūqꝫ aūt i cella cū qꝫ duo
ul' plures ul' sili' fuint: ꝑmū hostiū sit aptū. Qn̄ pulsat' signum q̄
ad ecclīaz est eūdū: ad eā frēs ubicūqꝫ sint debēt ꝑmissis aliis
properare. Qn̄ diu fit oro. an̄ horā: nec ipi loqui debēt an̄ ecclīaz
nec exteros ut ibi loquat' sustinere. In festis domꝰ nona cantata sit
nllꝰ descendit sine licētia: In galileis et ꝑmo hostio coquine usqꝫ
ad portā signi: et usqꝫ ad hostiū cellary: nllꝰ loqt': predictū ꝑmūz
hostiū coquine: nllꝰ igredit' sine licētia. Infra claustrū mercenary
nō intrāt: sine licētia: sꝫ conuersi ipi ad cellas suas ligna portāt: et
sibi ipis scindūt. Si aūt aliq sūt senes et debiles: iuniores et fortio
res debet eis licētia ipetrata digna necessitati prouidere. Omēs obe
dientiary alias obediētias: cū opus est: et eis i iungit': debēt iuuare.
Postqꝫ pulsatū est ad cōpletoriū nllꝰ dꝫ remanere cū hospitibꝫ: nisi
ꝑnte priore aut procuratore: exceptis hijs qbꝫ ut ipis hospitibus
ꝑmat' est i iūctū. Qn̄ aliqs alicubi uadit debet ꝑuidere ne panis
uinū: fructus: ul' aliqd aliud ips' deteriorari possit: cella sua rema
neat. Nullus iterrogat qd coquat' a coquinario: nec aliqs debet re
cusare coquinā sine pitantiā que gnālit' oībꝫ est parata: nisi i firmi te
cogente: In domo superiori qn̄ recordatio fit: et post usqꝫ ad uesperas
et diebus festis post nonā usqꝫ ad uesperas. Conuersi claustrū itrare
ul' pilto transire nō debet. Quacūqꝫ die ul' tpre cōuēt' sit i claustro
conuersi nō debēt intrare ul' ad hostiū clamādo ul' pulsando nimiū
strepitū facere. Qn̄ cōuētus uadit ul' redit ab ecclīa cōueniant

co̅uersi ne igalileis appareant. Sine sotularibus nocturnis siue diur
nis: nunq̄ uadūt ad ecc̅liaȝ ul̅ co̅uentu̅ intrant: nuq̄ i conue̅tu
capellos portāt: nisi caputia desup hn̄t. Intrantes ecc̅liaȝ et egͣdie
tes capita nudāt. Vinu̅ puru̅ fr̅ib; ul̅ operariis i grangiis ul̅ alibi nuq̄
mittat̄ aut det̄. Fr̅ib; q̄ in grangiis ul̅ alibi opant̄ uinu̅ nō mit
titur: nisi sit eis illuc pnoctandu̅: disciplinaȝ ul̅ uigilias: seu q̄libet
alia religionis exercitia: q̄ i nr̄e institutois nō s̄t: filii nr̄m n̄ fore
sciēte et fauēte facere licet. Nullus ēt faciat abstinētiā preter
ab ordīe co̅stitutas. Pro his qui nō sūt de ordine nr̄o nullus nr̄m
qualȝ res cābiat aut uēdat: Emēt uo si necc̄itas exegerit possim̄
Nō fiat li' passim: n̄ pro quolȝ: nec sine licētia priorris sui: Q̄
p se ul̅ p aliu̅ litt̄s a romana curia sine licētia capli gn̄alis postu
lauerit: seu curiā romanā adierit: societate toc̄ ordis puet
nisi caplō eu̅ recōciliare placuīt: ul̅ alr̄ corrigēdo punire. Quicu̅
q̄ et statutis capli rebellis ul̅ cu̅ murmure reph̄ensor extiterit
et qui priori iubēti fuīt inobediens: aut p̄ir̄se obediēs: et si co̅usuē
hoc ipm̄ fecerit procuratori et co̅monit̄ emēdare noluīt: ordiē
teneat intra ul̅ ex cellā: et sit ex co̅uentu: et si p̄ amonitōeȝ ter
tiam p int̄ ualla dierȝ. factā obstinat̄ extiterit: prior ipsȝ ex
pellat ab ordine: Qui frēm suu̅ et redditu̅ mētiri dixit maneat
at ex co̅uētu: donec satisfecerit ad prioris arbitriu̅: Si aliā co̅
tumeliā irrogauerit iux̄ moȝ culpe: moȝ sustineat discipliē. Si
q̄s domu̅ suā diffamasse fuīt deph̄ensus: dieb; ad min̄ .xl. sit
nouiti̇ et careat colloquio conuētuali. Si prior idonee mōstrare
potuerit: q̄ ex subditis suis duo plures ue co̅spauerit i eadē do
mo: a uisitatorib; puniat̄. Et si prior eiusdē dom̄ uiderit ex
pedire eu̅m scribet priori cartusie qui de sui conuētus co̅silio re
scribet: ei disciplinā: Qui int̄ se pacē et co̅cordiā p contētiōes
et rixas: uiolare presūpsit: et sepi' amōiti cessare noluerint:
p domos ordis uisitatoru̅ iudicio sub disciplina congrua diui
dant̄. Quod si un̄ solus nimis seditiosus fuīt: iudicio prioris

Custos pontis carthusie: cū nullo prorsus nisi specialit̄
iussus: fabulari licētia hēt: ꝗ hutib; tm̄: vl' si nō itelli
gitur et i illis eos qui debēt transire repellit. Ipsum seruare videt̄
quicunqȝ vices ei' exsequit̄. De cōsuetu[dini]b[us] frūz laicoꝝ gñali. C[apitulum] xxviij

Ad matutinas et vesp̄as sup̄ior coquinarius vl' ei' adiutor. tintin
nabulū accipit: Ad missā vero si ipi defuerint quilȝ frūz
Cum fr̄ aliquod op' faciēduȝ sup̄ iacet: matutinas in ecclia
i integrū audit: nisi prior ei sup̄ hoc miam faciat. Inter dicit̄
frīb; laicis ne ullo tpr̄e dieb; festiuis vl' alijs libros hn̄t: exceptis ka
lendarijs. In coquina superiori nullus cōuersus umq̄ comedit: nisi coqui
narius et eius adiutor: nisi forte cū licētia prioris. et raro. Nullus
et fr̄ p̄dictos i ea bibat: nisi priore vl' p̄curatore p̄nte: nec itret
nisi vocat' ab eis: In inferiori coquina nullus oio comedit nisi coq
narius: nullus ali' ibidez bibat: nisi priore vl' procuratore p̄nte
et i cena ad mādatū. Ad ecclīaȝ sine caputijs. Cucullis et mā
tellis ferant aut pellicetaz: ire nō p̄nt. Sȝ et cū foras eunt nō
laboratur. hn̄t caputia sua: qn̄ prior aut procurator accedit
solus: aut cū hospitib; nullus se ingerat intrantib; ad eos nisi qui
fuūt ad suīēdū deputati: vl' nominati vocati. fr̄es aut redditi sine
licētia nihil accipiat vl' donet: et pro alienis nō spondeant
Cū mulierib; istā t'minos nō loquant̄: sȝ n̄c i exitu eoꝝ: sine mag
et i euitabili et manifesta cā. Mulierib; nisi longe a domib;
nis elimosine nō dent. Mulieres t'minos n̄ros itrare nequāq
sinim': ingr'di possint. Cū mulieres i opib; ponūt: conuersi
aut redditi nō eas custodiat: q̄ntū vitari pōt: n̄c eis p̄prijs ma
nibus mercedē reddat: sȝ aliqs de mercenarijs: In domibus scti
monialiū de facili nō hospitēt: Barbā nō decurtēt: nec raso
rijs genēs radāt. Conuersi nō recipiat ab aliquo: n̄c dent
alicui pecuniā mutuo. Aliquim nisi ad volūtatē sui poris
satisfacit: sint ex cōuentū et ex cellam: Et ut p̄imuȝ co
audierit prior: prohibeat eis introitū ecclie capli. i refec

104

torij. donec pecuniā ei aquo recepit reddat: ul' abeo recipiat cui
reddiderit. nisi pro maiori utilitate: aut necc͞ite mox ut uenerit
priori aut procuratori se id egisse mōstrauit. Eidē pene subiace
ant ex͞ternarum gubernatoris domorum quib; iungim͞: ne domos de
quarum procuratē notant̄ frequentare p̄sumāt. Sz et quicūqz feras
hn͞t clādestinas: eidē subiaceat discipline. Priores u͞o qui sciētes
has trāsgressiōes nō fecerint emēdari: sint ex͞ sedē suā i ecc͞a: donc̄
emēdētur. Conuersus aut reddit et procuratore sapiēte depō
tuz nō custodiat. Et si uadēs foras recepit: reuersus mox procura
reddat. Qui sine licētia procuratoris id h͞re fu͞it dep̄hensus: sic̄
de p̄rio iudicet̄. Quicūqz tenēs obediāz ul' op̄a p̄ori ul' procura
tori: de reb; disponēti: ul' mercenarijs qui i eis su͞nt aliqd iniūgēti
nō acquieuerit: eodē die ul' crastina abstineat a uino. De rebus
quoqz obedie interrogat̄: siquid occultauit. conuict̄ ut de furto iudice
tur. Cui pene subiaceat: et ille q̄ de reb; ad obediāz quā dimisit
ptinētib; aliqd fu͞it retinuisse compt̄. Donez quā reddit pro
curator priori reddu͞t frēs obediales procuratori: et quociens red
derit amerciatē: i dn͞e reddit. Conu͞si quoqz q̄ bursā nō h͞nt: ex
cepto mulaterio: et magistro ouiū: si p̄ma die postq̄ redierit dn͞i
mo copiā procuratoris h͞nt reōz nō reddiderit: a uino abstineat
donc̄ reddat. Cūq; Quicūqz ēt obedie: uario ul' opario pecuniaz de
derit: requisit' reōz reddat. Iniqua reddenda: si de mēdatio cōui
ctus fu͞it: tanqz de p̄prio possit iudicari. Nullus equi ul' sellā: cap
pam: ul' propriū famulū h͞nt: n͞e q̄ddlibet q̄d priori ul' procuratori
negare possit. Illc̄ mittere ul' accomodare uolēti. Deniqz de obedi
entijs et de cib; q̄ h͞nt faciāt s̄m prioris et procuratoris dispositāz
De cōu͞sis i obediētib;: ul' p̄ise obediētib; procurator referat p̄ori.
qui eos puniat iux͞ mōz culpe: Curis propinquorum suorum quorū
libet: frīb; nr̄is i terdiam͞ oīo: et ne ip̄us sine licētia procuratoris:
aut prioris: mercenarios conducerit. Qui obediētias nō h͞nt: cellas
teneāt: ul' laborēt pro iniūb;. Ad prioris cellā ul' procuratoris non

priore suo. Si laicus alium reprehenderit priorem in conventu: sit extra con-
ventum: donec prior eius emendationem cognoscat. Si laicus nisi coram
priore procuratorem in conventu reprehenderit: sit extra conventum: sed post duos
dies reddatur ei conventus: si promiserit emendationem ad prioris arbitrium
Quod si quacumque occasione predicte reprehensionis: vel denunciationis omisse
fuerint sciant se de suo contemptu et negligentia rationem districto iudici
reddituros. Fratres accusati sine mora prostrati veniam petant: reprehensionem
ea die: non reprehendant. Prima die natalis domini pasche: et penthecostes
nullus debet nominatim alicui reprehensionem ingerere nisi pro gravi et intollera-
bili offensa: sponte tamen veniam petere potest. Idipsum quantum ad reprehensionem
semper servandum est ea die qua aliquis novicium vestire debet.

De expulsis et fugitivis. Capitulum xxxii°.

Confessum coram testibus: vel convictum de incontinentia de manu
violenta: de furto de proprietate: de rebellione: in obedientia: in-
famatum criminis. quod quis obicit alteri: nec probari potest de magisterio
conspirationis: nec non de frequenti seminatorem discordie: omnem et professum
alterius ordinis fugientibus penitus alienum: excepto illo qui in articulo
mortis dampnum domus penitus confitetur. Quod si culpa que probationem indiget
per nostros probari nequeat: seculares idonei recipi poterunt ad testifi-
candum. Crimen quod expulsionis irroganda est pena si probari ne-
queat: nullo dicatur: nisi visitatoribus et priori: et ille qui suspectus
est habetur sub forma correptionis non accusationis. si tamen prior hec
probaverit. Ceterum prior et visitatores districte prohibeant ne illud
cuiquam alteri manifestet. Si quis contra fecerit ac si probatum defecisset
iudicetur. Quicumque ergo crimen expulsionis commiserint expellantur: Et
postea si misericordiam postulaverit: non mittatur ad priorem cartusie: sed cla-
met culpam suam in conventu monachorum: et emendationem promittat
et sic tercio in domibus suis sub spe reconciliationis usque ad capitulum subste-
tent exceptis falsariis: furibus: proprietariis: incendiariis: inconti-
nentibus: incontinentia qualicumque: et homicidis qui numquam reconciliabuntur
De furibus tamen qui in re aliqua ultra duodecim denarios non valente fur-

tuz cōmiserit simul: vel per partes: clericus qui nō expellant: sed arbitrio
prioris puniant. Fures vero qui in re parva vel vili: tamen valente
ultra duodecim denarios: tres tamen solidos nō excedente: simul
vel per partes furti cōmiserunt: expellant. et postea si misericordiam po
stulaverint: in domibus proprijs: ut dictum est usque ad capitulum sub
stententur. Item in capitulo pena de proprietarijs fiat. Defuncti vero in
furto vel proprietate ultra .xij. denarios in cimiterio nō sepelli
antur: et etiam sepulti extrahantur ut a ceteris crimen furti et
proprietatis caveri valeant. Si aliquis ex hijs de quibus statutum
est: quod numquam reconcilietur. contingerit aliquo eventu per capitulum re
conciliari: si conversi sunt. semper erunt in statu reddito(rum) sine spe
restitutionis in pristinum gradum: nec aliqua dispensatione poterunt
eis obedientie commendari. Fugitivi qui commisso crimine
expulsione digno fugiunt: vel fugiendo committunt: pro expulsis
omni modo habeantur. Quicumque criminosi in domibus proprijs aut
alienis substentantur semper extra cellam et extra conventum in eodem
quo recesserit habitu substententur. et a primo die substentationis
et deinceps: singulis ebdomadibus per sex menses habent mediam tor
tam panis conventualis: et utantur vino hospitij: de pane vero
familie quantum necesse fuerit detur eis: porro in sollempnibus cum cellarius
ante reconciliationem et post reconciliationem quicumque commessuri fuerint
in refectorio eis victum aliud sicut conventui ministrant. Hij omnes ante
reconciliationem poterunt interesse sermoni conversorum et confiteri cum
eis necesse fuerit. et in sollempnitatibus communicare: post conventum si pe
ri videbitur: et in fine reconciliari. Conversi criminosi post reco
nciliationem a generali capitulo sibi commissam: per .xl. dies extra cellam et extra
conventum substententur. et ferialibus diebus: post matutinas: et
festivis: post vesperas: nisi communicaverint: ad portam ecclesie recipiant
disciplinas: et ibidem audiant divinum officium. Elapsis vero .xl. diebus
restituti plenarie ordini et conventui: per .xl. dies capituli come
dant aclteram super assem nudum in refectorio: computato die qua

aut uisitatorum in eadem domo puniatur. Siquis monachorum ut plerumque faci-
unt seculares ipse iurando ad dicenda de deo seu de sacramentis.
uel de sanctis eius in turpia seu contumeliosa uerba prorupit: impietate uerborum
non negligenter pensata: tamquam execrabilis atque blasphemus pro tempore
exegerit: pene subiaceat grauiori. Qui uero quod dicat iurando simpliciter
per deum uel per fidem suam: proprium: Si deus me adiuuet: et alio simili modo: au-
diente uno uel pluribus affirmauerit: statim ubicumque sit ueniam accipiat: Et
si hoc per consuetudinem faciat: grauius puniatur. Non est nostre consuetudinis
pro uictualibus murmurare maxime in conuentu. Mutationes simu-
late sub specie donationis huiusmodi a nobis uel intra nos nullo modo fiant. De
misericordijs dictum est: ut petenti eas pro consuetudine subtrahantur
donec quod de misericordia: quod de consuetudine habuit recognoscat. Statutum est: ut
nulla consuetudo constituta capituli: ualeat aut toleretur. Exeuntes extra
terminos uino puro ad mensam numquam sciente: nisi urgente necessitate utantur
Quotiens aliquis contra fecerit: totiens a uino abstineat: quando bibere
poterit ordinate. Licentiam a priore alicui denegatam: non poterit super ea
dare uicarius: aut procurator: nisi urgente necessitate: postea occur-
rente: et ideo petitor et non interrogatus dicat quod sibi fuerit a priore de-
negata: ne ut fraudis reus: si eam ab ignorante obtinuerit: ar-
gui debeat: et puniri. Similiter si quis licentiam a uicario uel a procuratori
denegatam a priore postea petere uoluerit: a predictis fuisse denega-
tam manifestet eidem. Non tempore urgente maxima necessitate: et non
aliter: recipere archas: et pecora intra terminos: aut in nostris grangijs
est permissum. Si uestis uel aliquid huiusmodi mittatur alicui fratrum: ex antiqua
consuetudine non ei: sed alij potius datur: ne quis proprium habere uideatur. Porro
in arbitrio prioris relinquitur: utrum ei cui missum est: an alteri detur: sed de
procuratoris licentia illud accipere nemo potest. De Cura infirmorum.

Infirmis secundum possibilitatem domus necessaria preparentur. Capitulum XXIX.
Quibus tamen et ipsi secundum beati benedicti dictum ne superflua uel impossi-
bilia petendo: uel forte murmurando sine causa sibi contristent dili-
genter admonentur attendere: et ut memores arrepti propositi: ut sa

nos a sanis: ita egrotos ab egrotis: secularibus debere cogitet distrepare: nec illa de heresis: que i urbibus uix inueniuntur exposcere: oio tn caueat ne ifirmi a fratribus ul alijs neglegant. Verum tn esus carnium cui ordo renuntiauit: nulli nrm contendit: tn si sit leprosus: Propter itaq3 si tanta fuit egritudo: pisces emere solem. Prior uo et coquinarius diligentes et benigni sint circa eos: et et circa hospites et mercenarios qui eos contingerit egrotare: Dum aut plures conuersi aut redditi infirment: si necesse fuit i una domo poterunt collocari Cui si no potuerit honis dicere: dicant eis custodibus suis Cu fres extra terminos ifirmat: nec sunt nimis remoti pot eos procurator ul prior si necce fuit uisitare. Fres uo cartusie porres ordie qui uiciniores fuunt: demandato prioris cartusie uisitabunt. De confessione. Caplm. xxx.

Prostratus debet ee ac detecto capite quilibet, qui confitetur: Consulim et monemus ut omis gnalit confiteant sel' i ano et maxie cu ad ordinem uenerint: et qui prior mutat. Predicatoribus aut minoribus no poterunt aliq nrm confiteri: nisi prioris licentia ipetrata: ul nisi ipsi predicatores aut minores ostendant priuilegiu sibi date potestatis: a dno papa i ordie nro expsso noie cartusiesis ordis. De reprehensione. Caplm. xxxi.

Generale caplm firmit admonet uniuersis et singulis. ut cu monuerit inordinatos excessus: massim sese caritatie et fortiter reprehendat publice ul noiatim: hec est i gnali tractatu noie: sm qd publice priuatim peccat. Et hoc max faciat antiquores licet omis teneant ad correptione fraternaz sic btus Augustinus apte tradit dicete dno. Si peccauerit in te fr tuus .i. te sciente corripe eu .7c. et si emendatio no sequat denunciet caplo gnali p priores aduenientes. Vel priori cartusie: Aliogn coicitet peccatis alienis: Porro i conuentu no reprehendant: prior a subditis suis nisi coraz uisitatoribus: nec procurator a laicis: nisi cora

recipiunt eucaristiam in qua ad terram nō comedent: et p annum teneant generalem ordinis disciplinā: q talis est: Erunt nouitijs et carebunt collegio i conuētu nisi ob gratiā hospitum uel operum cōmunium et qn̄ priores noluerint: eos i conuētu retinere: raro tn̄ eos retineant. et singulis capitulis recipiant disciplinas: exceptis diebus qbus cōicauerint: uel debent cōicare: Talis omīs nō hāit uocē i capitulo nec alibi i conuētu: nec contra aliquē: nec obiāz. s. nō poterūt coquinarij, mulaterij, magistri bouum: uel grangie seu pecorū donec eis p generale capitulum cōcedant̄. Omēs aūt criminosi postq̄ et reconciliati fuerint: omīs quos inuenerint semp ultimi erunt: sine restitutōīe i pristinū gradum.

De fugitiuis.

Fugitiui qui crimīe expulsiōis nō cōmisso fugerunt: nec fugiendo cōmisserint: si p seculū euagauerint: et ad ordinem redire noluerint. Priores eorum p censurā ecclīasticam faciant eos cōpelli si noluerint. Quicūqz aūt redierint a prioribus suis ter reconcilient̄ ordini: et domibus suis si loc uacat. Fugitiui qui nō sunt criminosi: si infra qnque dies redierint. statim reconcilietur ordini et conuētui. et xv. in capitulo recipiant disciplinas. et. xv. diebus comedāt ad terrā i refectorio sup assem nudū: cū exceptiōē supradicta: et sic̄ nouitij. Priores tn̄ suis cū cōsilio conuētus posset eos restituere qn̄ sibi uidebit̄ i pristinū gradū: si uo ultra qnqz dies reddire distulerint. de cetero qcūqz reddierit ad mīn' p oledictam subscribet̄ ex cella: et ex conuētum qua cōpleta: prior cū consilio conuētus poterit eos qn̄ sibi placuīt conuētui plenarie reconciliare: Porro isti a prima die sbstītatōīs p. xl. dies sustineāt i uictualibus disciplinā criminosorum: Postq̄ conuētui sotiati fuerint. p. xx. dies disciplinent̄ ad portam ecclīe. laici. s. diebus ferialibus post matutinas: et festiuis p uespas: nisi qn̄ cōicauerint: et p. xx. dies comedat ad terram i refectorio sic̄ criminosi: et p annum sustineāt p̄dictam generalē

107

diſciplinã ordinis: nec habeant obediẽtiã: nec uocẽ in conuentu: nec contra
aliquẽ ut dictum eſt de criminoſis: donec p(er) generale capl(itu)m concedat(ur).
Si aũt bis reconciliati fuerint: omniũ quos inuenerint ſemp(er) ultimi
erũt. Poſt t(er)tiã recõciliatiõez: ſciãt omnes ſibi reconciliatiõis aditũ
ſcd(u)m b(ea)ti b(e)n(e)dicti dicta denegari. Illor(um) qui i(n) domibus ſuis p(ro)priis
aut alienis ſuſtentant(ur). nullus p(re)ſumat uenire ad capl(itu)m u(e)l ad do
mũ cartuſie ſup(er) annũ: ſed p(er) priores qui eos ſubſtentauerint: re
mandetur eis uoluntas capli. Quod ſi uenerit quiſpiã nihil omnino
proficiet: ſed ad domũ de qua uenerit reuertet(ur): et ſemel i(n) ebdo(ma)da
uinũ ſubtrahet(ur): et die qua dabit(ur) abſtinẽtia ſexte ferie protin(us)
nõ omiſſa. Fugitiuis u(e)l expulſis uenientibus ſup(er) annũ: ad do
mũ cartuſie ſine l(itte)ris priorũ ſuor(um): nulla fides penit(us) adhibeat(ur).

De numero laicor(um) et cõſuetudinibus redditor(um). Capl(itu)m xxxiiij.

Quia potius de agricultura: et nutritura aĩaliũ: q(uam) de red
ditibus alienis uiuere diſpoſuim(us). laicos i(n) n(ost)rãz ſocietate
admiſim(us): qui agriculture et pecorũ nutrimẽto: et aliis cor
poralibus exercitiis prout i(n) uictu fuerit diligent(er) intendat. ſicut
et clerici ſpũalibus op(er)i dare tenentur. Laicor(um) igitur numerus quos cõ
uerſos appellam(us) ſexdecim ſtatutũ eſt et redditor(um) ſeptem.
quor(um). ſ(cilicet). redditor(um): un(us) poterit ẽẽ clericus: ſed i(n) habitu clerici nõ
poterit ultra diaconatũ promoueri. Tamẽ ſi uellet ſacerdos
fieri ad aliũ ordinẽ poterit tranſferre. Ad p(re)dictũ e(tia)m numerũ ſi nec
ceſſariũ fuerit quatuor poterũt addi redditi u(e)l cõuerſi. Prebendarii
e(ti)ã ſi ſint debiles: ſenes: aut i(n)firmi indui poterũt: et ſepelliri.
Si locus uacauerit redditor(um): nõ t(ame)n hoc eis promittatur. Red
diti ſub probatiõe uni(us) ãni recipiãt(ur) ſicut monachi: et cõuerſi: quo
cõpleto, p(ro)feſſiõez faciãt ſcd(u)m formã cõſuetã i(n) capitulo. cõuerſor(um)
promittendo uid(e)l(icet) p(er)ſeuerãtiã: obediẽtiã: continẽtiã: et uiuere
ſine proprio. Facta u(er)o profeſſiõe poterũt eos obediẽtie cõmen
dari. ſicut et cõuerſis. Veſtiti ſint tunicis rotũdis. capuciis q(ue)l(i)bet
et cõuerſi: excepto clerico caligis: et pedulibus et cappa rotũda

scissa in parte anteriori: non utuntur carnibus nec camisiis: in ecclesia
et capitulo tam superiori quam inferiori: sedeant iuxta fratres: et disciplinentur in capitulo
ipsorum: nec recedant donec capitulum finiatur: et clericus redditus
sedeat super conversos et utatur quadrato caputio: et cappa nigra
rotunda. Et quia tenentur esse sine proprio: In ramis palmarum
intersint capitulo. Si talia commiserint quibus conversi expellerentur de or-
dine expellantur. sed suus prior cum sui conventus consilio: sive fuge-
rint sive expulsi fuerint. poterit eos reconciliare: exceptis illis
qui numquam reconciliantur: servato quod dictum est de hiis qui vero veniunt
sine litteris priorum suorum. Prior autem cartusie expulsos: donatos
aut fugitivos ad se venientes / si ei videbitur poterit mittere
ubi voluerit ad sustentandum. Redditi tam sani quam egri vestiri po-
terunt: si fratrum numerus non est plenus. Non tamen eis super hoc aliqua pro-
missio fiat. Redditi non promoveantur in monachum vel conversum
in aliis domibus: nisi de consensu domorum suarum: et delicentia
capituli generalis: nec petunt quod in domibus propriis recipiantur: nisi
eis offerantur. Quando autem de reddito fit conversus aut monachus
primum probetur sicut ceteri. Redditi non vocentur fratres: et sint con-
tenti hiis que dantur eis. Preces faciant in capitulo conversorum vel alibi sicut
et conversi et quia redditi: pro precibus conversorum reddantur pro precibus ipsorum
Quod si aliquis eorum lepram incurrerit alius poterit recipi loco ipsius. Redditi pro
matutinis decies et pro aliis singulis horis ter dicunt pater noster. Pro
anniversariis omni septimana decem pater noster. Pro officio generalis capituli du-
centesimum: et benefactorum nostrorum .xxx. pater noster. In principio adven-
tus et .xl^a^. et in vigiliis pasce et penthecostes et natalis domini: et
in sollempnitatibus beati iohannis baptiste: assumptionis: et purificationis beate
marie: et omnium sanctorum: et etiam quandocumque necesse habent confiteantur: et
a priore cum infirmi fuerint visitentur. In pasca autem et pentecoste: et
natali domini: post conversos communicent. sed clericus redditus ante conversos ie-
iunet in .xl^a^. et in adventu omni die: et in precipuis vigiliis: et vi^a^ feria
et quandocumque conversi ieiunant. Sexta feria quatuor temporum adventus et

xlᵉ. et sepius uigiliis abstinētias faciāt: et qui i domo i ferior fue
rint semꝑ intsint matutis. Cum aūt igrūgiis comedāt cuz
conūsis. Redditi sepelliant cū caputio et tunica: caligis et ꝑe
dulib;: In obitu quoqꝫ ipsoꝝ tricenariū fiat eis: et āniūsariū tm
.s. ut dies obitꝰ uniꝰcuiqꝫ proxio post obitū suū āniūsario frīs
aut frūz suoꝝ cōiūgatꝰ. Verūtū psalteria nō debent eis: sic red
ūsis. De monialibus nr̄i ordinis. Caplz. xxxiiijᵐ.

Omnes priorisse monialiū nr̄i ordis obediāz promittāt cō
gnāli: pro se et domib; suis: cui promissiōis cartā ad ca
pitulūz mittere: nulla occōne omittāt. Que de recipiēdis dn̄a
bus et clericis possint si uelint: nō tū teneāt cōsiliū iq̄rere a
cō uersis. Excepte quoqꝫ capli hn̄t auctez: uisitatores eaꝝ: et
iubentꝰ cōsiderata domoꝝ facultate: talē eis i recipiēdis ꝑsōis
nūz refigere: quē absqꝫ grenamie sustinere ualeāt: et quē
nulla occōne trāscendāt. Nulla aūt ꝑsona domoꝝ earūdē: per
capli gnālis mādatū: de domo ad domū trāslata: regdi pōt si
ne licentia capli gnālis. Moniales nr̄i ordis semꝑ recurrant
ad uisitatores suos: et ipi hn̄t plenā potitez a caplo gnāli or
dinādi: in oībus de eis quibus cōmittitꝰ cura aīaꝝ earū: et cleri
corū cōuisoꝝ ipāꝝ: nec de cetō aliqs extē eaꝝ: ueniat ad caplz
gnāle: ul ad domū cartusie: sꝫ i grauib; casib; poterunt uisi
tatores eaꝝ cōsulere caplm: ul priorē cartusie sup anūz. Si
elimosīe uenerit ad man̄ ꝑsoꝝ diuitēdē: uolum ut moniales
nr̄i ordis hn̄ant ptē suā: diuiō ꝑ eos qui eas faciūt distribuātꝰ: ut
eisdē ptē suā amoneātur: Nullo itaqꝫ tp̄e ad caplz nūciū ꝓpriū
dirigāt: sꝫ ꝑ priores qui uenerit ad caplm breues mittāt. ꝑ eosdē
elimosinā cū aderit recepture. Moniales nr̄i ordis ꝑticipiuz hn̄t
ordīnū: et singulis eaꝝ domib; cōceditꝰ breius unꝰ. Predicatorib;
aut miorib; nō poterūt cōfiteri: nisi ipi ꝑdicatores aut miores
ondeunt priuilegiū date sibi potītis a dn̄o papa i ordie nr̄o ex
ꝑsso noīe cartusiēsis ordis: Prouideāt diffinitore solliate q; talē

cōsiliuz

cōsilium apponāt circa salutē ⁊ bonū statū monialiū: quarū curā susceperint. ne ex aliq̄ circa hec neglīa remaneāt obligati i die iudicij: coram sponso eaꝝ dn̄o ihu xp̄o. amen.

Explicit tertia ps consuetudinū ordīs cartusiēsis

Incipit prologus in nouas cōstitutiōes ordis cartusiēsis

Post olim editā cōpilatōēz statutoꝝ ac cōsuetudinū triptitā: gnāle nr̄m capłz: cōstitutiōes declaratiōes q̄ multas cōsulte q̄dē et rōnabilit ordinauit: quaꝝ quasdā pensata utilitate euidēti cōsulti' oportet: et rōnabili' reuocari: seu i meli' cōmutari. Sic ⁊ alma mr̄ ecclia: q̄nq3 aliq̄ ecc^a statuta: reuocat et canōes i meli' ue cōmutat: Nos itaq3 fr̄. G. hūilis prior cartusie: ceteriq3 diffinitores āno dn̄i: mill^o. ccc.^mo lviiij.° in gnāli cap^o cōgregati: pij p̄ris more laudabili moleste ferentes icomoda filioꝝ: exacta cōsideratōe: deliberatōe q̄ p̄habita diligēti: presentē nouarū cōstitutōnū et declaratōnū cōpilatōēz p̄dictarū: ut citi' et facilius ualeāt iueniri. Paucas subtili' fci ordinam' ab oībꝫ p̄sonis ordis nr̄i honeste et laudabiliter obsuādas: Ceteras q̄ cōstitutōes nouas declaratōes ue alias istis cōtrarias reuocamus: sub q̄buscūq3 uerboꝝ tenore: seu for.^la anris fuīt p̄decessoribus ordinate. Explicit prologus.

Incipiūt capl'a prime ptis nouaꝝ cōstitutōnū ordis cartusiēsis

De diuino offiō uno mō ab oībꝫ celebrando ⁊ libris corrigendis. Capl'm p^mū

De offiō festiuitatū trāsmutando: et quibusdā festis per annum occurrentibus. Capl'm secūdū

De sollēpnitatibus candellaꝝ ac de missis dn̄icalibꝫ et triū lectionum Capl'm tertiū

De sepulturis et offiō defunctoꝝ. Capl'm quārtū

De diuersis in diuino offitio istitutis: et cōsuetudinibus

Incipiūt noue constitutiōes ad p̄mā ptē cōsuetudinū ptinētes

109

De diuino offīo uno mō ab oībꝫ celebrādo ⁊ libris corrigēdis. c.ᵐ pᵐ.

QUod in prima et ſcā pte ſtatutoꝝ cauet̄ antiquoꝝ: de
diuino offīo uno ritu: p omīs domos cartuſienſis ordīs
celebrādo prout ibi eſt expſſu̾: uolum̄ obſ̾uari: Itē p oīa ordi
nantes de libris cū q̄bus diuina celebrant̄ offīa: ſine exēpla
ribus: cū libris domus cartuſie emdatis mīme corrigēdis: Et
q̄ nō obſtātibꝫ ſtatutis ſup hiis emanatis plerīq̄ pſūptiōe
dānabili libros eccl̄iaſticos nō quidē corrigere: ſꝫ poti⁹ corrū
pere attēptauerūt: ſtatuim⁹ ut quicūq̄ amodo (alr̄ q̄ ut ſup
expſſū ē) libros āndictos emēdare pſūpſerint: culpas ſuas
pro quibꝫ uice i conuētu recognoſcāt: diſtrictā a pſidēte ſub
ituri diſciplinā. Ordinam⁹ et ut dom⁹ noue uł alie que li
bros nouos amodo ſcribi fecerit: eos tranſcribi de exēplarib⁹
procurēt emēdatis.

De officio feſtiuitatū trāſmutādo et quibuſdā feſtis p annū occurrētibus. Caplm ſcdm.

SI duo feſta capli trāſferri contigerit: offim maioris feſti
primo fiat: et ſi ultio euenerit. Omīs feſtiuitates cān
dellaꝝ: que de neceſſitate fuerīt trāſferēde: cū caplo candelis
et re.º quo ad monachos trāſferātur. Sollēpnitates que
de neceſſitate trāſferūt̄ nullo tpre fiāt i feſtis. xij. lec̄. que ſuis
diebꝫ poterīt comode celebrari. Feſtū dedicatōis eccl̄ie ſupi⁹
nō trāſferat̄: niſi uenerit i alio feſto candellaꝝ uł tribꝫ diebus
an̄ paſcā: uł i dn̄ica in qua noua reſponſoria ij alr̄ dici nō ua
leat: neccio ſit icohanda. Q si a die cene uſq̄ ad feriā. iiij.ᵃ
paſce uenerīt: fiet in craſtinū. i. i feria v.ᵃ niſi annūtiatio dn̄i
ca illā die īpediret. Nā i ctiu memorato: offim dedicatōis ad fe
riam vj.ᵃ trāſferat̄. Qn̄ uō dictū feſtū a lxx.ᵃ uſq̄ ad paſcā cō
tingit celebrari: tractus qui cōſueuīt admiſſā eſt dicend⁹: quē
requirit dn̄ica qua cantat̄. Letare ierl̄m. Itē ieiunii orōnes
a ſupuenientibus hoſpitibus: qui miſſe cōuentuali ſollēpnitatis ei⁹
dēꝫ interfuerit: ſi ibidē pnoctauit poſſit ſolui. In feſto ſcīficā

tionis b̄te marie: fiat offiꝰ ſic̄ in natiu̅te eiuſdē: noīe natiuꝭ i nomē
ſc̄ificatōis trāſmutato. Et ſi i dn̄ica occurrerit: trāſfert̄ ad diem
ſubſeq̄ntē. ¶ In uigilia natiuitatis dn̄i ſic̄ ſexta an̄ miſſam:
ſic poſt miſſā nona dr̄ i cōuētu. Et p̄dicta uigilia occurēte:
Reſponſa. ecce dies ueiet: et aue maria que mutuata ſūt
cū ſex primis reſponſis eiuſdē dn̄ice dici debent. ¶ Die natal̄
dn̄i ſc̄a miſſa aurora patente celebrat̄. Et ſi matutis laudi
bus pſolutis nō appar̄t redeāt monachi ad cellas: et dicāt
primam b̄te marie: tūc q̄z pulſet ad miſſā: et poſt ipā ſtatī
ſine diuiſiōe ad primā. ¶ Die circūciſionis dr̄ prefatio. ꝛ cōi
cantes de natiu̅te. ¶ Apparitiōe i dn̄ica occurrēte: pro cōme
moratiōe dn̄r ant̄e. Cū fratres eſſet: et cetera cetē. Infra octauā
epiph̄e et aſcēſionis ad miſſā conuētualē que de dn̄ica ce
lebratur cū cōmemoratiōe de octauis quādo diebꝰ triū
lectionū de octaua celebrabit̄ i cōuentu. kyri̅. feriale dr̄
et Glīa i excelſis reticet̄. ¶ Dn̄ica infra octāz epiph̄e.
et aſcenſionis ad miſſā cōuētualē que de dn̄ica celebrat̄
cū cōmemoratiōe de octauis nō dr̄ p̄fatio de ſollēpnitate ſed
cōis. ¶ Octaue epiph̄e quācūq̄ die contingerint fient in
ſabbato precedenti: ſi reſponſoria: dn̄e ne i ira. nō pn̄t aliter
inchoari. ¶ In feſto ſc̄i bn̄dicti: qd̄ cū candellis celebramus
ad p̄mas ueſperas ſup p̄s. añ. Dīnt liui uiri. rūſuz. b̄tus
ſimus. Cetera oīa ſic̄ i feſto b̄ti antonij: exceptis lectiōibꝰ
que ſunt de dialogo b̄ti gregorij: et euāgelio qd̄ eſt. Dīnt liui
cū ſua omel̄. et predictū euāgeliū et ad miſſā recitat̄ i qua
nō dr̄ credo: nec cōicat dyacon̄. Cū dictū feſtū uenit i die ce
ne et deinceps trāſfert̄ poſt octāz paſce. Cū feſta ſc̄orū. bn̄dci
hugonis et Ambroſij t̄pr̄e paſcali celebrantur: dicet̄ euan
geliū. Ego ſū uitis cū ſua omel̄: et ad miſſā offiꝰ. Protexiſti
cū euāgelio p̄notato. ¶ Cū feſtū annūtiatōis infra octāz
paſce celebrat̄. Dn̄r ad p̄s u̅s pſalmi illarū octauarū. ſ. Dix̄

dnis cu octis: sub an. tn missus est. A die sco pasce usqz ad octas
penth. i missa bte virgis duplex alla dicatur: excepto die
annūtiatois inquo: et si tnc celebrat: rursuz prope est: et
alla: surrex contribit. Cum i festo sce trinitatis ad vēs
cōmemoratōez fieri cōtingerit de aliquo festo. xij. lc. i cra
stino celebrādo: fiat illa de offitio et tpre pascali quius to
tu illius festi offitiū deinceps i crastinū aliter celebretur
Festū corpis xpi feria quīta post octavas penthecostes sollē
niter celebtur: cui octave fuit eo ritu: et ea solēnitate
quibz fuit octave assūptois bte marie. Ad devotioqz ob p
ceptū aplicū et idulgentiaz cōseqnda: missa dieb singlis
p octāz de sollēnitate cū nota cantet i cōventu: ut et sine
nota post missaz cōventualē festi. xij. lc. toto remanēte
conventu: et anniversaria redant i privato. Cum festū pre
dictum i vigilia bti iohis baptiste occurrerit: fiat abstinētia
feria quarta precedēti. et i ipō die eucaristie ieiuniū sine lac
ticiniis: dicentur qz due misse i cōventu: prima de fe. sa de vig
Et festū scōrz iohis et pauli qd tnc i dnica ista octaz occur
rit eo feriā sam seqntez trāsferet: et tres lec. q tnc illa feria fa
cerit legende. ipō die dnica legent in refectorio. Cōmemoratio
quoqz sci pauli que i die octavaz te occurrit ad feriā seqnte
trāsferet: et octave sci iohis cū cōmemoratōe trāseunt illo āno.
Quando vo ambe sollēnitates pdicte. s. corpis xpi et sci iohis
bapte concurrēt uno die: die pcedēti fit abstinentia: simlr pro
ambabus: et missa de vigilia sci iohis i cōventu: et ad oms mis
sas de minus cōme. de eodez. Tncqz festū bti iohis trāsferet ad fe
riā sextā seqntē: die ipi eucaristie i vēs erit actiplo i choādū
Cū octā eucaristie directo veniēt i die natis bti iohis bapte: fi
ant i vigilia dicti festi iqua a lacticiniis abstineat: et abstinētia
fiat feria vja seqnti. per has octas hymni dnr sic i die. Privatis
dieb iuitatoriū. Dnz qui pascat nos. ve. ado. In pmo noctno. a.

fructū ſalutiferū tm̄. In ſc̄o noc̄. a xemor ſit dn̄o tm̄: p̄s ferialeſ
ſūt: et lec̄ de dictiſ ſc̄oꝝ In ¶ Sapīa tm̄. p̄s dn̄s reḡ. cū
octiſ. Ad noc̄. y. ca. ⁊ y. oīo. Ad t̄ciā capl̄z. ⁊ p̄. oro. Ad uēſ. a.
Sacerdoſ tm̄ ⁊ p̄s ferialeſ. Cet̄a oīa ut idie. ¶ Sabbato iſta octauā
ad uēſ an̄. Sacerdos tm̄ cū p̄s ferialibuſ. Cet̄a ſic̄ i oct̄a. Dn̄ica i
uitatoriū. xp̄m reḡ. Ad oct. a. o q̄ ſuauiſ. cet̄a ſic̄ i p̄uatiſ diebuſ
ſꝫ capl̄a et orōneſ ſic̄ i die dicam̄ ¶ In oct̄a ad p̄s uēſ. a. Sa
cerdos tm̄ cū p̄s ferialib;. rn̄ſ. Sic̄ nouelle. Ad. aō. a. O q̄ ſua
uis. Cet̄a oīa ſic̄ idie. ¶ Per iſtas octās dicēdo horaſ iorat̄o
i t̄ra cellaſ. gaudeam̄ idulḡtia: ac ſi iecclia diceremꝰ: q̄ ſic
oīo̅ a dn̄o nr̄o papa Vrbano q̄nto miſericordit̄ ē īndultū
¶ In feſto bt̄e marie magdalene: credo nō dr̄: n̄c coīcat diaconꝰ
hac̄ ſi feſtū candellaꝝ: et dr̄ ad laudeſ. miſſā et utraſq; uēſ
oīo p̄pria. largire nob. ad. vi. De qui āima. ad. ix. Exaudi.
¶ De inuētōe ſc̄i ſtephi p̄thomīris tres lec̄ tm̄ facim̄. capl̄a cōia
dicam̄. An̄. uo ad. aō. rn̄ſa ad matu. ⁊ a. ad laud̄ cū q; oroꝝ
ut iect. natal̄ eidꝫ: ſꝫ ut pōit natalitia: in uētōꝫ proferim̄
illo die. Ad. vi. p̄ma oīo de cōi uni mart̄iſ. ¶ In feſto bt̄i be
nardi q̄ fit cū cap̄. cōūſi ab opib; nō ceſſāt: et ſi in dn̄ica iſta
octāſ aſſūptōis et natiū bt̄e m̄. de ſollēnitate icōuētu cele
bram̄. kyri. ad. et gl̄ia iexcelſis dicam̄: ſic̄ et iceteriſ eiꝰ miſſiſ
et qui noluērit dieb; triū lec̄. celebrare de ipiſ oct̄ icōuētu. poſ
ſint ānniūſarioꝝ miſſas reddere i p̄uato. ¶ Declaram̄ q̄ i
die exaltatōis ſc̄e crucis de ieiunio ſit de ordīe faciēda: et exp̄ſſe
hēt̄ i capl̄o. xxxiiij. p̄me p̄tiſ ſtatutoꝝ. ¶ Cōcedim̄ domi
buſ frācie licētiā feſtū bt̄i dionyſij cū capl̄o celebrādi. ¶ Mo
niales poſſint feſtū undecīꝫ milia uḡinū ſollēnit̄ ac cū candel̄
et monachi cū capl̄o celebrare: ſꝫ ex̄ domoſ ab opib; nō ceſſēt
¶ In feſtiſ ſc̄i hugonis lincolnīeſiſ q̄d cū candelliſ celebram̄. dicam̄
ad p̄s uēſ ſup p̄s. a. Ecce ſacerdoſ. ⁊ R̄. bt̄s ſuiuſ. Ad miſſā Cre
do nō dr̄ n̄c coīcat diacon̄: et cōūſi ex̄ domū ſupiorē ab opib;

111

nō cessent. Dn̄ uigilia sci andree in die sci salee celebrat̄
ad missas de ieiunio. oro. qs̄. o. d̄. cōtinuat̄ bis dicat̄ scil' pro
sco Andrea et semel pro sco salea sufficit. In festo reliquiarum
ecc[l]e iferiorum ꝑꝑ frugalitatē prior et procurator ꝑ missa tn̄ cō
fessiōe a suo officio nō cessabunt: sic nec i dedicatōis ei9 festo.
¶ Sabbatis ieiunior quatuor tēporū ad missā prior vel legat
lectorum uel eo abn̄te vicari9 missā celebrare de ieiunio uel ei
finire debuerit ad antiquorē ptinebit v^a lec. subdiaconi: et
sciendū qd sic ad missā cōuentualē i certis casibus qn̄ pcedit
una lectio ep̄la penultio i ordie reseruat̄: ita et si ad mis
sam: ut istis sabbatis quinq3 fiunt lec. ¶ Quilz dom9
possit scil' i ieiunio festū patroni ecclie cathedralis cū .xij. ce
lebrare. ¶ De solēpnitatibus candelarum. et de missis dn̄icalibus
Si duo festa candelarum i medietate: et trui lec. c^m. iij^m
sibi succeserint uespe festi subsequentis i templo i choro ant̄
exceptis illis de qbus continuum expsse est statutū. = Solle
nitates i qbus de cōsuetis fit collatio i templo monachorum
sunt he. Natiuitas dn̄i epiphā(ni)a. purificatio uirgis glo
se: annūtiatio: resurrectio: ascensio: penthecostes: natiuitas
sci Johis bapte: festū bte m^e magdalene: festa assūptiois
et natis dei genitricis: sci michaelis: oīm scōrum et sci
hugonis lincomiēsis. ¶ Pmissa tn̄ nō restringit̄ facul
tas alias faciendi cū licentia tn̄ p̄sidentis. ¶ Qn̄ ꝑꝑ festū .xij.
lec. missa dn̄ical i ipa dn̄ica reddi nō potest: et dies uacās
sup ebdam nō fuit̄. missā ānuisare priuatā. et dn̄icalem
semel i septiāna recōmi' i quentū. Nec bnfactorum missa ipe
dit: qn dn̄icalis pma die illi9 ebde uacante celebrat̄. ¶ Domi
que nō hnt sufficiētes sacerdotū: pro euāgelijs dn̄icalibus eplis et
collectis que i tercdū supfluunt an. Lxx^e. et an aduentū ultimū
dn̄icale offm̄ repetere nō cogant̄. Que nō sacerdotibus habun
dabunt sup ultimā septiānā diebus uacātibus poterūt si uelit

plicetu itaque offiu: cu oronibus eplis euagelijs memoriis: et si
dies vacantes no habuerint: poterunt anniuersariu reddere
i puato et pmissa offia i conuetu. ¶ Nu missa festi triu lec.
pmissa sollempniore dici no pot i conuetu: si sufficiat sacerdotes: di
catur ab ebdario i priuato. vl' ab ei' vicario qn ipe ebdarius patus
no fuit: aut missa sollempnior ad dictu ebdariu ptinebit. ¶ Mis
sa festi triu lec. venietis i die cineru: et deinceps i .xl.a ppr mis
sam ieiunij no dimittit': sz mane i conuetu ab ebdario celebratur
sine tractu. ¶ Feria quarta et .vj.a le' tpalu .xl.e no dimittit
oro. Omps qui uiuoru. ¶ Si festu triu lec. hns ppriu misse offiu
occurrerit feria. uis capli gnalis festi missa dicet' i conuetu et
missa salus ppli i priuato.

¶ De sepulturis .i. de offio defunctoru. Caplm quartu.

Nulla psona ordis iterfit sepulturis alienis: nisi forsan
patris et mris fris et sororis: qn infra terminos sepelliet
poterunt tn priores et de ipsoru licetia: clerici redditi conuisi
platoru et potentiu et aliaru honestaru psonaru sine scandalo
non possent denegare et ext' termios sepulturis interesse: solum
cu ad hoc fuerunt inuitati. ¶ Qui fecerit uotu itrandi ordie
nrm et no itrauit: no erit plusq qz extraneus ap nos sepelliendus
¶ Monachi sepelliendi sunt cu calicio: tunica: cucculla: caligis: et
pedulibus et cingulo canabis: nouitij eo mo quo professi. cu
hitu tn nouitiatus: et sine cappa: et hnt nouitij tn clerici
q laici hitu et pfessi. Clerici redditi tn nouitij q professi cu
suo hitu: et alias ut sup'. Conuisi no et redditi laici. cu tunica
caputio caligis et pedulibus et cingulo canabino. ¶ Pro sepl
tura clericoru redditoru et funeribus platoru qui ap nos pnota
buntur i ecclia uigilamus: et i refectorio comedimus: sz no pro sepul
tura laicoru redditoru: nisi obierit i domo monachoru. ¶ Introitus
Requiem eternam debet dici i oibus missis defunctoru in qbus tractus de p
functis exordiendus. ¶ Pro epo defuncto dr. Da nob dne: ut aia fa

muli et sacr. atq pontı. ¶ In officio diuina cessum currente tricen
nario. oro. Inclina loco tercio reputat : vel alia q tricenarii exigat
dicat. Nam tricenarium sacerdotis occurrit solo tricenario alterius sac
dotis adhuc durante : pro inchoato dr oro. Da nob dne et pro cur
rente. Deus qui propri : et dr ica famulis et famulabus tuis. Sequen
ti vo die et deinceps coniungunt iplexi s. Da nob dne ut aias fa
mulorum et sac. tuorum : donec forte alio tricenario de no sacerdo
te superaddito. contingat dictam oronem omitti et aliam pro ea dici
¶ In nulla agenda ex debito dr oro. Deus qui inter. ¶ A quarto
nonas nouembris usq ad lxx^{am} i cellis post .ix. lec. post uesp die
bus capli seu festis .xii. lec. qn festum sile continue no seqt. dicat
agenda pt laudes propria sine spetialis cum tribus. a. et .ix. lec. Cot
tidiana vo seu cois cum pa. a. ps. ac uersiculo primo et tribus
lectoibus. Insuo tpr dicant diebus dnicas tres lectioes prime. feria
secunda sc : et feria tertia tac. Quarta vo feria accipitur reicapi
unt. A lxx^{a} vo usq ad nouembris initium ad agendam cottidia
nam ul spalem. dieb. xii. lec. no tenemur. Et ideo illo tpr dicam feria
sa tres lec. primas. feria tertia sas : et feria quarta tertias. Quinta
vo feria reincipiunt. ¶ Quilz fra ordis qm ad offm et dem qlz
qm ad missas : singlis semp septimais et natalis dni pasce et penth.
duos breues computatis et inclusis tricenariis qbuscuq : q acci
i uigilit reddere teneat. Nullus enim tn breues p procuratores st
mittendi prout cauet institutis et pro eis dicitur oro spetialis
et oes iebda q uenerit sut reddendi : et qn plures q duo uenerit
i eadeq reddenti fuit septimana : tot mi reddent i sequenti : t
¶ Pro qlz tricenario tm minorum qs defunctorum dicunt monachi et clici
reddit no sacerdotes ul no celebrantes ps. L^{a}. Laici vo. cl^{a}. In abs primis
¶ In domibus singlis ubi no st tot sacerdotes quot missas debitas : etia
si ultra illa qua debent ebdam reddere sufficiant : pro
qualz missa debita q reddi no potit : iux disponem psidentis dicant
ab aliquo ps. L^{a}. ¶ Ubi no fuerint sex sacerdotes quib ipor solum ad

duas missas sit astrictus. ¶ Post generale capitulum vel alias quando plura
tricenaria fuerint inchoanda primum tricenarium alio non currente
incipiatur a priore: vel si non potest ab antiquiore: ceteri ab hiis quibus con
tingit missa tricenarii iam incepti. ¶ Consuetudinem quarundam domo
rum ut ceteri .i. tricenariis liberentur in preiudicium anniversariorum intro
ductam: qua post receptionem capituli ceteri omnia anniversaria in longum tempus
transferre non verentur donec omnia tricenaria fuerint inchoata tamquam
rationi contrariam reprobamus. Concedentes domibus que anniversariis
agravate dies vacantes ad sufficientiam non habuerint: ut in crastinum
festorum .xii. lectionum possint tricenaria inchoare: et ipsis festis post .ix.[am] vel
necesse in cellis agendam dicere per se. ¶ Quando aliquando associatio trice
narii conceditur: quod extunc amodo fieri permittimus: fiat cum primo an
niversario post inchoationem tricenarii occurrente. dicendo videlicet
post orationem anniversarii unam collectam: que competit in singulari vel in
plurali: pro illo vel illis quibus talis associatio conceditur. ¶ Tri
cenarium olim concesso domino Amblardo episcopo mauriannensi circa festum
beati Marci evangeliste per totum ordinem singulis annis celebretur
In quo dicatur prima oratio. Inclina. Famulorum et famularum tuarum: deinde
cetere consuete. ¶ Pro recolende memorie domino talayrando
petragoricensis cardinali: fiat circa festum beati Antonii. ad trice
narium perpetuis temporibus prout bene meruit duraturum. In quo dicatur
prima oratio. Da nobis domine: ut animam famuli: et sacerdotis tui atque pontifi
cis: deinde inclina cum ceteris consuetis. ¶ Item pro domina Johanna regina
francie et navarre que dedit capitulo centum libras annuales: et pro
domino karolo viro suo ac liberis eorum: fiat circa principium mensis ma
tii aliud tricenarium per totum ordinem annuatim. In quo prima oratio
Inclina dicatur pluraliter et Omnipotens qui vivorum. ¶ Propter tricenarium
ne nimis differatur hoc est ne currens expiret inchoandum: et propter officium
benefactorum sancti Stephani: cluniacensium: capituli generalis: et propter alias comme
morationes in conventu cum deprofundis celebrandas: permittimus quinque anni
versaria transferri. ¶ Ad officium de mazat. non tenemur. nisi constitutum

pristinū reducat᷑. ¶ Anniūsaria priuati nouitiꝫ nō specificantᷣ
ī cōuētu: nᷣ pro ei det᷑ pitancia nisi ī diebꝫ qbꝫ dari pōt ordi
nate|qꝫ probus anniūsare. feria .ijª. et sabbato dari pitātia
modernis tēpibꝫ ē pmissa. ¶ Anniūsario pntē defūcto oc
currente cū illꝫ ipā die de agēda ī cōuētu et missa āniūsarij
reddi nō poterit ī priuato: ne cōuētus nimiū sit grauatus.
¶ Missa bn̄fcōꝝ et currēte tricenario nūqꝫ reddi debet ī festo
xij. lc̄. si tamē alia die uacauit ī qua reddi possit. Itē ī seria na
qua recitatᷣ offiū seu cōmemoratio bn̄fcōꝝ. scī stephani nō
dimittitᷣ alia missa bn̄fcōꝝ q̄ per singlas ebdās currere cōsue
uit. ¶ Quia ex cōcessiōe pptuoꝝ bn̄fitioꝝ spūaliū ordo
nr̄ nimiū est grauatꝰ: oībꝫ psonis ordīs firmitᷣ ī hibem᷑: ne
ullo mō uł colore pse uł aliū directe uł īdirecte sub bn̄fitiīs
uł lrīs aliquā psonā cuiuscūqꝫ gn̄is aut cōditōis exstat. in
ducāt uł īduci faciat ad petendū a toto ordīe monachatū
tricēnariū āniūsariū. seu qd̄ꝫ aliud pptuū bn̄fitiū pter
gn̄ālez recomendatōꝫ q̄ p̄ recall͡y ordinis fieri cōsueuit. Qui
cōtrariū fecerint puniātᷣ a gn̄āli capl̄o uł a uisitatoribꝫ
tam directe: q̄ facti fuere similia pcurare stāt. et cū hō sine or
do talia de cetero cōcedis bn̄fitia nō cōcedat nisi forte pꝰ ti
tis ac talibꝫ qbꝫ tot ordo ēēt euidētissime et ictnūꝫ obli
gatus. ¶ Tricenariū ppetuum uł āniūsariū cōuētuale
seu priuatū: aut monachatū: nulli p̄ que de ordine nr̄o nō
fuit ī aliq̄ domo de cetero cōferatᷣ: absqꝫ licētia prioris cartusie
uł capli gn̄ālis: nec sine cōsensu cōuētus: nec cōuētus sine
licētia prioris cuiusqꝫ bn̄fitia talia procuret: pticipatōꝫ
nō et alia bn̄ficia nō ppetua amicis et bn̄fcōribꝫ: potēti
monachis ipartiri ualeāt: et q̄n fuerit requisiti: nᷣ ullo mō
pro tpālibꝫ ad spūalia se obligent: nisi q̄ntū licite fieri
poterit de cōsilio peritoꝝ absqꝫ pctō et uitio simonie. ¶ Vi
sitatores qui uisitande mouentᷣ: cū ī sua domū aliquā ordis

decessit: ubi dē plenū h̄eant monachatū: Qui uō nō i sua domū
ſʒ i ſuo cōstituti itinē. ibi trecenariū h̄ebūt ubi eos cōtinget
ſepeliri. ¶ Famuli ordīs ad domū cartusie uenientes ul' etiā
a cartusia recedētes: aut cū uisitatoribꝫ ambulātes ſi i uia
obierint i proximiori ordīs domo ſepeliri poterūt: ſi tn̄ ibidē
elegerit ſepulturā. ¶ Siqs tn̄ i duabus domibꝫ fecerit pfeſ
ſiōem: i utraqꝫ ſpūale retinet bn̄ficiū: et ipē pro pſonis illaꝝ
domoꝝ tenet ſilr̄ illd exſoluēdū. Si uō i plibꝫ profeſſionē
fecerit: i pͥma et ultīa bn̄ficiū ſoli h̄t: niſi i aliīs prior ex
titerit. ¶ Priores uō et uicarij monialū qui nō pro culpa
absoluūt̄ ſemp bn̄ficiū retinēt i domibꝫ quibꝫ p̄fuerīt: ſʒ nō
niſi pro domibꝫ quibꝫ p̄ſidēt reddere ſūt aſtricti: et iqbꝫ pͥmo
et ultīo ſūt profeſſi. In domibꝫ aūt aſſotiatis illis domibus
aqbus abſoluūt: et unde pͥmo et ultīo pfeſſi nō fuerīt: bn̄ficiū
illuʒ h̄nt. ¶ Priores et uicarij monialiū die claudētes extre
mū i eiſdē offiſſ: nō amittūt aſſotiatiōes domoꝝ ubi pͥmo
et ultīo ſunt profeſſi: et ipi mce uīſa tenēt pro aſſotia
tis ſuis domibꝫ andictis. ¶ Priores n̄ profeſſi domoꝝ ubi ſūt
priores quāuis teneāt̄ reddere plenū monachatū pro pſonis
domoꝝ qbꝫ p̄ſūt: pro aſſotiatis tn̄ eis nō niſi ad duas miſſas
obligantur. ¶ Domꝰ aſſotiate nō tenēt̄ niſi ad breuē ſonum
pro illis qui incipiūt̄ i h̄itu ordīs ad ſuccurrēdū metu mortis
n̄ pmāſerint i ordīe uno āno pͦ h̄itū ſic ſuſcepti. ¶ Hoſpites
morientes i domibꝫ iqbꝫ ad mādatū ordīs hoſpitant̄ ſi ibi paci
fice laudabilit̄ et honeſte fuīnt conūſati: alias nō h̄eant ſpūale
bn̄ficiū ut profeſſi: et ipi ſilr̄ pro pͦſonis illaꝝ domoꝝ reddere teneāt
eiſdē nihilomin' pleno bn̄ficio reſeruato i domibꝫ qbꝫ pͥmo et ultīo ſe
ad profeſſionē aſtrinxerīt. ¶ Qui reconciliatus ē ordini licet
alibi obierit et ſepultus fuīt/ ordīs bn̄ficio nō puet̄. ¶ Quicū
bn̄ficio trecenarij ad domos nouas ul' alias ordīs diriguntur
et proceſſu tpīs illis aſſumpti et ad offitia ordīs de domibus an

dicti censet illud idem si post absolutionem sua non reddiderit. adeas
dem si alibi elegerint mansionem. ¶ Declaratur quod hinc duplex
officium non debet cum primo in breviis uniri tamen.

¶ De diversis in divino officio institutis et consuetudinibus. Capitulum quintum

Post matutinas beate marie virginis quas omni tempore in cella angelus
dici in excelsia excelsimus. post: preces et orationes sub virginum quasi fecit
deus venerit gentes: et ad te le. ex. in. Dexter. Gloria patri. kyrie.
xpe. kyrie. pater noster. et ne nos. Surgat deus. non nobis domine. exurge domine
ad. n. Domine exaudi. Domine deus virtutum. Domine exaudi orationem meam. Et deus vobiscum. Oremus.
Deus qui ad celebranda: ecclesie tue. Deus a quo sancta desideria et fidelium
ac opus quam virtutum. ¶ Post officium salve sancti patres quod fuit in cella
cottidie finitum post vel tertia ipsius beate virginis. dicere tenemur: sub
virginum euangelium. In principio erat verbum et in fine te decet laus cum
orationibus subnominatis. Concede quesumus domine de natali. Deus illuminator: de apparitione
et protector in te sperantium: et nos. quod ad predicta suffragia dicenda post ma
tutinas beate virginis et euangelium sancti iohannis: potest quilibet pro consuetudine
vel devotione addicere et alia prout sibi divina gratia inspirabit.
Omni et die in qualibet domo ordinis si fieri potest reddatur missa de beata
virgine in privato: exceptis tribus ante pasca et in ipso die pasce: pen
thecostes et natalis: et generaliter quotienscumque ex ordine de ipsa virgine
celebratur in conventu. ¶ Missa beate virginis in omni sabbato est ebdoma
darii sequentis septimane: sive sit conventualis sive privata: et cum
ebdomadarius paratus non fuerit: vel in festo candellarum tali die occurrente.
fuerit ad missam maiorem futurus et convicatur in conventu seu aliud
impedimentum habuerit propter quod negat eandem missam celebrare. tunc sibi adelliu
cum competit per ordinem non advicarium ebdomadarii antedicti. ¶ Ad laudem
quoque ipsius matris dei: et propter aplicatam indulgentiam consequendam: imme
diate ante completorium vel post prout ritus postulat: terna pulsatio
parva fiet: et tunc a singulis ave maria ter dicatur. ¶ Post completorium
et fit immediate commemoratio de eadem ad quam dicitur antiphona. Sancta maria versus
dignare me. oratio concede nos famulos tuos. ¶ Que premissa fuit super involutorum

libris distribuantur. ¶ Post lectiones de prophetis que terminantur cum explicit: tu autem domine dicatur sic post tres lectiones Jeremie. ¶ Novitius celebrantes
ad gradum altaris non descendat pro oblationibus suscipiendis. ¶ In
trecenarium de spiritu sancto finito exaudi dicitur kyrieleison dominicale: et
post quadragesimam et adventum addatur Gloria in excelsis. ¶ Immissis conventua
libus et privatis omnes: septenarium tamen non excedant nisi necessitas
incumbat vel alia causa que priori rationabilis videatur: et semel in die quando
de mortuis celebratur oratio. Deus a quo sancta: excepta cena domini et sabbato
sancto. dicenda est in conventu: quamvis septem alie ex debito sint dicende.
¶ In elevatione corporis Christi. ad missas conventuales aperiuntur porte chori.
et in bisac et in principiis cereus accendatur: et casula elevatur. ¶ Inmis
sis que conventualiter celebrantur cum dominicali kyrieleison: pacem sumimus cum
tabula in qua depicta sit ymago crucifixi: et circa tres habeantur due
scilicet pro monachis et una pro conversis. ¶ Quotiens et ubicumque nomen
yhesu vel beate marie matris eius sive in conventu sive extra pronuntiamus vel
audimus modice et reverenter inclinamus. ¶ In omnibus passionibus audito
tradidit spiritum et expiravit vel eiusmodi in terris ruentes facies submis
sa voce singuli dicimus. Adoramus te christe et benedicimus tibi: quia per mortem tuam redemisti
mundum. Sacerdos vero tunc accedens ad dextrum cornu altaris modice in
clinet: et diaconus iterum ante lectorium evangelii genibus flexis pausetur
quo similiter fungitur et ceteri. ¶ Stola a sacerdote celebrante ante
pectus non ponitur cancellata. nec ligatur. nisi quando aqua diebus dominicis
debet benedici: vel est locum ante receptionem casule: preterea in conventu fit
necda vel quecumque aliquid sine casula est facturus. ¶ In die cene domini
totum officium cantio sit prioris: et omnes nostri ordinis: tam clerici quam laici
sicut in natali domini pascha et pentecoste. de manu eiusdem prioris vel eo ab
sente vicarii recipiant corpus christi ipse cum tunc instituit altaris vene
rabile sacramentum: et omnes ibidem presentes suis manibus sacratissime
tanti beneficii participes esse faciat. ¶ Omnis persone ordinis cuiuscumque status
conditionis vel sexus fuerint tam novitie quam professe: que missas non
celebrant: prima dominica mensis cuiuslibet cum preparatione debita: eucharis

sacramẽtum recipiãt: nisi alr̃ eẽnt legiptĩe ĩpedite. ¶ Cucullas ec
clesiasticus. de tela fustanea. vl' boccaraz amõ fieri ĩ hiẽm'. Ordi
nantes uõ decetero fiant de pãno levi vl' de sargia alba et subtili
et pro festo c̃u dellazo ac misse cõuẽtualis fructo aliq̃ntulũ me
liori. Sint q3 tales ĩ longitudĩe quãtitatis q̃ sublata oĩ nota glo
riose cucullus ĩdui honeste valeat seu vestiri. ¶ Albis crociis: sul
phureis vl' alit' coloratis nõ utim': s3 prout sonãt sint de tela al
ba et candida: nec nimis subtili et pspicua. ¶ Ordinam' pp
defectũ psonaz q̃ illi qui ĩ refectorio nõ comedũt possint sexte:
none et collatiõi ĩteresse. ¶ Declaram' q̃ ĩ vigilia natis dñi. et ĩfra
octaṽ pasce et penth. qui vicari admissa fuere hucũ: et ppriẽ abn
te fratrẽ ad matutinas. legere lectioẽz: tunc pma lectio ad vicarium
eiusdẽ vicarii devolvet'. ¶ Itẽ statuĩm' q̃ ĩ vigilia pasce et penth
vicarii ad misse lectiões prioris absentis vicario nõ supplebit. s3 an
tiquiores suo ordĩe. legere ĩcipiẽt: prout cavet' ĩ statutis. ¶ Dic
tiones q̃ sequuntur ĩ ordĩe p. x. remissũ. proferuntur. Exigo. exhi
beo: exaro: exactio: exilaro: exacerbo: eximo: exardesco. exento
exalo: exaspo. exancoro: exarcio: exagito: exagero: exosso: exubero
exoro: exorno: exopto: exaurio: exuro: exorior: examino. exausto.
et exortor. Examẽ: exametrũ: examussim: exordiũ: exequo: ex
apolis: exausto: exanimis. exactio exim'. exactor exiguus. ex
imdo. et exosus. ¶ Dictiões q̃ apud nos int' duas lr̃as vocales p
unicũ. s. scribũt' et p duplex proferũt' sunt he. Desolo: designo
desisto: resisto: resalluto: resurgo: desino: desuno: desudo: pre
sentio: desicco: resarcio: mathusale: melchisedech: et mel
chisue: desuesco prosequor et resulto. ¶ Hee dictiões naturz
latinũ: acetum et absinthium. p. t. apud nos scribunt' et sonantur
¶ Antiphone resumant' si fieri pot' in voce quia finit' psalmodia. Alias
cantore ĩchoante: et cõventu prosequente reservata modestia al
ternis sumit' resumit'. ¶ Invitatoriũ aut' qui nimiũ deprimet
nõ nisi semel. hoc ẽ post finem tertii versus liceat exaltari: cõventu

inchoacet ipsum invitatorium alta voce submissa: et cantore ebdomadario in
sono remisso prosequente. Statutum quo cavetur quod non pati
eo die gradum altaris non ascendunt: solum de gradu maioris
altaris debet intelligi: ob reverentiam et presentiam sacramenti: quod semper
decet reverenter et honorifice conservari. Cum tamen officium misse
conventualis fuit submissa voce peragendum. oratio. Placeat tibi sancta trinitas: ca
sula retenta candelis accensis remanentibus usque in finem differtur
et in tali officio diacono: subdiacono modus observetur. Omnes dicantur prout
ad horas diei quando redduntur in conventu: epistola vero que non ab eo qui
ad missam aliam dixit epistolam: sed cui contingit ex ordine est legenda
et dicatur more propheciarum lectionum que ad missas sunt dicende. Evan
gelium autem quod a celebrante in sinistro cornu altaris est dicendum
sonum non amittit consuetum. quoniam in submissis recitetur kyrieleyson per
choros alternatim: Cetera dicuntur ab omnibus sine cantu plane tamen et
cum quadam gravitate. Gloria in excelsis. Credo. Sanctus et Agnus: conven
tualiter in talibus officiis omni tempore reticentur: et post completa
que in dextro cornu dicitur dictum officium ab ipso celebrante cum dominus
vobiscum et benedicamus domino terminatur. Ubi autem non celebrante
tale redditur officium in secreto semper completa reticetur: in qua fit
mentio de susceptione sacramenti. loco cuius iteratur misse oratio prima vel
ultima.

Explicit prima pars nonarum constitutionum ordinis cartusiensis.
Incipiunt capitula secunde partis nonarum constitutionum ordinis cartusiensis
De reprehensione — Capitulum primum
De electionibus priorum — Capitulum secundum
De priore et eius offitio — Capitulum tertium
De tractando consilio: de procuratore: de hospitibus et colle
quio claustri: de vicario: de confessione: de capitulo: de refecto
rio: de ieiuniis: de minutione. — Capitulum quartum
De cella et terminorum limitibus: de ordinibus suscipiendis: et
proprietariis excommunicandis. — Capitulum quintum
De novitiis et eorum ac aliorum professione: necnon de infirmis: et

de mulieribus. Capl'z vj
De capl'o gñali et priuato. Capl'z vij
De visitationibus Capl'z viij
De expulsis et fugitiuis Capl'z viiij
De diuersis institutis: et de quorundam dubiorum declaratione. Ca.m xm

Incipiunt noue cõstitutiões ad sui ptem cõsuetudinum pertinentes.

Quicumque masos sotulares quos vulgariter estiua
les vocamus portauit: aut iterum duo lentiamina
iacere presumpsit: tot diebus anno abstineat: quot
vicibus in aliquo offenderit premissorum. ¶ Caputia cu
cullarum sint quadrata: nec duorum palmorum men
suram in latum excedant vel in longum. Caputia non capparum sine
aliquantulum longiora: ita tamen quod trium palmorum in longitudine: duorum
que cum dimidio in altitudine mensuram non transcendant: et sint
indumenta nostra de grosso et rudi panno patrie: et in factura omnis
curiositas euitetur: saluato tamen moderamine antiqui statuti
quod de indumentis facit mentionem. ¶ In domibus superiori et in
feriori matellis de panno albo vel pellibus in suis cellis et in infirma
riam uti possimus: sed non extra. ¶ Zone nostre totaliter vel pro ma
iori parte sint canabine: et in pisgonis vel cultellis nihil sit de
serico vel argento: seu quacumque pretioso: vel aliud quod appareat cu
riosum. ¶ Pelliciolos vulpinos et de bestijs siluestribus: et tu
nicas de fustana: vel berretaram interdicimus vniuersis. ¶ Captia
vniuersa et cassini picturati vel alias curiosi in usu apud nos
non habeantur: sed et picture curiose ubi sine scandalo fieri poterit
de nostris ecclesijs et domibus eradantur: et noue de cetero fieri non
permittantur. ¶ Nullus ciphos godetes aut coclearia de ar
gento sed cirothecas de corio albo: aut biretum rotundum portare
presumat: qui contra fecerit re illa priuetur: et superioris arbi
trio acriter priuatus puniatur. ¶ Manice nostre sine quibus retro

nos positis non debemus excedere: tres palmos ad minus: ad plus non
quartum et dimidium contineant in longitudine. ¶ Oscula
et amplexus non laudamus: neque ludos manuales: quelibet instru
menta musica interdicimus universis. ¶ Omnes persone ordinis
vitent et fugiant parentum visitationes et carnales affectiones
alioquin pro modo culpe puniantur. ¶ Nullus sacerdos vel opinator
professus vel palium presumat litteras recipere: portare: vel mittere aut
nuntios vel ambaxiatas facere: que directe vel indirecte possent
esse contra bonum pacis: et principes ad indignationem provoca
re. Si prior vel vicarius monachum contrafecerit: ab officiis
absolvantur: si subditus penam criminosorum sustineat donec per generale
capitulum relaxentur. ¶ Priores et alie persone ordinis cum hospitibus
in cibis ministrandis sobrietatem sancte predicent. ut post cenam
duobus ferculis simpliciter non curiose paratis sint contenti: nisi forte
tante auctoritatis hospites extiterint quod eis in cibis preparandis non possit
limitatio certa dari. Qui vero nihilominus domos suas immoderatis
sumptibus et expensis gravare non verentur: denuntientur a[illegible]
[illegible] et conventibus priori cartusie vel capitulo generali: qui
notabiliter excedentes: taliter corripiant et castigent quod ceteri a
similibus caveant. ¶ Monachi in mensa silentium frangentes septem
psalmos cum letania sicut priores dicere teneantur: et sic pro
prandio sic pro cena penam incurrunt memoratam. ¶ Mo
nachi nullatenus ponantur in coquine officio: et apponenti remo
veantur. ¶ Nulla domus habeat duo magna sigilla: hoc est unum
pro conventu: et alterum pro priore: sed quelibet domus uno sigillo
autentico sit contenta: quod prior custodiat: sed ipso conventus
nomine non sigillet: nisi de totius conventus vel maioris partis vo
luntate et consensu. ¶ Nulla persona ordinis preter priores et
procuratores et monialium vicarios ac priorissas sigillum
vel signum habeat ad sigillandum aut litteras seu quelibet munuscula
recipiat vel dirigat extra nisi prius licentia habita a presidente

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE Mss

117

Propter hoc tamen sarcendi priori cartusie vel capitulo generali: non est aliqua facultas denegata. ¶ Cum propter priorum ordinis nostri evagationes nimias et discursus eorum, quas vestes et equitaturas curiosas et plus debito pretiosas: nec non et plurimas alias inordinatos excessus: quos modernis temporibus proh dolor abusus: et certis personis ordinis nostri committuntur: nostra religio sit notabiliter et merito fere ubique diffamata. Ea propter statuimus et ordinamus ut annuo domibus nostris ordinis presentibus omnibus tamen monachis quod conversis et redditis toti capitulum de plenaria que est quartum capitulum secunde partis statutorum in adiectionibus et postilles que fuit primum capitulum infra partem statutorum novorum legantur per visitatores morose et distincte. Et propter laicos ibidem exponantur in vulgari: et contenta in predictis capitulis sine locis quantum poterunt faciant infallabiliter debetur observari. Transgressores districtissime puniendo et contemptores tamquam communi capitulo inobedientes et rebelles. Si fuerit expediens a suis administratoribus solvendo. ¶ De electione priorum. Capitulum secundum.

Conventus domorum priores non habentium: triduanum ieiunium faciant: et missam de spiritu sancto celebrent in conventu: antequam voces suas vel potestatem eligendi priori cartusie vel alteri committant. ¶ Conventus eligens scienter personam eligibilem: aut etiam senio: vel alio impedimento perpetuo impeditam: quod ad capitulum generale venire possit: privatus sit illa vice: voce et potestate eligendi: et talis electio nullius sit momenti: devolvatur que ad priorem et conventum cartusie si capitulum generale nequierit expectari.

Non subdiaconatu non promoti: non professi: leprosi criminosi et a bona disciplina generali constituti: excommunicati: suspensi vel interdicti: nec eligere possunt: nec eligi: nec ad electionem cum aliis sunt admittendi. Hospites quoque alias idonei: quamvis eligi valeant: non tamen possunt eligere: vel electionibus domorum ubi hospitantur interesse. ¶ Qui .xxv. annum etatis sue non attingit non potest eligi in priorem vel vicarium monialium: et qui in receptione sua

sciēter subticuit nōdū irregularitatis quo erat irretitus: du
rante ipedimto uocē in conuentu hrē nō poterit: nec alia digni
tatis offitia exercere. ¶ Quicūqz i priorē suū manus iiecerit
uiolētas: censend' est enormiter criminose: et id circo nūqz
absqz dispēsatōe pficī poterit. i priorē: ul' uicariū monachorum
¶ Nulla psona ordīs nri q̄ apostatauit: ul' alias criminosa fue
rit: de cetero assumat' ad offīm: cui cura iminet aīarum absqz
dispensatōe prioris cartusie ul' capli gnalis. Si secus attēpta
tum fuit: eo ipō sit irritum et iane. Nec de facili fiat dispēsatio
talis: cū psōis an dictis. ¶ Professi iordīe mēdicantium nō pnt
hrē aliquam obediam iordīe nrō sine dispēsatōe summi pontificis
nec professi iordīe cistercensiū et cōsimiliū sine dispēsatiōe
capli gnalis. ¶ Nullus absqz licētia prioris cartusie ul' capli
gnalis possit pficī i priorē: quousqz i ordīe nrō steterit lauda
biliter p tres annos. ¶ Priores possint dispēsare cū illegitime natis: q
laudabiliter cōuersatōis et uite fuerint. sup quo ipōrum priorū cōsciās
oneramus. ut aquacūqz nri ordīs obediāe: et prioratū et uica
riam monialiū ualeant promoueri. ¶ Nullus uadat ad que
rendū priorē ex domū electū: nisi qui p cōfirmatores ad hoc fue
rit deputatus. ¶ De priore et eius offitio. caplm tertium

Prior cartusie ht potestatem absoluēdi oēs pl' ordīs i foro
pnīe apertis: quā ht qlz prior i psōis sibi subiectis. Itē faci
endi cū cōsilio sui cōuentus miam prioribus eciā pntētibus sup aīum
si ex iusta cā ul' utilitate eā uiderit faciēdam. Itē ubiqz i trac
tatibus duplicē ht uocē: ad rigorē ordīs cōfirmandū. ¶ Quilz
prior cartusie tpre suo possit tres monachos de domibus
ordīs cū pace tñ ipōrum accipe: et ad professiōem i domo car
tusie admittere. ¶ Priores i uictu et uestitu aliisqz necijs
eis prouideāt hospitibus et professis hnt: et quo ad forum pnīe
potestatē: ipi quoqz hospites tenētr prioribus et ceteris officialibus
ibidē pōia obedire ut professi. ¶ Priores qui ad suū instantiā

hospitibus releuatur: debet eis irecessu expensas: puia necessarias
ministrare: q̄n ipi hospites unde faciant nō habebūt. Si autē
ad ipo᷑ hospitiū istantiā: uel prio᷑ alio᷑: hij qui tales hospites
recipient: aut regent. eis expēsas ministrabūt: n̄ iutroqʒ casū
ex causa rōnabili: prior cartusie: uel capl̄m gn̄ale al̄r quiqʒ du
xerit ordinādū. ¶ Priores sollicti sint adresecandū uana
et idisciplinata colloquia: et monachis suis alijsqʒ subiectis fir
miter iniūgant: ne de dnīs t̄re et principibus: factisqʒ ipo᷑ in
collogijs: et alibi u̇ba iordinata habeāt: contēdendo et ptes fa
ciendo. Qui contra facere psūpsit a collogijs excludantur: et pro
mō culpe alias acri᷒ puniant᷑: et siq̄ tales cōtentōēs dnīs: seu
principib᷒ uel eo᷑ domesticis reuelauerit: si monachi sint car
cerant uare: et sint nouitij ad ordīs uolūtatē: alij uō statiʒ car
cer māncipentur. ¶ Qd̄ dat᷑ alicui priori ordīs domo᷑ uel rec
tori: aut ēt Vicario monialiū. acquir᷑ domui cui noscit̄ psidere
nisi cōstaret eudēter: q̄ nō gr̄ā et itutu dom᷒ illi᷒ uel offitij aut
psone: sʒ magis fauore dom᷒ sue cōferret᷑: qr tūc tale domū
ad domūʒ illaʒ unde professus est ptineret: et q̄n aliqd̄ dubi
um ex pmissis oriret᷑. iudituʒ siue determinatio reseruet᷑ priori
cartusie uel caplō gn̄ali. ¶ Honestū cēdim᷒ q̄ prioꝝ et officialiū
et alioꝝ quoꝝcūqʒ de alijs domib᷒ assūpto᷑ uestes quas secū
detulerint: remaneāt illi domui inqua residētes finiūt uitā
suā: libri uō et alia q̄ nō delētur ex ordie ad domos proprias
remittant᷑. ¶ Nullus prior sine cōsilio uicarij procuratoris
et sacriste psumat mutuo dare pecūniā sil᷒ uel p partes ultra
decem libras monete usualis. ¶ Volumus q̄ quelʒ dom᷒ de
posita propria et aliena sub duabus uel tribus clauibus custo
diat: quaruʒ unā prior teneat aliā uel alias aliq ex monachis
quib᷒ iniūxerit idē prior. ¶ Priores et alij qui domos suas gra
uare nō uerent᷑ dando de bōis ordīs sine ɔsensu suo᷑ cōuē
tuum extraneis uel propinqs. ab offitijs absoluāt᷑: et nihilo᷒ grauit

— puniāt᷑ —

puniant. ¶ Priores testamētorum executores inse nō recipiāt absq3 li
centia prioris cartusie speciali: qui de facili et sine cā rōnabili tale licē
tiam nō cōcedat. ¶ Priores nō pmittāt procuratores suare pecuniā
ultra .x. librarum quātitatem nisi forte necēitate ul' utilitate urgēte. et
ad tps. ¶ Priores adinuicē scribēdo nō scribāt reuerendo: sʒ religioso aut
venerabili ul' dilecto: et asinis subditis dn̄i nūcupētur. ¶ Priores
nō equitēt ul' icedāt nisi sint clerico ul' cōuerso aut honesto famulo
sotiati: ul' clericos aut cōuersos mittāt ex̄: absq3 sotio ul' famulo aliquo
comitiua. ¶ Priores nō pmittāt antiquos famulos domorum suarum ano
uis famulis denarios seu q̄lʒ alia munuscula ptextu cuiusdā cōsuetudis
extorquere: nec famulis domorum p quas trāseūt: donet sit ul' p partes ul'
unū grossū turonēsem. ¶ Priores et vicarii monialium loca q3 tenētes
eorū. religiosos mēdicātes: assuetos sollicitare et inducere psonas nri ordis
et se trāsferāt ad eosdē. nō pmittāt cū psonis ordis hēre colloquiū i secreto
Quiq3 aūt absq3 dispēsatōe aplica se trāstulerit. p priuilegia aplica olim
ordini indulta asinis prioribus seu superioribus repetāt. alioqn negligētes a
caplo gnāli puniāt. ¶ Nullus prior cū bona cōsciētia pōt dare litteras
de nō repetēdo aliquo subdito suo ordiēm nrm iā professo: prout i curia ro
mana extiterit declaratū. ¶ Nullus prior palam aut secreto psumat
ludere aut solatiari cū subdito suo. nec qsq̄ subdit' psumat ludere uel
cōtendere cū suo priore. sʒ i ūbis et i factis ei deferat et obediat reuerent'
¶ Prior quisq3 nouus i p̄ntia pdecessoris sui si uixerit et p̄ns fuīt ac quatuo
maioris discretorum de cōuētu si tot aut plures affuerit: ul' si pdecessor nō
uixit aut nimiū remot' fuīt i p̄ntia quatuor pdictorum pfēe iscriptis
redigat statū domi'. et sub sigillo dicte domi' ac subscriptiōibus illorum pro
ximo seqnti caplo differat ul' trāsmittat dictū statū: retēta tn copia ei'
dem i domo añ dicta. Et pdecessor antea ad domū aliā nō recedat ul'
secū aliqd deferat: ul' qn se pmittat: nisi que statuta cōcedūt: et suaes
sori decentia saluo moderamie indebūt. Et idē uicarii et priorisse mo

malum, facere teneant. ac rectores domorum que rectoribus gubernant.

Prior sine culpa cedens prioratui: si ei placet post ibidem profiteri. Si autem in illa domo remanere vel ad domum suam remanere noluit: et cella non vacauerit locus ei competens et honestus ex cella interim deputet.

De trahendo consilio de procuratore. de hospitibus et collogo claustri. de victu. de confessione: de capitulo de refectorio de ieiunijs et minutione

Qui contra priorem vel partem conuentus saniorem suam vel alterius sententiam contentiose: seu malitiose defendere presumpserit. et ibi fuerit assuetus commonitus quod resipiscere noluerit: tanquam pacis turbator a consilijs tractatibus excludatur: pena nihilominus plectendus grauiori: que pro modo culpe et conditione delinquentis remittitur arbitrio presidentis. Consensum monachorum vocem non habentium in consilijs et tractatibus. nisi velint priores. requirere non tenentur: clamationes tamen caritatiuas et utiles in capitulo: vel coram visitatoribus tales monachi facere minime prohibentur. Procuratoribus sine licentia prioris causidice non licet equitare: eo quod summus pontifex in quodam priuilegio interdixit. hoc expresse. Priores in ecclesia et alibi non dimittunt sedes suas pro aduentu episcoporum et aliorum prelatorum: de quibus statuto loquitur: nisi cum ibidem personaliter fuerint presentes. Pro hospitibus abeuntibus vel a domibus recedentibus non dentur recreationes preter ordinis. Priores et alie persone ordinis: non recipiant ad mensam suam tam in domibus superioribus quam inferioribus seculares: et in prandia religiosorum quia secundum statuta ordinis non possunt comedere cum secularibus: nisi presentibus episcopis et nisi essent honesti: qui cum abbatibus vel canonicis ecclesiarum cathedralium aduenissent. Quando hospites comedunt: nullus monachus nisi procurator et absente priore: vicarius audeat primo adesse: nec tamen vacet absque priore.

Propter festum .xij. lectionum crastino capitulo: colloquium non est hebdomadarium: et illi qui non debent interesse colloquio non habent colloquium in spatio quod est inter duo signa vespararum. Diebus quibus pulsatur ad colloquium eundum an lectorem benedicite non dicitur: sed qui post nonam in ecclesia dicta in claustro remanent: tamen ante lectionem vel recordationem. benedicite debet dici. Generaliter non recipiunt ad colloquium

cete seu privati: sine licentia prioris: seu vicarii specialis: et si ingressi
fuerint: recedat monachus a collegio. nisi per presidentes revocentur
¶ Priore absente vicarius dicat omnibus benedicite: et prioribus exemptis superve-
nientibus. ¶ Priores non dent vicariis suis generalem potestatem: nisi in
casu evidentissime necessitatis et utilitatis. In absentia vero possunt eis dare
potestatem absolvendi subditos a quocumque peccato: a quo et ipsi priores ab-
solvere possunt. eandem quoque potestatem uni de ceteris monachis pro persona vica-
rii: cui egerit committere. ita tamen quod de mortali certo. quod absit. teneatur
priori suo omnis iterum confiteri: ab eo quamquam absolutus: cum in iniuncta penitentia sa-
lutaris. ¶ Sacerdos diaconus et cantor et lector refectorii: ebdoma-
darii: finita ebdomada clamet culpas suas de defectionibus factis in eisdem officiis
¶ Clamantes culpas suas de defectione silentii: disciplinas cum virgis recipere
teneantur: nisi ea die celebrare habuerit in conventu: vel nisi fuerit capitulum generale
vel alia causa rationabilis: puta debilitatis: aut infirmitatis: que excuset: in quibus
casibus potest presidens disciplinam in aliam penitentiam commutare. ¶ Statutum de fra-
ctione silentii: quod qui frangit frequenter pena puniatur graviori: intelligitur quod in
pane careat: vel ad terram comedat: prout prior viderit expedire. ¶ Nullus
culpam suam vel alterius presumat in capitulo vel alibi in conventu defendere. qui contra
fecerit ad terram comedat: vel arbitrio prioris pene subiaceat graviori.
¶ Conventui vel refectorio ad cenam numquam pitantia detur: aut ab aliquo in
conventu comedatur: excepta domo cartusie: tribus diebus capituli generalis.
quantum ad priores: Prior autem et procurator qui contrarium fecerint: aut fieri
permiserint: nec non et omnis qui comederit: prima die sequenti sine capitulo
a vino abstinere teneantur. ¶ In cena cibaria composita vel condita: aut risi
vel ove: seu quodlibet aliud ferculum: numquam in conventu ponatur monachis: aut con-
versis licentia ministrari. ¶ Nullus monachus nostri ordinis in refectorio pre-
sumat in mensa prioris comedere. et conventu absente. ¶ Cum aliquis semel
aut pluries ad terram comedere iussus fuerit qualiter comestio quod solum fit in
prandio nisi aliud exprimatur: pro una vice reputetur. Si vero uno die vel

120

plibus dieb9 bine refectois mane et sero proxima die copputant². ¶ Propt
festu dedicatois et religarii eccle iferioris: vl pp hospites: et prior et pro
curator ieiuniu nō ifringit. ¶ Omis et lacticiniis uti nō possumus feria sa
ul' quarta. inqua dz fieri abstinētia pp festu xij. lē. occurrēs i feria vᵗᵃ.
hospitibus uō qui nō sūt de ordie: qb9 nō potest absz scandalo denegari:
prouidendo scandalo: i dictis ferijs pmittim⁹ ministrari. ¶ Dieb9 quib9 in
cella comedit² ex⁹ horā refectois: uinu p cellas gnalr nō portet². ¶ Bifi
anniuisarior priuator nō fiat dieb9 scdm antiquā cōsuetudinē abstinētie
deputatis: possint tn fieri iquibuslibet festis capli. cplacuisz cōsuetudine
contraria nō obstante. Illud et qd dabit² feria .iij. ul' sabbo: poterit pro
huiusmōi bifi⁹ cōputari. ¶ Statutū de capna semel i mēse icellis amona
chis fienda. fu diu et est reuocatuz ¶ Iniugilia corpis xpi et i uigilijs
quinqz sollēnitatū btē uirgis: fiat abstinētia: pp hoc tn nō fit i septimana
ultra sel'. ¶ Cu festu .xij. lē. occurrit i uigilia ascēsiois et corpis xpi. fiat
abstinētia feria vᵗᵃ. sequēti: et i pdictis uigilijs abstineat² a lacticinijs: Cuz
uō uigilia corpis xpi. et btī iohis bapte i una occurrerit. ebda. nō i uigilia
corpis xpi: sz btī iohis abstinētia ipa fiet. ¶ Die quo fieri dz abstinētia
monachi ex⁹ proprias cellas nō laborēt. nec tūc eis spaciamīta cōcedant²
¶ Ieiuniu btī mathie apli et ieiunia quatuor tēpor mēsis septēbris fiat
a psonis ordīs sic est i regiōe ul' diocesi qualz cōsuetū. ¶ In die cene dnīce
ad colationez que fit post mādatū: nihil oīo pt² uinū et aquā ministrat²
nec tn quaqz aut quaslibet alias uini et spēz et cōfectiōes: nullo unqz
tpre i refectorio ministrami⁹: ¶ Dieb9 quib9 fit abstinētia: sic uino: sic
et acetinsia ē abstinēdu. ¶ Quia scdm antiquissimā nri ordīs cōsue
tudiez a scis pribus introductā: oēm esum carnu a nrō proposito abiecimus:
statuim⁹ ut quicūqz nri ordīs professus huiꝰ tam laudabilis istitu
tiois transgressor extiterit. carnes uidelz comedendo. seu aliau psone or
dinis ministrando. aut comedētib9 ul' ministrātib9 cōsentiēdo: ul' nō pro
hibendo cū potuit prohibere: si prior ul' uicari⁹ siue procurator hoc fecerit

ipso facto: tamquam ipsius sue professionis calumniator et transgressor obedientiam
perdat: et uocibus ac locis debitis et certis obedientiis ordinis careat in eternum
Si non simplex monachus aut alia quis prius ordinis extiterit: uoce loco ac
obedientiis carens perpetuo ad capituli generalis uoluntatem carceri mancipetur. Quam
penam extendi uolumus ad eos qui infra domorum suarum clausuras: quibuscumque personis
carnes ministrauerit: seu ab aliis permiserint ministrari: nec prohibebunt prohibere
conualebunt: hanc autem laudabilem constitutionem ad omnes moniales nostri ordinis
et eis presidentes de uerbo ad uerbum extendi uolumus: et iubemus. ¶ Minutiones
ita fiant quod ieiunium vi^e. ferie non frangatur. ¶ De cella et terminorum limi-
tibus. de ordinibus suscipiendis et proprietariis excommunicandis. Capitulum v^m

Cum duo plures ue in una cella fuerint: primo hostio penitus aperto seu
ex toto non claudatur: nec nullatenus obseretur. ¶ Domus ordinis que non habet
terminos sibi per ordinem assignatos: necnon uisitatores illius prouincie: qui eis
assignent terminos secundum ordinis honestati competens: et pro monachis breuiores
Et hec circa in domibus nouis recipiendis. de cetero obseruent diligenter priores: quibus
dictarum domorum nouarum receptio committetur: et quia ex leui et indiscreta recep-
tione domorum nouarum minus sufficienter dotatarum: et edificiis necessariis carentium
multa scandala: et uituperia: quod dolentes referimus: nostro nouimus ordini peruenisse
et deteriora in posterum peruenire. remedium apponatur: non inmerito formidamus
Statuimus ut nulla domus recipiatur. de cetero nisi prius pro sustentatione prioris et
xii. monachorum ac pro aliis oneribus necessariis supportandis sufficientibus red-
ditibus: uel possessionibus: assignatis: et nisi in loco habili et honesto a con-
habitatione hominum debite segregato: et nisi prius constructis sufficientibus edificiis
uel de construendis competenti et secura prouisione cautum. ¶ Item statuimus ut ter-
mini in nouis domibus ordinis limitati: uel limitandi per uisitatores aut priores
ad hoc deputatos: uel in posterum deputandos. in scriptis presententur capitulo generali
proxime subsequenti: et ibi rationabiliter examinati per diffinitores approbentur
et confirmentur: uel et si eis uisum fuerit infirmentur. Et si domus aliqua terminos sibi
de nouo limitatos: subsequenti capitulo neglexerit in timore: lapso illo capitulo

121

121

cui confirmatorum terminis non gaudeat assignatis. ¶ Declaramus quod pro ordine et pro ordinibus suscipiendis absque licentia prioris cartusie: curia romana non valeat intrare ordinatur. Excipimus tamen in hoc casu personas domorum a dicta cartusia ultra unam dietam non distantium. cum alibi dictos ordines commodius suscipere non valebunt. ¶ Monachi qui ibunt ad ordines: habeant secum socium vel famulum compositum et honestum. et pro visitandis parentibus: a recto itinere notabiliter non divertant. ¶ Hortamur et obsecramus in domino priores universos ac vicarios monialium: et priorissas: quatenus malas consuetudines in suis domibus: contra sobrietatem et austeritatem nostri propositi salutare in animarum dispendium circa cibos superfluos. et lautiores: vestitusque cultiores: damnabiliter introductas: cum omni diligentia efficaciter studeant extirpare. ¶ Et subditi omnes pro sua salute et totius ordinis reformatione: cum omni mansuetudine et patientia emendationem suscipiant in predictis: nec inde murmurent: aut prelatos suos aliquatenus inquietent: si divinam et ordinis volunt evadere ultionem. ¶ Cum detestandum sit omnibus religiosis: proprietatis vitium: et corporum saluti valde contrarium: statuimus et ordinamus quod nulla persona nostri ordinis professa separatim: aut appropriatim habeat aut custodiat aliqua bona a bonis totius communitatis: preter ea que sibi ordo concedit: sed omnia bona domus: elemosine, encenia: et alia universa que conventui singularibus ve personis mittuntur: et offeruntur dispensationi et ministrationi presidentis subiaceant: qui ea distribuat et expendat: prout secundum deum et suam conscientiam. communi domus utilitati viderit expedire. ¶ Elemosinas autem priores in capitulo conventibus suis denuntient: et quantum bono modo poterunt indigentibus et quibus mittuntur distribuant. secundum voluntatem donatorum: omni tamen superfluitate resecata. et pace omnium servata. ita duntaxat: quod auctoritas de predictis: presidenti semper remaneat: nec alicui inde liceat murmurare. ¶ Omnes tamen clerici et laici professi: tenentur suo priori ostendere. eique exponere volumen quod habent in cellis. vel alibi: quotiens ab eo fuerint requisiti: Et sub eadem pena conversi et redditi laici teneantur facere procuratori. Qui vero contumaces in predictis extiterint: vel aliquid eisdem celaverint ut proprietarii puniantur

ibi incipit [illegible]
[illegible] palmi [illegible]
[illegible]

Statuto irrefragabili diximus ordinandum: ut quicumque sacerdos monachus redditus
et conversus: crimen furti: vel alienationis commisit: seu proprietarius exti
terit: ultra valorem trium solidorum parvorum turonensium: et illud suo priori
saltem temporibus contentis in statutis: confiteri: vel revelare scienter: neglexerit: et hoc
prius usque ad diem cene inclusive: et absens usque ad octavam diem reversionis ad
domum suam: post predictum terminum similiter inclusive: ipso facto hoc est elapsis terminis
terminis: excommunicationis sententia quam ibi scriptis ferimus sit ligatus: a qua non
possit absolvi: nisi per proprium priorem: vel eo absente per vicarium usque ad dicti
prioris adventum: cui nichilominus erit confessio iteranda: et ab eo absolutio eri
genda: hanc preterea sententiam latam a capitulo generali et statutum annis singulis in
dominica ramis palmarum: priores: vel ipsis absentibus vicarii omnibus professis
tam clericis quam laicis nostri ordinis in unum congregatis: publice in capitulo mona
chorum denuntient: ipsamque ut moris est in scriptis proferant et promulgent
presentibus universis sub forma que sequitur etiam: vel post in vulgari per laicos ex
ponendam. Ex eodem capitulo. :–

Quoniam sit a generali capitulo institutum ex persone ordinis universe: que
suis prioribus: aut vicariis: vel rectoribus: quo ad illas domos
que per vicarios aut rectores gubernantur non ostenderit quicquid habuerit. nec
eis exposuerit videlicet laici videlicet a festo circumcisionis usque ad quinquagesimam
monachi vero et clerici usque ad dominicam in ramis: et qui aliquid ultra valo
rem trium solidorum turonensium parvorum monete usualis: sibi vel per partes occul
tandi animo retinuerit: vel sine dictorum superiorum licentia ultra summam prenar
ratam aliquid donaverint: accomodaverint: vel modo quolibet alienaverint
et illud vel illa: eisdem superioribus non revelaverint: sententiam excommunicationis incurrit
ipso facto: donec confessione precedente: beneficium absolutionis a superioribus semper dictis
meruerit obtinere: ideo ego frater ille prior aut vicarius sive rector domus
huius illius. vigore et virtute sententie late ut premittitur a dicto capitulo generali: ex
communicatos denuntio omnes tam monachos quam conversos: quam et redditos: professos
huius domus: ac de mandato ordinis librorum hospitatores: qui occultandi animo

ul' celandi aio ultra ualore triu solidor p̄dictor retinuerit: dona uerint: accomodauerint ul' mō quolibet alienauerint: donec in illa reuellauerint: et ante bn̄ficiū absolutiois meruerit obtinere cu quāti ad p̄fatas p̄sonas dicti ē potis absoluēdi a capl'o me morato. Ad q̄dē capl'm indulgt p̄n̄tibȝ spatiū cōfitēdi in priori ui cario ul' rectori aniq3 p̄missa ligent' sn̄ia usq3 ad diē cene dn̄ice i clusive: abn̄tibus uō usq3 ad diez octauā: postq̄ ad domū istā reuēt̄ et sciēdū q' hec sn̄ia i domibus monaliu debet anuatī promulgari ho ra die et loco: quibȝ sup̄: p̄n̄tibȝ et audiētibȝ monachis: redditis et cōuersis ac monalibȝ uniuersis. Itē sciēdū q' potis dicti procura toribȝ a statutis ūtute hui' processus: n' restringit': n' laxat'. Nulla p̄sona ordis p' usufructu sibi cōcessū: libros alia ue quecūq3 sibi appro priet aio obstinato: negrū inuitiū committatur :~

De nouitijs et eor professiōē n' nō de inutilibus a mulieribȝ. c̄ xvj

Recepti ad t'minū statuti uenietes: possint priore multū remo to: nec de breui reitēro anticipo et cōuētu indui: ac etiā icellari: Cauoneant oēs priores et conuētus ut icrepatōē nouitio rum sint magis solito circūspecti: et que de ipsor receptōē i antiqs continēt' statutis: suadeāt diligēti obs'uare: de sufficiētia mox' et moribȝ igrēdo: et ignotor cōuersatōē p' dies aliquos aū receptiōēz cōprobando. Habitū ordis postulātes: qui ante i altera religiōēz professiōēz nō fecerīt tacitā ul' expressā minime mētiūt': si interro gati se de alta religiōē r'n̄deāt se nō fuisse. Nouitij si habeant unde prouideāt i nouitiatu de uestibȝ sibi ipis. Sacerdotes et ceteri qui de s'clo ul' alta religiōē ueniūt ad ordiēz: si i missarum celebratiōē et obs'uātijs regularibȝ. fr̄e ordis. se noluūt cōformare ul' si i sustinēdo opiōnē suā fuūt obstinati: ul' imō uiuēdi fuūt si gulares: ad professiōēz nullatis admittant': quā p' tales p̄sonas olim ml' ta in ordiē scādala prouenerūt. Nullus prior recipiat aliquā p'q3

ad ordiẽ: ſine toti' conuẽt' ul' maioris ptiſ uolũtate et aſſenſu. = Si
qs infra terĩos nr̃os: tã grauit' ĩfirmet' q' nõ poſſet ſi foris eſſet
dictos terĩos: pedes ul' eques itinere nõ poterit ĩ monachũ recipi
ordinate. ¶ Priores quoꝝ conuẽt' pp paupertatẽ diuidunt': nllo'
ualeãt iterim nouitios recipe abſq3 licẽtia prioris cartuſie ul' capl'
gñalis. ¶ Hoſpites et nouitij ĩ hiſ que diuidunt' p cõuẽtu: eque
cũ profeſſis habeãt portiõẽ3. ¶ Nouitij tñ clerici q3 monachi: poſ
ſint ad arbitriũ prioꝝ ſuoꝝ: miſſas p'uatas celebrare: et ad eos cũ
cc̃ia cũ cuculla ſuire teneãt. ¶ Recitata lectiõe ĩ caplo et ꝓpoſitis
a pſidẽte ꝓponẽdis: nouitij cõfeſtĩ a caplo recedãt: et a caplo gñali
finito ſmõe oĩo excludãt'. qbꝫ cõſulim' qt̃s ſine licẽtia pſidẽtis ĩ col
loquijs nõ remaneãt. nec etiã tc̃ ibidẽ faciãt magnã morã. ¶ No
uitij nõ faciãt profeſſiõẽ3: niſi ꝓ priore pñte et celebrãte: ul' alio
de ordĩe nr̃o p' uo'tẽ3 ei'. ſi legitime fuit' ĩpedit'. ¶ Prior cartuſie
poſſit diſpẽſare ut ad profeſſiõẽ3 admittant' iſtri annũ3 pſone: q̃r
ſuffitiẽtia h' merentur. ¶ Monachi ĩ alia religiõe bñdicti ꝯ profeſſi
apud nos probatiõẽ3 p' annũ3 faciãt cũ cuculla et ſine cappa. n
¶ Monachus alti' religiõis: ap' nos profeſſiõẽ3 faciẽs nõ bñdicat' ſi
ĩ pmo ordine fuit' bñdict': cetera tñ faciat: q3 uerſũ. ſuſcipe dicat
orari pro ſe poſtulat: profeſſiõẽ3 legit. ꝯ cõmit. ¶ Siqs profeſſiõem
fecerit ĩ aliq' domo ordĩs et iterũ ĩ alia hẽat profiteri. ſuffiat ad
profeſſiõẽ3 faciẽdã: ut obediẽtiã promittat ĩ manibꝫ prioris ĩ con
uentu: et excõicati: profeſſio: ſeu obediẽ promiſſio: nihilo' dura
bit. ¶ Perſone ordĩs que uocant': ul' mittũtur ad profeſſionem
ex domos ſuaſ: obediã3 prioribꝫ domoꝝ ad quas dirigit' promitte
nõ recuſent: qm̃ p illos priores: et de uolũtate ſuoꝝ conuẽtuũ ſunt
reqſite. Aliqn piu ĩ obediẽtia ſint ĩ diſciplina gñali ad ordĩs uo'tẽ3
et nihilo' hñt' pro profeſſis. ¶ Quicqd datur profeſſo acqrit' domuj
unde ẽ profeſſus. niſi ſibi alibi hoſpitanti aliqd donatũ fuit' fauore

domus indigna hospitetur. Et nulla persona que apud nos fuerit professa tacite
vel expresse in libris vel aliis rebus quibuscumque sine gratia ordinis acquisitis
usumfructum vel alium quemlibet titulum sibi presumat vindicare: sed illum usum
cum gratiarum actione non ut rei proprie. sed aliene recipiat: si sibi concedatur.
Cuiuslibet statutum nostri ordinis scilicet monachorum conversorum et redditorum: loco
tamen inutilium: possint accipi tres utiles: sic tamen quod numerus inutilium non excedat.
Sacerdos qui missam in conventu celebrare non potest: inutilis reputatur.
Omnibus personis ordinis inhibemus: ne infra domorum metas clausuras
vel clausarum limitationes. fossatis vel signis quibuscumque designatis: mu-
lieres ingredi permittantur: sed potius quantum poterunt se opponant: et defendant
quantum in eis est introire. Qui vero culpabiles vel negligentes fuerint in pre-
missis: si priores fuerint sint extra sedes suas ubique in conventu: usque ad seq-
uens capitulum generale. in quo et de hoc clament culpas suas. Alii vero de
ordine usque ad idem capitulum sint in disciplina generali: et obedientias si habent
amittant: prior tamen possit postea in eisdem officiis vel aliis revocare: si
utilitati domus viderit expedire: et aliud non obsistat.

De capitulo generali et privato. Capitulum vii.

Priores et alie persone ordinis ad cartusiam tempore capituli venientes
si ante sabbatum precedens capitulum generale et cum licentia pontem intrave-
rint: solvant singulis diebus pro qualibet annali tres grossos turonenses
argenti. Nullus monachus pro priore suo veniat ad capitulum generale
nec mittatur ad domum cartusie super annum pro negotiis quibuscumque: alias
monachi qui contrarium fecerint: reputentur fugitivi: et priores qui
eos miserint ab officio per unum mensem sint suspensi. Cuilibet de ordine potest
ea que sibi vel suo domino necessaria. utilia: aut dampnosa videbuntur: priori car-
tusie: et capitulo generali: per litteras vel personas ordinis intimare. Priores autem
et alie persone ordinis que tempore capituli: vel alias super annum vadunt ad car-
thusiam ordinate: si cuiusque favore vel odio: litteras et denuntiationes con-
ventuum: ac singularum personarum domorum: per quas transeunt recipere: et

afferre cōtēpsit priori et caplo memoratis: corā ipīs priore ul'
caplo gn̄ali cartusie una uice: ul' p lr̄as: clamēt culpā suā: de
pmissis. Illi quoq3 qui directe: ul' et īdirecte subditos suos īpediūt
ul' cōsulūt: ne tales lr̄as: seu denūtiatōes faciāt: ul' trāsmittāt aut
transcribi ne alias recipiāt a suis subditis quibuscūq3: idē facē
teneāt. et ut uia falsū scribēdi: ul' denūtiādi oīb3 excludatur
statuim' ut quicūq3 amodo de psone suo ul' psoīs ordīs caplo aut priori
carthusie scripsit maliciose et mēdose: tāq̄ falsari' sit ī terminos eor3
disciplina ad ordīs uoluntatē. ¶ Nulla et dom' ordīs ul' psoā
prolixe aut sine causa scribat caplo gn̄ā: alias rn̄sū3 nō expectet.
¶ Diebus capli gn̄alis liceat monachis exire clausuras domor3 suar3 poterīt
tn̄ post nona de bōis habētur colloquī3. ¶ Clerici redditi ul' cōuersi ad
caplm pro domib3 suīs uenientes: offerāt petitiōes et lr̄as suas prio
ri cartusie: nec intrāt caplm: nisi forte clerici pro formā audiēdo.
¶ Famuli personar3 ordīs uenientes ad caplm gn̄ale. ul' ad domum
carthusie sup̄ animā3: nō deferant intra terminos cartusie: enses: ul'
cultellos magnos: s3 ī ingressu terminor3 cōmendēt custodi pontis
et custodi grangie de ruchera: alioq̄n ipse p̄ ordīs sciāt se pro suis
famulis grauiter puniendas. Famuli quoq3 p̄dicti p̄cedēte caplo
gn̄ali ponte nō trāseāt: n̄ de licentia procuratoris cartusie specialr
¶ Licentie de uocandis psonis: extra te priorū suor3 a caplo ul' a priore
cartusie. de certo ī petendē: p biēniū et nō ultra habeāt roboris fir
mitatē et psone que p tales psonas uocabūtur: sup obtinēda licentia
priores suos: postq̄ eā denegaūit: ulti' nō molestent alioq̄n ad arbi
triū priorū suor3 gn̄ali subiaceāt disciplie. nec tales de facili cōdāt
cōcedant. q2 inde sub orones: et multa scandala generāt. ¶ Oīb3 psoīs
ordinis firmit' inhibem': ne inducāt suos fundatores: seu seculares: alios
ad scribēdū caplo gn̄ali: pro se ipīs ul' de factis domor3 suar3 ptcula
ribus et priuatis: nec excessib3 ul' disciplīas psonar3 ordīs secularib3

denūtiēt: ullo mō. Qui contra fecerit: pro mō culpe grauit̄ puniatur. ·
¶ Caplm gnāle postq̄ cūiq; psonā ordīs ex cā rōnabili i quacūq; domo
et ad professiōēz faciēdaz. ¶ Nullus appellet nī ad priorē cartusie: ul'
ad caplm gnāle: et si pronūtiatū fuit ipām appellatōēz iniustā fuisse
is qui sic appellauit grauit̄. puniatur. ¶ Nullus a correptōē appellet: nisi
grauē et mañifestā cōtineat iniq̄tatē: aliquin ordiez absq; ulla mīa
tenere cōpellat̄. Appellatōēz uō suā nō prosequatur subditi ipropa pª
sꝫ pnūtiū et lrās: et ihoc casu priores teneāt̄ mīstrare sñditis nūtiū
et expēsas. ¶ Qui a caplo gnāli ul' pore cartusie cuiq; aliqd redde̾re
ul' facere sine ꝑfinitōē tpris iniūgit̄: illud q̄ꝫ citi pōt iplere tenetur
et si sine cā rōnali distulerit clamet de hac culpā suā icaplō sñ seqūti
¶ Quicūq; ꝑsūpsit proponere ad statuēdū: p qd antiquus rigor ordīs
minuat̄: si mōitus a pore cartusie ul' diffinitoriby cessare noluīt.
tāq̄ rebellis a caplo puniat̄: uolum̄ q' stat' capli gnālis: annis singlis
i pleno caplō oībus itimet̄. ¶ De visitatoribꝫ. Caplz octauum.

PRior cartusie pōt mutare uisitatores: ex cā que sibi rōnabilis
uideat̄. Visitatores domoꝝ anglie: cathalonie: sclauonie.
sc̄i bartholamei: et ceteraꝝ domoꝝ: multuz a cartusia remotaꝝ: fiant
āno de biēnio i biēniū: sic et domoꝝ aliaꝝ. ¶ Celātes uisitatoribus
reuelanda: nō possint absolui ꝑpriores suos: nisi i iūcta pnīa septez
abstinētiaꝝ: pt̄ abstinētias ab ordie cōstitutas. Visitatores offm̄ fidelit̄
exerceant. et seruēt et i domibꝫ quas uisitāt sine cā iusta morā nimiā
nō faciāt. aliqn i seqūti caplō clamēt culpas suas. ¶ Propt̄ aliq̄s
priores raro ul' nūq; fm usū laudabilē priꝫ pre dictū miāz postulātes
uisitatoribꝫ iniūgim̄: ut quotiēs causaz rōnabilē uiderīt appere: prio
ribus iubeāt: ut ab officio porat' corā ipis miāz postulēt et reqirant
et illis potissīe quos ad petēdū nouerint obstinatos. Nemiez tñ ab
soluāt ab offīo prioratus: nisi i casibus cōtentis i antiqs statutis
sine licētia sp̄ali poris cartusie: ul' capli gnālis. Alios tñ officiales

qui principalit domibus nō p̄sidet. sȝ simplr̄ sunt obedientijs deputati
poterunt visitatore i differentr̄ absoluere: qn̄ eis visū fuit expedire
Visitatores firmiter reprehendant priores: qui ex facili monachis
dant materiā euagandi frequentando spaciamenta ex domos: i ponantqȝ
eisdē prioribus pro hm̄oi culpis bonas disciplinas: et si eis visū fuit: tales
licētias moderent: et stringant prohibeantqȝ monachis ne p̄ceptu cuiusq̄
cōsuetudinis i talibus spaciamentis ex clausuris domoꝝ suaꝝ comedē p̄sumat
Ut periculosis p̄sonaꝝ ordinis nr̄i uagationibus obuiemus: qbus qd dolentes
referimus aīaꝝ maxia dispendia notabiles ifamias et scandala q̄ plima
nouimus prouenisse: et ut illi qui p̄sonas i opportunas et p̄uisas ad professionē
recipe nō uerent: i neo quo delinquunt puniant: et ex eoꝝ culpis alij nō gra
uent: statuto pp̄etuo et irrefragabili ordinamus. q̄ occōne cuiusqȝ criminis
ul delicti nlla p̄sona de domo propria emittat: sȝ ibidē si fieri pōt pro mō
culpe grauiter puniat. Siqs uō fuit tanq̄ p̄uisus q̄ cōsilio de p̄ctibus ul ami
cis i domo propria corrigi nō ualeat debite ul puniri: et uisitatoribus
euidenter constiterit de premissis: tunc et nō alr uisitatores dūi fodi
buttes: talē p̄sonā de domo sua ualeant emittere. et i alia eidē prouintie
ualeant sub debitis disciplis collocare. ita dūtaxat q̄ prior suus ipm pro
prijs expēsis: ac cū uisitatoꝝ lris: fidē de p̄missis facientibus ad domū
p uisitatores ordinatā tūc faciat deducere: soluturus nihilo illi do
mui expēsas ab ordine p̄taxatas: qdiu ibidē fuit hospitatus. Emissus
uō talis: p̄t disciplias a uisitatoribus sibi ipositas colloquijs care
bit qdiu ibidē fuit hospitatus: ne p̄uisis suis ubis ac moribus
ceteros ificiat ul corrūpat. destricte uō p̄dictis uisitatoribus et
prioribus i uigītī quātis si contra p̄missa ul aliqd fecerit de p̄mis
sis clament inde culpas suas i capitlō gnāli subseqnti: disciplinas
recepturi: quas pro mō culpe capitlm ordinabit. Si uō aliqui con
tentiosi repti fuīnt de quibus est uerisile q̄ i p̄is ibidē exponabus
domꝰ illa pacē nō hēbit/ ad relationē uisitatoꝝ: prior cartusie ipos

alibi non differant collocare. ¶ Visitatores non possunt absque licentia capituli generalis vel capituli prioris cartusie mittere aliquos ex provincia quam visitant. sed nec priores qui quoque mittuntur ad conventus diversos: nisi eos mitterent in provincia ubi ultimo sunt professi. nec mittent aliquos ubi sciverint hospites tres tenere. ¶ Visitatores alii quam priori cartusie: vel diffinitoribus capituli: excessus domorum quas visitaverint maxime infamiam tangentes personarum: non revelent: alias in capitulo generali gravissime puniantur. Caveant et ne conversi aut redditi vel famuli eorum culpas et modum visitatoris domorum visitatarum sciant vel ignorant aliis ne revelent. ¶ Visitatores in domibus quas visitant ingrant diligenter utrum carceres sint sufficientes: et priores constitutores habeant: et quos in premissis negligentes invenerint districte puniant: et eis sub bona pena iniungant ut predicti iuxta domorum suarum facultates non differant adimplere. ¶ Quod semel prohibitum est a visitatoribus: intelligatur semper esse prohibitum: nisi per capitulum generale vel priorem cartusie aut visitatores alios revocetur.

¶ De expulsis et fugitivis. Capitulum nonum.

Singule domus ordinis carcerem habeant competentem: in quo ad agendam penitentiam criminosi: et qui merentur ignem vel mortem: vel defferendo aliquo gravi scandalo fuerint suspecti: et ceteri de quibus statutum est recludantur: et ad hec agendum: obedire superioribus subditi teneantur. ¶ Priores circa subditos suos sint solliciti ne ordinem dimittant. vel de ordine fugiant. et si quos boni propositi esse probabiliter cognoverint. et eos qui alium vel alios ad hec induxerint: valeant carceri mancipare. ¶ Fugitivi recepti absque licentia prioris cartusie vel priorum suorum: per quoscumque priores ordinis possunt capi: auxilio si necesse fuerit: nihilominus invocato brachii secularis. ¶ Priores et alii qui notabiliter reperti fuerint culpabiles de negligentia vel alio modo de evasione incarceratorum: ab obedientiis solvantur. et locum subeant evadentis ad ordinis voluntatem. ¶ Nullus pro quocumque crimine de ordine expellatur: sed pro modo criminis et delicti carceri perpetuo vel ad tempus

retrudatur. ¶ Priores et vicarii monialium suos apostatas et fugitivos
ad se redeuntes recipiant: redire vero nolentes requirere cum diligentia non
omittant. Et nisi infra quinque dies quibus eorum recesserit: priusquam a proprio
priore: vel priore cartusie recipiatur sponte se offerat carcerem subiturus: a quo
si criminosus fuerit eici non poterit: nisi per priorem cartusie: vel per capitulum generale.
Si vero criminosus non fuerit: prior suus de consilio conventus possit illum
educere quando sibi videbitur expedire. Et cum eductus fuerit aliquis de predictis: fiat
ei disciplina scripta de talibus in statutis. ¶ Si quos de incontinentia convic-
tos aliquo tempore contingat ordini reconciliari: nullo modo hoc fiat in domibus
in quibus fuerunt convicti: nisi ad perpetuum carcerem. De quo si educerentur
nullo modo ibi remaneant: sed sub debita disciplina alibi collocentur. ¶ Quicumque
de quacumque indicibili incontinentia convicti fuerint vel publice confessi perpe-
tuo carceri mancipentur: sine omni spe liberationis. ¶ Prior cartusie possit
reconciliare ordini quoscumque criminosos privatos ordinis disciplina: quam
possit quoque si ei videbitur moderari. alius vero prior et proprius eorundem sine ipsius
prioris cartusie licentia: preterquam in mortis articulo facere hoc non potest. ¶ Cri-
minosi ordini reconciliati spiritualia beneficia habeant iuxta gradum: ad quem
fuerint restituti: necessario tamen non habebunt et ab omni disciplina pro crimine impo-
sita absoluti: nisi specialiter et expresse eisdem fuerint restituta. Criminosi
reconciliati xl.a diebus capituli mane et vespere ad terram super asserem nudum
in refectorio comedere compellantur.

¶ De diversis institutis et quorundam dubiorum declaratione. capitulum x.m

PErsone ordinis que amodo habebunt agere in curiis prelatorum et principum
vel in aliis locis insignibus ad que frequenter fit concursus. iuxta quas vel quos
ordo domos habet vel habebit in futurum: pro ordinis honestate declinent ad easdem
et ne domus huiusmodi a supervenientibus hospitibus nimium graventur sumptibus
et expensis: taxandas duximus illas ut sequitur: videlicet quod ducens unum
equum solvat pro se et famulo et equo qualibet die tres grossos turonenses.
Si vero duos equos habuerit pro die qualibet solvat quinque. Pro prima tamen autem

die: qui plibus: ul' qui una tm̄ die ibi fuīt hospitati nihil soluat: ſ3 ob
grām hospitalitatis illa die gratis sibi oīa uictualia mīstrat̃. Et q̃
ſunt nō ntte domꝰ alie ordīs nō mltū remote a locis memoratis: que
pro ſuis negotijs qñ3 frequentāt curias ſupͣdictas. quibꝫ si ſemꝑ i quolꝫ
eoꝝ aduētu: pͥma dies ſine expensis et hospitalitatis grā rederent.
ꝑdicte domꝰ uicine: ut mltū actilibꝫ grauaretur: ꝺo circo prout ſeq̃t
circa tales duxim̄ ordinādū vꝫ ꝙ bis i āno. i. post ſex mēſes. cū ad
lcā declinauerit uicina locis ſuꝑdictis. eisdē hospitalitatis grā ſemel
reddat̃ ſine expēſis pͥma dies: quā cū una pſona: ſiue por fuīt ſiue
alt̃ alie domꝰ recepit oībꝫ alijs pſonis eiꝰ dē domꝰ ifra ſex mēſiū tps. de
rigore ualeat denegari. Nullus de ordīe pñt̃ ꝑdicare ꝑſuma: nͦ i clau-
ſtro ul' caplō monachoꝝ et cōuſoꝝ: nͤ ibidꝫ aliqs ſecularis. nͦ ꝙ ſtatuta
uoluit admittat̃. Prima opa coīa fa ebdoͣ post oct. paſce. alia fa
ebdā pͦ feſtū petri et pauli: tertia uō pͣ ebdoͣ post feſtū bti michaelis
fieri cōſueuerit. Et si ꝑdictis tꝑibꝫ aliqͦ ipedimētū occurrerit. cū ul' pͦ
prout comodiꝰ fieri potit ſupplebunt̃. Nullū tm̄ aliud colloquiū i illis
ſeptimanis nisi uenerit feſtū capli ē hndū. Ordinē tenere est feria
qnta et quarta eſſe cōtentū pane et cauna. feria tcia et ſabbato: pane
et uino et cauna. feria aūt v.ͣ et diebꝫ capli: et feſtis. xij. lc. more con
uentus. abstinētia ordīs oī ebdoͣ. nisi manifesta necitas ipediuerit: et
obſuata. Declaramꝰ ꝙ illō ſtatutū qd dicit ꝙ nemo utat̃ ſtatuto
nouo: donͤ ꝑ duo capla cōtinua fuīt cōfirmatū. itelligēdū est ſolū mō
de illis ſtatutis: q fierēt contra rigorē ordīs: et de cetero qū fiet ſtatutū
nouū utant̃ diffinitores. hiſ u̇bis: ſtatuimꝰ ut illō et iͣ fiat. Qū nō
fiet declaratio antiq ſtatuti: utāt̃ hiſ u̇bis: Declaramus.
Incipiūt capla tertie ptis nouaꝝ cōſtitutoīꝫ ordinis cartuſiēſiē
De clericis redditis. Caplꝫ. pͥmū
De conuerſis et redditis laicis. Caplꝫ. 2ᵐ
De donatis et ꝑbēdarijs Caplm. iijᵐ
De monialibꝫ nr̄i ordīs et vicarijs et priorisis earūdem. Caplꝫ. iiijᵐ

Incipiunt nove cōstitutiōes ad tertiā partē cōsuetudinū ptinētes. De clericis redditis. Capitulum primum.

Si monachus noviti⁹ ad statum clerici reddi reducat᷑ p annū integrū i hītu clerici probet᷑. Clerici redditi i hītu suo ānum probatiōis faciāt. sine cappa. Recipiant᷑ nō ī professi: faciāt sicꝫ monachi: hīt⁹ eoꝝ nō bñdicat᷑. sꝫ dicto vᵒsu: suscipe me et petito orari pro se statim vadūt ad cornu altaris: ubi legūt professiōēꝫ suā: et sup altare offerant. ac bñdictiōēꝫ recipiāt. ipsāqꝫ die professiōis cōicare teneāt᷑. Clerici redditi pro hītu deferāt cucullas sine vitis. monachos aūt si alias sufficiētes et promotibiles fuīnt. valeāt recipi de cōsensu cōventuū domoꝝ suaꝝ et ꝑrem faciāt i cāplo monachoꝝ. Si clerici redditi professi hītum monachoꝝ susceperint. probabūt᷑ i hītu redditoꝝ: supposita tn̄ cappa. et tn̄ i monachali professiōē cuculla bñdicet᷑: sꝫ nō ipi. cū i professiōē prima fuīnt bñdicti. Clerici redditi cū monachis hītantes i ieiuniis ordiēꝫ teneāt. sicꝫ illi. sꝫ i domibꝫ i feriorib⁹ existentes: vl̄ ex⁹ mūsi tenēat ordiēꝫ i ieiuniis ut cōūsi: et ex⁹ domos suas possit comedere cū priorib⁹ suis et etiā alienis. et pro fractiōē silētii admissāꝫ: ut monachi. septē ps̄. cū letania dicere teneāt᷑. Quelꝫ dom⁹ ordis possit hr̄e clericos redditos tres. vl̄ duos. qui cū monachis exūtes: ecclīaꝫ cāplꝫ et refectoriū cū ipis frequētabūt. fruēt et mīstrabūt ut monachi i divinis: ubi de cōsuetudiē hr̄e lic̄et᷑. bñficia spūalia hēbūt ut monachi. corpalia nō ut cōūsi. et ad eadē spūalia pro aliis reddenda. ut monachi astringāt᷑. primi clamabūt culpas suas i cāplo et recedēt: legēt i refectorio ut ceteri: venie nō hēbit. n⁹ i oīb⁹ eēt tenentib⁹. nō poterūt ad sacerdotiū promoveri absqꝫ licētia prioris cartusie: vl̄ gn̄alis cāpli: et de cētu fr̄es nosent᷑ et si fuīnt sacerdotes. Permittim⁹ q̄ clerici redditi et professi et i sacris ordinibus cōstituti. si hītuꝫ susceperint monachorū. i fīn ānuꝫ probatōis cappa nō obstante. eplām et euāgeliū legere

missā quoq3 celebrare valeāt ī conuētu. Si tn̄ aīn ī statu clericali erit eis
hec p̄missa. Sacerdotes et redditi monalium: qui transierunt p domos mona
chorum ibidē ī conuētu. de licētia p̄sidētium valeāt celebrare. ¶ Cum
bigami de iure sint p̄uati censura et oī p̄uilegio clericali: inhibem̄
ne de cetero recipiātur ad hītum mōachorum ul' clericorum redditorum. qm̄
fieret ī iuria et offensa ordini clericorum. Si secus fuit attēptatum
talis receptio. s3 nec professio. si inde fuīt subsequuta nullius sit va
loris. ¶ De conu'sis ī redditis laicis. Capl'm p̄m.

Teñl omnibus domibus cōuisorum. q alr' ī feriores noiantur. ī qbus est
capella. ter ul' bis ad min' ī ebdo[a] celebratur missa a procuratore
ul' priore aut clerico sacerdote. Et si iusto ī pedimēto cessante. prior
hec neglexerit facere obs'uari. culpā suā teneantur in proprio gn̄ali cā'
proclamare. Ibidē et corp' xp̄i ad sustinendum ī firmos: fuerit si pōt
fieri reuerēter. s3 ī quolibet mēse renouetur. Oratio matina in qua
laici cōuisi s'm cōsuetudiēz et statuta sunt īstruēdi ad quā faciē
dam hñt post matutinas singulis diebus festiuare. sub forma que se
quitur fieri cōsueuit. Prostrati iterū s'm suū ydioma ul' vulgare
pro oī statu intercedet v3 pro statu nr̄e religiōis: pro statu sacro
s'cte romane ecclie et dn̄i nr̄i pape. pro proprio diocesano: et ceteris
epis p'lonisq3 ecclesiasticis vniuersis. pro imp'atore romano regibus et
oibus principibus xp̄ianis. pro oībus bn̄factoribus recomēdatis. familiari
bus: et amicis. pro oībus tēptatis et ī quacūq3 tribulatiōe corp'is et aīe
cōstitutis. pro excōicatis: et īterdictis: pro cōuersiōe hereticorum et sisma
ticorum: pro cōuersiōe iudeorum et paganorum: pro nauigātibus peregrinis ī
ī firmis: pro terre fructibus: et cultoribus eorūdē: pro tēperie aeris. pro
sui ipsius p'seuerantia ī ordiē et obs'uātia mādatorum dei ac nr̄e religio
nis: et siqua sunt alia pro quibus orantis sp̄m diuina ī spiratio in
flāmmet et accēdat. ¶ Sciendū p̄terea q' quel3 statui qui volūt
pt̄ nr̄ humilit' deuoteq3 sb' iungit: dicetur orōnes pro qualitate tp̄is

discretionis et feruoris amplianda uel etiam breuiando ¶ Priores non tenentur
sequi consilium conuersorum uel redditorum in receptione aliorum: nisi conuentui expediens
uideatur. ¶ Conuersi et redditi laici non de presidentis licentia: et in necessitatis
articulo ad missas seruire non presumant: et in officio ecclesie quoad regulares ce
rimonias clericos imitentur: deferant honorem sibi ipsis. fratres se noverint
aliquem pro quolibet defectu veniam accipiat: et culpam suam in sequenti capitulo reco
gnoscat. ¶ Conuersi et redditi habitantes in parrochiis secularibus: in festis
colendis: et non colendis: illis per omnia conforment. Infra terminos domorum
suarum sine prioribus non equitent nisi adeo debiles extiterint: quod non valeant
peditare: Sed nec extra nisi secundum quod scriptum est in statutis: et qui ex eis potuerint
et noluerint laborare: vino et pitantia careant ad priores voluntatem: et si
necesse fuerit grauius puniatur. ¶ Conuersi qui cum nouacula gernones ~~tibi~~ sibi
radi fecerint: quarta et vi^a. feria cuino abstineant: ut usque ad sequentem
rasuram. Priores quoque et procuratores scientes hoc non fecerint obseruari.
semel in ebdomada usque ad sequentem rasuram cuino abstineant: preter abstinentiam
ab ordine constitutam. ¶ Si conuersi de incontinentia conuicti uel confessi
de carcere educta aliquando contigerit: domum suam et cellam perpetuo sine dispen
satio amittat: et alibi collocetur: ac quo ad barbam et victualia ad statum
redditorum reducantur. ¶ Similiter et cellam amittat qui per se suum diffamauerit
aut creditores ad recuperanda debita sollicitauerint: seu aliter procura
uerint dampnum domui. ¶ Conuersi et redditi qui dominis secularibus per se: uel
per alium quoquomodo de correptionibus personarum ordinis addenunciauerint.
amittant perpetuo domos suas: et alibi sub debito pro modo culpe disci
plinis ab ordine collocentur. ¶ Celle et officine conuersorum et redditorum
a priore uel procuratore: semel in mense: uel quotiens ei placuerit visitentur
quas ipsi conuersi et redditi quasi habent exponere teneantur. et siquis ex eis
cibaria aut alia illicita tenere fuerit assuetus. et monitus se noluerit emendare
perdat cellam pro modo offense perpetuo: uel ad tempus. Clauem quoque de ho
stio anteriori: qui habuit tradat coquinario quotiens extra eam exierit

alias careat uino et pitātia: cū redierit uno die. uł pl'ib; ad arbitrū p̄sidentis. ¶ Terre remote et steriles seu inutiles ad tpūs pñt dari in emphitiosim de cōuētuū uolūtate: qñ uidebit' ēe lucrū domꝰ. Si uō aliqui cōu'si p̄licta ī pedire: pali: uł occulte. tēptauīt: et potuīt hoc probari: reducātur ad statū redditorū. ¶ Cōuersi inutiles reputāt' qui ī pedimētas ppetuos ī pediti. nō pñt sm ordis consuetudiēz labo rare. ¶ Cōu'si et redditi laici cappis nigris nō utāt'. qbus noue cōsuetudiēs adiu̇x pmēcēs legantur ter ī ano: uł amplꝰ si priori uidebitur expedire. ¶ Conu'si nō cessāt ab opib; ī sollēnitatib; ⁊ festis que seqūt': videlz ī sollēpnitatib; dedicatiōis ecclīe supioris et scīficatōis btē marie qñ transferūt': et scī hugonis liconiēsis. ī festis aplo꜡ thome. et mathie: et euāgelista꜡. Marci et Luce doctoriūqꝫ ambrosij. Gregorij. Augustini ⁊ hieronymi glōso꜡ cō fessorū. ¶ Redditi laici anno fc̄ō uocāt' ⁊ professiōēz faciāt ad al tare sm modū et formā cōu'sorū. In sollēpnitatib; quoqꝫ infrascrip tis. sup̄i ī refectorio comedūt cū conu'sis. videlz ī die natiuitatis dñj et dieb; seqntib; ī epiphania. et purificatōē. et ānūtiatiōē btē marīe uirgīs: duob; dieb; ī pascā. et in ascēsiōē dñi: duob; dieb; ī pente coste: et ī festo corpis xpi. ī natiuitate bti johis bapte. ī assūptōē et natiuitate btē marie. et oīuꝫ scō꜡ sollēpnitate :~

De donatis et p̄bendarijs: Caplm tertium.

Qm ex icautia et īdiscreta receptiōē donato꜡: et p̄bendariorum dāpna et scandala qꝫ plima nr̄o ordini prouenerūt. ordinam q̄ de cetero nll's recipiat' in donatū uł p̄bendariū absꝫ licētia capli ge neralis: uł prioris cartusie: qui ēt de facili aut sine magna et euidēti necessitate uł utilitate talē licentiā nō cōcedāt. ¶ Qui aūt obtēta li centia aliqs recipiēdus fiūt ī donati: p̄ uota pailū: paupitatē et casti tatē uouere nō cogat': sꝫ recipiat' cū conditionib; īfrascriptis. videlz q̄ domui illi et ordini erit uerus obediēs et fidelis. dāpnū seu uitupiūz

priores et alior dicte dom'. eis nō celās. sʒ reuelās. honorē et comodū
eorū diligens et procurās. ītē promittat se correctiōi ordīs totalr̄ subia
cere: et de his que hūit priori et procuratori reddere rōnē: quotiēs super
hec fuīt reqsit'. Et siqs absit ī pmissis aut aliq̄ pmissor deficēt: aut ēt
cōtinētiā nō suaret donatōēz huiusmōi ordo ualeat īfringere: et se de tā
īfelici psona expedire. nullā remuneratōēz eisdē de tpre quo suiuit suaedo
Donatis et plenclarijs residētibꝫ igitur ngijs et domibꝫ nr̄is. mercenarijs
et familiaribus et domesticis: possūt auctē aplica sci ecclia liate mīstre
Donati qui ordini se et sua dederit. et nobcū residēt cōtinue: prit ī nr̄is
cimiterijs si elegerit sepeliri. Et q̄tū hitū nō mutet seculare uolum' tn̄
q' uestis eor supiorū unicolor sit: et tā longa q' externa opiat et trā
scendat: et qn̄ diebꝫ dn̄icis et festis pro diuino offīo audiendo superius
ascendēt: ul' pro negotijs ordīs. ex terminos apore. ul' procuratore
dirigētur: utant' capitio cōūsor pp honestatē ordīs: et pro scandalis
q̄ contingere posset euitandis. Cōtumaces uō et rebelles ordini
ī pmissis careāt uino et ēt pane albo ad priores uoītēs donec emēda
tiōēz fecerint cōpetētē. Vestes et uirgatas et partitas. et uestēs ui
ridis rubei crocei q3 coloris. eis sub pena priuatōis a bn̄fitijs ordinis
et plenda perpetuo prohibem'. Donati et plendarij: senes. debi
les: et ifirmi: sic ideū prit ad succurrēdū qn̄ loc' uacauerit redditor
ita ī simili casu recipi poterit ī hitu cōūsor: qn̄ ī domo cōplet' fuīt
nr̄is redditor. Donati et plendarij nō tenēt' reddere offīn q̄ diu
sūt ī hitu seculari: diebꝫ tn̄ dn̄icis et festiuis intersint exhortationi po
ris et pribꝫ ī caplō cōūsor: ubi ēt de suis defectibꝫ cū necce fuīt argu
ant'. et p subtractōēz uictualiū puniāt'. Prima quaqꝫ die dn̄ica cuiusꝫ
mēsis confiteant'. et ī natali dn̄i: pasca et pentecoste: corp' dn̄i su
scipiāt reuerēt:- De monialibꝫ nr̄i ordīs ac uicarijs et priorissis
eariudem. Caplm̄. iiij.
Nulla p'a ordīs nr̄i domos monialiū
frequenter: nisi urgente necc̄itate: ul' euidēti utilitate: ī pa

acto pro quo venit negotio recedat absq; mora. ¶ Vicarij monialiū
fortiter reprehēdāt psonas ordis cuiuscūq; conditiōis fuerit: que sine
cā rōnabili domos monialiū frequētare nō erubescit: nec differant
dn̄o cartusie. nūtiare: ubi viderit expedire. ¶ Monachi: cōuersi: et red
diti: uniuersi i domibus monialiū hitantes. obediētiā promittāt tm̄ vi
cario et nō priorisse: Priorissa quoq; nō obstāte obīa: quā p cartā
pro se et domo sua promittit capl'o gnāli: tenet nihilo obediētiā
p se promittere vicario: et moniale et cōuerse tantū mō priose: debēt
tm̄ moniales i p̄ntia vicarij cū noiatiōe ipius et priose professiōē facē
ac eidē i oībus licitis et honestis obedire. ¶ Vicarij monialium
i foro p̄nie. quoad moniales et psonas cū eis hitantes: illā hn̄t po
testatē: quā hn̄t priores i suos monachos aliosq; sbiectos: et cū
pro se indiguerit: unū de monachis hitātibus cū illis: illos possit absoluē
amortali: exceptis casibus auire superioribus reseruatis. In qbus si dn̄i car
tusie ul' sui prioris copiā hr̄e comode nequerint: ad alterū visitator
illius prouincie recursū hēant: ab eis ēt i foro cōsciētie absoluēdi: casi
bus dūtaxat exceptis i quibus fuit sedes aplica cōsulēda. ¶ Caue
ant sibi vicarij et priorisse: ne monachos suos sine licētia capli l'
prioris cartusie extra termios mittāt. alias ipi monachi essent
fugitiui: et mittentes grauiter puniēdi. ¶ Cū i domibus monialiū
electio fuit celebrāda. vicarius p̄mā vocē hēat: et post mōz cū con
formatoribus uota scrutet monacharū. Nulla quoq; monialis ad
eligēdū cū alijs admittat: nisi duodecimū ānū pegerit: et professio
nē fecerit tā tacite ul' expsse: Nulla ēt monialis i priorissā eligi
poterit: nisi trigesimū ānū etatis cōpleuit: fuitq; expresse ordinē
professa. ¶ Nulla priorissa p̄nte vicario bn̄dicatē dicere p̄sumat
nec p̄nte monacho: aut clerico p̄sbitero. xij. legere lectōēs. ¶ Ordino
quoq; offīa ordinādo aut correptiōe hoīm quorūcūq; se nullatenus itro
mittat: et monialē ul' psonā aliā sine consensu sui conuēt ul' ma

ioris patris ad habitum ordinis non recipiat. Quod si contrarium facere presumpserit
talis receptio efficacie sit nullius: et moniales priorisse in premissis: vel
aliquo eorum consentientes generalem ordinis disciplinam sustineant, quousque per
priorem cartusie: vel per capitulum relaxetur. ¶ Vicarii de licentiis dictis mo-
nialibus et de disciplinis imponendis: et administratione temporali se nullatenus intro-
mittant: nisi cum per priorissam fuerint requisiti: Reprehendere tamen potest: ac etiam accusare
cum viderit expedire. et tam in priorissam quam in moniales: et ceteras personas
ordinis. cum eis commorantes. excommunicationis suspensionis. interdicti sententias cum necesse
fuerit promulgare: et alias prioris gerere officium: exceptis casibus me-
moratis: et ubi contrarium in statutis expresse notaretur. ¶ Prohi-
bemus vicariis priorissis: et conventibus monialium: ne de cetero recipiant
in sorores: nisi quot de bonis monasterii poterunt sine penuria sustentari
nec aliquam sub cuiuscumque commodi velamine: donec locus vacaverit recipiant
vel recipere promittant: nec pro munera: vel etiam promissa aliqua presumant
recipere: ne vitium committant symonie. numerum quoque constitutionis in quo etiam no-
vitie et converse computentur aliquatenus non excedant. ¶ Nulla priorissa etiam de sui
conventus voluntate. se vel domum suam valeat obligare aut litteris obligationis
sigillare: vicario inconsulto. Alioquin priorissa contrarium faciens et mo-
niales ad hoc consentientes: graviter puniantur: per priorem cartusie: vel per
capitulum generale. ¶ Caveat sibi quelibet priorissa: ne sine licentia vicarii:
vel eius vices gerentis aliquem de ordine mendicantium permittat ingressum habere
ad moniales vel loqui cum eisdem. nec in domibus monialium: predicatores eorum
vel aliorum quorumcumque: qui de ordine nostro non fuerint nullatenus audiantur
nisi de vicarii et priorisse licentia speciali: et cum receperint ad mensam viri religio-
si: sint vicario vel aliquo de capellanis sociati. ¶ Vicarii vel quicum-
que alius non ingrediantur domum monialium ab hostio claustri et infra nisi
cum socio honesto: et si causa confessionis vel alterius sacramenti ministrandi
ingredi habuerint: ita intret et stet quod plures videre possint tam confessorem
quam confitentem. Qui contra fecerit, ac priorissa et ceteri qui hoc

scient̾ p̾miserint : teneat̾ ordiez : donec p priore cartusie absoluat̾. et
si sinistrum quod deus auertat contingeret grauit̾ puniat̾. Inhibemus
oībus priorissis ne post cōpletoriū loquendi cū aliquo monialibꝫ tribuat
facultatē : sꝫ nec ullo tpr̄e cū aliquo loquēdi licētiā hēant : nisi i p̄ntia social̾
religiose et honeste. Priorisse nō hēant cameras appropriatas sibi
ad iacēdū : comedēdū uel bibendū : nec aliq̄ caputia priorisse et ce
tere sorores ullo unq̄ tpr̄e portare p̾mittat̾. Nulla monialis possit
i monasterio comedere uel bibere ex refectoriū uel i firmariā : p̄ter
priorissaꝫ et cellariā : q̄ cū dn̄abus nr̄e uel alteri religiōis approba
te : ualeāt alibi comedē. i loco tn̄ licito et honesto : et q̄n aliquē
contrariū facere p̄sūpserint : uino abstineāt i crastinū tota die.
Nulla ēt monialis i refectorio comedat i mēsa priorisse. Monia
les professe hēant uittas i scapularijs suis et uelū nigrū portet̾
et i cōspectu hoīuꝫ se p̄sentent. nisi uelatis faciebꝫ. Conuerse uō p̄e
missis nō utuntur. sꝫ nec moniales que nō sūt bn̄dicte utunt̾ uelo
nigro. sꝫ uittas hēant et uelata facie incedāt ut professe. Et si
aliq̄ monialis de incontinētia cōuicta fuit uel cōfessa : perpetuo si
ne spe rehn̄di careat uelo nigro. Moniales nō portent caudas
i uestibꝫ suis. nec tunicas in quibꝫ sunt scissure. uel manice i honeste
nec portēt pelles i conuētu : nisi sub mātello simplici et sine foratura
Moniales iaceāt cū cuculla : et couuise cū scapulari : et qlꝫ sola
nec uocēt se dn̄as adiuicē. sꝫ sorores : nec unq̄ fruāt admissas : nec
q̄cq̄ ab aliquo accip̄e uel donare audeāt alicui : sine licētia priorisse
Moniales secularibꝫ i famiā ordis tangētia quomodocūqꝫ reuelā
tes : aut nobiles et amicos i suis electōibꝫ requirētes : priuet̾ uelo ni
gro. et nichilō p uisitatores districte puniant̾. si inde scandalūꝫ
fuit cōsecutū. Moniales reddāt breues ordinis : et missas i
recatere faciāt. que debent̾ pro breuibus memoratis. Porro qualꝫ
missa q̄ pp defectū sacerdotū reddi nō potest dicat̾ unū psalterium

ita q sm ordinatoēz uicarij ul' priorisse . et nūz missarū q reddi nō poterit caudant psalteria int' ipās. Tricenaria quaz i missis et quinquagesimis faciant sic nos: et nos pro eis sic de alijs psōis ordis faciam'. Moniales nō sinnāt uestes exneoz secularium ul' religiosoz: nec loquāt cū eis nisi ad cratez cancellataz . n' lrās mittant ul' recipiāt . sine licētia vicarij ul' priorisse. ¶ Propt' scan dala et ifamias que qñz i domo monialiū uenerūt . et cottidie possent euenire: statuto ppetuo et i refragabili: ordinam'. ne amō in ordie nro domi' noue monialiū recipiāt . aut icorporēt . sz tm̄ cura nobis sufficiat susceptarum.

Explicit tertia pars nouaz cōstitutionū ordis cartusie

Quid laici frēs seu conuersi teneant dicere pro suo offō diuo quū cruce osculant' i parasceue: ut i tertia pte statutoz cap° septimo in fine. pz nr 1

Pro patribus que i caplo gnāli fuit ut i p̄ma pte ca°. xlviij. p pte pz nr 330

Pro cruce si nō fuit i ecclia et cū uenijs ut tertia pte ca° quīto pz nr 3

Pro missa i quadragesima et tē prostratū ut i . iij. pte cap° . vj°. pz nr 3

In oibz horis diurnis pt' uesperas ut i . iij. pte caplo sc°. circa fiez pz nr 4

In uesperis semp ut in eodem caplo pz nr 5

Pro disciplia i aduētu et . xlª. si fuit foris: et tūc cū uenijs . Ut in tertia pte caplo quarto. pz nr 7

Pro singulis anniūsarijs . ut i . tertia pte caplo . viij°. pz nr 9

Ut cū orant pro cūctis i parasceue . 7 tē cū uenijs ut i . iij. pte ca° . vij°. pz nr 9

Itē si placet quottidie pro quolz statu oīunez mīnaz . ut tertia parte nouoz statutoz caplo secūdo pz nr 1

Pro singulis breuibz . 7 cū uenia ut i tertia pte ca° . viiij° pz nr 30

Pro singulis missis singulis sacerdotibus i poītis ut i . iij. pte ca° . viiij° pz nr 50.

131

131

pr nr. 58 ¶ Pro singulis matutinis qui fiunt sine clerico. Vt in iij. parte ca. ij.
pr nr 150 ¶ Pro quolibet tricenario ex nostris. Vt in iij. parte. ca. viij.
pr nr 300 ¶ Pro benefactoribus sancti Stephani. Vt in iij. parte capitulo viij.
pr nr 330 ¶ Pro recenter mortuis domus sue: uel alterius domus si habet monachatum quod idem est: et tunc medietas sancti viij. ut in iij. parte ca. viij.
pr nr 330 ¶ Pro offitio capituli generalis | Vt in tertia parte cap. viij.
pr nr 330 ¶ Pro offitio cluniacensium

Quid redditi laici tenentur dicere pro suo offitio diuino. pro matutinis. x. pr nr et pro aliis horis tres pr nr. et pro nouiter mortuis in domo sua: et pro habente monachatum. xxx. pr nr. Et pro anniuersariis omni septimana. x. pr nr. Et pro offitio capituli generalis cluniacensium et benefactorum nostrorum. xxx. pr nr. Vt in tertia parte capitulo. xxxij.

Donati perbendarij non tenentur dicere diuinum offitium quando sunt in habitu seculari: ut in iij. parte nouorum statutorum ca. tertio.

Quando non legantur consuetudines antique conuersis: quibus diebus. ¶ In festo sancti Stephani leguntur prima noue capitula. ¶ In festo sancti Johannis euangeliste usque ad. xij. capitulum. ¶ Feria. ij. pasce usque ad. xxj. capitulum. ¶ Feria tertia pasce usque ad. xxviij. capitulum. ¶ Feria. ij. pentecostes usque ad. xxxij. capitulum. ¶ Feria. iij. pentecostes usque in finem.

Statuta noua ad conuersos pertinentia leguntur eis admin ter in anno. ut in tertia parte nouorum statutorum continetur ca. ij. videlicet in primo festo capituli post festum octauarum natiuitatis. Et similiter post octauas pasce et penthecoste.

Qualiter redditi laici qui barbam non portant professionem faciunt.

Laici fratres qui redditi uocantur: post annualem probationem sic profitentur in uno festo capituli: in capitulo monachorum uel conuersorum flexis genibus ad pedes prioris: iunctas manus ponens in manus prioris in habitu

Ego frater talis promitto perseuerātiaȝ obedientiā: et sine pro
prio uiuere. Et in formentum quod hec dicit i materna lingua si
litteras nesciunt. Et cōitant i missa maiori. s. conuictus.

Ista sunt festa i quibus cōversi nō cessāt a laboribus. vz. Conceptio
beate virginis marie. Thome apli. Mathie apli. Gregorij pape
et cōfessoris. Ambrosij epi et cōfess. Marci euāgeliste. Dedicatio ecclie.
Augustini epi et cōfessoris. Hieronymi presbiteri. Luce euāgeliste. Vndecim
milium uirginum. Festum reliquiarum. Vgonis epi. Bernardi abbatis. Nico
lai epi et cōfessoris.

Infra notantur plures casus in quib; prior est absolutus ipo facto uel absoluendus :·

Quicu͂q3 prior recipit uel exiget aliq͞d a nouicio. Ut habetur. C. xxiii. s͞e partis.
Qui recipit ad ordinez usoratu͂. Ut ibidez.
Qui recipit aliqu͂e qui no͂ potest pedes uel eques terminos intrare. Ut ibidez.
Qui tenet extra terminos possesiones. Ut habetur. Capl'o xviii. secu͂de partis.
Qui dillatat terminos. Ut ibedem :·
Qui recipit p͞sonas ad ordinu͂e ultra nu͂z. Ut ibidez.
Qui uadit ad curia͂ romana͂ uel scribit pape. ul' ab eo litteras impetrat. Ut Capl'o. 21.
Qui expendit aliena deposita sine licencia. Ut capl'o. vi. secu͂de partis.
Qui relinquit prioratu͂ ꝑpter co͂tumaciaz. Ut Capl'o xxxi. secu͂de partis.
Qui liberat incarceratos ⁊ c͞. Ut in s͞a p͞te add͞: C͞. ix.
Qui grauat domu͂ dando bona monasterii sine licentia co͂uetus. Ut in eadez parte add͞. C͞o. iii.
Qui portat litteras contra bonu͂ pacis. Ut in s͞a parte add͞. Capl'o p͞mo.
Qui comedit carnes vel ministrat ⁊ c͞. Ut in s͞a parte. Caplo. iiii. add͞.
Qui sepelit sine licentia aliqua capli gn͞al'. script' de manu dom Guidonis.
Quidaz ꝑpter casus ꝑpter quos disciplina͂ in statut' ordinataz incurrit ⁊ c͞.
Quidaz ꝑpter fracturaz uel propter aliaz causam se fecerit incidi. uel aliu͂ inciderit ordinem amittat .i. incarceretur quia criminosus censetur. qui sic agit. Ut in s͞a p͞te statutoꝝ antiquoꝝ. C͞o. xv.

134

Quicūqꝫ statutis capl'i rebellis. Aut cō murmuret
reprehensor extiterit. et qui pori aliquid iubenti
fuerit inobediens Aut puerse obediens. Et si cō
uersus hoc ipm̄ fecerit procurator et cōmonitus /
emēdare noluerit ordinez teneat intra ul' extra /
cellaz. Et si post admonitionez terciā p interualla
dierꝝ factaz obstinatus p manserit. pori ipm̄ expel
lat ab ordine. Vt in ꝯa parte statutorꝝ. capl'o. xxxi°.
Tamen hodie nullus expellatur pro quocūqꝫ defec
tu / sed carceri mācipatur. Vt in ꝯa parte add. C°. ix.
Qui deffamat domū suaz sit nouicius. xl. diebus
et careat colloquio claustri.
Item qui pacez et concordiaz violare p̄sūpserit int'
se / p domos ordis sub congrua disciplina p visitato
res diuidantur. Vt p̄facto. C°. xxxi. ꝯe ptis antiq̄r statr.
Quicūqꝫ ultra ualorez triuz. Sz. turon̄ dederit Acco
modauerit. Alienauerit uel ocultauerit et illud /
tp̄ribꝫ ordinatis nō reuelauerit expellatur ab or
dine hoc est incarceretur quia criminosus est. Vt
in ꝯa parte statuter antiquorꝝ. Capl'o xxxi°.
Quicūqꝫ traxerit in iudiciuz psonaz ordinis corā co
cūqꝫ iudice ecclesiastico ul' seculari et admonitus
ter p interualla dierꝝ nō emēdauerit expellatur
ab ordine. i. incarceretur. Vt in ꝯa parte statutorū
antiquorꝝ. Capl'o. xxxi.
Item in eodez capl'o continetur qd̄ siquis crimen
pro quo expulsionis pena est irroganda si proba
ri nequeat Aliem reuelauerit ac in probatione def
fecisset iudicetur. nisi uisitatoribꝫ et priori suo et
illi qui suspectus est sub forma tm̄ correctionis et
nō accusationis dixerit.
Qui pmiserit intrare mulieres terminos. si prior

eſt in culpa ſit extra ſedez ubiqꝫ in cōuentu uſqꝫ
ad ſequens caplm gn̄ale in quo etiā clamet cul
paz ſuaz alii uero ſint ī diſciplina gn̄ali et obedi
entias obmittat. Vt in ſa pte add. Caplo. vj.

Plures caſus ī quibꝫ nullus poteſt eligi ī priorez
Si fiat ellectio p viaz cōpromiſſi uel diuine īſpi
ratiōis niſi omīs conſentiant ellectio eſt nulla.
Item ſi ellectus conſentit ellectioni ſine conſenſu
proprii plati. vt hētur ex caplm de ellectionibus.
Item ſi conuētus daret uocez uel elligeret ante
abſolutionē proprii prioris. Item ſi ellectus uel
conuentus elligens eſſet excoīcatus iterdictus
ſuſpenſus diſciplinatus etiaz abſolutus a diſcipli
na niſi expſſe uocē recupauit ſed ſubdiaconatu
nō premotus nō profeſſus vel leproſus oīuz taliū
ellectio nō valet nec actiue nec paſſiue. Vt in add.
pātis ſe. Caplo. ij°.

Nullus monachus ueiat pro priore ſuo ad caplm.
uel mittatur ad priorē cartuſie ſup annū. Aliter mo
naci reputētur fugitiui. et priores p unuz menſez
ſint ſuſpenſi ab officio. Vt in ſa pte add. c°. vij°.
Item in codez quicūqꝫ de priore ſuo ul' de pſonis or
dinis. C° gn̄ali aut priori cartuſie ſcⁱpſerit malicio
ſe et mendoſe tanqꝫ falſarius ſit ī diſciplina crimi
noſorꝫ ad ordinis uolūtatē. Item in codez quicūqꝫ
moleſtauerit priorez ſuū de transferēdo ſe ad aliaz
domū etiaz ſi habuerit a caplo licenciā ſe trāſfe
rendi de licētia ſui prioris et prior ei negauerit
ſit ī diſciplina gn̄ali ad euiſdez prioris uolūtatem.
Item ī codez quicūqꝫ pſūpſerit aliquid ꝓponē ad
ſtatuēdū p quod antiquus rigor ordīs minuatur.
Si pmonitus a priore cartuſie ceſſare noluerit tanqꝫ

rebellis a caplo priuatur. Rebelles aut̄ ab or
dine expelluntur .i. carceri mācipantur.
Si prior nō fecerit cellebrari ter ul' bis in ebdo
mada ad minus i domo inferiori. clamari culpā suā
in sequēti caplo gn̄ali. Vt in .3a. parte add. caplo iij.
Si subditus portauerit litteras ul' ad annūciationes
uerbotenus contra bonuz pacis. et unde principes
ad idignationē prouocētur substineat penaz crimi
nosoz donec p capitm gn̄ale relasetur. Vt in sa pte
add. caplo pmo. Prior aut̄ absoluitur ab officio.
Qui i receptione sua scienter substicuit ne dū irre
gularitatis durāte ipediente uocē i caplo hre non
poterit nec alia dignitatis officia exercere. Vt in
sa pte add. caplo so. Item i eodez qui apostatauit
ul' aliter crīnosus fuerit nō pōt assumi cū cura r
imminet aiaz absqz dispensacione prioris cartusie
ul' capli gn̄alis. nec de facilli dispensetur. In eodē
professi ordis in ordine mēdicātiuz nō possūt obe
dietias hre in ordine nr̄o absqz licētia pape nec r
professi i ordine et cōsiliū absqz licētia ca
pituli gn̄al' ul' prioris cartusie in carta capli .1.3.
.9.1. fuit declaratū illō consiliū.
Si quis cōtenciones et rixas dnīs terre reuelaue
rint faciēdo pro eis partes. si monaci sint uoce careāt.
si nouicij ad ordis uolūtatez. Alij uero carceri man
cipentur. Vt i sa pte add. caplo iij.
Si magister pecoz i nr̄o peccoz mētiēdo dece
perit porē ul' procuratorē p annū substineat gn̄a
lez disciplinā. et obmittat obediētiā quā pena etiā
incurrat si teneat etiā ultra .xx. oues singlis pasto
rib3 suis. Vt in sa pte statut. caplo .xviij.
Quicūqz cōuersus aut reditus tenuerit depositūz

absq3 licencia prioris tanq̄ ꝓprietarius iudicetur. Vt i 6a
parte statut̃. caplo xxviii°. Item i eodem siquis de
rebus obediētie sue occultauerit interrogatus conuictus
ut de furto iudicetur cum pene subiacebit ille qui
de rebus ad obediētiā quam dimisit pertinētibus aliqd
fuerit retenuisse cōptus. Itm eodem si quis cōuisus
in reddēda ratione de mēdatio fuerit conuictus
tanq̄ de propo iudicari possit.

Si conuersos de incontinētia cōuictos ul' cōfes-
sos de carcere aliqn educi ꝯtigerit domū suā et
cellam sine spe dispensationis ꝑpetuo amittāt et
alibi collocētur. et quo ad barbam et ad uictualia
ad statū redditorum reducatur. Vt i iii° pte add. c° ii°.
Itm eodem qui priorē suum diffamauerit aut credito-
res ad recuperāda debita sollicitauerit. aut aliter
procurauerit dāna domus. Cellam amittat. Itm eo-
dem conuisi et redditi qui dn̄is secularibus p se ul' per
alios quādocumq3 de correctionibus psonarum ordinis
aliquid denūciauerit amittant ꝑpetuo domos su-
as et alibi sub debitis pro modo culpe disciplinis
ab ordie collocentur. Item in eodē si quis cibaria
uel alia inlicita tenē in cella fuerit assuetus et cor-
rectus emēdare noluerit pdat cellam ꝑpetuo. uel
ad tps pro modo culpe. Itm eodem si conuisi īpediāt
qd terre subtilles non dent̃ ad emphytuosim ocul-
te ul' manifeste si potuerit probari reducātur a
statuta redditorum. Itm eodem conuisi qui cū nouaclā
grenores sibi radi fecerīt quarta ul' sexta feria a
uino se abstineant usq3 ad rasurā subsequētem. et
priores et procuratores faciant obseruari sub disci-
plina ibi contēta.

Item est notādū q' i caplo gn̄ali fuit ordinatū. 1382.

q quilibet psona ordis eet puada officio et bn
ficio ordis que no tenerēt cū pontifice nro roma
no ul' que pdicionis indifferentie et neutralis
partez sequerēt. Itez in eodez caplo pores et aliq
denūciātur excōicati et puati oi bnficio et officio
ordinis in eternū qui quomodo participabunt
cū caplo gnali ul' i priuato scismatoꝝ ul' cū dono
grigbolino.

Itez. 1388. fuit i gnali caplo ordinatū sub pcepto
scē obedientie et sub pena priuationis officij et
bnficij etc. Si quis addiderit ul' diminuerit i
carta capli. Itez. 1389. fuit ordinatū quicūqz
prior apellauerit a uisitatoꝝ oblatione ul' ordina
tione sit suspensus ab officio.

Item. 1392. visitatores absqz retractatione absol
uant priores Nolentes emendare q mulieres nō
habitent in grancijs ubi hitant psone ordinis.

Item. 1394. fuit ordinatū q obseruātes carnes
in monasterio supius ul' inferius pores ipo facto
sint absoluti et etiaz procuratores vide ibi.

Eodez anno fuit ordinatū q pores obligātes
ad uitaz alicui bona imobilia monasterij sine
licencia capli ul' domū cartusie sint ipo facto
absoluti. et similiter procuratores. aliq cōsen
tientes sint in disciplina criminosoꝝ. Item

In eodez caplo simile est absolutus quicūqz
prior scienter ad ordinē receperit aliqū irregu
larez qui nō possit ad sacros ordines sine licen
cia pape promoueri consentiētes sint puati
uocibus et obediencijs ad ordinis uolūtatem.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE MSS

137

138

Membr., cc. 138 numerate mo-
dernamente a lapis + 4 guardie
membr., antiche, scritte, 2 in principio
e 2 in fine, di cui 2 fisse. So-
no bianche le cc. 133, 137, 138.
23. 9. 1967 H

intuſ. & hebion.
diaboli quor
a antichriſtoſ
rſiſ dogmatib;
onata ſunt. di
unte mariam
uero cum per
a piiſſimo re-
euerſuſ epheſo
gatuſ dr̄ ab uni
ſ. qui iam
libr[illegible]ſ de-
duatoru[illegible]
unt. [illegible] de
ione facere.

In principio erat uer
uerbum erat apud
dſ̄ erat uerbum. E
totum euglii ſui tex
ca de humaniſ actib
cient de diuinitate
liquit. Quam firmit
abſq; ulla ambiguita
da ſint. quæ iohſ ſcr
manifeſtat cum ſubi
ſimuſ quia uerum ē.
nium ei. Et noſ e
ceteriſ fidelibuſ uer
teſ quæ ſcripſit. ſer
quæ docuit. ut pue

a heremi sibi eligunt.
mpedimento hominum
& orationi insistere.
possint inherere.
um humana fragili
aliquoties coetib,
nte adiungi. Dicen
psalmista. Ecce
ugiens. & mansi in
e. hoc aut inter actu
templatiuam uitam
quia actiua hic incipit.
tur. Contemplatiua u
nicium. sed in futuro
perficietur. Quis

uide & pspeculum
tunc aut facie a
bene de iohe
uolo manere
ict eos quos g
tionis debri
uolo. quoad
iudicii appar
remuneratione
seant ad spe
descriptione
comendat cum
discipls ille qu
perhibet de h
Perhibuit quippe

38

eculum & in enigmate .
faci ad faciem . Un
phe dictū ē . sic eum
ere donec ueniam .
nos gestu meæ exēpla
ebri uero . sēp pficere
ad usq; me in die
apparente . cū ætna
uoe de fide tran
speciem . Jam enim
one su euglīu . nob
cum dic̄ . Hic est
qui testimonium
de his & scripsit hec .
quippe iohs dno te

Mo
Co
J
3

Sacre Cremi Camalduli 6 91 b. I. C. ~~14~~

O
I—3

Incipiunt capl'a prime p'tis cõsuetudinum ordis cartusie.

De diuino officio uno eodemq; mō ab oībus celebrando & libris corrigēdis et cõsuetudinibus nō mutandis Cap. i.
De aduentu dñi et de offīo festiuitatum trāsmutādo in aduentu. et a septuagesima usq; ad pasca. Cap. ij
De ieiunijs temporalibus Cap. iij
De uigilia natiuitatis domini Cap. iiij
De natali dñi. et exinde usq; ad apparitõez. Cap. v.
De apparitiõe et octaua eius et festis occurrētibus infra octauas. Cap. vj
De prima die p' octauam apparitiois. et de dñicis exin usq; ad septuagesimā. et de festis occurrentibus & specialit' de conuersione sancti pauli. Cap. vij
De purificatiõe btē marie. et de mō pronūtiandi bndictiones exorcismum et orõnes. Cap. viij
De septuagesima. et festis occurrētibus icadē. Cap. ix
De capite ieiunij Cap. x.
De quadragesima et dñica de passiõe & dñi. & dñica de palmis. xj.
De festo bti benedicti. et annuntiatõe dñica et festis scōr hugonis. Ambrosij. et marci euāgeliste. Cap. xij
De cena dñi et duobus diebus sequētibus. et festis occurrētibus in eisdem. Cap. xiij
De die pasce et tota ebdomada. et festis occurētibus icadē. xiiij.
De dñica i octaua pasce et ceteris usq; ad ascensionem et festis occurrentibus. Cap. xv.
De missis triū dierū capituli. et de offitio i electõe pōris. xvj.
De rog[illegible]
De i[illegible]
De d[illegible]
tibus[illegible]

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE MSS